

502,751
E45

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
СПІВРОБІТНИКІВ, АСПИРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

„ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ”,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ДНЮ НАУКИ В УКРАЇНІ
(19-23 квітня 2010 р.)

ЧАСТИНА 4

P. M15
2. 2013
1. 2013
1. 2013

УДК [330.34+330.336] (063)

Збірник вміщує тези доповідей науково-технічної конференції за результатами науково-дослідних робіт викладачів, співробітників, аспірантів та студентів Сумського державного університету.

Суспільні науки. Економіка. Екологія.

Сумський державний університет, 20

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

ст. викладач Школа В.Ю., студентка Феденко Н.О.

Економічний розвиток значною мірою залежить від здатності країни до швидкого реагування та адаптації до технологічних змін, розвитку наукових розробок, впровадження та поширення нововведень. Інноваційні процеси та інноваційна діяльність на всіх рівнях національної економіки ускладнюється постійними трансформаційними процесами в економіці, прискоренням науково-технічного прогресу та посиленням вимог до ефективності використання обмежених ресурсів.

Формування інноваційного потенціалу країни складається з наукових, технологічних, організаційних, фінансових та маркетингових заходів, які спрямовані на створення та впровадження наукомісткої продукції в різні галузі народного господарства. Оцінка інноваційного потенціалу країни, здебільшого, здійснюється або за окремими галузями народного господарства, або за регіонами країни, як розрахунок інтегрального показника. В процесі визначення інноваційного потенціалу використовують такі складові: концептуальні задачі (розвиток знань, становлення нової функції, накопичення інформації та досвіду); застосування методів оцінювання (аналіз статистичних даних, експертні оцінки, факторний аналіз); об'єкти і характеристики оцінювання (наявний потенціал, інноваційний клімат, пріоритети й точки росту). Також виділяють сфери використання оцінок потенціалу, у тому числі: для структурної розбудови державної та регіональної інноваційної системи, моніторингу інноваційних процесів, розробки балансових механізмів і формування стратегій розвитку.

При виборі системи показників для оцінки інноваційного потенціалу вихідними положеннями прийнято такі: аналіз структурних характеристик потенціалу і рушійних сил інноваційного розвитку; визначення взаємозв'язків між елементами (компонентами) потенціалу; побудова моделі ієрархічної системи показників на принципах об'єднання значень базових оцінок.

Основними складовими інноваційного потенціалу (інтегральними показниками) є науково-технічний розвиток; готовність підприємств регіону до впровадження інновацій; інвестиційна підтримка інноваційних проектів (рис. 1).

Найбільшу увагу при оцінці інноваційної діяльності Державний комітет статистики України зосереджує на таких показниках, як кількість персоналу в науково-технічній сфері; обсяги витрат на дослідження й розробки та обсяги виконаних робіт, кількість інноваційно-активних підприємств. Однак такі важливі характеристики, як ефективність інновацій,

рівень їхньої конкурентоспроможності, стан і використання інтелектуального капіталу, стан розробки й ефективність механізмів управління регіональним розвитком, в статистичних даних відсутні.

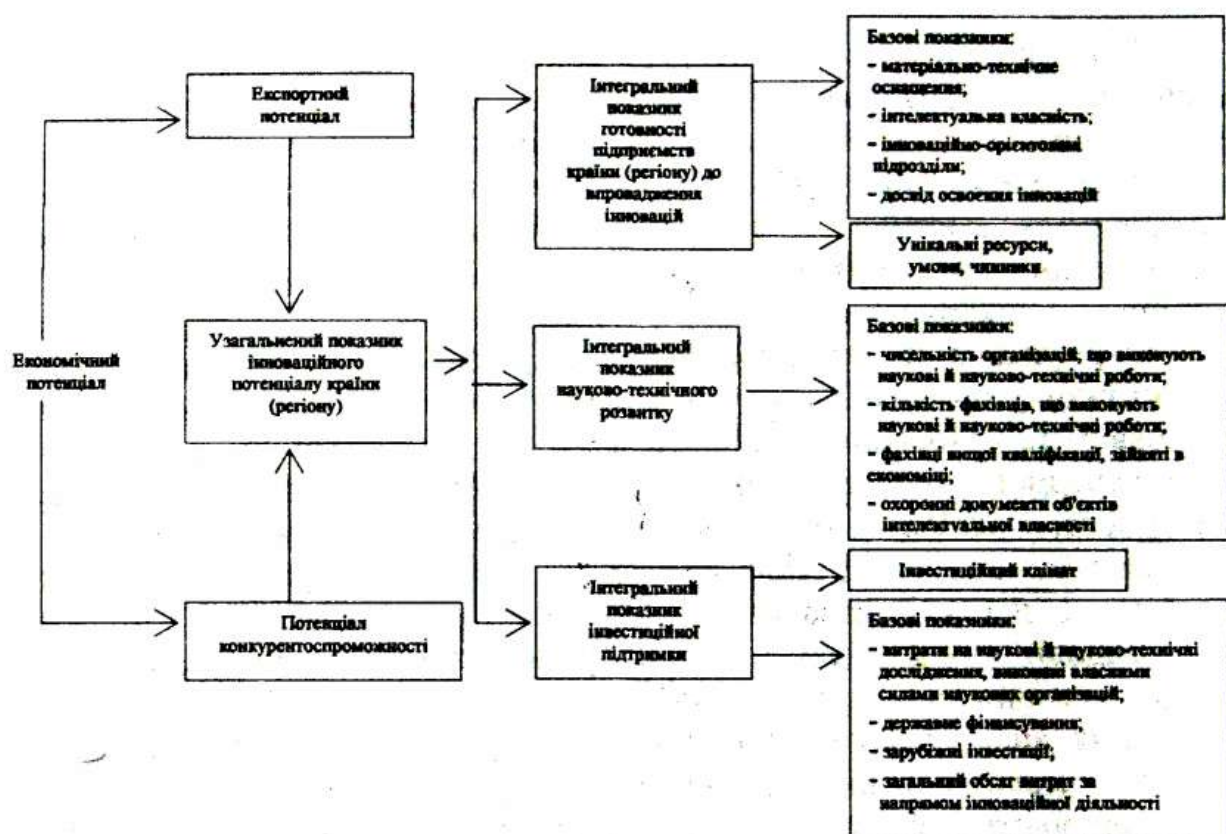

Рисунок 1. – Структура системи аналізу інноваційного потенціалу країни (регіону).

За узагальненим показником інноваційного розвитку регіонів України до регіонів з відносно високим рівнем розвитку належать м. Київ і Київська область, Харківський, Донецький, Дніпропетровський регіони. Позитивна динаміка розвитку інноваційного потенціалу галузевого рівня спостерігається в машинобудуванні, хімічній, металургійній, харчовій промисловості. Але в порівнянні з передовими країнами в Україні погано налагоджений процес управління інноваційним розвитком.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що метою процесу формування інноваційного потенціалу країни є врахування світових тенденцій розвитку та власних трансформаційних змін країни, які безпосередньо пов'язані з оцінкою економічних можливостей і відносин держави відповідно до обраного курсу інноваційного розвитку.

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

ст. викладач Школа В.Ю., студент Маланухо Т.

Банківська система України сьогодні вважається одним із найрозвинутіших елементів господарського механізму. Її реформування було розпочато раніше за інші сектори економіки, що визначилося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. Навіть усі позитивні зрушення у банківському секторі України не змогли зробити конкурентоздатною економіку. За загальними результатами діяльності банківський сектор є збитковим і містить численні проблеми. Вони викликані кризовими явищами економіки, грошово-кредитною політикою Національного банку України, діями влади і внутрішньо-банківськими факторами.

У результаті український банківський сектор не виконує ефективно своїх функцій, якими є:

- мобілізація грошових ресурсів на вклади від клієнтів;
- надання клієнтам позик і створення нових платіжних засобів;
- здійснення розрахунків між клієнтами.

Таким чином, банки мають здійснювати посередництво в переміщенні коштів від кредиторів до позичальників та виконувати функцію створення грошей і регулювання грошової маси. В наш час банківський сектор не набув своєї конкурентоздатності на світовому ринку. Регіональна конкурентоздатність також потребує розвитку. Практично уся вага частка української банківської системи, розташована у Київській області. В інших регіонах банківський сектор розвивається меншими темпами. Все це зумовлює проблему відсутності як регіональної конкуренції, так і регіональної конкурентоспроможності.

Тобто можемо виділити такі проблеми як:

- низький рівень капіталізації комерційних банків;
- низький рівень капіталізації більшості комерційних банків України;
- проблема надійності і забезпеченості виданих кредитів;
- слабка диференціація асортименту банківських послуг;
- низький рівень використання інформаційних технологій у банках;
- проблема залучення інвестицій.

Для розв'язання наведених проблем необхідно здійснити такі заходи:

- розширити мережу комерційних банків в інших регіонах країни;
- знизити процентну маржу комерційних банків;

- розробити механізм розмежування банківських фінансів і урядових фінансів;
- Кабінет Міністрів повинен здійснювати фінансово-економічну політику, спрямовану на підвищення ефективності державних підприємств;
- удосконалити податкову систему країни;
- ввести єдині загальнодержавні реєстри рухомого і нерухомого майна;
- ввести спрощену процедуру банкрутства підприємств;
- розвивати та стимулювати приватну власність;
- оптимізувати ризик-менеджмент;
- швидкими темпами проводити реорганізацію, об'єднання або ліквідацію проблемних банків;
- налагодити роботу Фонду гарантування вкладів населення та зробити її ефективною;
- створити сприятливий інвестиційний клімат, атмосферу масового інвестування в українську економіку;
- впроваджувати нові банківські продукти;
- запровадити цілодобове надання банківських послуг у комерційних банках;
- розвивати кредитування малого бізнесу;
- розвивати взаємовідносини банків з клієнтами;
- сформувавати та підтримувати режим справедливої конкуренції як у банківському, так і в реальному секторах економіки.

Для підвищення конкурентоспроможності банківського сектора України необхідний процес упровадження змін у банківському секторі. У фінансовій площині передусім потрібно створити умови для розвитку середньо- та довгострокових стратегій. У цьому контексті особливого значення набуває стабілізація фінансових ринків, збереження стабільного курсу гривні, оскільки це безпосередньо впливає на ціни кредитних продуктів.

Проблеми, які стоять перед українськими банками можуть бути подоланими. Для цього необхідна лише формалізована і цілеспрямована робота як органів державної влади та Національного банку, так і самих комерційних банків. Планомірне і послідовне впровадження у масштабах країни комплексу запропонованих заходів може прискорити розвиток банківської системи. Це створить реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентноздатності банківського сектора на світовому рівні.

УНІФІКАЦІЯ ПРАВОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТУ

ст. викладач Школа В. Ю., студент Харитоненко І. В.

Незважаючи на те, що економічна природа кредиту досить детально вивчена науковцями, а також знайшла своє відображення в законодавчих актах, в суспільстві немає єдиної позиції щодо сутності кредиту. Це, звичайно, пояснюється складністю та місткістю відносин, які він викликає і що мають різні площини аналізу. Їх пізнання ускладнено різноманітним проявом, специфічність яких приховує власне сутність кредиту.

Про наявність такої невідповідності свідчить дослідження не лише економічної літератури з теорії кредиту, а й правової. Навіть з огляду на те, що поняття «кредит» неодноразово використовується в багатьох актах і сферах вітчизняного права, юридичного визначення, яке б адекватно відображало його економічну природу, досі не існує.

Згідно з [1], кредит – кошти та матеріальні цінності, які надаються резидентам або нерезидентам у користування юридичним або фізичним особам на визначений строк та під процент.

У [2] зроблено спробу надати кредиту нового юридичного трактування, а також визначено, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа зобов'язується надати грошові кошти позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

У першому визначенні поняття кредиту значно розширене і ототожнюється з ресурсами будь-якого кредитора, що правда лише суб'єкта господарської діяльності. У другому ж – сфера кредиту звужується виключно до ресурсів такого підвиду юридичних осіб, як фінансові установи.

Разом с тим, у вказаних визначеннях є важлива спільна риса – в усіх випадках кредит ототожнюється з ресурсами, які використовуються певним чином, а саме: через передачу на умовах повернення та платності. Такий підхід можна умовно назвати «ресурсним». Для нього характерно те, що основна увага концентрується на одному із суб'єктів – кредиторі, який надає свої ресурси. Але має і суттєвий недолік: з поля зору випадає другий суб'єкт кредиту – позичальник. Він відводиться на другий план.

Тут слід сказати, що між суб'єктами кредиту виникають економічні відносини, характер яких є визначальною ознакою кредиту як економічного явища, його специфічної сутності, що відрізняє кредит від інших економічних категорій.

Поняття «відносини» кількісно характеризується лише із зовнішнього боку, а з внутрішнього характеризується якістю. При розгляді кредиту як ресурсів подібні утруднення зникають. Це спричинює віддавання юристам переваги другому з таких двох тверджень: «кредит - це відносини з приводу ресурсів» та «кредит - це ресурси, з приводу яких виникають відповідні відносини». Проте всі перераховані аргументи так і не можуть переконати відмовитись від пошуку науково достовірного трактування поняття «кредит». Інакше, в разі підганяння його під специфічні потреби різних галузей науки, матиме місце архінегативний результат непорозуміння. Спілкування економістів з юристами втрачає сенс існування непристосованого до потреб економічної спільноти права як такого. Воно не тільки не захищатиме її, а ще й заважатиме.

Отже, виходячи з аналізу чинного законодавства та спираючись на концепції теорії права, економіки і філософії, маємо висновок про безпідставність виокремлення самостійного юридичного підходу до розгляду сутності кредиту та недостатність побудованих на цьому законодавчих визначень кредиту.

Порушене питання не є звичайною лінгвістичною псевдопроблемою, що виникла через різноманіття використання мови. Важливість необхідності уніфікованого, спільного для економічного і правового підходів трактування сутності категорії «кредит» обумовлюється тим, що кредит є безпосередньо предметом карного права. Уніфікація ж дасть можливість зняти різночитання при тлумаченні Кримінального кодексу України.

Враховуючи результати проведеного дослідження найбільш вдалим у контексті уніфікації та повноти розкриття сутності кредиту може бути таке визначення: кредит - це суспільні відносини між економічними суб'єктами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення її еквіваленту та платності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», №334/94-ВР від 28.12.1994.
2. Цивільний кодекс України. - К.: Атіка, 2003. - 416 с.

ПЕРЕДУМОВИ БЕЗРОБІТТЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

ст. викл. Школа В.Ю., студент Остапенко І.

Історія переконливо показує, що масове безробіття приведе до швидких соціальних та політичних змін. Тому держави намагаються знизити рівень безробіття для попередження соціальних конфліктів і потрясінь у суспільстві.

Проблеми безробіття породжуються такими передумовами:

1) людина – економічний ресурс особливого типу. Загублений робочий час не відновлюваний, і той обсяг благ, що не був сьогодні зроблений через безробіття, вже не можна компенсувати в майбутньому;

2) навіть якщо людина не працює вона не може перестати споживати і їй все рівно потрібно забезпечувати свою родину;

3) зростання безробіття скорочує попит на товари на внутрішньому ринку;

4) безробіття загострює політичну ситуацію в країні.

У західній економічній літературі причини безробіття досліджуються переважно на основі чисто економічного підходу. При цьому безробіття розглядається як макроекономічна проблема недостатньо повного використання сукупної робочої сили.

У даний час у світлі трансформації економічної системи в Україні склалася специфічна ситуація, коли традиційні методи мало ефективні чи неефективні взагалі. Для з'ясування цього розглянемо традиційні заходи для вирішення проблеми безробіття:

1) створення нових робочих місць паралельно з вже існуючими;

2) розширення сфери послуг. Через значне падіння рівня життя попит на послуги скорочується. Зростають лише послуги державного сектора, що є негативним явищем.;

3) дотації на створення робочих місць, пільги при найманні, допомога малому і середньому бізнесу;

4) перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів. Ці заходи допомагають, коли одні галузі занепадають, а інші розвиваються, тобто при структурній перебудові економіки. Зараз же йде спад у всіх галузях, що обумовлений суспільною кризою.

5) інвестиційні фонди міністерств і відомств. Очевидно, що фінансова стабілізація, не підкріплена стабілізацією виробництва, тому що викликає катастрофічний зріст безробіття.

Тому центральним елементом політики зайнятості повинна стати економічна політика, спрямована на поживлення ділової активності, проведена одночасно із зниженням інфляції, заміною фізично і морально застарілого виробничого апарата й усунення причин, що спричинили його низьку ефективність.

Зазначені процеси із трансформації економіки України повинні проходити на основі монетаристської політики, тому що в протилежному випадку інфляція буде мати негативні наслідки.

Варто врахувати, що перехід до ринкової економіки України буде здійснюватися в умовах прискореного падіння виробництва і більш відсталого виробничого апарату, ніж у країнах, що раніше почали цей процес. Тому для України є актуальною проблема забезпечення самозайнятості населення, організація суспільних робіт, підвищення рівня підтримки соціально незахищених верств населення. Основою вирішення проблеми безробіття має бути не тільки монетаристська політика, але й через активну структурну перебудову економіку, суспільного виробництва як матеріальної основи суспільства.

Традиційні методи подолання безробіття, використовувані при циклічній і структурній кризі економіки, для вирішення проблем зайнятості в Україні не знаходять свою підтримку. Вихід із кризи – можливий завдяки швидкій і комплексній трансформації економічної системи і модернізації виробничого апарату. Через специфіку цих рівнобіжних процесів в Україні очікується збереження високого рівня безробіття, що буде вимагати заходів із захисту соціально вразливих верств населення.

Виходячи з вищевикладеного, проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і не вирішивши його, неможливо налагодити ефективне функціонування економіки, правового регулювання, довгостроковий розвиток, особливо в умовах глобалізаційних процесів. Особливо гостро проблема безробіття стає зараз перед Україною, що не дивно, тому що економіка України зараз знаходиться у глибокій кризі, що спричинена структурними чинниками. Значний економічний спад, зруйнувавши промисловість, не міг не торкнутися ринок праці.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

студент Авласович А.В.

Світовий досвід вказує на те, що без активної регулюючої ролі держави не може бути ефективною, соціально-орієнтованою ринковою економікою. Немає жодної країни з високорозвиненою економікою, де б держава усунулась від регулювання соціально-економічних процесів.

Методи державного регулювання, звичайно, змінюються. Проте завжди за державою зберігатимуться такі функції, як захист прав власності, забезпечення вільного підприємництва, стимулювання ділової активності, боротьба з монополістичними тенденціями, забезпечення законності та правопорядку в господарській сфері, регулюванні грошового обігу, зовнішньоекономічній діяльності, забезпечення економічної безпеки країни. Жодна з цих функцій ніколи не втрачає значущості. Змінюються лише механізми, методи і способи виконання державою цих функцій та її покликання в економіці.

Водночас з розвитком суспільства, зі змінами у структурі суспільного виробництва, прогресом у його технічній базі, активізацією певних сфер життєдіяльності розвиваються, збагачуються, уточнюються змістовні функції держави. Це насамперед послідовний перехід до прямих і непрямих методів регулювання економіки.

Посилюється роль держави в регулюванні соціальних процесів (визначення мінімальної оплати праці, мінімальної погодинної ставки, обов'язкової для будь-якого підприємства незалежно від форми власності, прожиткового мінімуму, тривалості робочого часу та часу відпочинку, гарантованих відпусток). Держава має розв'язувати більш складні проблеми соціальних відносин: комплекс взаємовідносин праці та капіталу, соціальне партнерство, зменшення невинновідповідності в доходах населення, забезпечення стабільності в суспільстві.

Останнім часом держава виконує якісно нові функції, які раніше не проявлялися так чітко, що зумовлено поступовим становленням постіндустріального суспільства. Це питання освіти, формування й підтримки фундаментальної науки, промислової політики, екології.

Роль держави якісно змінюється на етапі становлення ринкової економіки і в умовах функціонування вже добре відрегульованої економіки.

На стадії формування ринкової економіки можна виокремити кілька напрямків активної державної економічної політики.

Перший — формування нової системи відносин власності, що притаманна багатокладній економіці. Такий процес не може бути стихійним.

Другий — становлення малого підприємництва, у тому числі фермерського господарства. Цей процес не може відбутися без допомоги держави і без державного регулювання. Держава відіграє велику роль і у створенні сучасних високоорганізованих структур типу фінансово-промислових та аналогічних утворень, які є опорними для сучасної розвиненої ринкової економіки в усьому світі. Їх ініціювання та становлення потребують чіткого регулювання і підтримки з боку держави.

Третій — за активного сприяння держави формуються основні елементи ринкової економіки, зокрема фінансовий і фондовий ринки, інститути регулювання ринку праці та зайнятості — інфраструктури ринкової економіки загалом.

Сьогодні відбувається процес становлення інститутів господарських утворень, роль яких стає дедалі помітнішою в регулюванні соціально-економічних процесів. Це такі інститути, як союзи й асоціації: союзи промисловців і підприємців, асоціації банкірів, торгово-промислові палати, які не є структурами державними. Проте всі вони не належать до структур ринкової економіки, а входять до складу господарського утворення, є реальними учасниками та суб'єктами регулювання економічних і соціальних процесів. Іншими словами, функції державного регулювання передаються не ринку, а інститутам громадського утворення, які входять до цього механізму.

Підвищується значущість і регулюючий вплив міждержавних інститутів і різних фінансових та інших структур, транснаціональних і міждержавних корпорацій, що виникають об'єктивно і значною мірою регулюють економічні та соціальні відносини, а тому на них варто зважати.

Часто роль держави в економіці пов'язується з недосконалістю або вадами ринку, які вона має компенсувати.

Проте існують певні обставини й чинники, що визначають роль держави не лише як компенсатора недосконалості ринку; окремі функції належать до її виключної прерогативи і їх ніколи не виконуватиме будь-хто інший. Суспільство має досить складну структуру, в якій відбувається дедалі ширша соціалізація індивідуумів і суб'єктів господарювання: вони включаються у спільноти, класи, верстви та інші групи з інтересами. Забезпечити їхній баланс покликана саме держава.

Таким чином, суспільство щодалі більше усвідомлює, що існують вищі національні або національно-державні інтереси, які проявляються не лише у взаємовідносинах країн. Вони є визначальним мотивом поведінки і політичних програм, що передбачає визнання національних інтересів вищими за інтереси індивідуумів, груп, кланів, класів та інших. З таких позицій стають зрозумілими природа і покликання держави як гаранта і захисника загальнонаціональних інтересів.

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

студентка Гончарук Р.С.

Зіткнення з різноманітними ризиками – звичайна загроза для будь-якого інвестора в умовах сучасної ринкової економіки. Здебільшого, вкладаючи свої кошти в виробництво тих чи інших товарів чи послуг, інвестор не може мати цілковитої впевненості в суспільному визнанні результатів цього виробництва. На практиці таке визнання залежить від вдалого сполучення різних факторів, отже інвестори ризикують отримати прибуток, менший за очікуваний, або, навіть, зазнати збитків.

Таким чином, дослідження інвестиційних ризиків, виявлення факторів, які їх викликають та обчислення можливих втрат – ось важливі проблеми, на які необхідно зважати сучасному інвесторові, приймаючи рішення щодо вкладання коштів у той чи інший напрям виробничої чи комерційної діяльності.

Про важливість врахування інвестиційних ризиків свідчить чимала увага, що приділяється даній проблемі дослідниками у високорозвинених країнах. Так, по цій проблемі “ у США видана багаточисленна довідкова література; в таких спеціалізованих журналах, як “Форчун”, “Бізнес уїк”, з’явилися спеціальні рубрики, присвячені проблемам обліку ризику в інвестиційній кредитній діяльності, придбанні цінних паперів і т.і.

Умови економічної невизначеності, в яких змушені діяти інвестори, спричиняють вплив тих чи інакших факторів ризику на їхні майбутні прибутки. Інвестиційні ризики загрожують зменшенням прибутків порівняно з можливими або навіть збитками. Тому при прийнятті рішень з питань щодо інвестиційної діяльності керівництво фірм, банків або інвестфондів має обов’язково враховувати вплив інвестиційних ризиків.

За умов сучасної української економіки проблема інвестиційних ризиків є особливо гострою через нестабільність податкового режиму, падіння курсу національної валюти, низьку купівельну спроможність значної частини населення. Тому для капіталовкладників, які мають справу з вітчизняним ринком, особливо важливо ретельно обраховувати можливий вплив інвестиційних ризиків.

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ОЦІНКА І ОПТИМІЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

студент Олійник О.

Економічне зростання є центральною економічною проблемою для всіх країн. За його динамікою судять про розвиток національних економік, про життєвий рівень населення, про те, як вирішуються проблеми обмеженості ресурсів. Це основний показник розвитку і добробуту будь-якої країни.

Під економічним зростанням прийнято розуміти збільшення обсягів товарів і послуг, створених за певний період. Економічне зростання визначається найважливішими трьома факторами: фактор попиту, пропозиції і розподілу.

Фактори пропозиції зумовлюють фізичну здатність економіки до зростання, їх є шість:

- кількість та якість природних ресурсів;
- кількість та якість трудових ресурсів;
- обсяг капіталу країни;
- технології та технології;
- інформаційне забезпечення виробництва.

Україна має якісні земельні ресурси, достатні мінеральні ресурси, серед яких запаси вугілля, залізної та марганцевої руди, сірки, ртуті. Проте рівень їх використання низький. Наявна екологічна криза та нестабільна економічна ситуації в Україні дуже впливає на кількість та якість трудових ресурсів. Рівень зайнятості в Україні 59,3%, а рівень безробіття – 6,4%. За індексом людського розвитку, який включає демографічну ситуацію, розвиток ринку праці, матеріальний добробут, життєві умови, рівень охорони здоров'я та освіти, фінансування людського розвитку, стан навколишнього середовища, Україна займає 77-е місце. Тривалість життя населення також знизилось до 69 років. За ВВП на душу населення Україна займає лише 95-е місце серед 177 країн.

Для України характерні низькі темпи нагромадження основного капіталу в економіці, хоча частка інвестицій в основний капітал поступово збільшується. Проте галузева структура інвестицій залишається вкрай недосконалою.

В сучасних умовах найважливішим фактором економічного зростання є використання технологій, інновацій та інформації. Передумовою цього є науково-технічний прогрес. Уже багато років в Україні не виділяється достатньо коштів на розвиток науки, техніки і технологій, а наявні розробки не використовуються у господарській системі.

Вплив факторів попиту проявляється у тому, що економічне середовище має забезпечити такий рівень сукупних видатків, за якого б повністю використовувалися наявні ресурси. Несприятливе економічне середовище в Україні (високі податки, процентні ставки) сповільнює економічне зростання, бо не забезпечує повного використання ресурсів. Також негативно впливають і низькі доходи населення України, середня заробітна плата в середньому коливається від 1400 грн. до 1900 грн., а також спостерігається постійне зростання цін.

До факторів розподілу відносять саме розподіл природних, трудових і фінансових ресурсів країни, який повинен організовуватись таким чином, щоб більшою мірою сприяти економічному росту (приросту продукції, поліпшенню її якості й вдосконаленню виробництва). Господарський комплекс України раніше був зорієнтований на важку, добувну галузі, воєнний комплекс. Актуальною в наш час є проблема переорієнтації економіки на виробництво засобів виробництва та предметів споживання.

Отже, Україна має повільне економічне зростання, про це свідчать низький ВВП на душу населення, низький рівень доходів, застарілі технології виробництва, повільна переорієнтація виробництва на перспективні галузі виробництва.

Для вирішення цих проблем необхідно надати фінансову підтримку новітнім галузям економіки, науково-дослідним і дослідно-конструкторським роботам, що сприяють розвитку науки і технології, створити привабливе інвестиційне середовище для вітчизняних і іноземних інвесторів, розвивати середній та малий бізнес, для цього вдосконалювати податкову систему. Також необхідно впроваджувати новітні технології у виробництво, цим самим збільшуючи обсяг виробництва і задоволення потреб населення.

Науковий керівник: доц. Садовой В.О.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

студентка Таранік Т.О.

Головним національним інтересом є сталий розвиток економіки та добробут громадян України. Економічна безпека — це такий стан національної економіки, за якого забезпечуються захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави. Під життєво важливими інтересами розуміють сукупність потреб, які забезпечують існування і прогресивний розвиток особистості, суспільства, держави. Економічна безпека є однією зі складових національної безпеки, яка охоплює також оборонну, екологічну безпеку тощо.

Об'єктами економічної безпеки є держава, суспільство, громадяни, підприємства, установи та організації, території, окремі складові економічної безпеки. Основним суб'єктом економічної безпеки виступає держава, яка здійснює свої функції в цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Основними завданнями економічної безпеки є: забезпечення пропорційного та безперервного економічного зростання, приборкання інфляції та безробіття, формування ефективної структури економіки та розвинутого ринку цінних паперів, скорочення дефіциту бюджету та державного боргу, забезпечення соціального захисту та підвищення якості життя населення, підтримка стійкості національної валюти тощо. Ці завдання визначають стратегію економічної безпеки як формування та обґрунтування стратегічних пріоритетів, національних інтересів, засобів і механізмів вирішення проблем.

Сучасна ситуація в Україні, безумовно, складається під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Однак однією з головних причин, що заважає просуванню ринкових перетворень, є відсутність ефективних механізмів державного регулювання економічних процесів.

Найгостріші проблеми сьогодення у сфері забезпечення національної безпеки :

- 1) Економічний занепад, масове безробіття, а також інфляція.
- 2) Дефіцитний бюджет і низькі тарифи.
- 3) Майбутня проблема шкідливих виробництв.

Сьогодні економічний стан України є найбільшою загрозою для держави. Вона втрачає свою економічну незалежність, бо не може ухвалювати самостійних, суверенних рішень через залежність від зовнішніх запозичень. Тобто, Україна змушена буде погоджуватися з усім вимогами, які висуватиме міжнародна спільнота.

Необхідне балансування державного бюджету та підвищення тарифів(зокрема, підвищення ціни газу та електроенергії для населення). Дефіцит минулого року, за оцінками МВФ, сягнув 12%. Уряд має врівноважити бюджет і цього року, хоча джерел для цього практично немає.

Тарифи - це єдине, що стабільно підвищується, але їх підвищення відбувається безсистемно. Міністерство вже розробляє програму соціально-економічного розвитку, проект бюджету та антикризову програму, де йтиметься про поглиблення співпраці з міжнародними кредиторами.

Україна випадає зі світового розподілу праці через корупцію, тінізацію економіки та відсутність уваги держави до перспективних наукоємних галузей. Якщо нічого не змінити, Україну очікує майбутнє майданчика для шкідливих виробництв з низькою доданою вартістю й дешевою робочою силою. Необхідно скасувати податок на додану вартість, замінивши його податком на продаж, а також розробити економічну стратегію держави, яка б стимулювала інвестиції в найсучасніші виробництва.

З метою відвернення економічної небезпеки, що загрожує державному суверенітетові України, необхідно здійснити комплекс заходів по її виходу з глибокої економічної кризи:

1) Треба дотримуватися вимог економічних законів, і насамперед – вартості та грошового обігу, адже їх порушення викликало велику нестачу готівки, отже – кризу платежів, заборгованість по заробітній платі.

2) Слід здійснити комплекс заходів по стимулюванню платоспроможного попиту населення, і насамперед – за рахунок істотного підвищення з/п.

3) Треба сформувати належний інвестиційний клімат.

4) Важливо розбити науково обґрунтовану промислову політику, чітко визнавши національні пріоритети в цій сфері.

5) Необхідно проводити виважену аграрну політику і відродження села.

Основне завдання держави в контексті забезпечення економічної безпеки, створення економічного, політичного та правового середовища й інституційної інфраструктури, які будуть стимулювали найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси, виробництво перспективних конкурентоспроможних товарів.

Сьогодні як ніколи загострюється надзвичайно важливе питання забезпечення економічної безпеки України, що є одним з найважливіших національних пріоритетів і вимагає посиленої уваги владних структур, громадських і політичних рухів, науковців. Забезпечення економічної безпеки є гарантом державної незалежності України, умовою її сталого розвитку та зростання добробуту громадян.

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

студентка Тимохіна Я.О.

Податкове регулювання являє собою свідомий, активний та цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин за допомогою засобів та інструментів податкової політики з метою досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Саме через податкову політику держава не тільки формує джерела фінансування суспільно необхідних витрат, реалізуючи фіскальну функцію податків, але й забезпечує створення потрібних передумов до структурної перебудови національної економіки та її зростання. Податкове регулювання є цілеспрямованим процесом, сфокусованим на отримання певних результатів, тобто вирішення конкретних завдань та досягнення конкретних цілей соціально-економічного розвитку.

Податкове регулювання як процес базується на свідомому, активному й цілеспрямованому використанні існуючої незалежно від волі суб'єктів управління регулювальної функції податків задля отримання певних соціально-економічних результатів. Тобто регулювальної функція податків виступає основою податкового регулювання.

Для нормального функціонування держави повинна здійснюватися фактивна податкова політика, яка передбачає встановлення і стягнення податків. На сьогодні економіка України має багато вад, зумовлених тим, що акцент у податковій політиці зроблено на фіскальній функції, а її регулююча та стимулююча роль фактично зведена нанівець.

Наявна проблема недосконалості нормативно-правової бази, яка регламентує обчислення і сплату податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Принциповим недоліком податкового законодавства є наявність економічно необґрунтованих розбіжностей щодо визнання та оцінки доходів і витрат для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток і податком на додану вартість і нормативно-правовою базою бухгалтерського обліку в частині розрахунку фінансового результату. Це унеможливорює складення декларації про прибуток підприємств за даними бухгалтерського обліку і негативно позначається на діяльності підприємницьких структур, знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів. Водночас регулююча функція податкової системи не зорієнтована на стале економічне зростання.

Виправити цю ситуацію можна шляхом прийняття Податкового кодексу. Проектом передбачається зближення податкового та бухгалтерського обліку, що спростить вітчизняне законодавство. 3

прийняттям Податкового кодексу доходи і витрати підприємств визначатимуться та класифікуватимуться за принципом нарахування та відповідності доходів і витрат, який прийнятий у бухгалтерському обліку. При розрахунку об'єкта оподаткування доходи від реалізації товарів звітного періоду зменшуватимуться на витрати, пов'язані із реалізацією товарів чи послуг, які є аналогічними до собівартості реалізованої продукції. До того ж, податок не буде сплачуватися з іще незароблених грошей, як сьогодні, коли аванси і передоплати у всіх платників, відразу оподатковуються при отриманні коштів. Таким чином, буде забезпечено прозорість формування податкового зобов'язання на даних бухгалтерського обліку.

Іншою проблемою податкового регулювання є недосконалість податкової служби, зумовлена об'єктивними та суб'єктивними причинами. Об'єктивною причиною недоліків у роботі податківців є недосконалість податкового законодавства. Суб'єктивною причиною є корумпованість чиновників податкової служби.

Рішенням проблеми недосконалості податкової служби може стати впровадження заходів, передбачених Стратегічним планом модернізації податкової служби. Цей план розрахований на період до 2013 року і спрямований на зменшення впливу суб'єктивних факторів на взаємодію з платниками податків. На виконання цього плану вже внесені зміни до структури податкових органів. Усуненню можливості зловживань з боку податківців сприятиме використання платниками податків механізму подання звітності у електронному вигляді.

Існує необхідність легалізації доходів, з яких несплачені податки, шляхом прийняття відповідного закону. Передбачається, що легалізація здійснюватиметься шляхом добровільного декларування юридичними й фізичними особами (або їх представниками) грошей, цінних паперів, часток у статутних фондах підприємств, рухомого і нерухомого майна, які знаходяться як на території України, так і за її межами і з яких не сплачені податки. Пропонується встановити сплату державного збору в розмірі трьох відсотків вартості об'єктів легалізації за видачу державного свідоцтва про легалізацію доходів і період легалізації – шість місяців від дня вступу в силу цього закону. Законопроект передбачає державні гарантії про непритягнення осіб, які легалізують доходи, до кримінальної й адміністративної відповідальності за порушення податкового законодавства щодо об'єктів легалізації.

Прийняття Податкового кодексу, легалізація доходів, модернізація податкової служби сприятимуть підвищенню рівня добровільної сплати податків і створенню сприятливого для бізнесу і громадян податкового середовища.

Науковий керівник: доц. Садовий В. О.

ПРОБЛЕМА АСИМЕТРИЧНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В ПОДАТКОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

студентка Болінова М.М.

Асиметричність інформації – ситуація, коли одна із сторін ринкового обміну має менший обсяг необхідної інформації для прийняття оптимального рішення, ніж інша.

Інформаційна асиметрія у податкових відносинах виникає через протилежність інтересів їхніх учасників. Так, мотиви платників податків полягають у зменшенні оподаткування, тоді як податкові органи, виступаючи як фіскальні агенти уряду, зацікавлені в збільшенні податкових надходжень до бюджету. У питаннях оподаткування існує навіть взаємне недовіра платників податків і податкових органів, що полягає в приховуванні інформації.

Проблеми асиметричності інформації у сфері податкового регулювання багатоаспектні. По-перше, інформаційна асиметрія виникає у відносинах між платниками податків і державою щодо визначення справедливості, ефективності й загальності оподаткування. По-друге, несиметричний обмін інформацією відбувається при інформуванні державою платників податків про зміни в податковому регулюванні. Разом з тим, по-третє, платники податків продукують асиметричність інформації при звітуванні податковим органам. Четвертий аспект асиметричності інформації в податковому регулюванні пов'язаний з недостатньою координацією дій різних органів державної влади, що розробляють, ухвалюють та реалізують податкову політику. П'ятий аспект асиметричності інформації зумовлюються мобільністю національних податкових баз і виникає у взаємовідносинах податкових органів різних країн з питань обміну інформацією для цілей оподаткування.

Асиметричність інформації у зазначених ситуаціях має різні джерела походження та справляє неоднозначний вплив на економічне становище учасників податкових відносин. Від того, наскільки податкова система країни відповідає суспільним уявленням про справедливість, ефективність та загальність оподаткування, залежить ступінь дотримання податкового законодавства та масштаби ухилення від оподаткування.

Для вирішення проблем, пов'язаних з асиметрією інформації, потрібно якнайскоріше прийняти Податковий кодекс, яким урегулювати всі правовідносини щодо податкового регулювання та скасувати численні підзаконні акти.

Складність законодавства та високе податкове навантаження породжують несиметричний обмін інформацією при звітуванні платників податків про свої податкові зобов'язання перед податковими органами.

Асиметрична поінформованість органів податкового регулювання виникає також унаслідок недостатньої узгодженості та координації їх дій, недосконалого правового регулювання їх взаємовідносин, відсутності цілісного інформаційного простору. Для подолання цього недоліку пропонується зменшити кількість контролюючих органів з одночасним створенням єдиних правил контролю за нарахуванням та сплатою податків і зборів.

На глобальному рівні асиметричність інформації в податковому регулюванні виникає внаслідок пришвидшення інтернаціоналізації господарських зв'язків, збільшення відкритості національних економік, інтенсифікації міждержавної мобільності капіталу та робочої сили. Ці процеси призвели до поширення явища податкової конкуренції між країнами, тобто створення окремими країнами сприятливого податкового клімату з метою залучення інвестицій з-за кордону.

Для зменшення асиметрії інформації в податковому регулюванні пропонується кодифікувати податкове законодавство, забезпечити його стабільність; ввести прогресивне оподаткування доходів, майна та споживання фізичних осіб; скасувати необґрунтовані пільги в оподаткуванні; уніфікувати форми податкової звітності та інструкції щодо їх заповнення; удосконалити спрощену систему оподаткування через встановлення податків на оціночний дохід і фіксованих податків; скасувати податки і збори, адміністрування яких є неефективним; розробити стандартні процедури перевірки платників податків.

Представленні результати не вичерпують усіх проблем асиметричності інформації в податковому регулюванні, тому актуальним залишається їх подальше дослідження.

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ЗМІНА СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

студентка Кобзенко Я.В.

Сучасна участь України в міжнародному поділі праці вимагає глибокого вивчення структури національної економіки і закономірностей її розвитку. Це необхідно для визначення місця держави в системі міжнародної кооперації та спеціалізації національних економік інших країн, забезпечення конкурентоспроможності продукції, що експортується.

Національна економіка – це система економічних суб'єктів і зв'язків між ними, яка має просторово визначену і національну організаційну структуру. Результатом вивчення структури національної економіки має стати обґрунтування конкретної ніші національної економіки України у світовій класифікації, і, головне, - розробка пріоритетних напрямків її вдосконалення з урахуванням сучасних інтеграційних процесів.

Проблема розробки єдиних критеріїв і визначення пріоритетних напрямів структурної перебудови національної економіки знаходить своє відображення в роботах Гейця В., Лященко В., Філіпенко А.. Комплексний підхід до аналізу національної економіки на основі системного підходу вимагає враховувати всі три групи критеріїв: екологічні, економічні і соціальні. Захист навколишнього середовища стає основою для розвитку здорової нації, з одного боку, і, з іншого, - показником економічного розвитку держави. Розглядаючи економічні критерії, необхідно орієнтуватися на залежність їх від зовнішніх зв'язків, джерел сировини, джерел енергії, робочої сили, засобів виробництва.

До інших економічних критеріїв можна віднести показники, що характеризують розшарування суспільства за рівнем доходів, енергоємність внутрішнього валового продукту, співвідношення між грошовою масою і валютними резервами, частку податкових відрахувань у ВВП, відношення державного боргу до ВВП, рівень інфляції. Особливо слід зупинитися на соціальних критеріях, до яких відносяться реальні доходи населення, бюджетна забезпеченість, демографічні показники, показники здоров'я, зайнятість населення.

Стратегією нової економічної політики України має стати становлення інформаційного способу виробництва, побудова інформаційної економіки, економіки знань та інформаційного суспільства, тобто суспільства знань. Сучасні розвинені країни відкрили нову епоху інформаційного розвитку цивілізації, за якої економіка і суспільство здатні забезпечити оптимізацію співвідношення задоволення потреб і затрат праці.

Основним фактором виробництва в суспільстві стає інформація і знання, а також мотивом творчої діяльності людини в процесі створення матеріальних благ. Іншим чинником є побудова такої структури національної економіки, яка дозволить перейти на інноваційний тип розвитку, що дозволяє ефективно матеріалізувати накопичену інформацію. Незважаючи на те, що основою інновацій є інвестиції, останні необхідно залучати у високотехнологічні галузі виробництва.

Період (2000-2004 рр.) ознаменувався ростом експорту в Україні продукції важкої промисловості, перш за все, чорної металургії. Здавалося б, не повинно було б привести до збільшення інвестицій в нові технології, але економічний підйом раптово припинився. Отримані доходи направлені були не на інноваційний розвиток економіки, а на соціальні програми. А оскільки більша частина потреб українських громадян задовольняється імпортом, то наслідком цього процесу виявилася підтримка імпортерів і зменшення робочих місць для українців.

Таким чином, національна економіка як економічна система являє собою єдине ціле, що функціонує самостійно, і як будь-яка економічна система складається з окремих взаємопов'язаних підсистем. Характер їх взаємодії визначається структурою самої системи та її цільовою функцією. Результатом економічних досліджень має стати поява нової моделі розвитку національної економіки України. Економічна політика повинна бути спрямована на широке використання у виробництві науково-технічних досягнень, що сприятиме забезпеченню прогресу у всіх сферах суспільного життя, тому вирішення проблеми оптимізації структурних зрушень є найактуальнішою.

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ УКРАЇНИ

студентка Щербакова С.І.

На сучасному етапі розвитку української державності законодавство, яке регулює підприємницьку діяльність, ще недостатньо забезпечує поєднання свободи підприємництва і конкуренції з належним захистом прав суб'єктів підприємницької діяльності, що, в свою чергу, зумовлює необхідність звернення останніх до господарського суду за захистом своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, тому питання захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарському суді на сучасному етапі є особливо актуальним і практично значимим.

Захист прав суб'єктів підприємницької діяльності регулюється і гарантується нормами цивільного і господарського права. Однак законодавча база в окремих спірних питаннях не дає повних відповідей для винесення обґрунтованих законних рішень. Слабкість і недосконалість правового захисту підприємництва, неврегульованість багатьох його аспектів, неузгодженість нормативних актів негативно впливають на ефективність підприємництва в Україні. Крім того, низький рівень правосвідомості підприємців призводить до виникнення "тіньового" підприємництва, а також до появи квазі-правових (по суті кримінальних) інституцій владнання конфліктів та забезпечення виконання зобов'язань.

Для підприємців нерідко проблемою є правильний вибір та ефективно використання і застосування передбачених законодавством засобів захисту – тих правових засобів, за допомогою яких можна запобігти, припинити, усунути порушення прав.

У структурі вирішення спорів традиційно домінують види майнового характеру: спори про укладання, зміну та розірвання договорів; спори про визнання недійсними актів державних та інших органів, підприємств або організацій; справи про банкрутство тощо.

Право на судовий захист в судовому процесі реалізується перш за все через право на позов. Для того, щоб він виконав цю важливу функцію, необхідно подати його до господарського суду для розгляду в передбаченому законом порядку, оскільки господарське

судочинство ці питання вирішує тільки у порядку позовного провадження, за винятком справ про банкрутство.

Для ефективного захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності необхідно вивчати досвід інших країн з організації і діяльності спеціалізованих судів. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що для захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності створені спеціалізовані суди, які для розгляду справ залучають не тільки юристів, а й професіоналів певного виду діяльності. На сучасному етапі цей досвід необхідно вивчати для того, щоб мати певні уявлення про законодавство інших країн, на основі якого можуть в окремих випадках вирішуватись спори між українськими й іноземними суб'єктами підприємницької діяльності.

Крім того, складність проблеми захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарських судах України пояснюється не лише недосконалою нормативною базою, але й браком надійних гарантій судової незалежності. Для здійснення правосуддя господарські суди повинні бути самостійними і незалежними у вирішенні всіх господарських суперечок. Незалежність суду є одним із гарантів захисту прав. І це надзвичайно важливо, бо вплив на діяльність суду з боку інших органів негативно відбивається на результатах їхньої роботи, заважає раціонально організовувати розгляд і вирішення суперечок, не відповідає міжнародним стандартам.

Заходи, які можуть позитивно вплинути на ефективність підприємництва в Україні та покращити стан захисту прав господарюючих суб'єктів:

- організувати на державному рівні правове виховання підприємців з метою юридичної просвіти та підвищення рівня їх правової культури і правового світогляду;
- зменшити розміри податків (як свідчить досвід Росії, зменшення розмірів податків сприяє зростанню виробництва, створенню стимулів чистої і чесної діяльності з прозорими грошовими потоками);
- змінити систему штрафів: зменшити, по можливості обмежитись лише адміністративними штрафами, а в ряді випадків - замінити штрафи "попередженнями".

Науковий керівник: доц. Садовий В.О.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДОБЫЧИ ЗОЛОТА В УКРАИНЕ

студентка Журбенко А.С.

На сегодня в Украине выявлено и классифицировано более 230 золотоносных месторождений с общими запасами золота порядка 3 200 тонн, но в обращении на рынке новодобытое отечественное золото практически отсутствует.

Несмотря на то, что заслуживающие внимания проявления золота в Закарпатье, Донецком бассейне и на Украинском щите были известны довольно давно, они считались недостаточно перспективными и средства на их изучение и оценку не выделялись. Некоторым исключением был Закарпатский регион, где с 70-х годов прошлого столетия были начаты работы по изучению Береговского рудного поля с Мужиевским золотополиметаллическим месторождением и Раховского рудного района с месторождением Сауляк.

Ситуация резко изменилась со времени приобретения Украиной независимости. Молодое государство поставило, геологам задачу и за короткий срок было установлено, что Украина располагает достаточно мощным золоторудным потенциалом. По предварительным оценкам недра страны обладают прогнозными ресурсами в первые тысячи тонн золота и со временем способны занять одно из ведущих мест в Европе по его запасам и добыче.

Отрасль, которая могла стать основой золотого запаса страны, с 2006 года фактически ничего не производит. «Закарпатполиметаллы», единственное предприятие, имеющее техническую базу для добычи и обогащения золота, по-прежнему находится в заложниках у заинтересованных лиц.

Очевидно, золотодобывающая отрасль оказалась лишь очередной картой в азартной игре по присвоению государственной собственности. Очевидно и то, что даже восстановления законности будет мало — отрасли необходим мощный инвестиционный импульс и стратегический план развития. Но пока государственные ведомства не начнут думать с точки зрения государства, отрасли не видать ни инвестиций, ни развития.

Научный руководитель: доц. Садовый В.А.

КОНЦЕПЦИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ И ЕЕ ИЗМЕРЕНИЯ (ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ, СОЦИАЛЬНЫЙ ПРОГРЕСС И ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ)

студентка Латунова Д.А.

Концепция устойчивого развития явилась логическим переходом от экологизации научных знаний и социально-экономического развития, бурно начавшимся в 1970-е годы. Вопросам ограниченности природных ресурсов, а также загрязнения природной среды, которая является основой жизни, экономической и любой деятельности человека, в 1970-е годы был посвящен ряд научных работ. Реакцией на эту озабоченность было создание международных неправительственных научных организаций по изучению глобальных процессов на Земле.

Проведение в 1972 году в Стокгольме Конференции ООН по окружающей человека среде и создание Программы ООН по окружающей среде ознаменовало включение международного сообщества на государственном уровне в решение экологических проблем, которые стали сдерживать социально-экономическое развитие

Концепция устойчивого развития появилась в результате объединения трех основных точек зрения: экономической, социальной и экологической.

Экономический подход к концепции устойчивости развития основан на теории максимального потока совокупного дохода, который может быть произведен при условии, по крайней мере, сохранения совокупного капитала, с помощью которого и производится этот доход. Эта концепция подразумевает оптимальное использование ограниченных ресурсов и использование экологичных — природо-, энерго-, и материало-сберегающих технологий, включая добычу и переработку сырья, создание экологически приемлемой продукции, минимизацию, переработку и уничтожение отходов.

Социальная составляющая устойчивости развития ориентирована на человека и направлена на сохранение стабильности социальных и культурных систем, в том числе, на сокращение числа разрушительных конфликтов между людьми. Важным аспектом этого подхода является справедливое распределение благ. Желательно также

сохранение культурного капитала и многообразия в глобальных масштабах, а также более полное использование практики устойчивого развития, имеющейся в деноминирующих культурах. Для достижения устойчивости развития, современному обществу придется создать более эффективную систему принятия решений, учитывающую исторический опыт и поощряющую плюрализм. Важно достижение не только внутри, но и межпоколенной справедливости. В рамках концепции человеческого развития человек является не объектом, а субъектом развития.

С экологической точки зрения, устойчивое развитие должно обеспечивать целостность биологических и физических природных систем. Особое значение имеет жизнеспособность экосистем, от которых зависит глобальная стабильность всей биосферы. Основное внимание уделяется сохранению способностей к самовосстановлению и динамической адаптации таких систем к изменениям, а не сохранение их в некотором «идеальном» статическом состоянии. Деградация природных ресурсов, загрязнение окружающей среды и утрата биологического разнообразия сокращают способность экологических систем к самовосстановлению.

Согласование этих различных точек зрения и их перевод на язык конкретных мероприятий, являющихся средствами достижения устойчивого развития — задача огромной сложности, поскольку все три элемента устойчивого развития должны рассматриваться сбалансировано. Экономический и социальный элементы, взаимодействуя друг с другом, порождают такие новые задачи, как достижение справедливости внутри одного поколения и оказание целенаправленной помощи бедным слоям населения. Механизм взаимодействия экономического и экологического элементов породил новые идеи относительно стоимостной оценки и интернализации внешних воздействий на окружающую среду. Наконец, связь социального и экологического элементов вызвала интерес к таким вопросам как внутриспоколенное и межпоколенное равенство, включая соблюдение прав будущих поколений, и участия населения в процессе принятия решений.

Научный руководитель: доц. Садовый В.А.

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

студентка Лисянська Я.Ю.

Покращення якості життя населення є одним із ключових чинників конкурентоспроможності країни, оскільки є передумовою залучення інвестиційних і трудових ресурсів, інтелектуального капіталу та дестимулює відтік людського й фінансового капіталу за кордон.

Згідно зі Звітом ООН із людського розвитку 2009 р. Україна посіла 85-те місце в рейтингу Програми розвитку за індексом розвитку людського потенціалу у 182-х країнах та територіях. Найбільшим фактором, який має негативний вплив на показники цього індексу, безперечно, є очікувана тривалість життя.

В Україні прийнято "Стратегію демографічного розвитку України на 2006-2015 роки", основним завданням якої є подолання демографічної кризи, поліпшення якості життя населення та збереження духовного потенціалу.

Можна константувати, що відсутність негайних і дієвих заходів з покращання якості життя у нашій країні призведе до:

- 1) зниження рівня людського розвитку і, відповідно, подальшого послаблення конкурентоспроможності держави;
- 2) погіршення вікової структури населення внаслідок зростання кількості населення похилого віку і скорочення - молодшого;
- 3) погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням;
- 4) погіршення здоров'я громадян до критично загрозливих меж.

Економічна криза посилює наслідки цих проблем до катастрофічного масштабу і робить невідкладними заходи щодо їх вирішення. Щоб ефективно протистояти кризі та подолати структурні перешкоди на шляху розвитку України необхідні чітко визначені пріоритети державної політики.

Якість життя населення потрібно розглядати як головний показник успішності роботи урядовців і політиків. Оцінка якості життя населення дає змогу визначити структурні проблеми розвитку України та встановити пріоритети державної політики.

Науковий керівник: доц. Петрушенко Ю.М.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ІМІДЖУ ТНК

доц. Петрушенко Ю.М., студентка Самойлікова А.В.

Сьогодні головними суб'єктами міжнародного економічного простору є не політичні блоки держав, а головні транснаціональні корпорації (ТНК) найбільших промислово розвинених країн, між якими йде постійна конкурентна боротьба за нові ринки, технології та надприбутки.

Свідченням ролі ТНК у світовій політиці й економіці стало створення Центру та Комісії ООН з ТНК, де відбувається обговорення різноманітних аспектів діяльності корпорацій.

Сучасний світ бізнесу характеризується особливою жорсткістю та швидкоплинністю, які спричинені обмеженим платоспроможним попитом, ефектом надвиробництва товарів, змінними потребами, розвитком інформаційних технологій тощо. Тому глобально орієнтовані менеджери корпорацій починають розуміти, що їх першочергове завдання полягає не тільки в отриманні прибутку, але й у розвитку територій, на яких розташований бізнес.

Дебати про корпоративну соціальну та екологічну відповідальність почалися в 70-80 роках, коли громадськість почала дізнаватися про приховані негативні наслідки діяльності компаній.

Корпоративна соціальна відповідальність – це спроба відійти на певну відстань і проаналізувати, де і як компанія може допомогти у вирішенні соціальних, культурних та екологічних проблем, розвиваючись сама й розвиваючи середовище навколо себе.

Більшість іноземних компаній зацікавлені у впровадженні стандартів корпоративної соціальної та екологічної відповідальності з метою уникнення проблем як у материнській країні, так і за кордоном.

Слід зазначити, що Світовий Банк активно пропагує дану концепцію, включаючи інтеграцію багатьох критеріїв у вимоги до проектів, які подаються до фінансування.

Досить поширеною є теорія кластерів корпоративної відповідальності, що розглядає можливість утворення географічних кластерів компаній із наближеною стратегією корпоративної соціальної відповідальності на кшталт індустріальних парків.

Компанії з подібних кластерів, наприклад, матимуть синергію від впровадження власних стратегій корпоративної соціальної відповідальності, спільні напрацювання в даній сфері, що сприятиме їхній конкурентоспроможності.

У цьому контексті інвестори розглядають корпоративні соціальні інвестиції як складову програми зв'язку з громадськістю, спрямовану на розширення зовнішніх контактів і створення привабливого іміджу компанії.

Крім того, спонсорство з боку ТНК є недорогим засобом реклами та доступу до престижних освітніх, публічних, розважальних масових заходів.

Отже, бізнес може вкладати інвестиції в соціокультурному напрямку з метою розвинути гудвіл чи представити свій бренд громадськості, бо організації-реципієнти у відповідь на спонсорську допомогу включають назву компанії-інвестора у свої друковані видання, розміщують логотип на інформаційних бюлетенях, беруть на себе реалізацію продукції ТНК, надають їй право використовувати свою марку, площі, а також можливості участі в різноманітних проектах, продають спонсорам іменні місця (написи на «донорських стінах», постаментах тощо).

В актуальній роботі Пітера Сенге «Необхідна революція» («The Necessary Revolution») розповідається про компанії, які ведуть зміни від моделі «традиційного бізнесу» до трансформаційних стратегій, без яких не можливо досягнути стабільного та благополучного процвітання.

Пітера Сенге наголошує, що «ера заперечення» закінчилася, і провідні лідери сьогодення нарешті починають розуміти необхідність революційних інноваційних змін, які вплинуть на підходи людства до роботи та життя в цілому. Так, звичайні люди на всіх рівнях організації повинні брати участь у трансформації ТНК і спільноти. Працюючи у взаємодії та намагаючись розширити рамки свого мислення, вони постійно перебуватимуть у пошуках інноваційних рішень, які можуть зробити світ кращим. Серед досліджень автора – еволюція шведської «Зеленої зони», скорочення використання води Alcoa, екологічні ініціативи GE тощо. Проте, основною особливістю є набір стратегій, які можуть бути використані як індивідами, так і ТНК для створення компетенції ефективного реагування на найскладніші виклики нашого часу.

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

доц. Петрушенко Ю.М., студентка Примова К.

Міграція робочої сили зумовлюється низкою факторів, що спричиняють виїзд працездатного населення за кордон. Незважаючи на певні позитивні тенденції проблема міграції, залишається актуальною проблемою в Україні та у Сумській області зокрема.

Можна виділити два головні напрямки виїзду населення з Сумської області – це великі міста України (в основному Київ та Харків), та країни дальнього зарубіжжя (де переважають молоді люди віком до 25 років). На роботу у великі міста України переважно виїжджають чоловіки (30,14% проти 27,1% жінок). В Росію теж чоловіків їде набагато більше, ніж жінок (51,67% проти 30,84%). Серед мігрантів у країни далекого зарубіжжя значно переважають жінки. При цьому Росія приймає найбільшу кількість робітників та будівельників. А от до країн Східної Європи виїжджає більше представників розумових професій: вчителів, лікарів, економістів, інженерів, програмістів. В країни Західної Європи частіше виїжджають ті, хто представляє сферу обслуговування.

До основних причин, що супроводжують міграційні процеси в Сумській області відносять: низький рівень заробітної плати, безробіття, низький демографічний стан, недостатня кількість висококваліфікованих працівників та ін. Що ж стосується негативних наслідків міграції, то на сьогодні спостерігається відтік за межі регіону найбільш енергійної та кваліфікованої робочої сили, а це в свою чергу, не може не привести до зниження загального рівня кваліфікованості й ініціативності робітників, а відтак – призводитиме до неможливості здійснення крупних інноваційних проектів через недостатність фахівців. Як результат відтоку освічених та кваліфікованих працівників відбувається збільшення плинності кадрів та зменшення старанності, дисциплінованості тих, хто залишився. Крім погіршення трудового потенціалу ці процеси призводять до додаткового навантаження на систему соціального забезпечення оскільки мігранти не сплачують пенсійні внески, не поповнюють пенсійний фонд та не забезпечують власної гідної пенсії в Україні.

МЕДИЧНІ ПОТРЕБИ СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗАДОВОЛЕННЯ В УКРАЇНІ

асист. Могильна Н.О., студент Дейнека В.

Недосконала сфера медицини в нашій країні обслуговує не бідних, а багатих людей. Соціальна нерівність була, є і буде, а незаможні верстви населення ніколи не будуть отримувати однакошу медичну допомогу з заможними громадянами.

Нераціональне використання існуючих матеріальних та нематеріальних ресурсів призводить до постійного "голоду" системи охорони здоров'я. Фахівці в галузі політики та економіки охорони здоров'я зі свого боку стверджують, що жодна система охорони здоров'я не може повноцінно, і навіть мінімально, функціонувати, якщо частка виділених на неї коштів становить менше 4% ВВП.

На сьогодні в Україні на одного пацієнта хірургічного відділення лікарні швидкої допомоги виділяється 5,7 грн. (3 грн. – харчування, 2,7 грн. – медикаменти).

В Україні зацікавлені у наявності хворих: більше хворих - більше лікарів. За прикладом ходити не треба: найбільша захворюваність - у м. Києві, де й найбільша кількість лікарів.

В Україні найбільша кількість лікарів - 47,2 на 10 тис. населення, - На сьогодні ж кошти виділяються на утримання галузі ОЗ: у загальній структурі видатків - 80% для утримання медперсоналу

На сучасному етапі можна говорити про те, що понад 50% коштів в охороні здоров'я перебувають у тіні.

Стационари в Україні виконують функцію не тільки лікувального закладу, але й закладу соціального утримання - 30-40% хворих перебувають у багатьох стационарах не за клінічними, а за соціальними показаннями.

Сьогодні в Україні сімейними лікарями є близько 4% медиків, у той час як в країнах ЄС - 40-70% лікарів загальної практики.

Дані ВООЗ свідчать: у 90% випадків звернень медичну допомогу можуть забезпечити сімейні лікарі, підготовлені на засадах загальної практики, а вартість первинної (догоспітальної) медико-санітарної допомоги є нижчою. Але в країнах ЄС переважна більшість сімейних лікарів не знаходяться на бюджетному утриманні.

Цілком очевидними істинами на сьогодні є неспроможність економіки, а також неспроможність держави утримувати соціальний медичний сектор в заявленому об'ємі, потрібна реструктуризація та зміна принципів фінансування системи охорони здоров'я. Дійовим засобом розв'язання існуючих проблем у сфері охорони здоров'я могло б стати поступове

запровадження страхової медицини і активне залучення позабюджетних коштів (за рахунок надання законодавчо визначеного переліку платних послуг, здавання в оренду основних фондів, непрофільної діяльності, благодійних коштів тощо), тобто перехід до бюджетно-страхової форми фінансування.

Створення інтегрованої системи збору та обліку страхових внесків на працююче та непрацююче населення, що стала цільовим джерелом фінансування охорони здоров'я і таким чином забезпечила стабільне фінансування у ній медичних закладів (вже з 1996 р. частка фондів ОМС становила не менше ніж 30 % фінансів системи охорони здоров'я в цілому).

Доцільно підтримувати ініціативи по впровадженню різних моделей медичного страхування, що дозволить накопичити необхідний досвід впровадження змішаної системи медичного страхування, за якої страхові внески сплачують держава, роботодавці та громадяни, яка всіх повинна забезпечити рівність і доступність медичних послуг достатньо високої якості для громадян.

Для поліпшення ефективності функціонування закладів охорони здоров'я їм необхідно надати статус самостійних неприбуткових державних (комунальних) установ (підприємств), які отримують кошти відповідно до обсягу замовлення за принципом глобального, а не постатейного, як сьогодні, бюджету.

Сьогодні зрозуміло, що без часткової приватизації медичної власності країні не обійтись, адже держава в жодній країні світу не здатна на 100% за кошти бюджету утримувати медичну галузь, навіть в країнах з бюджетним фінансуванням медичної допомоги населенню (Великобританія, Норвегія, Данія).

Джерелом оплати медичної допомоги можуть бути або бюджетні кошти, або кошти доходів громадян. Якщо медична допомога надається за бюджетні кошти, в такому випадку медична діяльність провадиться в закладах державної і комунальної форм власності. Якщо медична допомога надається за кошти громадян то така діяльність провадиться в медичних закладах приватної форми власності. Державне медичне забезпечення має залишитись для мешканців села, на будь-який обласний центр організовується один єдиний бюджетний заклад, який теоретично повинен бути доступний для всіх, а практично обслуговуватиме незаможні верстви населення.

Отже державний сектор в медицині на сьогодні являє тупикову гілку еволюції і є місцем фахової і особистісної деградації. Тому якщо наша держава не реформує медицину, то словосполучення "китайська якість" буде звучати більш переконливо, ніж "українська медична наука".

Суспільство і держава, відповідальні за рівень здоров'я і збереження генофонду України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я.

ЗЕМЕЛЬНА РЕНТА ТА ЦІНА ЗЕМЛІ

асист. Могильна Н.О., студентка Фащук Ю.

Земля набуває все більшого значення в сучасних ринкових умовах господарювання. Згідно з оцінками експертів, включення землі в повний економічний обіг дозволить задіяти десятки мільярдів гривень. Кожен повинен розумітися в питаннях, що стосуються землі, в тому числі, і питань стосовно земельної ренти та ціни землі.

До кінця осені 2008 року земля стабільно дорожчала, перетворившись на один з найвигідніших і найнадійніших об'єктів інвестування. В 2009 році зниження цін на земельні ділянки спостерігалось практично до листопада, коли земельний ринок несподівано продемонстрував позитивну динаміку.

За даними "Земельного союзу України", вартість землі в регіонах сьогодні стартує приблизно від \$1,5 тис. за сотку. Так, в Черкаській області можна знайти ділянки по \$1,7 тис. за сотку. По тій же ціні земля в Житомирській області на кордоні з Рівненською, але уздовж траси Київ-Житомир - вже \$4-6 тис. за сотку. У Рівненській області земля також дорога біля траси Київ-Чоп, ціна пропозиції тут коливається в межах \$4-7 тис. за сотку, а за особливо привабливі ділянки просять і до \$10 тис. за сотку. Порівняно недорога земля - в середньому \$2,5 тис. за сотку - в Харківській області. Правда, йдеться про 150-кілометрову зону довкола Харкова. Львівську землю, особливо в рекреаційних районах, оцінюють в середньому в \$3,3 тис. за сотку. У прибережних зонах Одеси вартість ділянок сьогодні досягає \$8,9 тис. за сотку, в області - \$5 тис. за сотку.

Експерти відзначають, що попит на земельні ділянки під забудову сьогодні невеликий. Основними покупцями великих ділянок в регіональних і столичних передмістях є іноземні фонди.

Управління ринку та оцінки земель інформує: станом на 1 листопада 2009 року по Україні наростаючим підсумком продано 50266 земельних ділянок та прав оренди на них, загальною площею 33,8 тис. га та вартістю 10 464,9 млн гривень. З початку року продано 4106 земельних ділянок та прав оренди на них, загальною площею 4825,95 га, вартістю 983,82 млн гривень, в тому числі право оренди 257 земельних ділянок, загальною площею 3100,9 га, вартістю 23,7 млн гривень. У порівнянні з минулим роком ці цифри зросли. Таким чином, до Державного бюджету за десять місяців 2009 року надійшло 107,2 млн гривень, що становить 34,7% від запланованого на цей період, Державним бюджетом недоотримано понад 201 млн гривень. Найнижчі показники виконання плану надходжень коштів від продажу земельних ділянок та прав оренди на них до Державного бюджету у Одеській області (15,7% від запланованого на цей період), Запорізькій (16,7%),

Дніпропетровській (17,8%) та Харківській (23,3%) областях, у місті Києві план надходжень коштів від продажу виконаний на 20,1 відсотка.

Найвищі грошові показники проданих на земельних торгах прав оренди на земельні ділянки за десять місяців 2009 року спостерігаються в Львівській (загальною вартістю в 6724 тис. грн), Запорізькій (вартістю в 2484 тис. грн) та Чернівецькій (вартістю в 1981 тис. грн) областях. Слід зазначити, що станом на 1 листопада 2009 в Одеській, Херсонській областях не здійснювався продаж права оренди на земельні ділянки.

Із розвитком ринку земельних відносин в Україні роль експертної грошової оцінки землі постійно зростає, оскільки без інформації про вартість землі неможливе успішне проведення будь-яких операцій із земельними ділянками. Переважно здійснюють два основні види оцінки землі: нормативну та експертну. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується в основному для визначення розміру земельного податку, державного мита при обміні, успадкуванні та даруванні земельних ділянок, орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності, втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Нормативну грошову оцінку земель станом на 01.01.2010 за 2009 рік необхідно індексувати на коефіцієнт індексації 1,059, який розраховано виходячи з середньорічного індексу інфляції за 2009 рік – 115,9 %. Експертна грошова оцінка земельних ділянок використовується при здійсненні решти цивільно-правових угод щодо земельних ділянок та прав на них.

Рента безпосередньо пов'язана з появою та розвитком земельної власності. Вона є економічною формою реалізації земельної власності. Розрізняють три види ренти: диференціальну, абсолютну, монопольну. Диференційована рента відображає конкретну цінність земельної ділянки. Абсолютна рента характеризує ефективність цільового використання земельної ділянки. На абсолютну ренту не впливають властивості земельної ділянки. Монопольна рента утворюється на всіх ділянках незалежно від їх місця розташування, оскільки різні види діяльності можуть висувати найрізноманітніші умови для свого розміщення, а пропозиція вільних ділянок внаслідок обмеженої місцевості, площі не відповідають попиту на них.

Отже, у 2009 р. ціни на землю знизилися на 30-40%, потім спостерігалася підвищення цін на земельні ділянки. Попит зменшився, однак ціна продовжує зростати. Як свідчать дані профільних компаній, від початку року земельні ділянки подорожчали в середньому на 11% у Київському регіоні; та від 10 до 35% - у межах та поблизу найбільших міст. Так, як землю можна здати в оренду або закласти в банк, продати або передати у спадок, то скільки б не коштувала в майбутньому українська земля, сільськогосподарського призначення чи ні, бути її власником завжди вигідно.

УКРАЇНА: ВІД АБСОЛЮТНОЇ МОНОПОЛІЇ ДО КОНКУРЕНТНОГО РИНКУ

асист. Могильна Н.О., студент Шаванов А.

Проблеми монополізації господарського життя, конкуренція на товарних ринках привертають сьогодні пильну увагу не тільки спеціалістів, але і широких прошарків населення.

Значний рівень монополізації економіки України та нерегламентованість витрат монополістів всебічно сприяє тому, що вже на сучасному етапі українська продукція за рівнем цін переважно перевищила середньосвітові.

Процес створення державного контролю по недопущенню несумлінної конкуренції фактично почався з нуля, тому що присутня в ще зовсім нещодавно в керуванні економікою командно-адміністративна система по своїй суті виключала наявність вільної конкуренції в господарській діяльності. Тому на даному етапі величезне значення має створення й удосконалення законодавчої бази з приводу регулювання монополістичних процесів і конкуренції, розуміння населенням України необхідності економічних реформ у даній сфері.

До ринків, на яких діє один або практично один суб'єкт господарювання, у цей час в Україні належать, головним чином, ринки природних монополій та ринки, монополізація яких впливає з владних рішень.

У лютому 2010 року Антимонопольний комітет України визначив десять суб'єктів природних монополій: Національна енергетична компанія Укренерго; Державна адміністрація залізничного транспорту України (Укрзалізниця) у складі шести залізниць та інші об'єднання, підприємства, установи та організації залізничного транспорту за переліком, визначеному Мінтрансв'язку; НАК Нафтогаз України в особі ВАТ Укртранснафта; НАК Нафтогаз в особі дочірньої компанії Укртрансгаз; Українське державне підприємство Укрхімтрансміак; ДП обслуговування повітряного руху Украерорух; ВАТ Одеський припортовий завод; УДП поштового зв'язку Укрпошта; Концерн РРТ; ВАТ Укртелеком.

Істотною проблемою є численні зловживання суб'єктами господарювання, що займають монополічне або домінуюче становище на товарних ринках, цим становищем. Тільки за 2009 рік було припинено 1502 монополічних зловживань, 608 антиконкурентних змов, 734 антиконкурентних дій органів влади, а також 180 випадків недобросовісної конкуренції. Найбільше порушень зафіксовано на ринках нафтопродуктів, агропромислового комплексу, фармацевтики, транспортних перевезень та під час тендерних закупівель.

Загальна сума штрафів, застосованих Комітетом до порушників, склала 289,6 млн грн, а у 2008 році – 13,3 млн грн. Розподіл штрафів за видами порушень мав такий вигляд: зловживання монополією — 64,5%; недобросовісна конкуренція — 6%; неправомірні угоди — 2%; дискримінація органами державної влади — 0,5%; неподання інформації та невиконання рішень АМК — 27%.

Відповідно сума сплачених до державного бюджету штрафів перевищила показники позаминутого року. Саме в 2009 році Комітет застосував найбільші в історії України штрафи до реалізаторів авіапального за монополію зловживання в аеропорту «Бориспіль», зобов'язавши їх знизити ціни до обґрунтованого рівня. Це рішення Комітету уже підтверджено різними судовими інстанціями, включаючи Вищий господарський суд України щодо окремих з оштрафованих підприємств.

Тільки на ринках нафтопродуктів (серед яких рівень монополізації є значним) за 2009 рік Антимонопольний комітет припинив порушення з боку 62 підприємств, на ринках природного газу – з боку 25 суб'єктів господарювання. Також забезпечено зниження вартості проїзду в міському транспорті Києва, «радіоточки», цін на скраплений газ, «протигрипозні» лікарські засоби, медичні препарати та продукти харчування на всій території України тощо. Лише на ринках фармацевтики під час пандемії грипу органи Комітету провели 259 перевірок, притягнувши до відповідальності 95 аптекарських мереж на понад 500 тис. грн. На ринках лимонів та часнику прийнято рішення у 9 справах та накладено штрафи на загальну суму 170,4 тис. грн.

Підводячи результати, можна охарактеризувати антимонопольне законодавство й антимонопольну політику України як необхідні атрибути структурних перетворень у всіх сферах економіки країни. На даному етапі проблема монополізації і несумлінної конкуренції перестає бути чисто економічною вона усе більше стає політичною і суспільною. Тому надзвичайно необхідно, щоб населення України усвідомило всю згубність і всі негативні наслідки монополії. Вирішальну роль у створенні на ринку сприятливого конкурентного середовища грають антимонопольне законодавство і діяльність антимонопольних органів, правильне поводження яких сприяє стабілізації всієї економіки в цілому.

Отже, незважаючи на покращення ситуації порівняно з 90-ми роками, проблеми монополізації ринку є все ще дуже актуальними для України. Світовий досвід свідчить, що універсальними принципами конкурентоспроможності є жорстка конкуренція у сприятливому для бізнесу середовищі та дієве державне регулювання. Україна досягне стабільного та динамічного зростання економіки лише тоді, коли ці принципи будуть покладені в основу державної політики.

МАТЕМАТИЧЕСКАЯ ОПТИМИЗАЦИЯ В ЭКОНОМИКЕ

доц. Лапшин В.В., студенты Загорулько С.О., Марочко С.С.

Теория и практика экономики подтверждают тезис о том, что ограниченность ресурсов (материальных, трудовых и финансовых) обуславливают необходимость их более рационального (оптимального) использования.

Математическая оптимизация позволяет решать проблему оптимального использования ресурсов и принимать эффективные решения и, по сути, является средством, инструментом в решении проблемы прагматической экономики.

Математическое моделирование и процесс оптимизации обеспечивает получение оптимального варианта из множества допустимых (планов, проектов, программ), то есть решает проблему оптимального выбора.

Процесс математического моделирования и оптимизация включает следующие этапы:

1. Постановка проблемы (задачи) и её формализация.

2. Выбор или построение формализованной модели и определение критерия оптимальности.

3. Формирование системы переменных величин и системы ограничений.

4. Расчет технико-экономических коэффициентов и основных параметров целевой функции, объёмов ограничений – правых частей матрицы задачи.

5. Построение экономико-математической матрицы задачи и определение устойчивости избранной модели.

6. Подготовка экономико-математической матрицы для решения на персональном компьютере.

7. Решение математической модели с использованием стандартного алгоритма или заново разработанного.

8. Анализ полученных вариантов решений и внедрение их в практику.

Математическая оптимизация экстремальных задач линейного типа может быть осуществлена на основе обычных матриц или матриц блочно-диагонального типа, последние, как правило, применяют на региональном и национальном уровнях экономики.

Практика решения экономико-математических задач оптимизации использования ресурсов свидетельствуют о высокой эффективности аппарата математической оптимизации, а именно, получение дополнительной прибыли в размере 8-12% и снижение издержек производства в пределах 6-8% в сравнении с традиционными методами расчета использования ресурсов.

ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ

доц. Хворост О.О., студент Кізенко О.М.

В період економічної кризи процес становлення та розвитку малого бізнесу відбувається в умовах різкого обмеження фінансових ресурсів, а також відсутності дієвої системи фінансування, кредитування і страхування підприємницької діяльності.

Необхідність ведення франчайзингового бізнесу в Україні зумовлена втратою ринків збуту багатьма вітчизняними підприємствами в умовах загострення конкуренції на внутрішніх ринках, відсутністю достатніх фінансових можливостей для запровадження нових технологій у виробництво, неконкурентноспроможністю порівняно з іноземними фірмами.

Одним з напрямів покращення ринкового становища малих підприємств є робота за договором франчайзингу. Поширення франчайзингу в Європі та США науковці пояснюють тим, що для малих та індивідуальних підприємств франчайзинг надає в розпорядження стабільний прибутковий бізнес, для відомих фірм і компаній – можливість розширити й усталити свої позиції на ринку.

При створенні свого бізнесу не обов'язково витратити час і кошти на створення велосипеда – достатньо просто купити готову франшизу. Звичайно, прийдеться заплатити засновникам діючої мережі, але взамін можна швидко та без жодних проблем отримати доступ до вже готових бізнес-рішень, лояльності споживачів і позбавити себе можливості допуститись помилок.

Суть франшизи полягає в тому, що в обмін на переваги використання успішного бізнесу, торгової марки, ноу-хау, комерційної таємниці, репутації та інших нематеріальних активів франчайзі ділиться з франчайзером частиною свого прибутку і незалежності. Для франчайзера ця система представляє собою спосіб експансії свого бізнесу, для франчайзі – це спосіб організації власного бізнесу з мінімальним ризиком. Франчайзинговий бізнес за своєю суттю є інноваційним та вигідним.

Згідно дослідженням Міжнародної асоціації франчайзингу, в світі менше 8% франчайзингових підприємств виявляються нежиттєздатними, тоді як в середньому 90% знову створених незалежних компаній припиняють своє існування протягом перших трьох років роботи. Середня рентабельність інвестицій за перші 10 років роботи для незалежних підприємств складає близько 300%, а для франчайзі - більше 600%.

До останнього часу франчайзінг був синонімом підприємств громадського харчування фаст-фуд типу «McDonald's». Але зараз

франчайзінг проник і в інші галузі. В США, де франчайзінг розвинений більш ніж де б то ні було, франчайзінговим бізнесом охоплено як мінімум 65 секторів: ресторани швидкого харчування, оренда машин, друкарські та копіювально-розмножувальні послуги, мережі готелів і мотелів, послуги з підбору персоналу і тимчасових працівників, туристичні агентства, продаж через торгові автомати. В США франчайзінг розвивається також у будівництві, фармацевтиці, оптиці, бухгалтерії та страхуванні. Досвід США показує, що щорічний валовий прибуток більш ніж 800 тис. франчайзінгових підприємств перебільшив \$1 трлн., і сьогодні американські компанії вважаються головними експортерами франчайзінгових брендів.

Франчайзінг поширився по всьому світу, на різних стадіях розвитку він діє в 140 країнах. Могутніми гравцями в цьому бізнесі стали брендові компанії Канади, Франції, Німеччини, Японії, Великобританії, Австралії. Кожні вісім хвилин в світі народжується один франчайзі. Перш за все, тому що ефективність таких компаній в півтора-два рази вище за звичайні підприємства. Середньостатистичні дані по Великобританії свідчать, що кожний вкладений фунт стерлінгів приносить через вісім років шість фунтів прибутку (тоді як звичайні підприємства - три).

Досліджуючи проблеми та перспективи розвитку франчайзингу в Україні слід зазначити, що франчайзинг тут має широкі перспективні можливості для розвитку.

Розвиток франчайзингу є однією з найефективніших форм підтримки підприємництва, будь-який успішний бізнес можна перетворити у франшизу. Однією з основних рис українського франчайзингу є присутність іноземного елемента. Однак, ця тенденція останнім часом змінюється. З'являються успішні українські аналоги. Відповідно до даних стану ринку щодо франчайзингу в Україні в 2009 році налічується більше двохсот франчайзінгових мереж. Значне місце серед них займають вітчизнані бренди. Одним з першопроходців франчайзінгу в Україні стала львівська компанія «Системи швидкого харчування» (FFS), що запустила мережу ресторанів швидкого обслуговування «Піца Челентано» (1998 рік). Пізніше вона стала розвивати ще три франчайзінгові мережі закладів швидкого обслуговування: «Картопляна хата», «Кафе Пункт» і ресторани японської кухні «Япі». За 7 років мережа піцерій поповнилася 75 франчайзінговими підприємствами.

Двома найголовнішими чинниками, що визначають подальший розвиток франчайзингу, є пошвавлення в економіці (або відсутність такого), а також продовження зростання сфери обслуговування, на якій в основному і зосереджений франчайзінг. З іншого боку, зростання конкуренції може примусити деяких висококваліфікованих фахівців, які планують започаткувати власну справу, замислитися щодо придбання франшизи як альтернативного способу організації власного бізнесу.

ІНВЕСТИЦІЇ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

доц. Хворост О.О., студент Марочко С.С.

Однією зі складових інвестиційного ринку є ринок інтелектуальних товарів і послуг. Об'єктом цього ринку виступає особливий товар, який набуває останнім часом все більшої значущості та актуальності, – інтелектуальна власність.

Інтелектуальна власність – це закріплені законом права на результати інтелектуальної діяльності у виробничий, науковий, літературній та художній сферах.

Проблеми та особливості залучення інвестицій в об'єкти інтелектуальної власності досліджували такі вітчизняні економісти як Базилевич В.Д., Дмитришин В.С., Жарінова А.Г., Міщенко В.І., Радіонова І.Ф., Тарасевич В.М. та ін. За кордоном значний теоретико-методологічний вклад в розроблення даної теми внесли Біріолла Д., Ларсон Дж, Клавер Х., Деккер С., Моут Л. та ін.

Однак, значна кількість суперечностей, що супроводжують процес інвестування в об'єкти інтелектуальної власності, значно знижують ефективність господарських процесів, що є об'єктом для подальших економіко-правових та фінансових досліджень.

Серед суперечностей інтелектуальної власності вчені-дослідники виокремлюють такі: суперечність інтелектуальних продуктів, які мають нематеріальну сутність і товарну форму вираження, суперечність суспільної природи інтелектуальної власності та приватновласницької форми прояву, суперечність способу привласнення матеріального носія та ідеального змісту об'єкту інтелектуальної власності. Дані обставини суттєво «загальмовують» процес інвестування в об'єкти інтелектуальної власності, знижуючи як темпи економічного зростання, так і наукоємність та інноваційність розвитку національної економіки.

Одним із найважливіших джерел інвестування в об'єкти інтелектуальної власності в Україні є прямі іноземні інвестиції: їх реалізація в інвестиційних проектах обов'язково передбачає передачу прав від більш розвинених країн до країн з меншим досвідом у певній сфері інвестування, що не тільки позитивно впливає на економічне зростання, а й дозволяє вдосконалити у майбутньому внутрішні

економіко-правові механізми інвестування в об'єкти інтелектуальної власності та запровадити їх у практику якнайшвидше.

У зв'язку з цим, необхідним та нагальним є вирішення проблем, перешкоджаючих (уповільнюючих) залучення іноземних інвестицій в економіку України. До таких причин можна віднести наступні:

1) іноземним інвесторам практично не надається жодних гарантій щодо забезпечення їх прав власності;

2) іноземні інвестори розраховують на повернення своїх вкладень через 6 років при середньорічній прибутковості 38 % (для України даний рівень прибутковості у зв'язку з кризовими явищами національної економіки став майже недосяжним);

3) у багатьох країнах потенційні інвестори недостатньо поінформовані про стан та перспективи розвитку економіки України;

4) основним недоліком чинних нормативних документів, що регулюють інвестиційну діяльність в Україні, є їх неузгодженість між собою.

Важливою сферою використання об'єктів інтелектуальної власності є інноваційна діяльність, яка виступає однією з форм інвестування та здійснюється з метою впровадження досягнень науки і техніки у виробництво та соціальну сферу для забезпечення сталого еколого-економічного розвитку. Лише прискорений розвиток інноваційних процесів, який базується на ефективному використанні науково-технічного потенціалу, є основним чинником економічного зростання країни.

Знаки для товарів та послуг, фірмові назви, патенти, винаходи, конструкторська документація, "ноу-хау", бази даних, комп'ютерні програми та багато інших об'єктів інтелектуальної власності в Україні ще не часто знаходять відображення в бухгалтерській звітності підприємств та не використовуються в якості активів, хоча однозначно є такими. Це пов'язано з тим, що прибуток від користування такими нематеріальними активами важко виділити з загального прибутку. Тим не менше, саме ці активи відіграють вирішальну роль у розвитку інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства.

Все це ускладнює комерціалізацію інтелектуальної власності, тобто перетворення її в товар. Від успішного вирішення цієї проблеми залежить можливість досягнення кінцевих позитивних результатів інвестиційної та інноваційної діяльності.

ЛІЦЕНЗІЯ ЯК ПРАВОВА ФОРМА РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

доц. Хворост О.О., студент Тішаєв М.В.

За сучасних умов провідну роль у комерціалізації прав інтелектуальної власності відіграють ліцензійні угоди, які інтенсивно розвиваються в ринковій економіці розвинених країн.

Ліцензія – дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності, що надається на підставі ліцензійного договору[2].

Передача прав на використання об'єктів інтелектуальної власності у сучасному суспільстві відбувається винятково у вигляді оформлення ліцензійних договорів. Це двосторонні угоди, що забезпечують охорону інтересів договірних сторін, укладаються в письмовій формі і мають відповідати ряду вимог.

Відповідно до Цивільного Кодексу України будь-яке позадоговірне використання об'єкта інтелектуальної власності визнається неправомірним і кваліфікується як порушення прав на цей об'єкт.

Повна ліцензія - всі майнові права на об'єкт інтелектуальної власності, що впливають із охоронного документа, переходять до ліцензіата на термін дії договору.

Виключна ліцензія - ліцензіар надає право на використання об'єкта інтелектуальної власності ліцензіатові на певній території на певний строк з певним обсягом прав у певній галузі.

Невиняткова ліцензія - ліцензіар передає ліцензіатові право використання об'єкта інтелектуальної власності, зберігаючи за собою право на використання цього об'єкта й право видачі ліцензій іншим ліцензіатам на тій самій території.

Одинична ліцензія - видається одному ліцензіатові й виключає можливість видачі ліцензіаром ліцензій іншим суб'єктам на використання об'єкта інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром зазначеного об'єкта у даній сфері.

Існує також поняття **відкритої ліцензії** - власник об'єкта інтелектуальної власності (крім патентів на секретні об'єкти) має право подати для офіційної публікації заяву про готовність надання

будь-якій особі дозволу на використання об'єкта інтелектуальної власності, що охороняється.

Обов'язкова ліцензія - дозвіл на використання об'єкта промислової власності, що видається без згоди патентовласника за рішенням уряду в інтересах оборони й національної безпеки країни.

У законодавстві України про промислову власність указується ще одна ліцензія - так названа залежна. Її суть полягає в тім, що за певних умов власник одного патенту може просити дозволу використати об'єкт промислової власності, патент на який належить іншій особі[1].

За наявністю правової охорони об'єктів інтелектуальної власності розрізняють такі види ліцензій:

Патентні, пов'язані з угодами щодо об'єктів промислової власності, захищених охоронними документами.

Безпатентні, пов'язані з угодами щодо використання творчих рішень, які не мають правової охорони, або з терміном правової охорони, що вичерпався.

Відповідно до правових норм та чинного законодавства розрізняють такі види ліцензій:

Добровільні, які видаються ліцензіаром ліцензіату за прямою двосторонньою угодою щодо повного або часткового використання об'єктів інтелектуальної власності.

Примусові, які надаються компетентними державними органами зацікавленим особам у разі, якщо власник охоронного документа не використовує об'єкт інтелектуальної власності без поважних причин і при цьому відмовляється надати ліцензію на його використання.

Відкриті, які видаються на підставі офіційної заяви власника об'єкта інтелектуальної власності щодо видачі дозволу на використання цього об'єкта будь-якій зацікавленій особі[2].

Список літератури.

1. Інтелектуальна власність : навч. пос. У 2-х частинах, Ч.2 / І.П. Каплун, Е.В. Колісниченко, В.О. Панченко, А.А. Папченко. - Суми : СумДУ, 2010. - 149 с. - 15-67

2. Інтелектуальна власність (+Доступ з локальної мережі СумДУ) : підручник. - Вид. 2-ге, стереотип./ Базилевич В.Д.- К. : Знання, 2008. - 431 с.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ УЄФА ТА ЄВРО-2012

доц. Хворост О.О., студент Сиротенко О.А.

Питання інтелектуальної власності УЄФА і його захисту в нашій державі на даний момент є досить актуальним. При визначенні України однією з приймаючих чемпіонат країн, УЄФА отримав від держави спеціальні гарантії та повну підтримку його прав інтелектуальної власності. Так як він не має ніяких інших джерел прибутків, крім продажу своєї інтелектуальної власності, то захист з боку держави є звичайно необхідною умовою. Вже сьогодні в Україні дуже серйозно стежать за порушеннями правил використання офіційного знака Євро-2012. Під час Євро-2008 було виявлено близько 200 тис. одиниць підроблених товарів з лого турніру. Оцінюється, що у випадку з Євро-2012 ця цифра може бути набагато вище.

Сам логотип "Євро-2012" є зареєстрованою УЄФА в нашій країні торговельною маркою з відповідними свідоцтвами: "ЄВРО 2012" - свідоцтво No.85586 та "EURO 2012" - свідоцтво No. 76899. В основі емблеми - квітка з пелюстками, які символізують кожну з країн-учасниць. У середині композиції розташований футбольний м'яч, який уособлює емоції і пристрасть турніру. Стебло квітки позначає структурний аспект континентальної першості, УЄФА і європейський футбол. Європейське першість пройде під гаслом "Творимо історію разом". До Офіційних Знаків УЄФА належать слова: УЄФА, ЄВРО 2012, Польща і Україна 2012.

28 травня 2009 року Інформаційний центр «Україна-2012» та представник УЄФА з юридичних питань фірма "Меджістерс" (Magisters) провели спільний семінар «Інтелектуальна власність УЄФА та її використання».

Що належить до інтелектуальної власності УЄФА та хто і за яких умов має право на використання цієї власності – такими були основні питання зустрічі. Особливу увагу було приділено використанню інтелектуальної власності УЄФА журналістами вітчизняних ЗМІ. Раніше Союз європейських футбольних асоціацій надіслав Держкомтелерадіо затверджений Медіа-довідник «ЄВРО 2012», який містить рекомендації та відповіді на поширені запитання щодо використання у ЗМІ знаків, логотипів, трофеїв або символів, пов'язаних із УЄФА та УЄФА ЄВРО 2012ТМ. Головне, щоби журналісти ставили собі за мету інформування громадськості про УЄФА ЄВРО 2012ТМ та обов'язково дотримувалися принципів УЄФА, щоб уникнути порушень і скандалів у цій сфері. Фахівці ж переконані, що дрібних порушень може бути багато. (Наприклад, якщо людина прийде на матч Євро-2012 в кепці "Пума", це вже буде порушенням, оскільки такий напис є рекламою виробника, а "Пума" не являється партнером чи спонсором УЄФА. Відповідно на

змаганнях під егідою УЄФА рекламувати її не можна і людину просто не пустять на стадіон.) Саме для попередження таких випадків УЄФА вже зараз, майже за три роки до турніру, розпочинає роз'яснювальну роботу. Аналогічні семінари та конференції планується провести і для правоохоронних структур (СБУ, МВС, Державної митної служби) та суддів, щоб донести до них особливості використання символіки УЄФА.

УЄФА надасть спеціальні офіційні ліцензії компаніям на право використовувати, відтворювати Знаки УЄФА на широкому асортименті продукції та здійснювати офіційну торгівлю на підтримку Чемпіонату Європи 2012 року з футболу не раніше червня 2010р. Згідно з нормами УЄФА, договори на право використання прапора, логотипу та іншої символіки чемпіонату підписуються за два роки до початку турніру. Компанії, які були обрані офіційними партнерами і спонсорами Чемпіонату, вже мають право використовувати знаки УЄФА в рекламних цілях. Серед них: Adidas, Carlsberg, Castrol, Coca-Cola, Hyundai-Kia Motors. За рекламу товарів з логотипом Євро-2012 сотні фірм, і особливо Союз європейських футбольних асоціацій, запрацюють дуже великі гроші. Зазначимо, що тільки за право використання лого Євро-2008 в Австрії та Швейцарії глобальні спонсори заплатили УЄФА 180 млн євро. А українсько-польський ринок набагато більше, ніж австрійсько-швейцарський.

Для того, щоб заробити на сувенірній продукції, Україні доведеться шукати інші шляхи. Наша країна може сама розробити свій логотип під Євро-2012 і користуватися ним без дозволу УЄФА. Цей логотип не повинен бути плагіатом оригіналу, і в ньому не може використовуватися фраза "Євро-2012". На продажу сувенірної продукції Україна може заробити сотні мільйонів гривень. Так, на продажу сувенірів літньої Олімпіади в Пекіні організатори заробили 86,5 млн дол. Почасти це бажання України розробити альтернативний логотип пов'язано і з дуже жорсткими правилами УЄФА щодо здобуття права випускати брендovanу лого Євро-2012 продукцію. Для того, щоб випускати футболки, кружки і прапорці з символікою єврочемпіонату, компанія повинна отримати спеціальну ліцензію. Кожне місто-претендент має намір розробити власну емблему для Євро-2012. На цьому шляху найбільших успіхів добився Львів, жителі якого вже обрали собі емблему для чемпіонату. Природньо, що в ній поєдналися символи міста і... символ "Євро-2012". Зрозуміло, що ця емблема буде використовуватися на всьому, де тільки її можна буде поставити, - на сувенірах, одязі, посуді, листівках тощо. Але зареєструвати цю емблему Львів не зможе - потрібна згода УЄФА, по яку наразі ніхто просто не звертався. УЄФА ж може видати ліцензію навіть задарма, якщо чітко визначити умови, яке використання буде вважатися популяризацією чемпіонату, а яким чином емблему можна використовувати з комерційною метою.

МЕТОДИ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ У ЗМІ

доц. Хворост О.О., студентка Лековкіна О. М.

Висвітлення даної проблеми є надзвичайно актуальним у наш час. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття відбувається значний розвиток економіки, збільшується кількість як великих, середніх, так і малих підприємств та фірм, що зумовлює появу такого явища, як конкуренція, яка є однією з рушійних сил розвитку економічної системи.

Конкуренція (concurrentia – змагання, суперництво) – боротьба між товаровиробниками за найвигідніші умови виробництва і збуту товарів та послуг, за привласнення найбільших прибутків. Сутність конкуренції глибше розкривається у дії відповідного закону.

Чесна (добросовісна) – це такий вид конкуренції, за якої підприємство повинно дбати про зниження собівартості продукції і про поліпшення її якості чи інших споживчих властивостей.

Нечесна конкуренція — це діяльність господарського суб'єкта, що спрямована на одержання комерційної вигоди і забезпечення домінуючого становища на ринку, обманом споживачів, партнерів, інших господарських суб'єктів і державних органів.

Згідно з Законом України Про захист від недобросовісної конкуренції № 236/96 – ВР від 7.06.1996 р. існують наступні методи здійснення нечесної конкуренції.

По-перше, дезінформація з боку виробника споживачів — покупців і господарських суб'єктів про товар і послуги. Вона виявляється в неправильних відомостях про споживчі властивості товару: клас, сорт, якість виготовлення.

По-друге, використання товарного знаку, фірмового найменування або маркування товару без дозволу господарського суб'єкта, на ім'я якого вони зареєстровані. Як правило, використовуються товарні бланки, маркування тих фірм, продукція яких користується великим попитом.

По-третє, поширення неправдивих повідомлень про товари своїх конкурентів. Така інформація, звичайно, завдає шкоди діловій репутації конкурентів і негативно відбивається на результатах їхньої комерційної діяльності.

По-четверте, намагання деяких фірм впливати на постачальників ресурсів і банки для того, щоб вони відмовляли конкурентам в постачанні сировини, матеріалів, а також у наданні кредитів.

По-п'яте, переманювання провідних спеціалістів конкурентів підкупом, встановленням більш високих окладів і різних пільг.

До нечесної конкуренції можна віднести також порушення законів. Наприклад, у ряді країн встановлено, що продавець не має права пропонувати товар за ціною, що нижча, ніж собівартість, з метою усунення конкурентів. Проте практика засвідчує, що цього правила часто не дотримуються. Найвідомішим видом нечесної конкуренції, що застосовується в ЗМІ є чорний піар. Що таке **чорний піар**, сьогодні знають усі, хто працює в галузі мас-медіа. Це - брудний, цинічний і жорстокий спосіб "нападу із-за рогу". Він полягає у використанні засобів масової інформації для розповсюдження тенденційної, недостовірної, брехливої інформації стосовно певної особи чи підприємства для її політичної, соціальної, моральної, фінансової або комерційної дискредитації чи компрометації. Недарма чорних піарників називають "кілерами". Жертвами такого виду конкуренції може стати будь - яке підприємство, фірма чи фізичні особи. У цій ситуації об'єкт інформаційної атаки, тобто брехні, інсинуацій, ганьби виявляється беззахисним: він не може звернутися з судовим позовом про захист своєї честі і гідності, вимагати спростування, відшкодування завданих моральних і майнових збитків, захисту своїх конституційних прав. Та й до кого звертатися, якщо цілеспрямовано створюються обставини, за якими законними методами довести причетність замовника і виконавця до продукуючої дезінформації важко, а то й неможливо. Мало, напевно, знайдеться в Україні журналістів, які зізнаються, що вони у своїй роботі, ініціативно чи за чийось дорученням, за великі чи дрібні гроші, використовують методи так званого "чорного піару". У порядку середовищі до таких ставлення однозначне - руки їм не подадуть. Тому зізнаватися вони, як правило, не спішають. Але приклади є і досить промовисті. Як бачимо розвиток мас - медіа сприяв розвитку нечесної конкуренції. Але й чесна, в свою чергу, отримала багато шансів заявити про себе. Зупинити цей процес неможливо, але можна регулювати його за допомогою законів про рекламу та ЗМІ.

МЕТОДИ НЕЧЕСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

доц. Хворост О.О., студент Парієнко В. А.

Сучасна ринкова економіка являє собою складний організм, який складається з великої кількості різноманітних виробничих, комерційних, фінансових та інформаційних структур, які взаємодіють на фоні розгалуженої системи правових норм бізнесу, та об'єднаних єдиним поняттям - ринок. Конкуренція є ключовим поняттям, що виражає сутність ринкових відносин. Вона є центром всієї системи ринкового господарства.

На конкурентному ринку суперники використовують різні методи боротьби : цінові, нецінові, нечесні та чесні. Серед цих методів боротьби найбільш непередбачуваним є нечесна конкуренція.

Однією із основних причин появи нечесної конкуренції є прагнення підприємців досягти певних переваг у підприємницькій діяльності зі значно меншими витратами.

Нечесна конкуренція – це нецивілізовані форми конкурентної боротьби, які проявляються в порушенні суб'єктами ринкових відносин чинного законодавства, професійних, етичних, моральних норм і правил поведінки для досягнення неправомірних переваг у конкуренції

Найпоширенішими методами нечесної конкуренції є такі.

Неправомірне використання позначень товару іншого виробника. Це здійснюється шляхом копіювання зовнішнього вигляду товару, найменування, фірмового знака, упаковки та інших позначень, які можуть привести до змішування його з товаром конкурента. В такий спосіб покупці покупці низькоякісної підробленої продукції піддаються обману. А до фірм, чия продукція підроблена, падає довіра споживачів до їх продукції, у них звужується ринок збуту, знижуються прибутки.

Дезінформація споживачів про товар. Вона виявляється в неправдивих відомостях про властивості товару : якість, сорт, безпечність використання, термін зберігання, приховані дефекти тощо або правдиві відомості, які дезінформують споживача. Наприклад, в багатьох країнах хімічні добавки у хліб заборонені, тому напис на

упаковці «Наш хліб вироблено без хімічних домішок» буде вважатися як той, що вводить в оману споживача відносно товару конкурента.

Компрометація товарів конкурентів. Вона здійснюється шляхом поширення у будь-якій формі, у т. ч. і через порівняльну рекламу, неправдивих, неточних або неповних відомостей про властивості товарів своїх конкурентів.

Тиск на постачальників ресурсів і банки, щоб вони не укладали, або розривали договори на постачання конкурентам сировини, матеріалів та надання кредитів.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці про діяльність суперника – конкурента. До цього можна також додати й економічне шпигунство.

Переманювання провідних спеціалістів фірм-конкурентів шляхом підкупу, встановлення вищих окладів та надання різних пільг.

Дискредитація конкурента, тобто розповсюдження та поширення неправдивої інформації про діяльність та товари конкурента. В випадку, якщо така інформація є правдивою та може бути це доказано, такі дії не являються дискредитацією.

Іноді деякі нечесні методи конкурентної боротьби переростають у кримінальні злочини: шантаж, підпали, вибухи, убивства.

Все це зумовлює необхідність втручання держави в регулювання та усунення неприпустимих форм конкурентної боротьби.

Звичайно, закони та інші нормативні акти не можуть охопити всіх питань захисту від недобросовісної конкуренції. Тому виникає необхідність існування великої кількості підзаконних актів, які мають конкретизувати норми окремих законів, в першу чергу що стосується процесуальних засад захисту від недобросовісної конкуренції. Саме цю роль виконують нормативні акти Антимонопольного комітету України.

Глобальною метою захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції є забезпечення розвитку економіки шляхом забезпечення розвитку підприємництва в умовах чесної конкурентної боротьби.

Отже, можна стверджувати, що в Україні на сьогодні створено законодавчу базу й організаційні засади здійснення ефективної державної конкурентної політики. Однак, поглиблення ринкових перетворень постійно створюють нові проблеми у сфері конкурентної політики, які вимагають нових підходів до їх розв'язання.

ЗАЩИТА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИЙ – ПАТЕНТА

доц. Хворост О.О., студент Зелюкина К.С

Патент — важнейший документ в области правовой защиты научно-технических достижений.

Научно-техническая революция и развитие производительных сил ведут к все большему углублению международного разделения труда. В этих условиях торгово-экономические отношения между странами характеризуются быстрым расширением научно-технического и технологического обмена, значение которого намного больше коммерческого эффекта, получаемого от передачи или приобретения технологии на тех или иных коммерческих условиях.

Основная задача правовой защиты результатов интеллектуальной деятельности в сфере промышленности — это предоставление на определенный срок (до 20 лет) авторам технических решений, ученым, исследователям и изобретателям в качестве вознаграждения за их творческую деятельность исключительного права распоряжения своим изобретением.

Правовая защита объектов промышленной собственности, во-первых, закрепляет за авторами права на изобретения — плоды их творческой деятельности. Такая законодательная защита изобретений гарантирует автору, что результаты его творческой деятельности не будут безвозмездно использоваться третьими лицами.

Вместе с тем сегодня наблюдается тенденция, когда фирмы и предприятия, руководствуясь различными причинами, все чаще отказываются от патентования своих изобретений. Одним из оснований для такого решения может быть тот факт, что формулировки патента указывают конкурентам направление поиска.

При продаже незапатентованной технологии («ноу-хау») единственным охранным документом становится лицензионное соглашение, в котором предусматривается специальный пункт о сохранении конфиденциальности передаваемой информации и возмещении убытков в случае ее нарушения. Мы считаем, что базисом для правовой защиты изобретений является техническая информация, важнейшей составной частью которой являются патентные описания. Их иногда называют «сырьем научно-технического прогресса». Перед проведением НИОКР необходимо установить имеющийся уровень технических знаний по данной проблеме и обязательно учитывать его в своих разработках.

Можем сказать, что действие патента означает, что только его владелец имеет право распоряжаться изобретением и решать, каким образом

оно будет использовано. Значение патентной охраны для реализации продукции состоит в том, что патент позволяет:

- расширить выбор средств конкурентной борьбы; устранить с рынка или ослабить конкурента;
- получить исключительное право на коммерческое использование продукта;
- стимулировать спрос на продукт, поскольку ссылка в этих целях на патент оказывается более эффективной, чем простое описание;
- получить базу для предоставления лицензии. Действие патента не распространяется:

1) на использование изобретения: для частных целей, для проведения опытов на борту кораблей, воздушных и наземных транспортных средств, временно находящихся на территории действия патента;

2) на тех, кто до момента подачи заявки на патент использовал изобретение или сделал для этого необходимые приготовления;

3) на те случаи, когда правительство принимает решение об отчуждении патента для использования его в интересах общества или же в интересах безопасности.

Основными причинами, побуждавшими фирмы в последние годы подавать заявки на патенты в Европейское патентное ведомство, были: сохранение технического и технологического лидерства, долговременная охрана важнейших внешних рынков сбыта, охрана новых инвестиций, необходимых для коммерческой реализации изобретений, создание основы для лицензии, содействие продаже продукции и маркетингу. Основными причинами отказа от подачи заявок на патентование в США в 1982—1986 годах были: трудность установления факта нарушения патента, высокая стоимость акций, направленных против нарушений, излишне длительная и сложная процедура подачи заявок, высокая патентная пошлина, высокие гонорары нотариальных поверенных, короткий жизненный цикл изделия или технологического процесса, соображения секретности. Таким образом можем сделать вывод, что с одной стороны, следует иметь в виду, что небольшие фирмы зачастую не могут себе позволить значительные затраты на приобретение технологии, которые связаны не только с ее покупкой, но и с капитальными вложениями на внедрение этой новой технологии и организацию на ее базе нового производства. Кроме того, эти затраты окупаются только через определенный промежуток времени. С другой стороны, крупные фирмы имеют свои собственные научно-технические центры и планируют научные разработки, связанные с совершенствованием и видоизменением своего производства на 10—15 летнюю перспективу. Многие мощные фирмы связаны с военно-промышленным комплексом и получают вес.

МАЙНОВА ВІНАГОРОДА ЗА ВИКОРИСТАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

студентка Бойко О.Ю.

Як економічне явище заробітна плата виникла на одній із стадій розвитку людства, на тій стадії розвитку товарного виробництва коли виник промисловий капітал, в суспільстві з'явилися наймані робітники з одного боку, та підприємці – з іншого. Кожен найманий працівник, який витрачає певну частку своєї енергії, вмінь і знань, має право на винагороду, основним видом якої є заробітна плата.

Стаття 1. Заробітна плата (Закон України від 24 березня 1995р.) Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як привило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Порядок нарахування заробітної плати, належної працівникам підприємства, залежить від форм оплати праці, що застосовуються на підприємстві, і організації виконання самих робіт (в індивідуальному порядку чи бригадою).

При погодинній оплаті праці основним документом, який служить підставою для нарахування заробітної плати, є табель використання робочого часу.

У цьому разі для розрахунку погодинного заробітку працівника достатньо знати його розряд, погодинну тарифну ставку даного розряду і кількість відпрацьованих годин за табелем. При розрахунку заробітної плати за посадовим окладом останній зберігається при відпрацюванні всіх робочих днів місяця. Якщо відпрацьована неповна кількість робочих днів, середньоденний заробіток помножується на кількість відпрацьованих днів.

В Україні для перекладачів використовують здебільшого розрахунок заробітної плати за посадовим окладом, тоді як на території США використовують погодинну оплату праці.

Порівняємо заробітну плату в середньому перекладача в Україні та США.

Заробітна плата для письмових та усних перекладачів змінюється залежно від мови, тематики, майстерність, досвіду, освіти. За даними американського бюро статистики праці, середня погодинна оплата для кваліфікованого перекладача \$20,74/год. Досвідчені перекладачі можуть заробити більше, ніж \$ 27,45 на годину. А що ж до статистики в Україні то заробітна плата коливається від регіону, так у Києві – 3087грн/міс, Дніпропетровськ – 2100грн/міс, Одеса – 2250грн/міс, Львів – 1556грн/міс, Луцьк – 800грн/міс, Сімферополь – 1397грн/міс, отже середня заробітна плата перекладача в Україні – 1600грн/міс. Якщо розрахувати заробітну плату в Україні погодинно то перекладач в середньому отримує – 10грн/год.

Мінімальний споживчий бюджет - це набір продовольчих і непродовольчих товарів і послуг у натуральному і вартісному вираженні, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини.

За даними Міністерства Економіки України, в споживчому кошику зразка 2006 року продукти займають 64,3%, послуги - 20,2% (в т.ч. житлово-комунальні послуги - 8,1%, зв'язок - 1,6%, міський – транспорт – 1,8%, залізничний – менше 0,5%), непродовольчі товари – 15,5%. Розмір мінімальної заробітної плати становить на 1 січня 2010 року – 869 гривні, а прожитковий мінімум 825 грн. Повертаючись до порівняння, у США місячний прожитковий мінімум становить близько 700 доларів, а мінімальна зарплата – 1230 доларів на місяць.

Як висновок потрібно сказати, що заробітна плата більшості працівників в Україні не може забезпечувати не лише гідну винагороду за виконану роботу, а й бути адекватно витраченим зусиллям, тобто вона витрачає у більшості випадків свою відповідальну функцію. На відміну від України влада США приділяє велику увагу підвищенню купівельної спроможності населення за рахунок заробітної плати, оскільки це найважливіша передумова розвитку підприємств і економіки в цілому, адже внаслідок цього збільшуються надходження до бюджету.

Науковий керівник: доц. Хворост О.О.

ЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДЛЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

доц. Хворост О.О., студентка Гончарова В.В.

Інтелектуальна власність лежить в основі сучасних ринкових відносин. Уміння компанії захистити свої права дозволяє знизити ризик копіювання конкурентами продуктів і послуг компанії, а значить уникнути збитків. Особливу значимість у сучасному діловому світі набуває промислова власність - знаки для товарів і послуг, промислові зразки

Інтелектуальна власність, у випадку її ефективного використання, є важливим інструментом для створення іміджу бізнесу в представленні нинішніх і потенційних клієнтів або для локалізації бізнесу на ринку.

Особливість використання інтелектуальних продуктів в економічному обігу полягає в тому, що вона передбачає як самостійне використання її власником, так і передачу їх у тимчасове використання за певну плату, або їх продаж у володіння іншому суб'єктові.

Інтелектуальна власність є важливим аспектом діяльності будь-якого підприємства, незалежно від чисельності його працівників або від того чи успішно підприємство реалізує свою діяльність, чи має деякі проблеми, мале підприємство не стало винятком.

Незалежно від того, яку продукцію підприємство виробляє або які послуги воно надає, по всій імовірності підприємство часто використовує і створює інтелектуальну власність.

Майже кожне мале підприємство (МП) має комерційне найменування, один або кілька товарних знаків і повинне піклуватися про їхню охорону. Більшість МСП володіє цінною і конфіденційною діловою інформацією — від списків клієнтів до торговельної тактики, що необхідно охороняти.

Зараз будь-який підприємець може створити свій бренд, зареєструвати його, але для того, щоб він засяяв на ринковому небосхилі, потрібно вкласти чималі кошти в створення й пропаганду своєї торгової марки і поліпшення якості товару та послуги, які він пропонує. Необхідні широка рекламна компанія, участь у виставках. Це багатьом малим підприємствам зараз не по кишені. Малим

підприємствам простіше придбати права на використання солідного товарного знака в рамках франчайзингу.

МП варто подумати про те, як щонайкраще використовувати систему інтелектуальної власності у своїх власних інтересах. Інтелектуальна власність може допомогти МП практично у всіх аспектах ділового розвитку і стратегії конкуренції: від розробки продукту до його проектування, від надання послуг до маркетингу і від збору фінансових коштів до експорту або розширення вашого бізнесу за кордоном за допомогою ліцензії або франшизи.

Франчайзинг – це спосіб кооперування великого та малого підприємства. Франчайзинг об'єднує в собі переваги великого виробництва (економія на управлінських витратах, рекламі витратах на впровадження нових технологій і видів продукції) і малого підприємництва (висока проникаюча здатність, можливість локальних контактів і знання місцевих умов). Сьогодні франчайзинг є одним з небагатьох напрямків, які продовжують активно розвиватися, зберігши привабливість для інвестування і створення бізнесу. Згідно з оцінками експертів, кількість франчайзингових точок в Україні минулого року зросло на 53% і перевищило 18 000, причому більша їх частка задіяна в торгівлі.

Дослідження показують, що в США кожне друге підприємство середнього й малого сімейного бізнесу працює за договором франчайзингу. Найнеприємніше в новому бізнесі це можливість зазнати невдачі на початковому етапі, але ризик набагато зменшується, якщо працюєш під відомою торговою маркою.

Прикладом підприємства, яке реалізує свою діяльність за допомогою франшизи у Сумській області є підприємство, яке працює у сфері швидкого харчування – «Блінок». «Блінок» працює в Сумській області 2003 року в особі приватного підприємця. ПП «Блінок» належить до категорії малих підприємств. Тобто франчайзинг дає можливість: по – перше розширити бізнес на інші країни; по – друге створювати нові підприємства, для країни і розширювати їх кількість; по – третє приносити певні доходи, які сплачує суб'єкт малого підприємства для держави.

Суспільству потрібно систематично обмірковувати кроки, необхідні для охорони, управління та захисту інтелектуальної власності для того, щоб одержати від володіння цією власністю найкращі комерційні результати.

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

доц. Хворост О.О., студент Олійник О.В.

Поступово в наше суспільство приходить розуміння того, що саме інтелект і знання сьогодні є дійсним капіталом нації. У зв'язку з цим не можна не відзначити значну законодавчу та організаційно-правову роботу у сфері інтелектуальної власності, здійснену нашими фахівцями за ці роки. Результати цієї діяльності були визнані впливовими міжнародними організаціями і наблизили нашу країну до входження в світову спільноту як рівноправного партнера.

В подальшому від розв'язання проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі.

Проблеми охорони інтелектуальної власності сьогодні вийшли в світі на перший план і стали вже не просто юридичними або комерційними питаннями. Унаслідок всеосяжної інтелектуалізації сучасної світової економіки вони дедалі більше стають політичною проблемою, пов'язаною з економічною безпекою та вимагають стратегічних підходів до їх вирішення. Важливо враховувати, що в основному вже сформувалася глобальна система регулювання охорони інтелектуальної власності. Україна повинна адаптуватися до неї, якщо планує розвиватися як складова частина світового господарства, а не як економіка, відмежована від світових тенденцій соціально-економічного й технологічного розвитку.

Реальні тенденції у сфері реєстрації та використання прав інтелектуальної власності в Україні залишаються суперечливими й не свідчать про ефективне функціонування системи її охорони. Нестабільність умов для винахідницької та раціоналізаторської діяльності через, головним чином, погіршення матеріально-технічних і фінансових умов в інноваційній сфері.

У сукупності проблем охорони інтелектуальної власності в Україні найгострішими є такі: охорона комп'ютерних програм і баз даних (відзначили 65,3% опитаних УЦЕПД експертів), захист від недобросовісної конкуренції (55,6%), охорона знаків для товарів і

послуг (товарних знаків) — 52,1%, охорона виробників аудіовізуальної продукції — 50,0%.

На думку експертів, створенню в Україні ефективної системи охорони інтелектуальної власності перешкоджають передусім недоліки правової системи країни. Значну роль відіграє і пануюча в суспільстві зневага до охорони прав інтелектуальної власності, відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в галузі охорони інтелектуальної власності. Водночас навіть серед експертів спостерігається певна недооцінка соціально-економічних механізмів охорони інтелектуальної власності.

Аналіз, проведений в науковцями, показав, що в структурі законодавчого регулювання питань охорони інтелектуальної власності не розв'язано такі важливі проблеми: володіння й управління правами на об'єкти інтелектуальної власності, створені за рахунок коштів державного бюджету й загальнодержавних централізованих фондів; колективне управління авторським і суміжними правами; регулювання ринку інтелектуальної власності, передача на комерційних засадах прав на об'єкти інтелектуальної власності; нормативно-правове забезпечення розвитку франчайзингу — продажу або тимчасового надання в користування товарного знака під контролем його власника; захист комерційної інформації підприємств, а також ноу-хау; захист відомих товарних знаків, які не потребують реєстрації; захист фірмових найменувань; оцінка вартості нематеріальних активів; охорона раціоналізаторських пропозицій; охорона порід тварин; охорона фольклору, народних художніх промислів і традиційних знань.

Можливі розв'язання існуючих проблем наступні:

- забезпечення міжнародних-правових умов;
- забезпечення розвитку внутрішнього правового поля;
- організація управління й розвиток інфраструктури в сфері охорони інтелектуальної власності;
- захист прав власників і споживачів від недобросовісної конкуренції;
- удосконалення економічних важелів охорони інтелектуальної власності;
- освіта й формування громадянської свідомості.

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ЗНАКІВ ІДЕНТИФІКАЦІІ ВИРОБНИКІВ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

доц. Хворост О.О., студент Горова В.М.,

Торгові марки - це позначення, які ідентифікують товари та послуги з певною особою і відрізняють їх від товарів і послуг, вироблених іншими особами.

Добре впізнаваний товарний знак без докладного вивчення товару дозволяє визначити його походження і судити про якість. Покупець готовий заплатити більш високу ціну за товар, що випускається під відомим і що зарекомендували себе товарним знаком, ніж придбати порівняно дешевий і, можливо, неякісний товар невідомого виробника. Таким чином, до товарного знаку споживач звертається в першу чергу як до гарантії якості.

Крім цього, товарний знак являє собою власність фірми, тому що він має свою вартість у грошовому вираженні (часом дуже високу), він може входити в нематеріальні активи підприємства, може бути проданий або надано в користування. І нарешті, товарний знак незамінний, як засіб реклами. Відображаючи інформацію про якість товару і його виробника, товарний знак може розміщуватися на товарі, на упаковці і в рекламі і дозволяє споживачеві відразу відрізнити його від аналогічних товарів інших виробників.

Ви можете зареєструвати назву, логотип, слоган, доменне ім'я, форму, колір чи звук.

Власник товарного знаку - це юридична або фізична особа (особа, яка може реєструвати товарний знак в Україні). Основна вимога до товарного знаку: він повинен відповідати законодавству України, тобто підлягати реєстрації відповідно до Закону "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг".

Можна виділити такі види торговельних марок:

- Словесні позначення (все, що має словесний характер).
- Образотворчі позначення (зображення, малюнки, символи, фігури)
- Комбіновані позначення (комбінації різних елементів, словесних і образотворчих елементів, виконаних на площині).
- Об'ємні позначення (тривимірне зображення, фігури, комбінації ліній).
- Нові види позначень (запахи, звукові сигнали, колір).

Товарні знаки реєструються у відношенні конкретних товарів / послуг у точно зазначених класах і права на них охороняються саме для цих, точно визначених товарів / послуг у зареєстрованих класах. Реєстрація торгової

марки дає можливість отримати свідоцтво про право власності на торговельну марку.

Для реєстрації товарного знака, необхідно подати заяву до реєструючого. Після проведення експертизи, якщо позначення товарного знаку відповідає умовам надання правової охорони, приймається рішення про реєстрацію знака, і публікуються відомості про видачу свідоцтва. Товарний знак буде зареєстрований строком на 10 років з правом поновлення. Перш, ніж реєструвати товарний знак, необхідно переконатися в тому, що такий же товарний знак вже не зареєстрований і не поданий на реєстрацію іншою особою. Якщо такий товарний знак вже існує, то товарний знак подавач заяви отримає відмову в реєстрації.

У світі існує Мадридська система міжнародної реєстрації знаків (Мадридська система), яка функціонує у відповідності з Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків (Мадридська угода) від 1891 р. Управління цією системою здійснює Міжнародне бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності, розташоване в Женеві, Швейцарія.

Мадридська система пропонує власникам торгових марок можливість їх правової охорони в декількох країнах-членах Мадридської. Зареєстрований таким чином міжнародний знак є еквівалентом заявки або реєстрації цього знака, здійсненої безпосередньо в кожній з країн, зазначених заявником. Якщо протягом певного терміну відомство з товарних знаків вказаної країни не відмовляє в охороні, охорона знака є такою ж, як якщо б він був зареєстрований у цьому відомстві.

На сьогоднішній день до Мадридською системою приєдналися 84 країни світу. Україна член Мадридської системи з 2001 року.

Правова охорона надається знаку, який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені Законом України "Про охорону прав на знак для товарів і послуг". Право власності на торговельну марку підтверджується свідоцтвом. Термін дії свідоцтва становить 10 років з дати подачі заявки в Патентне відомство України (Укрпатент) і продовжується Відомством за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років, за умови сплати збору.

Обсяг правової охорони визначається зображенням торговельної марки та переліком товарів і послуг, внесеними до реєстру. Право на одержання свідоцтва має заявник, заявка якого має більш ранню дату подання до Відомстві або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийнято рішення про відмову у реєстрації торгової марки, можливості оскарження якого вичерпані.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

доц. Петрушенко Ю.М., студентка Косолап Н.Є.

На сучасному етапі розвитку суспільства важливе значення мають принципи управління ним, які забезпечують пошук шляхів покращення якості життя населення.

Якість життя населення – це соціо-еколого-економічна визначеність умов життя і характеристик розвитку населення.

Українськими вченими висвітлюються різноманітні проблеми добробуту, однак, незважаючи на велику кількість публікацій, присвячених даній тематиці, проблема підвищення якості життя людей залишається актуальною і потребує подальшої розробки.

Одним з важливих факторів впливу на цей показник є економічна інтеграція, що відноситься до групи «надгеографічних».

Сучасні економіки глобалізовані і відкриті, і щоб відповідати міжнародним стандартам якості життя, економіка будь-якої країни, яка прагне до цього, має бути інтегрована в міжнародну.

Економічна інтеграція дозволяє країнам здійснювати масштабні проекти, які одній країні індивідуально не під силу, створює умови для ринкової конкуренції, впливає на якість товарів і послуг на внутрішньому ринку, що покращує якість життя.

Усі економічно сильні держави світу дотримуються в політиці демократичних засад та мають розвинену ринкову економіку, тому країни, які прагнуть інтегруватися з ними, стабілізують власну політичну систему, приймаючи закони на демократичній основі, що теж піднімає якість життя.

Економічна інтеграція дає змогу залучати іноземний капітал для створення нових робочих місць, надає доходи населенню, що є обов'язковою складовою якості життя, дає товаровиробникам більш широкий доступ до різного роду ресурсів: фінансових, матеріальних, трудових, до новітніх технологій у масштабах усього регіону, а також дозволяє продавати продукцію, розраховуючи на ємний ринок усього інтеграційного угруповання. Така взаємодія дозволяє вирівнювати умови розвитку відсталих районів інтеграційного об'єднання.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

асист. Кліменко О.В.

Концепція сталого розвитку економіки визнана світовою спільнотою народів як домінуюча ідеологія розвитку людської цивілізації у ХХІ ст., стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального і духовного прогресу суспільства. Необхідність переходу на модель сталого розвитку всіх країн світу об'єктивно зумовлена демографічним «вибухом», сучасною науково-технічною революцією, а також сучасним кризовим станом земної біосфери, істотним зниженням її відновлювальних, відтворювальних і асиміляційних можливостей внаслідок надмірних антропогенних навантажень на природу [1].

Аналіз наукових публікацій по проблемі сталого розвитку [2, 3, 4, 5], дозволив відмітити, що сутність цієї концепції полягає у пошуку такої моделі розвитку суспільства, при якій досягається узгодженість і гармонізація його соціальної, екологічної й економічної складових, тобто забезпечується паритетність відносин у тріаді «людина – економіка – природа».

Для підтримки сталого розвитку з кожним роком необхідно виділяти все більше коштів у виробничі комплекси та галузі. Деградація та виснаження природних ресурсів потребують великих капітальних вкладень. Тому, важливою умовою впровадження принципів сталого розвитку економіки України та її регіонів є активізація інвестиційних процесів.

Дослідження проблеми інвестування економіки завжди знаходилося у центрі уваги економічної думки. Це обумовлено тим, що інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро - і макрорівнях.

Особливо важливі інвестиції для проведення ефективної інноваційної перебудови сфер природокористування, ресурсо- і природозберігання, нарощування темпів виробництва екологічно

чистої продукції та переробки відходів виробництва та споживання, здійснення успішних перетворень для сталого розвитку.

Інвестиційне забезпечення сталого розвитку України має свою специфіку. Нинішня промислова й інвестиційна політика України є суперечливою, оскільки вона базується частково на ліберальній економічній концепції, а частково – на традиції адміністративного регулювання. Розробка ефективного механізму інвестиційного забезпечення виробництва потребує як теоретичного дослідження, так і поглибленого аналізу економічного стану конкретних галузей.

Процес інвестування потребує прийняття ретельно виважених і обґрунтованих рішень, оскільки помилки у виборі напрямів вкладення капіталу у малоефективні, збиткові проекти призводять до скорочення обсягів інвестицій, втрати капіталу і в кінцевому підсумку до зупинки в реалізації інвестиційного проекту і повних збитків.

Досягнення суттєвого прогресу в залученні коштів для перебудови вітчизняних галузей можливе лише завдяки створенню певних умов, зокрема: податкових та кредитних стимулів для конкретних інвесторів; проектів реконструкції та модернізації діючих підприємств.

Таким чином, для сучасного соціо-еколого-економічного становища України необхідна розробка та реалізації ефективної інвестиційної політики, яка повинна стати ключовим фактором сталого розвитку.

Список літератури

1. Бобылев С.Н., Макеенко П.А. Индикаторы устойчивого развития России (эколого-экономические аспекты). – М.: ЦПРП, 2001. – 220 с.
2. Буркинський Б.В., Степанов В.М., Харичков С. К. Природопользование: основы экономико-экологической теории: Монография.— Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1999. — 350 с.
3. Веклич О.А. Эколого-экономические ориентиры формирования модели устойчивого развития Украины / Актуальные проблемы устойчивого развития / В.А. Акимов, Е.В. Бридун, М.Ю. Ватагин и др. – К.: О-во «Знание Украины», 2003. – 430 с.
4. Концепція переходу України до сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://who-is-who.com.ua/bookmarket/ust/6/59.html>
5. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Учебник / Под общ. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. — 1120 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНЦІ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІ ЕКОНОМІКИ

доц. Крапивний І.В., студент Лук'янець А., студент Кісельова А.

Сьогодні визначальним процесом, під впливом якого відбувався економічний, соціально-політичний і культурний розвиток останньої чверті ХХ ст. і який став пануючою тенденцією розвитку світової економіки, є глобалізація. Особливістю сучасного етапу глобалізації економіки для переважної більшості країн світу є її транснаціоналізація. Транснаціоналізацію можна визначити як етап розвитку світової економіки, що приходить на зміну процесу інтернаціоналізації економіки і який характеризується виходом національних інтересів за національні кордони та розширенням сфери діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) по освоєнню "чужих" територій.

Основою процесів і однією з найбільш фундаментальних тенденцій світової економіки останньої чверті ХХ сторіччя, яка вплинула на процес глобалізації економіки, і стала визначальною рисою її транснаціоналізації, є посилення міжнародної конкуренції. Конкуренція завжди була визначальною ознакою ринкової економіки. Однак, сучасний її стан визначається швидкістю інновацій і технологічних змін, що сприяють як підвищенню конкурентоздатності фірм, так і посиленню конкуренції між ними. У результаті, усе більше фірм із більшої кількості країн діють на більшій кількості ринків, завдяки чому конкуренція зростає на національному і міжнародному рівнях. При цьому, особливість сучасного етапу полягає в тому, що інтернаціоналізація конкуренції поширилася на різні ринки і сфери - не тільки на обробні галузі, але у все зростаючих розмірах також і на сферу послуг. В умовах глобальної конкуренції тисячі суб'єктів господарювання прагнуть вийти за межі своїх національних границь, при цьому вони готові освоювати навіть ринки, які раніше вважалися малоперспективними. Звідси, відома ще з класичної теорії капіталізму проблема реалізації стає не просто ціллю, а проблемою виживання більшості сучасних корпорацій і фірм, незалежно від їхніх розмірів і конкретних масштабів діяльності, оскільки реалізація стає в принципі неможливою без активного виходу на ринки закордонних країн і світовий ринок у цілому.

ТНК конкурують на світовому ринку не тільки через експорт, але і через іноземні інвестиції. Видне місце, яке вони займають, говорить про те, що торгівля - уже не єдина важлива сфера міжнародної конкуренції. ТНК виробляють товари і продають їх у багатьох країнах; їхня стратегія - сполучення торгівлі і розосередженого виробництва. Чимала частка світової торгівлі приходить на торгівлю філіями ТНК у різних країнах, а значна частина імпорту розвинутих країн - це імпорт продукції філій їх же власних ТНК. Все частіше успіх країни в якій-небудь галузі економіки означає, що в країні базуються ведучі ТНК у цій галузі, а не просто фірми, продукція яких експортується.

Зростаюча боротьба за "капіталопотоки" у світовому господарстві також стає глобальною. Великі банки, насамперед міжнародні, стають як найбільш активними безпосередніми учасниками цієї боротьби, так і джерелами капіталів, що шукають найбільш ефективні сфери й об'єкти для вкладень інвестицій. При цьому посилюються процеси переділу власності, які усе більше здобувають глобальний характер. В такому середовищі конкуруючі фірми повинні поліпшувати свою здатність функціонувати в умовах безперервних змін. Такі умови змушують їх боротися за споживача, займатися реорганізацією і розробками, впроваджувати глобальну стратегію, продаючи свою продукцію в усьому світі; шукаючи матеріали і компоненти також в усьому світі, та розташовуючи діяльність у тих місцях і країнах, де вона може бути найбільш ефективною.

Проводячи таку глобальну стратегію, сполучену з посиленням процесу злиттів і поглинань уже на зовнішніх ринках, ТНК не просто виходять за межі своїх країн: вони втягують у вир так званої "гіперактивної конкуренції" інші країни. З одного боку, вона може мати позитивний вплив на економіку "приймаючих" країн, оскільки прискорює зміни, зокрема, технологічні інновації. Але, з іншого - від успіху (або неуспіху) у такій конкурентній боротьбі залежить уже не тільки доля десятків галузей сучасної економіки, але і збереження мільйонів робочих місць, а отже — благополуччя величезних мас населення, що прямо пов'язано зі стійкістю всієї системи соціальної стабільності в суспільстві.

ВОСХОЖДЕНИЕ ОТ АБСТРАКТНОГО К КОНКРЕТНОМУ - КАК ОДИН ИЗ ВАЖНЕЙШИХ МЕТОДОВ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭКОНОМИИ.

доц. Садовый В.А.

Изучение данного метода познания системы производственных отношений вызывает у студентов большое число вопросов. Видимо это связано с тем, что в курсе философии недостаточно внимания уделяется изучению материалистического подхода к изучению общественных процессов и явлений и в частности изучению диалектики процесса познания экономической жизни и отражения ее в теоретической системе.

Восхождение от абстрактного к конкретному заключается в движении от конкретного, данного в представлении, к все более и более «тощим» абстракциям и от них вновь к конкретному, но уже «духовно конкретному», «единству многообразного». В этом процессе познания абстрактное представляется как момент целого, как простое, одностороннее, неразвитое, а конкретное — как целое, сложное, всестороннее, развитое. Подобное понимание абстрактного и конкретного дано у Гегеля в «малой» и «большой» логике. Гегель наглядно показывает, что абстрактное лишь примитивное, неразвитое мышление, и наоборот, конкретное у него выступает не как простое, формальное единство, а как единство различных определений. Причем конкретно выступает дважды: в начале и в конце движения. В представлении конкретное выступает как хаотическая совокупность определения предмета и, следовательно, также многообразно, но оно есть единство. Конкретное в мышлении означает, что многообразие объекта объединено познанной сущностью, синтезировано развитием исходного противоречия, благодаря чему объект познания выступает как диалектически развитая система, отражается в единстве определений.

Движение от конкретного к абстрактному характерно для первых ступеней познания любого объекта, характерно оно и для истории политической экономии. Экономическая наука XVII столетия, начав изучение капитализма с целого (населения, государства), пришла в своем развитии к простейшим, абстрактным определениям производственных отношений, какими являются, например, труд, разделение труда, потребность, меновая стоимость и т.д.

Однако уже для классической политической экономии попытки восхождения от этих абстрактных определений системы вновь к конкретному целому. Мало того, общее движение от конкретного к абстрактному заключалось здесь также в том, что каждый новый исследователь, пытаясь исправить противоречия, в которых запутался предшественник, уточнял начало, «нисходил» к все более абстрактному

определению исходного отношения системы. Таким образом, «абстрактное» предшественника становилось как более «относительно конкретным» в новой системе. Буржуазная классическая политэкономия проделала первый этап этого движения (от бытия к сущности). Она, естественно, не вскрыла сущность капиталистической эксплуатации, но вплотную подошла к ее открытию. Именно поэтому Маркс назвал построения предшествующей науки как «теории прибавочной стоимости».

Несомненно, что конкретное, понимаемое как реальное целое, всегда является исходным отражения его в теоретических системах. Очевидно и то, что конкретное должно быть достаточно развитым, чтобы из него можно было выделить наиболее «тощие», наиболее всеобщие абстракции. Понятие (познание) в бытии (в непосредственных явлениях) открывает сущность (закон причины, тождества, различия и т.п.) — таков ход человеческого познания.

Важное значение при этом имеет понимание диалектики абстрактного и конкретного.

Обычно этот метод восхождения рассматривается в двух его самостоятельных формах — ступенях познания : от конкретного к абстрактному и от абстрактного к конкретному, причем подчеркивается, что хотя обе стороны необходимы и взаимно предполагают друг друга, все же ведущей, доминирующей стороной является процесс восхождения от абстрактного к конкретному, который и дает название всему методу.

Каждое отдельное обобщение («от конкретного к абстрактному») имеет смысл лишь при том условии, что он есть шаг на пути к конкретному постижению действительности в понятии. В этом понимании каждый шаг от абстрактного к конкретному сопровождается противоположным (от конкретного к абстрактному), то есть каждый шаг в построении системы есть образование нового понятия, которое, будучи противоположным движением от чувственного конкретного к абстрактному, способствует конкретизации объекта, то есть общему процессу восхождения.

Каждый шаг в восхождении от абстрактного к конкретному есть дальнейшее конкретизация нашего представления о системе. Если мы знаем, например, о капитале только то, что есть товар и деньги, то мы имеем о нем лишь абстрактное представление, так как мы фиксируем его не на уровне сущности, а на уровне видимости. Поэтому понимание сущности есть более конкретное.

Переход от сущности к явлению не есть возвращение к видимости ибо, явление - «существенная видимость», проявление сущности. Сущность, взятая в единстве с ее явлением, приводит к действительности, как единству много образного.

МЕТОДЫ РАСЧЕТА ОПТИМАЛЬНОГО УРОВНЯ ЗАЕМНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ

доц. Рубанов П.Н., студент Подвальный А.С.

В процессе своей жизнедеятельности, каждое предприятие не раз (если не постоянно) сталкивается с проблемой нехватки денежных средств для финансирования своей текущей деятельности. Такая проблема в любом случае повлечет за собой нарушение производственно-коммерческого цикла, потерю ликвидности и низкий уровень прибыли (а то и вовсе убытки). Конечно же, этот недостаток нужно возместить, но возникает резонный вопрос: какую сумму заемных средств необходимо «купить», и какая плата за его пользование будет уместна?

Многие предприятия действительно не изучают эту проблему в деталях, а ведь излишек заемного капитала ведет к дополнительным затратам. Учитывая кризис, этот вопрос приобретает более важный характер.

Сложившаяся ситуация в стране, подтолкнула банки ужесточить условия выдачи кредитов, в том числе и увеличить процент за пользование. Поэтому многие предприятия были вынуждены отказаться от дальнейшего финансирования своей деятельности за счет этого источника.

Возможно, одной из причин и стало нежелание или неумение провести анализ финансового состояния предприятия и определить точный (или максимально приближенный) размер требуемого заемного капитала и платы за его использование. Каким же образом можно выполнить эти расчеты?

Существующие методы расчета оптимального размера заемного капитала базируются на анализе влияния внутренних факторов (доход от реализации продукции, себестоимость производства и пр.) на рентабельность оборотного капитала, или же определении требуемой величины оборотного капитала, а соответственно и требуемой величины займа.

В первом случае в число заданных факторов как раз и входит размер требуемого заемного капитала и плата за его пользование. Один из таких методов строится на расчете влияния изменений этих факторов на рентабельность оборотного капитала и определения для

них числовых ограничений, в пределах которых и может быть установлена оптимальная сумма займа и процентная ставка.

Второй способ подразумевает расчет идеальной суммы необходимых оборотных средств и на базе полученного результата можно сделать выводы об излишке или нехватки имеющегося оборотного капитала. После чего необходимо лишь принять решение о дополнительном финансировании или отказе.

Вышеперечисленные методы различны по своей сущности, но тем не менее при расчете суммы заемного капитала целесообразней всего будет использование комбинации этих методов, так как это даст более точные результаты.

Существует также еще один метод определения оптимального размера заемного капитала и платы за его пользование, который базируется на влиянии заемного капитала и процентной ставки не на рентабельность оборотного капитала, а на рентабельность собственного капитала. Известно, что процент за пользование кредитом включается в состав валовых затрат, а это в свою очередь уменьшает размер уплачиваемого налога на прибыль. За счет этого возникает, так называемый, эффект финансового рычага, что позволяет увеличить рентабельность собственных средств. Но эффект имеет место лишь в том случае, если размер процентной ставки не превышает рассчитанных пределов.

Таким образом, мы имеем в «арсенале» немало способов расчета необходимого размера заемного капитала и платы за его пользование. Все методы основываются на различных финансовых показателях и целесообразней всего будет их комбинирование для получения более точного результата. Полученный результат поможет установить требуемый размер заемного капитала и оптимальную плату за его пользование.

И в условиях сложившегося финансового кризиса, эти расчеты должны стать не просто желанием предприятия уменьшить часть затрат, а жесткой необходимостью сохранить устоявшееся финансовое положение и развиваться дальше.

АНАЛІЗ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ

доц. **Боронос В.Г.**, студентка **Приходько Н.П.**

У будь-якому суспільстві як цілісній соціально-економічній системі, його окремих сферах або ланках кожної сфери час від часу відбуваються кризові явища, які загрожують існуванню самої системи.

Різні автори трактують поняття «кризи» по різному.

Так, А.Д. Чернявський розглядає кризу як переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу або зсередини, що потребує від неї якісно нового реагування [1, с. 4].

В.М. Шаповал зазначає, що криза - це сукупність ситуацій, які збільшують імовірність появи неплатоспроможності підприємства та їхні розміри провокують виникнення загроз із зовнішнього і внутрішнього середовища та можуть призвести до руйнування організаційного, економічного і виробничого механізму функціонування [2, с. 230].

Фінансову кризу на підприємстві характеризують за трьома параметрами: джерела (фактори) виникнення, вид кризи, стадія розвитку кризи. Ідентифікація вказаних ознак дозволяє правильно визначити діагноз фінансової неспроможності підприємства та підібрати найбільш ефективний каталог антикризових заходів.

Виділяють такі види криз:

- стратегічна криза (коли на підприємстві зруйновано виробничий потенціал та бракує довгострокових факторів успіху);
- криза прибутковості (перманентні збитки "з'їдають" власний капітал і ще призводить до незадовільної структури балансу);
- криза ліквідності (коли підприємство є неплатоспроможним або існує реальна загроза втрати платоспроможності) [3, с. 17].

За стадіями розвитку на підприємстві кризи існують:

- рання – характеризується окремими проявами падіння ефективності виробництва та збуту;
- проміжна – характеризується нестачею оборотних коштів, припиненням постачання у кредит, падінням інвестиційної привабливості, затримкою у видачі заробітної плати;
- пізня – характеризується станом хаосу в управлінні, порушенням виробничих планів, вимогами кредиторів щодо зміни умов кредиту, вимогами постачальників щодо передплати тощо.

Фактори, які можуть призвести до фінансової кризи на підприємстві, поділяють на зовнішні, або екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства), та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства).

Головними екзогенними факторами фінансової кризи на підприємстві можуть бути:

- спад кон'юнктури в економіці в цілому;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- значний рівень інфляції;
- нестабільність господарського та податкового законодавства;
- нестабільність фінансового та валютного ринків;
- посилення конкуренції в галузі;
- криза окремої галузі;
- сезонні коливання;
- посилення монополізму на ринку;
- дискримінація підприємства органами влади та управління;
- політична нестабільність;
- конфлікти між засновниками (власниками).

Вплив зовнішніх факторів кризи має здебільшого стратегічний характер. Вони зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, якщо менеджмент неправильно або несвоєчасно реагує на них, тобто якщо відсутня або недосконало функціонує система раннього попередження та реагування, одним із завдань якої є прогнозування банкрутства.

Можна назвати багато ендогенних факторів фінансової кризи. З метою систематизації їх можна згрупувати в перелічені далі блоки.

- низька якість менеджменту;
- дефіцити в організаційній структурі;
- низький рівень кваліфікації персоналу;
- недоліки у виробничій сфері;
- прорахунки в галузі постачання;
- низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції;
- прорахунки в інвестиційній політиці;
- брак інновацій та раціоналізаторства;
- дефіцити у фінансуванні;
- Відсутність або незадовільна робота служб контролінгу

Загалом усі названі причини кризи досить тісно взаємопов'язані, становлять складний комплекс причинно-наслідкових зв'язків.

Перелік використаної літератури

1. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб./ А.Д.Чернявський.- К.: МАУП, 2006.- 242 с.
2. Шаповал В.М., Аврамчук Р.Н., Ткаченко О.В. Економіка підприємства: Уведення в спеціальність: Навч. посіб.- К.: Центр навчальної літератури, 2003.-288с.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник – К. КНЕУ, 2000 – 412с.

ДОСУДОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ З ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ ТА ПОДАТКОВІ АПЕЛЯЦІЇ

студентка Кладієнко І.В

Надмірне регулювання податкових відносин, широкі права і недосконалість механізмів відповідальності податкових (контролюючих) органів в Україні створюють несприятливі умови для ділової активності. Зарегульованість економічних і соціальних відносин, невиправдано широкі повноваження правоохоронних і контролюючих органів сприяють зловживанню ними, що веде до поширення корупції. Розростанню тіньової економіки, зниження інвестиційної привабливості України.

Процедура адміністративного апеляційного оскарження рішень органів державної податкової служби є важливим і необхідним чинником, який впливає на податкові відносини. Побудова ефективної, дієздатної та справедливої системи апеляцій здатна значно покращити ці відносини, надати їм дійсно гармонійного характеру.

Органи державної податкової служби України, які забезпечують здійснення апеляційної процедури, розвивалися разом з українським суспільством. На сьогодні є підстави зазначити, що Україна має достатньо ефективну систему органів, що контролюють виконання податкового законодавства і забезпечують формування фінансового ресурсу держави за рахунок надходжень податків і зборів.

На нинішньому етапі розвитку системи оподаткування в Україні і, зокрема системи та процедур апеляції, платник податків набув повноправного статусу суб'єкта податкових відносин. Засоби, які отримує платник податків через апеляцію, надають цим відносинам дійсно рівноправного двостороннього характеру.

У межах апеляційної процедури контрольні вповноваження органів державної податкової служби врівноважуються правом платника податку оскаржити рішення та дії органів податкової служби.

Апеляція стала інструментом, використання якого наповнює реальним змістом ідею співпраці (взаємодії) податкових органів та платників податків.

Сьогодні все частіше мова йде, що платники податків і податківці – партнери. І дійсно, платник податків, який звертається з апеляційною скаргою до податкових органів за захистом своїх прав (фактично – по допомогу) – одночасно допомагає покращити роботу органів державної податкової служби.

Зазвичай, у скарзі платник податків надає інформацію про невірне, а значить, і про неефективне застосування працівниками органів державної

податкової служби податкового законодавства. Також факти, що викладаються в скаргах можуть свідчити про нерегульованість певних питань у податкових відносинах, наявність суперечностей у нормах тощо.

Механізми, закладені в системі адміністративної апеляційної процедури, сприяють виявленню проблемних місць у роботі податківців. Це допомагає своєчасно звернути на них увагу та швидко відреагувати. За допомогою платників податків створюються умови для значного покращення право застосовної та нормотворчої діяльності у сфері оподаткування.

Такий підхід до роботи з платниками податків більш привабливий, суспільно корисний та ефективніший ніж той, коли платник податків та орган державної податкової служби не знаходять порозуміння у податкових спорах та виступають сторонами (конкуруючи за право щодо істини) у змагальному судовому процесі.

Безумовно, право платника податку на судове оскарження рішень та дій органів державної влади, у тому числі органів державної податкової служби, є важливою, невід'ємною часткою конституційних прав громадян. Необхідність забезпечення реалізації цього права у демократичній країні не підлягає сумніву.

Однак система оподаткування не буде ефективно функціонувати в державі, де домінує недовіра до податкових органів, де податкові спори вирішуються переважно у судах. У такому випадку платник податків не буде сумлінно та добровільно виконувати свої обов'язки, а держава не зможе ефективно виконувати свої соціальні функції.

Саме за добровільної сплати податків як невід'ємного атрибута відносин, де панує довіра до органів державної податкової служби, ефективного вирішуються завдання щодо наповнення державного бюджету та відповідно фінансування важливих соціальних програм держави.

Покращення рівня взаємодії платників податків і працівників органів державної податкової служби залежить від їх знання та вміння застосовувати свої повноваження, а також від виконання своїх обов'язків. Багато непорозумінь та помилок, що трапляються під час апеляційної практики, спричинено недостатнім рівнем інформаційно-методичного забезпечення.

Державна податкова адміністрація України вважає досягнення поставленої мети надважливим, оскільки впевнена – тільки за якісної та ефективної роботи системи апеляцій можливе радикальне покращення функціонування в цілому системи оподаткування в Україні, збільшення рівня довіри до податкової служби та добровільної сплати податків. Отже, дасть змогу державним інституціям краще виконувати свої основні функції, спрямовані на якнайповніше задоволення потреб громадян.

Науковий керівник: доцент Боронос В.Г.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

асистент Шопенська Т.В., студент Груба А.В.

Місцеві бюджети є важливою складовою фінансової системи держави, виступаючи фінансовою основою місцевого самоврядування та виконуючи функції розподілу суспільного продукту, регулювання економічних процесів та стимулювання соціально-економічного розвитку на відповідних територіях.

Протягом останніх років в Україні спостерігається негативна тенденція до зменшення частки власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів і збільшення кількості дотаційних бюджетів.

Розширення та оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів є актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування і якісному виконанню покладених на них завдань і функцій.

Питання функціонування місцевих бюджетів, зокрема їх дохідної частини, досліджували такі учені як О.Василик, М.Гапонюк, В.Яцюта, Ю.Пасічник, С.Слухай, Ц.Огонь та інші.

Для системи акумулювання доходів місцевих бюджетів в Україні характерними є:

- високий ступінь централізації бюджетних ресурсів;
- низький рівень власних доходів місцевих бюджетів;
- значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів;
- відсутність зв'язку між податками, які збираються на території, та видатками місцевого бюджету.

Спостерігається недостатній рівень самостійності місцевих органів влади і зменшення зацікавленості органів місцевого самоврядування у забезпеченні повного надходження доходів, особливо податкових. Система формування бюджетів „зверху” характеризується відсутністю дієвих стимулів місцевих органів до розвитку власної податкової бази, яка залежить від економічного розвитку регіону, його соціальної та виробничої інфраструктури.

В Україні варто запровадити інструменти стимулювання приросту доходів місцевих бюджетів. Одним з таких важелів впливу має стати використання показників приросту доходів: індексу

приросту доходів на душу населення та показника ефективності їх використання.

З метою децентралізації бюджетних ресурсів, підвищення зацікавленості органів місцевої влади у збільшенні дохідної частини місцевих бюджетів слід повернути практику зарахування до місцевих бюджетів частини податку на прибуток підприємств, які здійснюють фінансово-господарську діяльність і отримують прибуток на території регіону.

Важливе місце у формуванні доходів місцевих бюджетів належить розвитку місцевого оподаткування. Надходження від місцевих податків і зборів зараховуються безпосередньо до бюджетів місцевого самоврядування. Незважаючи на значну кількість місцевих податків і зборів, їхня частка у структурі доходів місцевих бюджетів незначна. Місцеві органи влади мають дуже обмежений вплив на встановлення ставок податків, на які спираються їхні бюджети, - як „закріплених” доходів (перший кошик), так і „власних” (другий кошик). Тому доцільно розширити права органів місцевого самоврядування у сфері встановлення податків і зборів, а за центральними органами влади залишити контроль за рівнем загального податкового навантаження.

Розширення доходної бази місцевих бюджетів можливе також за рахунок зарахування податку на землю до бюджетів місцевого самоврядування у повному обсязі та запровадження місцевих майнових податків. Практика встановлення майнових податків існує в багатьох країнах (США, країни Європейського Союзу), де надходження від цих податків становлять значну частину доходної бази місцевих бюджетів.

Заходами зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів є також провадження механізму бюджетування; створення центрів фінансового обліку та звітності; створення механізму балансування територіального бюджету; стратегічне управління фінансами території.

Реформування системи доходів місцевих бюджетів повинне відбуватися поетапно з урахуванням суспільно-політичних і економічних умов зі збереженням збалансованості бюджетної системи в цілому і у взаємозв'язку з проведенням реформ у галузях бюджетної сфери й інших сферах діяльності.

НЕДЕРЖВАНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

асистент Шопенська Т.В., студент Панченко С.О.

Становлення України як держави з розвинутою ринковою економікою та входження її до світової економічної спільноти потребує докорінних змін у проведенні соціальної політики на всіх рівнях розвитку.

Пріоритетними напрямками соціальної політики, метою яких є підвищення рівня людського розвитку, повинні стати всебічні аспекти поліпшення умов життя населення. Такі аспекти не можливі без проведення заходів, спрямованих на покращення рівня життя населення та профілактику бідності. Саме дослідження недержавного пенсійного страхування може стати дуже актуальним для збільшення соціального ефекту для населення.

Система недержавного пенсійного забезпечення, яка започаткована з січня 2004 року, є складовою частиною системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками цієї системи додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

- пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та їх вкладниками
- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків

Переваги недержавних пенсійних схем:

- висока стійкість до демографічних змін;
- рівень пенсійних виплат безпосередньо залежить від ефективності інвестування, а не від стану державних фінансів;

- працівнику гарантується захист від зменшення вартості активів;
- зберігається певний зв'язок між внесками та виплатами, що дозволяє працівнику розрізняти вилучення з його доходу на користь власного пенсійного забезпечення та вилучення для соціального забезпечення інших осіб.

Недоліки недержавних пенсійних схем:

- можливі достатньо тривалі періоди, коли працівник не може використати належні йому заощадження;
- інвестиційні ризики покладаються на отримувача виплат;
- зобов'язання, що прив'язані до рівня заробітної оплати у схемах зі встановленими виплатами, ставляться у залежність від зовнішніх чинників, таких як інфляція та зміни рівня оплати праці;
- інвестиційні доходи можуть не відповідати очікуванім.

Добровільне пенсійне страхування може бути реалізоване шляхом використання певних схем, таких як:

- пенсійна схема зі встановленими внесками — схема, де наперед визначаються розміри пенсійних внесків. Рівень пенсійних виплат визначається накопиченою сумою та отриманим інвестиційним доходом на накопичені пенсійні активи. Таким чином, ризики пов'язані з розміром виплат несе особа, на користь якої здійснювались внески;
- пенсійна схема зі встановленими виплатами — схема, де встановлюється гарантований рівень виплат (як правило, у вигляді відсотку від заробітної плати за певний час із можливістю врахування інших параметрів, напр. стажу). Ризики несе платник (роботодавець), який гарантує додаткове покриття пенсійних зобов'язань перед учасником (отримувачем виплат) у разі недостатності накопичених активів та(або) невдалого інвестування;
- гібридні (змішані) схеми — поєднання двох попередніх.

Таким чином, стає зрозумілим, що недержавні пенсійні схеми можуть істотно покращити рівень пенсійного забезпечення та бути важливим джерелом інвестування національної економіки, впливаючи на рівень заощаджень і поліпшуючи рівень соціально-економічного розвитку населення.

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

ас. Котенко Н.В., студент Коваль В., Хоменко С.

Реальний бюджет, макроекономічна стабілізація, тарифна та пенсійна реформи, оптимізація системи оподаткування – це ключові складові стратегії виходу України з фінансово-економічної кризи.

Вибір оптимальної фіскальної політики – це проблема номер один для країни. В Україні повинен бути такий дефіцит бюджету, який можливо профінансувати. Це той дефіцит, джерела фінансування якого чітко визначені, добре зрозумілі. Якщо цього не зробити якнайшвидше, на казначейському рахунку і далі не буде грошей, країна не зможе нормально фінансувати свої видатки, як і у 2009 році, відбуватимуться затримки з відшкодуванням ПДВ, збирання податків наперед, урізування всіх інвестиційних витрат.

Сучасний фінансовий механізм може оперувати двома поняттями: бюджетний дефіцит де-юре та де-факто. За підрахунками незалежних фахівців останній становить від 5 до 6,5% ВВП. До цього дефіциту обов'язково треба додати ще два - однієї установи і одного сектора. Дефіцит «Нафтогазу», який досить легко поррахувати, — приблизно 2,5% ВВП. Дефіцит банківського сектора, тобто кошти, які пішли на рекапіталізацію банків, оцінюється десь у 2,4—2,5% ВВП. Якщо все це додати, то сумарний дефіцит бюджету країни становить трохи більше 10% від ВВП – це фактичний дефіцит. За даними які оприлюднило Міністерство фінансів України за підсумками минулого року дефіцит зведеного бюджету (відповідно де-юре) склав 2,37% від ВВП. Такі дані свідчать про наявність значного прихованого дефіциту, що майже в чотири рази перевищує офіційні звітні дані державних органів влади.

Сьогодні в більшості країн світу дефіцит бюджету складає від 2 до 15 відсотків валового національного продукту при середньосвітовій його величині 4,5 відсотка. Спостерігається тенденція до стабілізації бюджетного дефіциту в середньосвітовому вимірі в розмірі 3-5 відсотків. Слід зауважити, що розмір бюджетного дефіциту, який перевищує 3 відсотки валового національного продукту, призводить до зниження інвестиційної активності, розвитку інфляції. Такий дефіцит є гальмом економічного зростання держави:

В рамках ЄС не одна-дві, а вже 20 із 27 країн не можуть втримати дефіцит бюджету в рамках визначеного Євросоюзом граничного показника – 3% ВВП. Економіка Греції поставила під загрозу стабільність усієї зони євро. Дуже складна ситуація у Португалії та Іспанії, під загрозою економічна стабільність нових членів ЄС – Балтійських держав, Угорщини... Рівень безробіття в окремих країнах Євросоюзу сягнув 10-17% і не падає. Одна з найпотужніших держав ЄС – Велика Британія планує скоротити армію на 20%, причому не внаслідок зменшення загроз, а саме виходячи з прогнозу економічних негараздів ще мінімум протягом 5-7 років.

Україна, у порівнянні з іншими країнами, має найменший дефіцит. І це — мінус, бо коли починається криза, то найпотужніший чинник виходу з неї — це м'який бюджет, збільшення його дефіциту і фінансування економіки за рахунок запозичених коштів.

Коли кажуть, що нам потрібен нульовий дефіцит, збалансований, бездефіцитний бюджет, в умовах кризи це звучить не професійно. Збалансовувати треба бюджет з досить значним дефіцитом. Шукати джерела його фінансування й адекватно використовувати. За теорією, цей дефіцит мав би йти на закупівлю товарів, на інвестиції, а не на підвищення заробітної плати чи соціальних виплат.

Одним з джерел фінансування дефіциту можуть бути кошти, одержані у вигляді позик Міжнародного валютного фонду. Для їх отримання МВФ поставив нам дуже чіткі умови. Перша — прийняття бюджету на принципах, узгоджених між урядом та МВФ, друга — наведення порядку в банківській системі, також на принципах, узгоджених між Національним банком та МВФ. Це — повторний моніторинг, повторна докапіталізація банків, використання механізму рекапіталізації через ОВДП виключно для банківського сектора, а не інших державних монополій. На думку експертів, уряду треба шукати компроміс із МВФ, бо той висунув також дуже жорсткі конкретні умови: на 2010 рік бюджетний дефіцит — 3% і дефіцит «Нафтогазу» — 1%.

Антикризові заходи передбачають виконання трьох завдань. Перше — оздоровлення державних фінансів. Друге — оздоровлення фінансової, передусім банківської системи. Третє — сприяння розвитку підприємництва та інвестування.

СПІВВІДНОШЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО І ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В МЕХАНІЗМІ ІНВЕСТУВАННЯ

асистент Салтикова А.В., студент Забіяка А.М.

Економічне зростання та економічний розвиток багато в чому залежать від інвестиційної політики, ефективність якої визначає прогрес суспільства. Принципи та механізми державної інвестиційної політики, спрямовані на регулювання інвестиційної діяльності, формуються залежно від особливостей національних економік, їхнього стану, рівня інтегрованості у світове господарство, тенденцій подальшого соціально-економічного розвитку кожної країни.

Однією з головних причин стримування розвитку української економіки є неефективна інвестиційна політика, яка в нашій країні реалізується за умови порушення оптимальних співвідношень між національними заощадженнями та інвестиціями в господарський комплекс, скорочення обсягів накопичення, зменшення бюджетних капіталовкладень, неефективного використання прямих іноземних інвестицій.

Політика державного розвитку має розглядатись, з одного боку, у безпосередньому зв'язку з процесом реформування державного управління в напрямку підвищення його ефективності та посилення децентралізації, а з іншого – відповідно до загальної економічної та соціальної стратегії, наявних ресурсів, інституційної структури та правової бази кожної країни. У цьому відношенні особливої актуальності набуває активізація інноваційно-інвестиційних процесів та впровадження дієвих механізмів щодо їх державного регулювання.

Проблема такого співвідношення піднімалася в радянській школі інвестиційного аналізу. Протягом десятиліть радянські підприємства виступали в якості безправних отримувачів інструкцій: скільки і чого потрібно виробити, у кого закупати сировину, матеріали, що комплектують вироби, кому реалізувати вироблену продукцію.

Економічна теорія і світовий досвід говорять про необхідність зовнішнього контролю для ефективної діяльності підприємства. Лише центр контролю, зацікавлений в довгостроковій рентабельності підприємства, і що знаходиться за межами його сфери впливу, може забезпечити ефективність його функціонування.

Після здобуття незалежності і переходу до нової системи управління економічними процесами, проблема співвідношення централізованого і децентралізованого регулювання інвестиційної діяльності залишилася актуальною. Власні виробничі фонди виявилися застарілими і потребують

заміни на нові більш ефективні; для підтримки конкурентноспроможного виробництва необхідно залучити інвестиції.

Таким чином необхідно раціонально розподілити капітальні вкладення на всіх рівнях: державному, регіональному, місцевому.

Держава для регулювання інвестицій використовує наступні важелі: бюджетна, грошово-кредитна, амортизаційна, податкова політики, регулювання фондового ринку, управління іноземними інвестиціями, законодавчий захист прав інвесторів. На державному рівні потребують фінансового забезпечення фундаментальні дослідження, прикладні розробки, НДДКР.

Важливо наголосити на значенні інноваційної діяльності для розвитку економіки. У сучасному світі показники інноваційної діяльності стають вирішальними у визначенні економічного рівня держави. Провідні, промислово розвинені країни розробляють і здійснюють інноваційні програми у пріоритетних наукових і технологічних напрямках (біотехнології, мікроелектроніки, комп'ютерних технологій, генної інженерії, тощо). Фінансування даних інноваційних напрямків потребує державних і залучених іноземних коштів. Для цього необхідно створити сприятливий клімат на рівні окремих регіонів і держави в цілому.

Для забезпечення ефективного управління формуванням інвестиційних ресурсів на підприємстві зазвичай розробляється спеціальна інвестиційна стратегія, яка підтримує та забезпечує стабільну інвестиційну діяльність, ефективне використання фінансових ресурсів, фінансову стійкість підприємства на довготермінову перспективу. Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності.

Перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку є складним процесом, який потребує вирішення органами державного управління певної множини важливих задач: створення ефективної законодавчої бази, сприятливих умов для захисту інтересів суб'єктів-новаторів, наукового обґрунтування в обранні пріоритетів стосовно фінансування інновацій та інвестицій, підвищення ефективності господарювання та якісного поліпшення економічного стану окремих підприємств і галузей регіону.

Стимулами, які застосовуються в регіональній політиці для залучення інвестицій в Україну, можуть бути: підтримка політичної стабільності; приведення правової системи до європейських стандартів, зокрема в частині захисту прав власності; посилення ролі української валюти у розрахунках на внутрішньому ринку; створення дієвої системи антикризового моніторингу; реальне упровадження ринкових механізмів у соціально-економічній сфері; подолання бюрократизму та корупції у відносинах з іноземними інвесторами.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

доц. Скляр І.Д., студентка Дудкіна А.Ю.

Реалізація довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни вимагає пропорційного розвитку всіх її регіонів відповідно до їх інвестиційних можливостей та загального економічного потенціалу конкретної території.

Привабливість регіонів країни має тенденцію змінюватися кожного року. На це впливають різні чинники, в останній час – це світова фінансова криза. Найбільш привабливим з-поміж регіонів України є м. Київ – тут обертається значна готівкова маса країни, активно розвивається ринкова інфраструктура, досягнуто помітного зростання промислового виробництва, з кожним роком поліпшується тенденції будівництва і розвитку транспорту. Поряд з м. Києвом, протягом 2000-2009 рр. привабливими для іноземних інвесторів залишаються Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Одеська, Полтавська та Харківська області.

Інвестиційна привабливість у найбільш загальному визначенні розглядається як якісна та кількісна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта інвестування. Суть оцінки інвестиційної привабливості впливає з реалізації стратегії отримання максимального прибутку від вкладеного капіталу. Тому на сьогоднішній день при прийнятті інвестиційних рішень інвестор, передусім іноземний, спирається на аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку регіону, в тому числі розвиток регіональної інфраструктури, техніко-технологічний розвиток, демографічну ситуацію тощо.

Отже, характеристика інвестиційної привабливості території є інтегральною характеристикою її соціально-економічного розвитку, яку доцільно оцінювати за такими п'ятьма узагальненими показниками:

1. Рівень загальноекономічного розвитку регіону (включаючи природно-ресурсний потенціал, рівень розвитку промислового виробництва, спеціалізацію сільського виробництва).

2. Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону (включаючи рівень розвитку будівництва, транспортної мережі, зв'язку, складського господарства тощо).
3. Рівень розвитку ринкової інфраструктури (розвиток ринкових відносин, комерційної інфраструктури регіону, приватизації, і формування недержавного сектору економіки).
4. Демографічний фактор (склад, структура населення, тенденції їх зміни).
5. Рівень криміногенних, екологічних та інших видів ризиків.

Увесь перелік факторів, що зумовлюють невисоку інвестиційну привабливість більшості регіонів України, можна поділити на дві групи: *перша* – фактори загальноекономічного розвитку, які обумовлені загальними тенденціями розвитку вітчизняної економіки і мають умовно однаковий вплив на привабливість регіонів України, *друга* – фактори внутрішньо регіонального розвитку – специфічні чинники, викликані особливостями власне регіону.

До факторів першої групи пропонується віднести такі основні:

- вузькість внутрішнього ринку;
- надмірний податковий і адміністративний тиск на бізнес;
- слабка розвиненість ринкових інститутів ;
- недостатня інтегрованість у світову економіку;
- відсутність чіткої інвестиційної політики з відповідними механізмами реалізації на державному рівні;

Фактори другої групи є специфічними для кожної території, тому сформувавши їх загальний перелік, проте узагальнено їх можна визначити як нестача оперативної інформації і внаслідок цього зменшення ефективності співпраці між суб'єктами ринку та інертність місцевої влади при залученні інвестицій, відсутність стимулів і механізмів для залучення інвестицій.

Аналіз факторів, що визначають інвестиційну привабливість регіонів України, свідчить, що для її підвищення необхідно, по-перше, стабілізувати політичну та економічну ситуацію, по-друге, організувати бізнес-форуми та конференції в тих регіонах країни, які є недостатньо охоплені співробітництвом, тим самим розширити географію партнерства. На наш погляд, це дасть можливість динамічно розвиватися інвестиційній діяльності в усіх регіонах України, тим самим сприяючи загальноекономічному розвитку країни.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ДИНАМІКУ ВВП УКРАЇНИ

доц. Скляр І.Д., студент Марочко С.С.

Кризові явища, які вже тривалий час супроводжують процес розвитку національної економіки, негативно вплинули на процеси фінансування найважливіших господарських заходів, спрямованих на стабілізацію та збалансування внутрішньо-економічної ситуації.

Дослідження свідчать, що результативність банківського кредитування за умов фінансової кризи за підсумками 2008 року зменшилась (реально використаними виявилось близько 80% виданих в економіку України кредитів), а потенціал заощаджень населення, які є одним з головних джерел кредитування банками господарської діяльності, знизився; фінансування за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання також знаходиться на низькому рівні – за підсумками січня-вересня 2009 року негативний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування спостерігався у 9 з 12 секторів економіки України, чого не було з часів набуття Україною незалежності.

Інвестиційний фактор традиційно визначається як ключовий для активізації економічних процесів всередині держави та пожвавлення реального сектору економіки,

В економічній літературі досить широко представлені дослідження впливу інвестиційного фактора (інвестицій як вітчизняного, так і іноземного походження) на основні макроекономічні показники. Такі питання висвітлено зокрема у працях Войцеховської Ю.В., Головаш Б.Е., Жуйкової К.В., Іваненка А.П., Кожем'якіної С.М., Мельничук В.М., Сельського В., Харламової Г.О. та ін.

Для підтвердження значного впливу інвестиційного фактора на процеси економічного розвитку та виявлення особливостей такого впливу у вітчизняному економічному середовищі були знайдені розрахунки коефіцієнтів кореляції ВВП України та вищезазначених параметрів. Отримані результати дали можливість порівняти рівень впливу прямого іноземного та вітчизняного інвестування на обсяги основного макроекономічного показника функціонування економіки.

Проведене дослідження дало змогу також встановити, що кожен додатковий відсоток здійснених вітчизняних інвестицій в економіку України дає приріст ВВП в середньому на 0,96 %, а приріст ВВП від кожного додаткового відсотка здійснених прямих іноземних інвестицій складає 0,89. Такі результати дають право стверджувати, що вплив прямих іноземних і вітчизняних інвестицій на зміну ВВП майже еквівалентний, проте провідна роль у процесах економічного розвитку України за підсумками 1996-2008 рр. належить інвестиціям вітчизняного походження.

Отримані показники також вказують на те, що прямі іноземні інвестиції, які здійснюються в економіку України, призводять до відтоку частини вітчизняного капіталу у майбутньому, внаслідок чого вплив прямого іноземного інвестування на приріст ВВП є меншим у порівнянні із впливом вітчизняних інвестицій.

Отже, обґрунтованим можна вважати твердження, що для подолання кризового становища в Україні пріоритет слід надавати активізації внутрішнього інвестування, передусім інвестування в основний капітал.

Проте орієнтація виключно на якесь одне джерело інвестицій призведе до меншого інтегрального ефекту від їх здійснення. Обсяги прямих іноземних інвестицій хоча і призводять до відтоку певної частини капіталу економіки України в майбутньому, але обов'язково передбачають у процесі своєї реалізації передбачу досвіду та крос-культурну взаємодію, яка має досить сильний позитивний вплив на економічний розвиток, адже знання передаються від більш розвинених країн-інвесторів до вітчизняних суб'єктів господарювання (до того ж Україна, маючи досить високий рівень відкритості економіки, значною мірою залежить від ситуації на міжнародній арені). Інвестицій вітчизняного походження мають обмежені джерела свого фінансування (що особливо гостро проявилось за роки реформ).

Отже, необхідно сформувати таку стратегію розвитку вітчизняної економіки, яка б передбачала максимальне використання внутрішнього інвестиційного потенціалу з одночасною реалізацією політики залучення прямих іноземних інвестицій.

ДО ПИТАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

доц. Скляр І.Д., студентка Нужна А.В.

Актуальність питання справляння ПДВ стоїть гостро і потребує глибокого аналізу, враховуючи економічну ситуацію країни, сучасний стан і специфіку функціонування системи оподаткування України.

Наукове вирішення питань застосування та удосконалення ПДВ як і непрямих податків в цілому знайшли своє відображення в дослідженнях В. Андрущенко, О.Василика, В.Волкова, В.Опаріна та інших.

Застосування податку на додану вартість в Україні від самого початку було дискусійним, адже, по-перше, ПДВ суттєво впливає на добробут населення, який значно менший у порівнянні європейськими країнами, по-друге, темпи розвитку виробництва ані на етапі впровадження ПДВ, ані зараз не дають підстав прогнозувати кризу перевиробництва.

З іншого боку ПДВ є найдосконалішою формою універсальних акцизів, тому цей податок нині перетворився на невід'ємний атрибут сучасного європейського оподаткування. Наявність у складі національної податкової системи ПДВ є однією з умов членства у Євросоюзі. Тобто у порівнянні з податком з обороту, який є більш простим у адмініструванні, ПДВ за формою оподаткування та впливом на економічні процеси є більш прогресивним.

Удосконалення справляння ПДВ має виходити із завдань податкової гармонізації, яка розглядається як координація національних податкових політик, яка полягає в наближенні рівня оподаткування, уніфікації бази оподаткування, встановленні основних податків та податкових пільг. Гармонізація українського законодавства щодо справляння ПДВ має відбуватись тою мірою, якою це буде сприяти створенню і функціонуванню єдиного внутрішнього ринку.

Тому удосконалення справляння ПДВ у контексті майбутньої інтеграції України до ЄС передбачає наступні кроки:

1. У світовій практиці податок на додану вартість стягується на основі двох принципів: країни походження і країни призначення. В Європейському Союзі діє перший принцип у торгівлі між країнами, а

в Україні сьогодні діє другий принцип. Тому удосконалення стягнення ПДВ за принципом «країна надходження» виключає можливість незаконного отримання експортного відшкодування. Виходячи з того, що Україна прагне до позитивного значення чистого експорту, перехід на цей принцип дозволить збільшити надходження до бюджету від цього податку.

2. Встановлено, що в перспективі доцільно поступово переходити до диференційованої шкали ставки ПДВ в залежності від загальної споживчої корисності (цінності) товару: товари першої необхідності – знижена ставка, усі інші товари - стандартна ставка. Відповідна практика давно і ефективно діє в багатьох країнах Європи. Однак вітчизняний споживач чомусь змушений платити за більшість товарів першої необхідності завищену на суму податку ціну.

3. Щодо розміру ставок ПДВ, то це має визначатися не лише бюджетними потребами, а й реальними доходами споживачів. Більш прийнятною є пропозиція зменшити ставку до 17%, оскільки цей показник відповідає європейським стандартам.

4. Зниження ставки ПДВ можливе за рахунок ліквідації великої кількості пільг, що розширить базу оподаткування. Аналізуючи ситуацію з наданням пільг, слід зазначити, що із загальної кількості пільг в оподаткуванні пільги щодо ПДВ становлять близько 80%.

5. Заміна діючої 0% ставки ПДВ на таку пільгу як звільнення від оподаткування ПДВ, що не погіршить рівень прибутковості підприємств-експортерів та зробить недоцільним «експорт фіктивних товарів», основна мета якого отримання доходу за рахунок незаконного відшкодування.

6. Скасування бюджетного відшкодування як явища.

Аналізуючи переваги та недоліки податку на додану вартість з погляду його впливу на обсяг доходів бюджету на ємність внутрішнього ринку більшість аналітиків схиляються до висновку, що докорінні зміни в реформуванні ПДВ здійснювати не доцільно. Такі зміни мають бути поступальними, виваженими, науково обґрунтованими, адже реакція сучасної економіки України на зміни у непрямому оподаткуванні буде досить відчутною.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

доц. Скляр І.Д., студент Олійник О.В.

На сучасному етапі розвитку світового господарства однією з найактуальніших проблем для країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються, є залучення та ефективне використання іноземних інвестицій. Успішне вирішення цього завдання залежить насамперед від виваженої державної політики у сфері регулювання іноземного інвестування.

Держава виступає суб'єктом інвестиційної діяльності через свої інститути, господарські товариства (компанії) та корпорації, фінансово-кредитні установи, інших функціональних учасників. Держава бере участь в інвестиційному процесі як безпосередньо через державний сектор економіки, так і опосередковано через свої інституції (органи виконавчої влади та місцевого самоврядування).

Стратегічні інтереси держави повинні бути спрямовані на нівелювання негативних наслідків залучення іноземних інвестицій, а головне на активізацію позитивних процесів відповідно до цілей й задач державної інвестиційної політики у країні-реципієнті.

Методи управління інвестиціями в закордонних країнах мають свої особливості і відмінності. Така ситуація в основному визначається станом економіки, зусиллями держави, її законодавчих і виконавчих органів з розвитку ефективних методів управління. При цьому державна політика виступає в декількох аспектах:

— з одного боку, держава, фінансуючи наукові дослідження і розробки в інвестиційній області, стимулює дослідження ефективності визначених методів і прийомів управління інвестиціями;

— з іншого боку, держава, застосовуючи у своїй інвестиційній діяльності визначені управлінські методи, дозволяє корпораціям і іншим великим структурам оцінити ефективність застосовуваних методів і використовувати їх у своїй діяльності.

Визначаючи ключові аспекти державного управління інвестиційною діяльністю, необхідно відзначити: досвід найбільших закордонних систем свідчить про те, що однією з головних умов успіху є планування основних аспектів діяльності.

Державне регулювання іноземного інвестування має ґрунтуватися на принципах взаємної відповідальності іноземного інвестора і держави. Заходи державної політики у сфері іноземного інвестування мають бути синхронізованими із масштабами й напрямками ринкової трансформації.

В процесі управління необхідно враховувати сукупність зовнішніх і внутрішніх, об'єктивних та суб'єктивних факторів, що можливо тільки за наявності дієвої системи державного регулювання, а також відповідного фундаментального й науково-методичного забезпечення.

Об'єкти державного регулювання іноземного інвестування – це перелік питань, що регулюються апаратом держави у процесі формування й реалізації політики в галузі іноземного інвестування.

Політика державного регулювання іноземними інвестиціями в сучасних умовах має здійснюватися з урахуванням національних інтересів.

Світовий досвід підтверджує, що в усіх країнах із перехідними економіками приймаються законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність іноземних інвесторів. Інколи відповідні правові приписи зустрічаються навіть у конституціях. Це пояснюється тим, що приймаючі країни з малопривабливим інвестиційним середовищем змушені вводити для нерезидента пільги та переваги, щоб таким чином компенсувати підвищений ризик господарювання для них.

В Україні відсутня чітка організаційна система руху та контролю за використанням централізованих державних інвестиційних коштів. Механізм розподілу коштів у позабюджетних і галузевих державних фондах залишається непрозорим, організаційно складним, не забезпечує відбору найефективніших проектів і не має елементів чіткої економічної відповідальності.

Актуальним для України залишається питання щодо формування сприятливого інвестиційного середовища, яке впливає на інвестиційну привабливість України.

Таким чином, важливість розробки принципів інвестиційного менеджменту не викликає сумнівів, тому, зараз необхідно розробити інвестиційний механізм, який би був адекватний сучасним ринковим умовам.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

доц. Скляр І.Д., студентка Самойлікова А.В.

Сьогодні в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи та політичної нестабільності в Україні однією з проблем розвитку місцевого самоврядування є обмежений фінансовий ресурс, який не повною мірою забезпечує виконання повноважень, делегованих державою місцевим органам влади.

Окрім необхідності перегляду податкової бази для збільшення власних доходів місцевих бюджетів, існує потреба у підвищенні ефективності та результативності використання тих бюджетних ресурсів, які є у розпорядженні місцевої влади. Метод планування бюджету на один рік стримує ефективне управління та прийняття стратегічних рішень щодо розвитку міста.

Бюджетна реформа, яка почалася в Україні з прийняттям Бюджетного кодексу в 2001 році, передбачає удосконалення практики складання та виконання бюджету на основі застосування сучасних методик та прогресивних підходів, підтверджених світовим досвідом. Складовою цього процесу є впровадження середньострокового планування бюджету з використанням одного із сучасних інструментів бюджетування – програмно-цільового методу (ПЦМ). За цим методом з 2002 року було сформовано державний бюджет, а з 2003 року ПЦМ почав застосовуватися на рівні місцевих бюджетів України.

Запровадження ПЦМ у бюджетному процесі набуває надзвичайної актуальності також в умовах інтеграції України до Європейського Союзу, оскільки підготовка бюджету у програмному форматі є однією з головних вимог до країн-членів ЄС та кандидатів до вступу до ЄС.

Проект «Реформа місцевих бюджетів в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється RTI Int., має на меті підвищити прозорість, ефективність та підзвітність громадянам місцевих бюджетів України.

ПЦМ передбачає:

1) планування діяльності на найближчі 3-5 роки, що дає змогу вирішувати більш складні і довгострокові завдання;

2) орієнтованість на результат, який досягається шляхом фінансування окремих бюджетних програм, а не діяльності бюджетних установ;

3) можливість оцінити ефективність використання коштів шляхом застосування показників виконання кожної бюджетної програми;

4) залучення громадськості до процесу прийняття рішень з питань, що стосуються бюджету міста, на всіх етапах бюджетного процесу.

Особливістю програмно-цільового методу є формування бюджету за програмами, що ґрунтуються на конкретних проблемах, які вимагають негайного вирішення. Тобто, даний метод являє собою новий механізм управління видатками бюджету, що зосереджується на майбутніх результатах, стратегічному підході у плануванні, посиленій відповідальності за виконання затверджених програм, обґрунтованості та аналізу прийнятих бюджетних рішень, прозорості у витрачених бюджетних коштах.

Але слід зауважити, що для успішного запровадження цього методу необхідно, щоб програми були забезпечені реальними джерелами фінансування, а це в свою чергу можливо за рахунок чітко сформованої доходної частини бюджету.

Бюджетна програма є центральним елементом програмно-цільового бюджету, а показники виконання бюджетних програм – ключовим елементом програмно-цільового бюджетування та головним критерієм оцінки виконання бюджетних програм. У сучасній теорії та практиці програмно-цільового бюджетування використовують чотири типи показників (показники показники затрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості).

Незважаючи на перешкоди, ПЦМ можна запроваджується на всіх рівнях бюджетної системи, особливо тепер, коли в Україні є актуальною реформа державного управління. Це допоможе державним установам спланувати діяльність на середньострокову перспективу з урахуванням пріоритетних напрямків розвитку, що відповідатимуть вимогам часу. Крім того, з'явиться можливість бачити взаємозв'язок між вкладеними ресурсами та бажаними результатами. Метод забезпечує ефективне витрачання коштів, залучення громадян до розподілу міського бюджету.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

студент: Сиротенко М.А.

Відносини між Європейським Союзом та Україною головним чином ґрунтуються на Угоді про партнерство і співробітництво (УПС), яка набула чинності в березні 1998 року.

УПС підкреслює повагу до основних спільних цінностей як основи для співробітництва, забезпечує відповідні рамки для політичного діалогу, запроваджує основні спільні цілі на основі гармонійних економічних відносин, сталого розвитку, співробітництва в ряді галузей та підтримки зусиль України в напрямку демократії, а також створення інституційної мережі для досягнення цих цілей. УПС є важливим інструментом для залучення України до правових рамок єдиного європейського ринку. Вона також несе ряд еволюційних положень, включаючи перспективу створення зони вільної торгівлі. Основними формами економічного співробітництва між Україною і країнами ЄС є торгівля, інвестиційна діяльність і технічна допомога. Для України важливим тактичним завданням є розвиток своєї присутності на ринках ЄС, особливо це стосується інтенсифікації потоку товарів і капіталів як з одної сторони, так і з іншої.

У 2009 році у зовнішній торгівлі товарами між Україною та країнами-членами ЄС спостерігалось збільшення обсягів як експорту товарів, послуг та прямих іноземних інвестицій з України, так і їх імпорту. Аналіз торговельно-економічних відносин України та ЄС свідчить про недостатнє використання в цих відносинах наявного в обох сторін потенціалу.

Сучасний стан економічних відносин між Україною та ЄС можна назвати "торговельною моделлю співробітництва". Загалом ефективній діяльності українських компаній на ринку ЄС перешкоджає складний комплекс негативних чинників як торговельно-політичного, так і структурно-економічного плану. Отже, подолання недоліків вимагає системного підходу та може бути досягнуте лише внаслідок докорінних структурних перетворень в українській економіці, якісного поліпшення державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики,

спрямованої на захист національних економічних інтересів на зарубіжних ринках.

З огляду на розширення ЄС, перед Україною відкриваються потенційні можливості забезпечити в перспективі нову якість своєї присутності на ринку Європейського Союзу - повну інтеграцію до структур його єдиного ринку із застосуванням режиму чотирьох свобод (вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів) та спільної політики в ряді ключових галузей економіки.

Посилення економічного співробітництва між Україною та ЄС може принести велику користь, еквівалентну багатьом відсоткам ВВП з точки зору покращення добробуту. Величина цього ефекту залежатиме від глибини інтеграції: чим глибша інтеграція, тим більший позитивний ефект. Найбільший ефект - при реформуванні інституцій та впровадження реформ як складової частини інтеграційного процесу. Поліпшення доступу до ринків, розвиток спільних мереж та інфраструктурні проекти обіцяють бути найбільш перспективними та взаємовигідними напрямками співпраці між ЄС та Україною у найближчій перспективі.

Для того, щоб покращити доступ до ринку ЄС, Україна вступила до СОТ, що у свою чергу дозволяє розпочати переговори про зону вільної торгівлі з ЄС. ЗВТ повинна сягати поза вузьку лібералізацію торгівлі промисловими товарами і повинна включати лібералізацію різних секторів та ринків, таких як сільськогосподарські товари, послуги, рух капіталу та робочої сили.

Енергетика, телекомунікації та транспорт мають найбільший потенціал з точки зору розвитку спільних мереж. Для того, щоб покращити доступ до європейських мереж, Україна повинна гармонізувати технічні характеристики та регуляторне середовище в секторах інфраструктури з ЄС. Державно-приватні партнерства можуть стати ефективним інструментом залучення інвестицій у ці сектори та покращення їх конкурентоспроможності.

Нарешті, Україна повинна докласти зусиль для поліпшення бізнес середовища, що включає реформування державного управління, посилення боротьби з корупцією, дерегулювання підприємницької діяльності, покращення законодавства у ряді сфер та забезпечення його ефективного впровадження, особливо в сфері захисту прав власності.

Науковий керівник: ст. викладач Касьяненко Т.В.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Руденко А.А

Забезпечення стійкого зростання вітчизняної економіки є одним з пріоритетних завдань сьогодення. Його вирішення можливе за умови формування конкурентоспроможних підприємницьких структур, здатних зайняти місце у глобалізованому, складному, динамічному і взаємопов'язаному економічному просторі.

Інвестиції – це всі види матеріальних та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається певний соціальний ефект. Суть інвестиційної діяльності полягає в розробці ідей, обґрунтування проекту, матеріально-технічного і фінансового забезпечення, управління діяльністю створеного об'єкта, включаючи його ліквідацію або перепрофілювання відповідно до умов, що змінюються, і можливостей досягнення інвестором поставлених цілей. Інвестиційна діяльність на рівні національних суб'єктів господарювання порівняно з розвинутими європейськими країнами характеризується значною відсталістю, нестабільними темпами розвитку та нерівномірністю розподілу серед галузей, в яких функціонують об'єкти інвестиційної діяльності.

У комплексі проблем, пов'язаних із визначенням ролі інвестицій підприємства, в сучасних умовах більшого значення набуває процес управління інвестиціями підприємства, що визначає збільшення уваги до інформаційного забезпечення керівництва відповідними даними про інвестиції. Він повинен бути представлений як цілісна організаційно-економічна система процесу інвестування, що є складовою частиною в загальній структурі господарського механізму підприємства. До структури цього механізму входять ринковий механізм саморегулювання та ціноутворення на основі попиту і пропозиції на інвестиційних ринках; держане нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності; внутрішній механізм регулювання інвестиційної діяльності підприємства; система конкретних засобів управління, за допомогою яких передбачається досягнення конкретних результатів інвестиційної діяльності. Ефективний механізм здійснення підприємством інвестиційної діяльності дає змогу з максимальною швидкістю досягти поставлених цілей та вирішити основні завдання розвитку економіки підприємства.

Основу інвестиційної діяльності підприємств складає реальне інвестування. Висока роль управління реальними інвестиціями пояснюється тим, що рівень розвитку та ступінь ліквідності фінансових активів підприємств, особливо цінних паперів, ще не надають можливості для

раціонального та прибуткового розподілу інвестиційного капіталу не тільки внутрішніх, а і зовнішніх інвесторів за умов економічної та політичної нестабільності в країні.

У розвиток промисловості обсяг інвестицій в основний капітал збільшився майже на третину. На підприємствах з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води освоєно інвестицій в основний капітал більш ніж на 19,7%, а транспорту і зв'язку - у 2,7 рази. У соціально-культурну сферу спрямовано 35,9% від загального обсягу інвестицій, з них у житлове будівництво - 89,2%. Обсяги інвестицій в соціально-культурну сферу збільшилися на 38,2%, в тому числі у сферу культури та спорту, відпочинку та розваг - у 3,2 рази, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги - у 1,6 рази та у житлове будівництво - на 34,3%. Водночас скоротились обсяги інвестицій у сферу освіти - на 6%.

Беручи до уваги сучасні проблеми інвестування покращити рівень активності інвестиційних процесів на підприємствах можна тільки за умов проведення заходів на всіх рівнях господарювання. На рівні країни повинно виконуватися наступне: збільшення обсягів державного інвестування при посиленні його цільової спрямованості, заохочення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання шляхом створення плану дій щодо формування сприятливого інвестиційного клімату та упровадження при прийнятті Податкового кодексу України дієвих податкових та амортизаційних стимулів інвестиційної та інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Основними заходами, що будуть сприяти активізації інвестиційних процесів на підприємствах, на регіональному рівні є наступні: стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону; реалізація регіональної інформаційної політики, спрямованої на формування сприятливого інвестиційного іміджу регіону.

Проблема інвестиційної діяльності підприємств України є досить актуальною в наш час. Вона стосується подолання незбалансованості та недосконалості в процесах здійснення інвестиційної діяльності безпосередньо на вітчизняних підприємствах. Основними перешкодами на шляху до реалізації поставлених цілей є недосконалість чинного законодавства та байдужість влади до ситуації, що склалася, економічний спад та низька конкурентоспроможність національних підприємств порівняно із закордонними представниками. Отже ця проблема потребує швидкого вирішення, адже саме на ефективній підприємницькій діяльності в Україні і буде базуватись стабільна та конкурентоспроможна ринкова економіка.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Лисянська Я.

Вдосконалення сучасної податкової системи України є актуальним, тому що вона є одним з головних та ефективних інструментів регулювання фінансових відносин у державі та економіки в цілому, її стан безпосередньо впливає на економічні процеси, на рівень тінізації економіки. Податкова система України має ряд недоліків, серед яких варто виділити наступні.

По-перше, спрямованість на фіскальне наповнення бюджету, яке характеризується сучасною ситуацією щодо виконання у IV кварталі 2009 р. податкових надходжень за рахунок сплачених податків за I квартал 2010 р., що призведе в свою чергу до неможливості виконання податкових надходжень у поточному році. По-друге, вона характеризується високим податковим навантаженням на підприємців. Аналізуючи рівень даного показника за 2007-2009 рр., згідно наших підрахунків, податкове навантаження на економіку України впродовж досліджуваного періоду зростало. Якщо у 2007 р. цей показник становив 33,3 %, то у 2008 р. – 39,2 %, а вже у 2009 р. він зріс до 56,1%. Головними причинами таких негативних тенденцій було значне зростання державного боргу протягом 2008-2009 рр. та падіння економіки у 2009 р. Тобто цей показник перевищив навіть показники в розвинених країнах світу (в Іспанії – 37,2 %, в Великобританії - 36,6 %, в Німеччині – 36,2 % у 2008 р.). По-третє, податкова система характеризується значною затратою часу платниками податків на ведення та організацію податкового обліку та звітності і значними фінансовими витратами в свою чергу. За даними рейтингу, який був складений Всесвітнім банком, у минулому році Україна посіла 181 місце в списку з 183-х країн за простотою сплати податків. Загальна кількість податків, які сплачують суб'єкти господарювання в Україні, в середньому становить 147 податків, що займає 736 годин. На адміністрування податків бізнес щорічно витрачає понад 4 млрд. гривень. У цьому рейтингу Україна стоїть в одному ряді з такими країнами, як Ямайка, Гамбія, Узбекистан і Конго. Податкова система України, також, характеризується неузгодженістю та протиріччям окремих норм податкового законодавства, їх нестабільністю, безсистемним наданням пільг та перекручування сутності окремих видів податків; витратами на адміністрування певних податків, які значні порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння.

Вище наведені недоліки мають стати індикатором для вдосконалення податкової системи України.

Потрібно виділити першочергові заходи, які підвищать ефективність функціонування податкової системи. Перш за все, потрібно поетапно зменшувати ставку оподаткування прибутків до рівня країн членів ЄС – рівня у 20%. Зменшення ставки податку на прибуток в Україні, впливає із того, що вона суттєво зменшилась в країнах ЄС протягом 2006-2009 рр. Так, за підрахунками, середня ставка податку на прибуток корпорацій в країнах-нових членах ЄС зменшилась з 18,9% до 16,8% протягом цього періоду, а в країнах топ-15 – ставка зменшилась з 31,8 % до 26,3 %. Ефективність зменшення ставок податку на прибуток пояснює концепція А. Лаффера. Разом зі зниженням ставки потрібно підвищувати норми амортизаційних відрахувань, які зменшуватимуть оподатковуваний прибуток і направлятимуться на інвестиції. Водночас потрібно здійснити заходи, щодо покриття втрат бюджетів від зменшення ставки податку на прибуток. Для цього необхідно підвищити ставку податку на доходи фізичних осіб до ставки податку на прибуток підприємств. Зрівняння цих ставок зменшить стимули до мінімізації та ухилення від несплати податків, стимулюватиме розвиток підприємництва. Ставку ПДВ потрібно залишити на тому ж рівні, але зробити її більш диференційованою, як і в більшості розвинених країн світу. Для прикладу, можна зробити ставки, як в Франції: 18,6% основна та 22 % підвищена (на алкоголь, предмети розкоші тощо). Потрібно залишити і 0%. Доцільним для України є введення єдиного соціального збору, який має замінити усі збори до соціальних фондів. Необхідність єдиного соціального збору впливає з того, що всі соціальні платежі становлять понад 40% з фонду оплати праці. В Україні буде доцільно ввести єдиний соціальний збір зі ставкою на рівні 30-35% (приклад реформування можна брати із Росії, яка провела таку реформу у 2001р.). Також потрібно ввести податок на нерухомість, який має стати інструментом надходжень до бюджету, особливо під час кризи. Ефективність цього податку доведена в багатьох країнах світу (в тому числі в Російській Федерації, Німеччині, США, Франції, Королівстві Нідерланди). Іншими заходами щодо покращення ефективності податкової системи України мають стати: удосконалення контрольно-перевірочної роботи податкової служби, затвердження єдиних стандартів бухгалтерського та податкового обліку, прийняття Податкового кодексу, який кодифікує податкове законодавство.

РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Петренко В.В.

Фінансово-економічна криза привела до визначення соціальної сфери як пріоритетної в роботі органів місцевого самоврядування. Витрати районного бюджету, спрямовані на соціальну сферу, складають найбільш питому вагу у структурі бюджетних витрат. Тому в Україні на даний момент гостро стоїть питання про регулювання соціального захисту населення країни.

Соціальна політика Уряду у середньостроковій перспективі головним чином будуватиметься по напрямках: забезпечення ефективної зайнятості населення, підвищення якості і конкурентності робочої сили, вдосконалення системи адресної допомоги найбільш вразливим верствам населення, забезпечення гарантованості та своєчасності виплати заробітних плат, пенсій, стипендій, допомог та інших соціальних виплат.

Нині соціальний захист в Україні має такі складові частини: 1. Соціальне страхування — захист громадян від соціальних ризиків, що впливають на їх працездатність: хвороба, каліцтво, старість, та інші випадки, передбачені законом. 2. Соціальна допомога — різні види соціальних виплат, дотацій, пільг, субсидій, що надаються особам, які потребують соціального захисту. 3. Соціальна справедливість (соціальна солідарність) — компенсація впливу непередбачуваних негативних явищ, таких як техногенні катастрофи чи природні стихійні лиха.

До інструментів кількісного управління процесами реалізації державної соціальної політики, обґрунтування необхідних джерел доходів і соціальних видатків належить складання соціального бюджету. Він показує обсяги коштів, які держава витрачає на пенсії, охорону здоров'я, а також на всю систему соціального захисту, що є відправною точкою для аналізу рентабельності національної системи соціального захисту, і забезпечує системний підхід до прогнозування соціальних витрат та їхнє фінансування, оперативне реагування на зміни в законодавстві.

На жаль, практика засвідчила, що реалізація соціальної політики в Україні не завжди забезпечувала можливості для дотримання державою своїх зобов'язань. Зрозуміло, за умови системної економічної кризи соціальна політика не може бути повноцінною, адже для реалізації соціальних програм потрібні значні ресурси. У цей період функції держави зводяться до

забезпечення мінімального соціального захисту найбільш нужденним верствам населення.

Дедалі частіше управління праці та соціального захисту населення сьогодні зазнає ударів з боку контролюючих органів, судів та прокуратури. Основними причинами цього є, по-перше, незабезпечення у повному обсязі фінансовими ресурсами низки державних програм та соціальних зобов'язань, по-друге, юридична невизначеність відповідальності керівних органів соціального захисту усіх рівнів за невиконання діючого законодавства. Крім того, постійна передача управлінням праці та соціального захисту населення функцій, які мали би виконувати інші установи, породжує сукупність питань, котрі ефективно не вирішуються на протязі тривалого часу. Це призвело до протестної поведінки чималої кількості громадян, які змушені звертатися до судів заради захисту своїх прав. Позивачі на підставі відповідних рішень Конституційного Суду вимагають від управління повернути їм кошти по пільгах та допомозі в розмірах, передбачених законодавством.

Нині в Україні чітко визначилися осередки бідності. Так, багатодітні сім'ї, сім'ї, які мають малих дітей, громадяни з низьким рівнем освіти, особи похилого віку (насамперед старші 70 років), а також домогосподарства, голови яких є безробітними, мають вищий рівень бідності, ніж решта населення. Крім того, регіональні відмінності за рівнем бідності є досить значними в межах України. Навіть в умовах сучасної економічної кризи вдосконалення програм соціального захисту в Україні може сприяти прискоренню зниження рівня бідності за одночасного зменшення витрат на соціальні програми. Уряд України обізнаний з необхідністю реформування програм соціального захисту - що потребує проведення додаткового аналізу, вдосконалення планування механізмів управління і підвищення його ефективності.

Наявність дієвої, ефективної системи соціального захисту - це свідчення рівня розвитку держави, його відповідність вимогам часу.

НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Бондаренко І.І.

Податки – дуже складна і надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. це обов'язковий елемент економічної системи держави незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона вибирає, які політичні сили перебувають при владі. Проте, без наукової концепції податкової, політики вони можуть гальмувати економічний розвиток держави.

Якщо проаналізувати практику побудови податкових систем у багатьох країнах Західної Європи й ознайомитися з науковими розробками вчених-економістів від Петті та Сміта до сьогодення, то головні принципи податкової системи можна сформулювати так:

- сума сплаченого податку завжди має дорівнювати вартості отримуваних від держави благ і послуг; усі податки повинні бути точно визначені щодо ставки податку, строку сплати; платники податків мають бути поінформовані урядом, куди використано кожен копійку сплачених ними податків; нові податки повинні вводитися лише для покриття відповідних витрат, а не для ліквідації дефіциту;

- об'єктом оподаткування може бути лише дохід, а не його джерело й розмір витрат; податок має бути пропорційним доходу; прогресія оподаткування, залежно від зростання доходу, не повинна перевищувати розумного оптимуму, що дорівнює третині доходу;

- умови оподаткування мають бути простими й зрозумілими платникові; податок слід стягувати в зручний для платника час і прийнятним для нього методом; при цьому слід урахувати дешевизну стягування податків.

Проте вітчизняна податкова система не склалася як єдиний організм, у якому узгоджені всі функціональні підсистеми. Серед реалій українського сьогодення у сфері оподаткування можна виділити внутрішню незгодженість складових системи; складність, нестабільність; порушення принципів економічної, соціальної справедливості та рівномірності; незадовільне вирішення фіскальних завдань; негативний вплив на стан національної економіки; низький рівень податкової дисципліни.

Українська податкова система недосконала, тому повинна пройти певну реформацію. Реформування податкової системи має базуватися на принципі фіскальної достатності, тобто формуванні дохідної частини бюджету на рівні, достатньому для здійснення державних функцій, а також на засадах забезпечення обов'язковості й рівнонапруженості у сплаті

податків; недопущення проявів дискримінації щодо окремих платників або категорій платників податків, а також стосовно оподаткування товарів вітчизняного чи іноземного походження. Можливо подіяли б такі методи:

1. Докорінному реформуванню не повинні підлягати основні групи податків, які формують внутрішню структуру податкової системи:

– загальні податки, які залежать від економічної діяльності платників податків, зокрема, податок на прибуток, ПДВ, прибутковий податок з громадян, податок на нерухомість;

– інші податки, основою для сплати яких повинна бути відповідна специфіка діяльності (наприклад, виробництво підакцизних товарів чи їх ввезення на територію України) чи здійснення платником податків або на користь платника податків певних дій (наприклад, державне мито);

– податки, які мають чітко окреслену специфічну спрямованість (наприклад, збір за спеціальне використання природних ресурсів, збір від плати за транзит через територію України мінеральної сировини, єдиний соціальний податок).

2. Раціоналізація структури податків, за допомогою:

– скорочення другорядних у фіскальному плані податків (наприклад, плата за надання послуг на право виїзду за кордон, податок на промисел тощо);

– скорочення оборотних податків, які сплачуються з обсягів реалізації;

– пошук альтернативних об'єктів оподаткування (зокрема, податку на нерухомість, рентної плати за використання лісових ресурсів, платежів за користування надрами);

– легалізація латентних форм оподаткування (введення єдиного соціального податку замість відрахувань до діючих соціальних фондів і введення його до складу податкової системи).

3. Удосконалення механізму функціонування окремих податків з метою посилення їх регулятивного потенціалу шляхом оптимізації бази оподаткування, спрощення порядку обчислення та стягнення.

4. Упорядкування податкових пільг. Якщо уряд буде користуватися даними принципами, то можливо зміниться податкова система України, що в подальшому вплине на економічне становище нашої держави.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЗАСАД СВІТОВОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Сургучова О. С.

У світі вирує фінансова криза. Глибина її буде значно суттєвіша, ніж у 70-ті, 80-ті, 90-ті та в першому десятиріччі нинішнього століття. Усе, що відбувається на наших очах, уже порівнюють з глобальною економічною катастрофою 1929-1932 рр. Більшість експертів причинами цієї кризи називають проблеми в американській економіці, що виникли внаслідок різкого скорочення заощаджень, зростання дешевих кредитів, неадекватного споживання.

Словосполучення «фінансова криза» трактується по різному. За словами Ю. Розенталя та Б. Піджненбурга: «Криза – це ситуація, позначена високою небезпекою, станом непевності, відчуттям невідкладності». Так, Л. Бартон вважає, що криза – це широкомасштабна, непередбачена подія, яка веде до потенційно негативних результатів. Ця подія та її наслідки можуть завдати серйозної шкоди усій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам та репутації

Фінансова криза - глибокий розлад фінансової системи держави, зумовлений економічними і політичними чинниками. До числа економічних, тих, що зумовлюють фінансову кризу, належать становище та рівень матеріального виробництва в державі. Висока вартість виробництва продукції, яка зумовлена великою матеріало- та енергомісткістю виробництва, високими трудовитратами, зменшує обсяги нагромаджень в економіці у формі прибутку, що призводить до скорочення фінансових можливостей самих підприємницьких структур, доходів держави і відповідно купівельної спроможності населення.

Дані спостережень у світовій економіці за фінансовими кризами останніх трьох століть дають наукові підстави стверджувати, що вони мають певну періодичність і характеризуються циклічністю.

Фінансові кризи можуть бути у розвинутих країнах; у країнах, що розвиваються; у країнах із перехідною економікою. Сьогоднішня «біда» не обійшла такі держави, як Росія, Німеччина, Франція, Великобританія, Іспанія, Італія, США, Китай, Японія, а також Україну.

Протягом 2008 року в Росії промисловість впала на 8,7 %. Зафіксовано різке скорочення доходів федерального бюджету. А також зниження податкових надходжень, внаслідок чого утворився дефіцит бюджету. Відбулося плавне падіння рубля. Рівень безробіття знаходиться на рівні 6% економічно активного населення. ВВП Німеччини скоротився на 2,0 % у 2009 році. За інформацією Міністерства економіки Німеччини промислове

виробництво скоротилось на 3,6%. Впевненість бізнесу знаходиться на мінімальному за 25 років рівні. Під час кризи у Франції випуск переробної промисловості скоротився на 2,7%, а експорт товарів – на 4,5%. Відповідно до інформації національного офісу статистики, ВВП зменшиться на 0,4%. У Великобританії ВВП країни, за оцінками Capital Economics, у 2009 році скоротилося на 2,5%. Сповільнення економіки, зокрема, призвело до банкрутства роздрібних торговельних мереж. Відповідно 27 тис. працівників залишилось без роботи. Відповідно до оцінки ОЕСР, ВВП Іспанії у 2009 році скоротилось на 0,9%. Водночас для відновлення економічного зростання є необхідними реформи, деякі з яких будуть болючими для працівників. Погане становище і в Італії. В результаті рецесії споживання електроенергії скоротилося майже на третину протягом останніх двох місяців. ВВП зменшився на 0,5% та 0,9% у 2008 та 2009 роках відповідно. Значних збитків зазнало також США. Державні видатки зросли на 5,8%. Експорт зріс на 3,0%, а імпорт знизився на 3,5%. Приватне споживання зменшилось на 3,8%. Значно збільшилась кількість звільнених працівників.

Основними напрямками подолання кризи можуть бути зокрема: запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, передусім на управління, оборону, фінансування збиткових і низькорентабельних виробництв, різні види дотацій; визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат; зменшення обсягів фінансових запозичень для покриття дефіциту державного бюджету; вдосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих накопичень населення; забезпечення фінансової підтримки малого бізнесу; оптимізація рівня податкових вилучень до бюджету.

Глибина кризи залежить від того, як швидко інтелектуальні сили суспільства можуть її передбачити та вжити відповідних заходів щодо її усунення. Досвід майже трьох століть підтверджує, що вони погано піддаються прогнозуванню, однак суспільство навчилося досить ефективно їх локалізувати. Якщо держава зуміє своєчасно скоротити видатки бюджету і зупинити спад виробництва, фінансова криза не матиме серйозного руйнівного впливу. Практика свідчить, що не завжди вдається вжити антикризових заходів, якщо перетинають і суперечать між собою інтереси різних суспільних і політичних сил. Тоді криза стає затяжною і весь тягар лягає на доходи населення.

АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ НА 2010 РІК»

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Коробко О.

15 вересня 2009 року Уряд зареєстрував законопроект «Про Державний бюджет на 2010 рік», при розробці якого було взято до уваги змінені норми бюджетного й податкового законодавства. Орієнтація на оптимістичні макроекономічні показники на 2010 рік, відсутність необхідних змін законодавчої бази, невисокі показники наповнення доходної частини в 2009 році й непідкріплений ресурсною базою суттєвий ріст соціальних стандартів створюють передумови до того, що Державний бюджет у наступному у наступному році буде досить напруженим.

Що стосується макроекономічних показників, то вони є досить оптимістичними. А саме, прогноз темпів приросту реального ВВП на рівні 3,7% є реалістичним і подібним до оцінок ІЕД. Очікується зростання індексу споживчих цін на 9,7% станом на кінець року. Уряд очікує додатній торговельний баланс у 1,8 млрд. грн., хоча за прогнозом ІЕД він залишатиметься від'ємним. Якщо урядовий прогноз не реалізується і імпорт перевищуватиме експорт, бюджет отримає додаткові надходження від податків, пов'язаних з імпортом.

Доходи Державного бюджету на 2010 році становитимуть 285 млрд. грн., що є на 13,0% вищим за план на 2009 рік. Значної зміни структури доходів не передбачається. Доходи від ПДВ мають фактично зрости більш ніж у півтора рази. Передбачається різке зростання надходження від податку на прибуток підприємств порівняно з показником на 2009 рік. Від акцизного збору планується одержати 30,2 млрд. грн., що на 19,8% вище ніж заплановано на 2009 рік. Серед неподаткових та інших надходжень зростатиме роль доходів від власності та підприємницької діяльності (насамперед, за рахунок збільшення надходжень від НБУ), а також від інших неподаткових надходжень. Водночас зменшиться роль доходів від операцій з капіталом, власних надходжень бюджетних установ, а також офіційних трансфертів.

Видатки Державного бюджету на 2010 рік плануються у сумі 324,3 млрд. грн., що на 17,8% вище за план 2009 рік. Передбачаються ще вищі темпи приросту видатків; частка видатків Державного бюджету по відношенню до ВВП збільшиться до 27,5% у 2010 році порівняно із 25,4% у 2008 році.

Законопроект про Державний бюджет на 2010 рік передбачає помірне підвищення соціальних стандартів, включаючи мінімальну заробітну плату, прожитковий мінімум, мінімальну пенсію та інші соціальні виплати. Загальний показник прожиткового мінімуму буде підвищено на 4,6% в середньому за рік. Мінімальна заробітна плата в середньому за рік зросте на 11,9%, на кінець року вона зросте на 16,3% порівняно із груднем 2009 року. Сукупний трансферт Пенсійному фонду з Державного бюджету у 2010 році залишатиметься значним і складе 57,2 млрд. грн. або 17,7% сукупних видатків Державного бюджету.

У 2010 році доходи загального фонду місцевих бюджетів із врахуванням трансфертів з Державного бюджету прогнозуються на рівні 12,4% від ВВП. Доходи загального та спеціального фондів місцевих бюджетів за планом скоротяться на 14,0% від ВВП; помітно зменшаться доходи місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів. Революційною зміною у сфері міжбюджетних відносин у 2010 році є встановлення прямих відносин Державного бюджету з усіма місцевими бюджетами. Відповідно до проекту, розмір дефіциту передбачено на рівні 46,7 млрд. грн. Такий рівень загалом відповідає зобов'язанням України взятим у рамках угоди «стенд-бай» між МВФ і Україною. Головними джерелами фінансування дефіцити традиційно є запозичення і надходження від приватизації, обсяг запозичень збільшиться на 59,2%. Разом із тим 33,2 млрд. грн. буде спрямовано на погашення боргів минулих років.

Зробивши висновки, можна сказати, що існують високі ризики недоотримання доходів, а також необхідності здійснення більших, ніж планується, видатків. Це може спонукати уряд значно збільшити дефіцит бюджету, що матиме негативні наслідки для макроекономічної ситуації в країні, зокрема через посилення інфляційних процесів та зростання боргового навантаження. Порівняно з іншими країнами, розмір прямого та гарантованого державного боргу України залишатиметься на безпечному рівні. Проте існує значний ризик виникнення проблем з рефінансуванням боргу в разі виникнення складнощів з виходом України на міжнародний ринок капіталів, а також при сплаті за гарантованими зобов'язаннями держави.

ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

аспірантка Захаркіна Л.С.

Особливе значення прямих іноземних інвестицій для підприємств України обумовлене рядом причин, по-перше, високими потребами в масштабних капіталовкладеннях з огляду на дуже низький рівень технологічного розвитку виробничого потенціалу. Так частка витрат на придбання нових технологій у загальному обсязі інноваційних витрат підприємств України складала у 2000 р. 4,14%, 2001 р. – 6,32 %, 2002 р. – 4,96 %, 2003 р. – 3,13 %, 2004 р. – 3,16 %, 2005 р. – 4,23 %, 2006 р. – 2,59 %, 2007 р. – 3,03 %, 2008р. – 3,52%, хоча відповідно до методики ЦІСК-OESD ці витрати мають становити 8% [1]. По-друге, обмеженістю власних внутрішніх інвестиційних ресурсів.

Проте до сьогодні ПІ до сьогодні не стали дієвим чинником інноваційного розвитку української економіки, – більше того, аналіз статистичних даних свідчить про низький рівень впливу ПІ на технологічне оновлення господарського комплексу України (див. табл. 1). Так частка іноземних інвестицій у фінансуванні технологічних інновацій незначна при цьому доля цих же інвестицій в загальному об'ємі прямих іноземних інвестицій взагалі мізерна і має тенденцію до зменшення (рис. 1).

Таблиця 2 – Фінансування технологічних інновацій в Україні [3]

Рік	За рахунок коштів							
	власних		Державного бюджету		іноземних інвесторів		інших джерел	
	млрд. дол.	%	млрд. дол.	%	млрд. дол.	%	млрд. дол.	%
2000	0,26	79,64	0,001	0,44	0,02	7,57	0,04	12,35
2001	0,31	83,90	0,01	2,83	0,01	2,97	0,04	10,30
2002	0,40	71,07	0,01	1,51	0,05	8,76	0,11	18,66
2003	0,40	70,21	0,02	3,04	0,02	4,25	0,13	22,50
2004	0,66	77,22	0,01	1,40	0,02	2,48	0,16	18,91
2005	0,98	87,72	0,01	0,49	0,03	2,75	0,10	9,04
2006	1,03	84,60	0,02	1,86	0,03	2,86	0,13	10,68
2007	1,58	73,72	0,03	1,33	0,06	2,97	0,47	21,98
2008	1,38	60,56	0,06	2,81	0,02	0,96	0,81	35,67

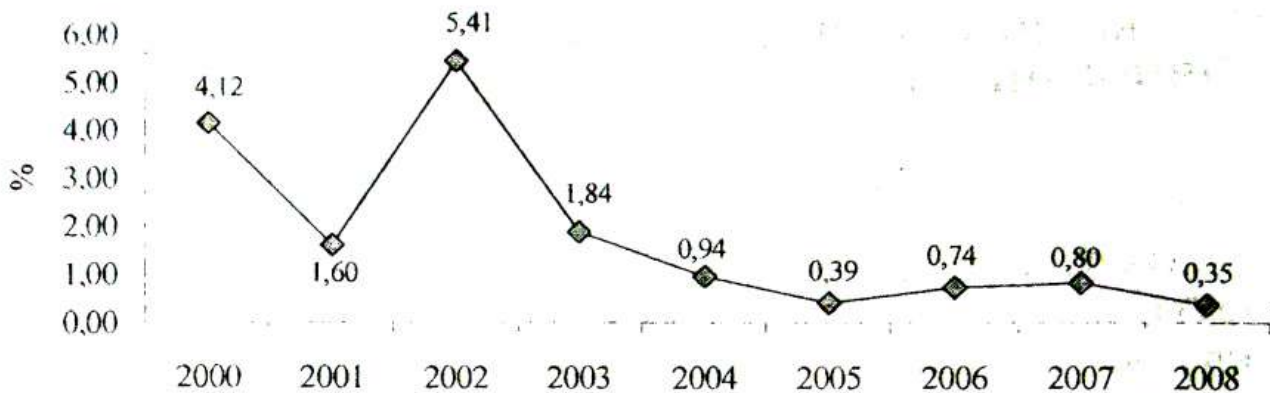

Рис. 1. Динаміка частки іноземних інвестицій в технологічні інновації в загальному об'ємі прямих іноземних інвестицій [3]

Ситуація, що склалася, є наслідком неефективної галузевої структури ПІІ. Так, ПІІ спрямовуються головним чином до високорентабельних некапіталоємних галузей і секторів зі швидким оборотом коштів: торгове посередництво, оптова торгівля, харчова промисловість, фінансові послуги. Натомість, високо- й середньотехнологічні галузі отримують набагато менші обсяги ПІІ: так, наприклад, тільки протягом 2005 р. частка ПІІ в машинобудуванні зменшилася з 8,1% до 6,2% від загального об'єму кумулятивних накопичених на кінець 2005 р. ПІІ і є меншою за долю оптової торгівлі і посередництва в торгівлі (15,9%), металургії (11%), харчової промисловості (10,5%), фінансової діяльності (9,5%), операцій з нерухомістю (8,3%), транспорту і зв'язку (6,7%). Також на підприємствах машинобудування витрати на інноваційну діяльність за рахунок ПІІ в 2005 р. склали трохи більше 15 млн. грн. (9,6% від загального об'єму ПІІ, які були спрямовані на інновації), що склало лише 0,9% загальних інноваційних витрат в цій галузі в 2005г. [2, с. 263-264].

Список літератури.

1. Афонин И. В. Инновационный менеджмент: учебное пособие / Афонин И. В. – М.: Гардарики, 2005. – 224 с.
2. Килимник О.І. Вплив прямих іноземних інвестицій на технологічний розвиток виробничого потенціалу України / О.І. Килимник // Вісник Донецького університету, сер. В: Економіка і право. – 2008. – Вип.1. – С.261- 275
3. Сайт Державного комітету статистики – www.ukrstat.gov.ua

АНАЛІЗ МЕТОДИК ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

доц. Захаркін О.О., студентка Гльоза В.В.

На сучасному етапі актуальним є формування податкової системи, яка б позитивно впливала на економічне зростання. Основною характеристикою податкової системи держави, що відіграє важливу роль з точки зору впливу оподаткування на темпи економічного зростання, є рівень податкового навантаження на суб'єктів господарювання.

Податкове навантаження є комплексним поняттям, яке приймає різні форми залежно від того, яка задача вирішується з його використанням. Рівень податкового навантаження вимірюється як на рівні економіки держави в цілому (макрорівень), так і окремих підприємств (мікрорівень).

У науковій літературі розглядаються різні методики визначення податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Їх відмінності проявляються в тлумаченні таких ключових моментів, як кількість податків, що береться до розрахунку податкового навантаження, та визначення інтегрального показника, з яким співвідноситься сума податків.

Для аналізу діючої системи оподаткування підприємств і оцінки її впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання Хайтовою Т.А. запропоновано таку систему показників рівня податкового тягара на підприємство:

а) загальний фактичний рівень податкового тягара (частка сплачених податків у доданій вартості);

б) рівень податкового тягара на доходи підприємства;

в) рівень податкового тягара на фонд заробітної платні.

Тимошенко О.В при аналізі використовувала такі показники оцінки економіко-організаційного механізму оподаткування:

1) Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції =
Загальна сума податків / Виручка від реалізації продукції

2) Податковіддача собівартості = Сума податкових відрахувань / Сума чистого прибутку

3) Податковіддача валового прибутку = Сума податкових відрахувань / Сума валового прибутку

Крейніна М.Н. пропонує співставляти податок та джерело його сплати. Дана методика припускає ситуацію, що підприємство взагалі не платить податків, і потім така ситуація порівнюється з реальною. Дана методика є дієвим засобом аналізу впливу прямих податків на фінансовий стан підприємства, але очевидною є недооцінка впливу непрямих податків: ПДВ, акцизів.

У міжнародній практиці для характеристики податкового навантаження на підприємство використовуються наступні показники:

1) долю податкових виплат підприємства Tax_{b1} (tax burden 1) в загальній сумі прибутку:

2) долю податкових виплат підприємства Tax_{b2} (tax burden 2) в об'ємі продаж.

Оскільки підприємство не завжди працює прибутково, то показник Tax_{b2} являється більш надійним для характеристики податкового навантаження на підприємство. Він показує, яку частину з виручених засобів продавець сплачує в якості податків. Межі цього показника можуть мінятися від 20 до 60% в залежності від сфери діяльності підприємства. Даний показник є зручним для підрахунку податкового тиску на конкретне підприємство або галузь. Проте він не може надати узагальнюючу інформацію про вплив системи оподаткування на суб'єктів господарювання.

Висновки.

Аналіз різних методик визначення податкового навантаження на підприємство дозволив виявити, що показники абсолютного податкового тиску не дають повної уяви про ступінь впливу податків на прибуток, виручку від реалізації, валовий дохід, валові витрати підприємства. З огляду на це варто проводити дослідження в пошуку відносних показників, які б дали змогу визначити вплив податкового навантаження на фінансовий стан суб'єктів господарювання.

РОЗРОБКА МОДИФІКАЦІЇ ПОКАЗНИКА ВНУТРІШНЬОЇ НОРМИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДЛЯ АНАЛІЗУ РІЗНОНАПРАВЛЕНИХ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

доц. Захаркін О.О., студент Лисенко Д.О.

Показник внутрішньої норми дохідності (Internal Rate of Return, IRR) характеризує максимально прийнятний відносний рівень витрат, які можуть бути здійснені при реалізації певного проекту.

Згідно з методикою UNIDO внутрішню норму дохідності проекту IRR прийнято розраховувати за формулою:

$$\sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{I_t}{(1+k)^t} = 0 \quad (1)$$

де CF_t — надходження грошових коштів (грошовий потік) у кінці періоду t ;

I_t — величина вкладення коштів в році t ;

n — період реалізації проекту.

Проте основним недоліком даної методики є те, що за умови неєдиноразової зміни знака грошового потоку (додатній чи від'ємний), показник IRR або взагалі неможливо розрахувати, або він має декілька значень. Таким чином постає необхідність використання нового показника.

Цю проблему мав вирішити показник MIRR, який розраховується за формулою:

$$MIRR = \left[\frac{\sum_{t=1}^T \phi^+(t)(1+i)^{T-t}}{K - \sum_{t=1}^T \frac{\phi^-(t)}{(1+i)^t}} \right]^{1/T} - 1 \quad (2)$$

де $\phi^+(t)$ - додатні грошові потоки на t -му кроці розрахунку;

$\phi^-(t)$ - від'ємні грошові потоки на t -му кроці розрахунку;

K - початкові інвестиції.

Але нажаль цей показник характеризує реальну дохідність інвестицій, за визначених ставок реінвестування та ставки вартості ресурсів. Таким чином неможливо визначити максимальну ставку вартості джерел фінансування.

Для цього ми пропонуємо використати принципи модифікованої внутрішньої норми дохідності MIRR, але прийнявши $i = \text{MIRR}$. Таким чином формула набуде вигляду:

$$\text{MIRR} = \left[\frac{\sum_{t=1}^T \phi^+(t)(1 + \text{MIRR})^{T-t}}{K - \sum_{t=1}^T \frac{\phi^-(t)}{(1 + \text{MIRR})^t}} \right]^{1/T} - 1 \quad (3)$$

Ввівши в формулу показник Δ , що дорівнює різниці між позитивними та негативними грошовими потоками отримаємо формулу:

$$\Delta = \frac{\sum_{t=1}^T \phi^+(t)(1 + \text{MIRR})^{T-t}}{(1 + \text{MIRR})^T} - K - \sum_{t=1}^T \frac{\phi^-(t)}{(1 + \text{MIRR})^t} \quad (4)$$

При $\Delta \approx 0$ отримуємо значення ставки MIRR, яке порівнюємо зі ставкою вартості джерел фінансування. Якщо значення MIRR вище, то проект доцільно впроваджувати, якщо нижче – доходи від реалізації проекту будуть меншими за витрати на впровадження. Таким чином, цей показник усуває основні недоліки показника внутрішньої норми дохідності IRR.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств. - К.: Знання, 2003. – 622с.
2. Конспект лекцій з дисципліни «Проектне фінансування» / Укладачі: І.Д. Скляр, В.М. Борнос. – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. – 77 с.

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНУ

ст. викладач Лисиця В.І., студентка Босик А.В.

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) України є, поза сумнівом, однією з найменш реформованих сфер національної економіки. Прорахунки в підходах та зволікання з реформуванням галузі, складність накопичених у попередні роки проблем та відсутність комплексного системного підходу до їх вирішення призвели до істотного зниження якості житлово-комунальних послуг та обґрунтованого незадоволення населення рівнем обслуговування.

В ЖКГ України на сучасному етапі спостерігається поєднання проблем економічного, організаційного та технологічного походження.

При цьому слід наголосити на тому, що вихідною причиною низької ефективності українського ЖКГ є зазвичай не неефективний менеджмент, а технологічна застарілість, обумовлена тривалою загальною для всієї національної економіки «інвестиційною паузою», зтяжний характер якої посилюється для підприємств галузі через політизацію тарифоутворення. В даній ситуації спроби впровадження тарифів, що враховують необхідність повного відшкодування собівартості послуг та накопичення інвестиційних ресурсів для розвитку галузі, призводять до цінових пропозицій, що є неприйнятними з огляду на низьку платоспроможність більшості домогосподарств.

Основні напрямки підвищення ефективності ЖКГ:

I. Забезпечення дієвого регулювання діяльності природних монополій у сфері ЖКГ з метою мінімізації соціальної «ціни» реформування сектору.

II. Підвищення енергоефективності ЖКГ з метою зниження собівартості послуг та скорочення сумарних енерговитрат національної економіки.

III. Рационалізація системи управління ЖКГ з метою забезпечення ефективного поточного функціонування та цілеспрямованого реформування сфери.

В умовах трансформації економічних відносин і реформування житлово-комунального господарства ефективно використання

енергетичних ресурсів стає вирішальним фактором регіонального розвитку, оскільки зниження витрат на виробництво житлово-комунальних послуг сприяє підвищенню рівня рентабельності галузі, зменшує кількість збиткових підприємств, що значною мірою впливає на покращення житлових умов та якості життя населення України. У зв'язку з цим набувають актуальності дослідження теоретичних, методичних і практичних завдань з впровадження енергозберігаючих технологій у ЖКГ та удосконалення організаційно-економічних форм управління енергозбереженням у житлово-комунальному господарстві регіону на підставі дії механізму економічної мотивації.

Важливим економічним інструментом впровадження енергозберігаючих технологій є ціноутворення.

Підвищення рентабельності виробництва, зниження непродуктивних витрат енергетичних ресурсів на підприємствах ЖКГ супроводжується більш комфортними життєвими умовами населення за рахунок зниження витрат на виробництво житлово-комунальних послуг, більш ефективного використання енергетичних ресурсів.

Теплоенергетичні компанії є монополістами і це дозволяє їм встановити максимально високі тарифи на свою продукцію. І хоча ці тарифи підлягають узгодженню із Товариством захисту прав споживачів і Антимонопольним комітетом, а також затвердженню їх місцевими органами влади, це узгодження є досить формальним внаслідок ряду причин. Організації, що узгоджують та затверджують тарифи, в основному контролюють рентабельність теплоенергетичних компаній. Відсутність компетентних експертів у контролюючих органах не дозволяє зробити суворого аналізу складу витрат.

Цей недолік могло б компенсувати запровадження обов'язкового енергоаудиту з залученням спеціалістів енергосервісних компаній, що дозволило б стимулювати монополіста ліквідувати необґрунтовані витрати при виробництві своєї продукції.

На нашу думку тарифоутворення в ЖКГ потребує удосконалення у бік диференціації тарифів:

- відповідно до температурного потенціалу теплоносія, бо собівартість отримання 1 Гкал. тепла значно відрізняється для гарячої води та пари;
- в залежності від часу користування енергією: в базовий або піковий період тощо.

Це дозволило б зробити їх більш справедливими для споживачів.

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

ст. викладач Лисиця В.І., студентка Кулик Л.А.

Процес реформування житлово-комунального господарства свого часу пережили всі розвинені країни світу. Шукаючи виходу із складної ситуації, уряди цих країн провадили політику, що мала забезпечити державну підтримку підприємств житлово-комунальної сфери і, водночас, сприяти якомога ширшому залученню приватного сектору до надання послуг. Завдяки залученню приватних підприємств виникло і розвинулося конкурентне середовище. Зрозуміло, що за таких умов підвищилася ефективність надання житлово-комунальних послуг і знизилася їх вартість. Окрім того, істотно збільшився приплив капіталу: порівняно з центральним урядом чи муніципалітетами, приватні бізнесмени мали набагато кращі можливості залучати приватний банківський капітал. Відтак підприємства, впровадивши новітні технології, почали працювати набагато ефективніше, споживачі навчилися економно споживати енергоресурси. Вдалося скоротити витрати виробництва і здешевіти житлово-комунальні послуги, суттєво покращивши їхню якість. Одночасно уряди цих країн проводили цілеспрямовану соціальну політику, що гарантувала захист малозабезпеченим родинам і заохочувала широку громадськість до участі в здійсненні тарифної реформи.

Житлово-комунальне господарство займає в Україні третє місце після металургійної та хімічної промисловості за обсягами споживання енергоносіїв і перше місце - по споживанню тепла. Так, у період з 2005 по 2008 рік, щорічне споживання природного газу підприємствами житлово-комунального господарства України складало 11,6-14,3 млрд. м³, а електроенергії – близько 12 млрд. кВт-год, тобто, відповідно, 10-12% та і 5-6% від їх загальнодержавного споживання. Через незадовільний технічний стан обладнання і застарілі технології до 30-40 відсотків складових енергетичних та матеріальних ресурсів витрачається марно. А реальних стимулів до ощадливого господарювання поки що немає.

Енергозбереження – це найбільш ефективний шлях щодо зниження собівартості комунальних послуг в Україні. Вже декілька років ніхто ні в Україні, ні за її межами не заперечує той факт, що на найближчу перспективу одним з найголовніших шляхів виходу країни з енергетичної кризи має стати підвищення енергоефективності та енергозбереження.

Напрями прискорення реформування житлово-комунального господарства спрямовані на:

- здешевлення вартості та підвищення якості житлово-комунальних послуг;
- забезпечення прозорості встановлення тарифів на ці послуги;

• збільшення джерел їх фінансування при забезпеченні гарантій для соціально незахищених верств населення.

Серед головних напрямів, що затверджено, є такі, що безпосередньо відносяться до енергозбереження:

- розробити фінансові механізми впровадження ресурсозберігаючих технологій з метою здешевлення вартості житлово-комунальних послуг та відповідного зниження тарифів;
- сприяти залученню інвестицій для розвитку організацій з обслуговування і ремонту об'єктів житлово-комунального господарства;
- удосконалити механізм фінансування та кредитування житлово-комунального господарства.

Що ж обтяжує впровадження заходів з енергозбереження? Це відсутність обґрунтованих належним чином пропозицій (бізнес-планів) з енергозбереження; відсутність дієвих механізмів залучення інвестицій до реалізації проектів з енергозбереження та повернення фінансових ресурсів, що залучені; відсутність кваліфікованих енергоменеджерів, спроможних забезпечити прибутковість інвестиційних проектів з підвищення енергоефективності та енергозбереження; відсутність економічних стимулів до енергозбереження; неспроможний управлінський персонал; недостатня законодавча база; відсутність вільних коштів.

Що треба зробити для підвищення енергоефективності комунальних підприємств:

- вдосконалити законодавчо-нормативну базу з енергозбереження;
- запровадити прозору та економічно виправдану систему встановлення тарифів, що стимулює енергозбереження;
- розробити механізми впровадження ресурсозберігаючих технологій з метою здешевлення вартості послуг;
- впровадити на підприємствах систему енергетичного менеджменту;
- розробити технічні, фінансові, юридичні та екологічні аспекти енергозберігаючих проектів з урахуванням пріоритетів підприємств;
- вдосконалити технологічне оснащення й поліпшити показники роботи підприємств шляхом реалізації енергозберігаючих проектів.

Що ж потрібно робити, щоб забезпечити якість житлово-комунальних послуг на рівні світових стандартів не підвищуючи тарифи?

Варто звернутися до досвіду розвинутих країн, які, використовуючи енергозбереження в якості інструменту для зниження собівартості комунальних послуг, змогли позитивно і за короткий час вирішити цю проблему. Сьогодні вже є багато прикладів використання цього досвіду не тільки за кордоном, а й в Україні. І цей досвід підтверджує, що енергозбереження це складний але ж і найбільш ефективний шлях щодо зниження собівартості комунальних послуг.

ВПЛИВ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ НА РОЗПОДІЛ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УКРАЇНІ

ас. Котенко Н.В., студент Коряк Т.О.

Україна - держава з перехідною економікою обов'язково повинна провести реформування адміністративно-територіальний устрій. Ця реформа спрямована на те, щоб звільнити місцеве самоврядування від контролю центру і досягти високого рівня соціально-економічного розвитку і громадянського суспільства. Спираючись на досвід зарубіжних держав, Україні потрібно рухатися тим же шляхом, що і інші європейські держави.

Зараз в Україні територіальний поділ має трирівневий характер. Найвищий рівень поділу охоплює Автономну Республіку Крим, 24 області та 2 міста з особливим статусом (Київ та Севастополь). Другий рівень територіального поділу – це 490 районів та 118 районів в містах. На найнижчому рівні територіального поділу знаходяться майже 30 тисяч місцевостей різного статусу, в тому числі 458 міст.

Реформування системи управління державою та територіального устрою відбувається з метою надання реальної можливості для людини отримати максимальну кількість послуг від органів влади на кожному рівні управління. Саме людина та задоволення її потреб повинні опинитися в центрі уваги влади, яка для ефективної реалізації покладених на неї функцій отримує необхідні повноваження і, у той же час, буде нести всю повноту відповідальності за втілення в життя цих функцій.

Незважаючи на передбачені Конституцією та законами України права місцевих громад на самоврядування та відповідні повноваження, на практиці місцеві ради не виконують покладені на них функції, а їх реалізація перекладається на місцеві державні адміністрації, які не здатні повною мірою представляти інтереси місцевих громад, тобто фактично порушується право громадян на самоврядність.

Проект реформи в Україні визначає, що без змін залишиться поділ найвищого рівня. На рівні району замість теперішніх 490 районів та 18 районів в містах планується створення 160 – 180 районів. Населення району буде нараховувати біля 270 тисяч осіб.

Найсуттєвіші зміни охоплять базовий рівень територіального поділу. Замість існуючих на даний момент 30 тисяч територіальних одиниць буде утворено 1400 – 1450 громад, які включатимуть велике місто або кілька (кільканадцять) місцевостей.

Модель побудови нової громади визначається як соціально-економічна. Громади будуватимуться навколо осередку економічної активності (і в той же час головного місця праці навколишнього населення).

Тобто, органи місцевого самоврядування первинного рівня перетворюються на органи публічної влади з відповідними повноваженнями по наданню всього спектра громадських та управлінських (адміністративних) послуг громадянам і юридичним особам на всій території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Відповідно, до компетенції органів місцевого самоврядування більш високого територіального рівня мають бути віднесені лише ті питання, які зачіпають інтереси населення району, області в цілому або не можуть бути вирішені на низовому рівні, а до компетенції органів виконавчої влади включаються питання, які вимагають централізованого керівництва.

Фінанси громад первинного рівня будуть спрямовуватися на соціальне забезпечення; початкові та середні школи; охорона здоров'я та первинна медична допомога; використання землі, природних ресурсів та охорона довкілля; дозвілля та культурна робота; благоустрій, утримання доріг, вулиць, парків тощо; рятувальна служба, в тому числі пожежні підрозділи, цивільна оборона; громадський транспорт; технічний сервіс.

Коштами районних органів місцевого самоврядування будуть фінансуватися питання організації надання спеціалізованої стаціонарної медичної допомоги, організації стоматологічного обслуговування, психіатричної медицини; підготовки молодшого медичного персоналу; навчання і підготовки спеціалістів в коледжах; організації і утримання місцевої міліції; утримання доріг районного значення і транспортного обслуговування, а також театральної і музичної діяльності.

Для кожного рівня органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади закон обов'язково має встановити перелік повноважень, які не можуть бути вилучені, передані або делеговані іншим органам. Обов'язково потребує законодавчого визначення перелік питань, які вирішуються безпосередньо територіальними громадами (наприклад, визначення меж громадських зон відпочинку, парків тощо).

В ході проведення адміністративної реформи та трансформації адміністративно-територіального устрою має відбутися перерозподіл повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на користь останніх з метою наближення надання державних та громадських послуг безпосередньо до їх споживачів, а також розвантаження центральних органів виконавчої влади від невластивих для них функцій оперативного господарського та соціального управління і створення умов для проведення більш ефективної політики у вирішенні питань загальнодержавного значення, здійснення цілеспрямованої стратегії соціально-економічного розвитку країни, яка б забезпечила конкурентні переваги нашої держави у міжнародному співтоваристві.

ДЕФІЦИТ ДЕРЖБЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

асистент Котенко Н.В., студентка Левченко Г.

Важливою та дискусійною темою у сфері державних фінансів є дефіцит бюджету. Питання збалансування доходів і видатків бюджету неоднозначно трактують прихильники диферентних економічних теорій та представники різних економічних шкіл.

Бюджетний дефіцит є важливим інструментом державної фінансової політики, який впливає на економічне та соціальне становище країни.

При цьому кожна країна має певні особливості, які потрібно враховувати в ході використання такого важеля, як бюджетний дефіцит. Невиважена соціально-економічна політика, спад виробництва, занепад підприємств на Україні є глибинними причинами бюджетного дефіциту країни.

Оскільки бюджет є важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів у державі, то його стан визначає фінансовий стан держави і значною мірою рівень суспільного добробуту в цілому. Бюджет може характеризуватися трьома станами: балансом доходів і видатків, перевищенням доходів над видатками (профіцитом) або, перевищенням видатків над його доходами (дефіцитом).

За звичайних умов розвитку економіки рівень бюджетного дефіциту є зазначеним, але за наявності кризових тенденцій починає зростати. Уряд в умовах кризи проводить виважену боргову політику, здійснює заходи щодо стабілізації економіки України. З урахуванням реальних можливостей щодо визначення джерел покриття дефіциту бюджету, у Бюджетній декларації, схваленій постановою Кабінету Міністрів України від 25.02.2009 р. N 151, у 2010 році дефіцит бюджету розвитку визначений на рівні не більш як 3 % ВВП при забезпеченні бездефіцитності поточного бюджету.

В умовах фінансово-економічної кризи більшість країн Європи та СНД планують дефіцит своїх бюджетів більше 5 % ВВП. Однак нині в більшості країн світу дефіцит бюджету становить від 15% до 2% валового внутрішнього продукту при середньосвітовій його величині 4,5%. Існує тенденція до стабілізації бюджетного дефіциту у

середньосвітовому вимірі 4—5%. Слід зазначити, що розмір бюджетного дефіциту, який перевищує 5% валового внутрішнього продукту, призводить до різкого зниження інвестиційної активності, що переростає в подальшому в різні форми кризових явищ.

Однак у науковій літературі зустрічаються твердження, що дефіцит бюджету може мати позитивний вплив на поживлення економічного життя. З цим можна погодитися тільки частково, тому що не сам дефіцит сприяє економічній активності, а методи його використання.

Економіка України потребує значних фінансових ресурсів для проведення реформ у багатьох сферах. Обмеження фінансування дефіциту бюджету за умов недостатності інвестиційних ресурсів зменшує обсяги видатків, що спрямовуються на розвиток економіки та розв'язання соціальних проблем, тому необхідна активна політика щодо збільшення фінансування державного бюджету.

Проблема подолання дефіциту бюджету в Україні є однією з найбільш важливих і спірних фінансових питань. При її обговоренні нерідко розглядають досвід інших країн, економіка яких функціонує нормально і при рівні бюджетного дефіциту в 5-10% від ВВП. Ситуацію загострюють ще й несприятливі чинники розвитку вітчизняної економіки: низький рівень ВВП, фінансових ресурсів як на рівні держави, так і суб'єктів господарювання.

Для поліпшення ситуації в майбутньому слід з'ясувати причини, які зумовили переважну дефіцитність бюджету, з метою запобігання їм в майбутньому.

Зростання рівня бюджетних дефіцитів у левовій частці країн світу стало наслідком фінансової кризи.

Одним з механізмів скорочення бюджетного дефіциту є секвестр бюджетних видатків, який полягає у пропорційному зниженні бюджетних видатків (на 5, 10, 15 % тощо) щомісячно по всіх статтях бюджету протягом часу, який залишився до кінця фінансового року.

Для подолання хронічних дефіцитів, зниження масштабних обсягів державного боргу, інфляції й досягнення сталого розвитку Україна може скористатись досвідом багатьох зарубіжних країн із розвиненою економікою, центральним елементом у податково-бюджетній політиці яких є застосування спеціальних фіскальних правил. Вони являють собою спеціальні правила і процедури, за допомогою яких політичні діячі приймають рішення в сфері фіскальної політики.

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

студент Чернова М. С.

Для впорядкування бюджетного процесу особливо в частині планування та виконання видаткової частини бюджетів усіх рівнів, передусім необхідно удосконалити державний фінансовий контроль, що здійснюється як на рівні держави, так і на рівні відповідних регіонів. Однак чинний нині інститут фінансового контролю не може повною мірою проконтролювати процес формування, розподілу і використання фінансових і матеріальних ресурсів держави та окремих регіонів, а, отже, не може запобігти факторам, які впливають на економічну безпеку держави. Ефективність фінансового контролю залежатиме від наявності чи відсутності чітких законодавчих документів. Роль при здійсненні державного фінансового контролю відводиться Головному Контрольно-ревізійному управлінню.

Проблеми фінансового контролю:

1. Дублювання виконуваних функцій органами здійснення контролю.
2. Недотримання принципу системності контролю, який визначає ступінь відповідності попереднього, поточного і наступного контролю.
3. Відсутність можливості органами ДКРС отримувати інформацію про інших органів фінансового контролю, тобто відсутність доступу до їх бази даних.
4. Відсутність єдиної методологічної бази істотно перешкоджає проводити аналіз матеріалів ревізій та перевірок.
5. Важливими є також кадрові питання органів ДКРС.
6. Недосконала законодавча база у цій сфері.

Вирішення проблем:

1. Для вирішення проблеми потрібно: чітко регламентувати функції, права і відповідальність фінансових органів; переглянути чинні нормативи щодо планування видатків і використання бюджетних коштів та матеріальних цінностей; визначити предмет і обсяг фінансового контролю, встановити відповідальність посадових осіб за невиконання або неналежне виконання цих функцій.
2. Одним із напрямів удосконалення фінансового контролю є підвищення ефективності поточного контролю з боку органів

казначейства в координації з органами виконавчої влади та державної податкової адміністрації.

3. Щоб вирішити цю проблему доцільно комп'ютеризувати систему фінансового контролю в Україні з доступом до мережі Інтернет, що дасть змогу зекономити робочий час і не турбувати зазначені органи постійними письмовими запитами.

4. Потрібно розробити нову методологію, основу на принципі науковості, тобто обґрунтованості і врахування певних закономірностей для аналізу матеріалів ревізій та перевірок, яка б дала змогу працівникам ДКРС проводити узагальнення та аналіз матеріалів ревізій за останні 2-3 роки.

5. Важливим напрямком удосконалення контрольно-ревізійної та аналітичної роботи є запровадження автоматизації проведення ревізій та перевірок за допомогою персональних ЕОМ. Для цього потрібно: залучити до роботи над програмним забезпеченням контрольно-ревізійного процесу фахівців-програмістів зі знаннями дисципліни ревізії, контролю й обліку; на економічних навчаннях в контрольно-ревізійних відділах набиратись практичних навиків роботи з персональними електронно-обчислювальними машинами.

6. Також необхідною умовою є незалежність вищих органів фінансового контролю. Вона повинна бути закріплена на законодавчому рівні.

Саме у період, коли Україна розбудовує ринкові відносини, не можна недооцінювати роль фінансового контролю держави, яка полягає в забезпеченні фінансової дисципліни. Слід пам'ятати, що фінансовий контроль - це один із способів наповнення державного бюджету, що є важливим для такої країни, як наша.

Окремі заходи щодо збільшення кількості перевірок на місцевому рівні контролюючими органами не призведуть до суттєвого покращення фінансово-бюджетної дисципліни.

Ефективність фінансового контролю за економним і цільовим витрачанням бюджетних коштів, станом збереження державного і комунального майна залежить від комплексності його здійснення, своєчасності й повноти реалізації заходів для відшкодування завданих державі збитків, усунення причин, що призвели до фінансових втрат.

Науковий керівник: ас. Котенко Н.В.

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

ас. Котенко Н. В., студент Бойко Н. В.

Реформування місцевого оподаткування передбачає максимізацію та стабілізацію доходів місцевих бюджетів, корегування дій ринкових механізмів, реалізацію соціально-справедливої політики. Варто зазначити, що головні положення, які лежать в основі формування податкової системи, не повною мірою реалізовані в Україні. Вітчизняна система місцевих податків і зборів потребує реформування відповідно до обґрунтованих у зарубіжній і вітчизняній фінансовій науці засад оптимального оподаткування.

Зміцнення інституту місцевого самоврядування в Україні значною мірою залежить від формування умов для фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, основу якої утворюють місцеві бюджети. Чинна бюджетна практика передбачає формування дохідної частини місцевих бюджетів за рахунок загальнодержавних податків і бюджетних трансфертів. Незважаючи на велику кількість місцевих податків та зборів, їхній вплив на формування місцевих бюджетів незначний.

Слід зауважити, що існуюча в Україні база місцевих податків і зборів є застарілою та потребує реформування відповідно до потреб сучасності. Тому необхідно змінити підходи до адміністрування низки місцевих податків та зборів та розширити базу оподаткування за рахунок введення в дію нових податків і зборів та ліквідації неефективних. Насамперед потрібно внести зміни до правил сприяння комунального податку, податку з реклами, збору за паркування транспортних засобів. Необхідне внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки та збори", який був ухвалений ще у 1993 р. та на сьогоднішній день втратив свою актуальність.

Реформування системи місцевих бюджетів буде ефективним лише за умови заохочення місцевих органів влади до пропорційного виконання як державного, так і місцевих бюджетів.

Одним з шляхів реформування податкової системи в Україні може бути введення майнового оподаткування. Податки на майно вирізняються багатьма позитивними рисами, основою з яких є те, що

ці податки приносять стабільні надходження до бюджету і не конкурують із загальнодержавними податками.

Реформування місцевого оподаткування в Україні повинне відбуватися у таких напрямках:

1. Підвищення фіскальної ролі місцевих податків та зборів.
2. Впровадження податку на нерухомість і віднесення його до місцевих податків.

3. Надання статусу місцевих деяким загальнодержавними податкам, які здатні забезпечити надходження коштів, достатніх для фінансування місцевих потреб.

4. Перенесення акцент у місцевому оподаткуванні на податки з доходів населення на прибуток підприємств та нерухомість.

5. Розвиток місцевих податків і зборів, які відображають політику органів місцевого самоврядування в галузі зайнятості, охорони довкілля, соціального захисту населення.

Основою організації системи місцевих податків повинне бути законодавство, яке встановлює межі самостійності місцевих органів влади, передбачає не лише обмеження ініціативи територіальних громад, а й надання їм певних прав. Ці права, передусім, стосуються вільного визначення якщо не основних місцевих податків, то хоча б способів і об'єму самооподаткування. Система місцевих податків і зборів має забезпечувати можливості пошуку найкращих рішень шляхом ініціативних дій органів місцевого самоврядування в межах установленого правового поля. Саме з цих позицій необхідно з'ясувати доцільність реалізації тих чи інших конкретних заходів, спрямованих на підвищення ефективності системи місцевих податків і зборів в Україні.

Таким чином, система місцевих податків і зборів має бути багатогранною та гнучкою в плані використання фіскальних інструментів. Ефективне використання системи місцевих податків дасть змогу пристосувати місцеві умови мобілізації фінансових ресурсів до специфічних потреб територій за умови дотримання загальних принципів державної бюджетно-податкової політики.

ОЦІНКА ВПЛИВУ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ НА ФІНАНСОВУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

ас. Котенко Н.В., студент Тарновська А.Ф.

Етап планування і прогнозування відіграє особливу роль у процесі управління будь-якою системою, оскільки на ньому можна певною ймовірністю передбачити стан цієї системи через певний проміжок часу, а отже, підготувати відповідні управлінські рішення для нейтралізації негативних наслідків. Планування і прогнозування надходжень від митних платежів є одним із найважливіших і водночас найпроблемніших етапів управління митною системою держави. Сьогодні у практичній діяльності митних органів України цьому процесу приділяється дуже мало уваги. Це пов'язано як із певною складністю, так і з відсутністю у вітчизняній науковій літературі відповідних досліджень.

Узагальюючи погляди А. Кізими та керуючись практичною доцільністю, можна стверджувати, що прогноз – це взаємодоповнюючі ланки управлінського процесу з однією принциповою відмінністю: план – короткотермінове передбачення стану об'єкта з конкретними завданнями й терміном їх виконання, а прогноз – довгострокове, а тому більш імовірніше передбачення стану економічних явищ і процесів.

Окрім оцінки динаміки ВВП, інфляції, необхідно враховувати економічну активність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, кон'юнктуру міжнародної торгівлі, зміну валютного курсу, політичну ситуацію в державі, яка є дуже загостреною, перспективи вступу країни в інтеграційні об'єднання, інші нецінові чинники зміни бази оподаткування. Усе це потрібно брати до уваги і при прогнозуванні бюджетних надходжень від ПДВ і акцизного збору, які справляються з експортно – імпорتنими операціями. Планування і прогнозування митних платежів слід розглядати як процес визначення розміру майбутніх надходжень до бюджету, а також виявлення й мобілізації резервів та обґрунтування пріоритетних завдань щодо підвищення рівня доходності державної казни. Даний процес являє собою управлінську діяльність держави, спрямовану на встановлення порядку формування доходів держбюджету за рахунок мита, ПДВ, акцизного збору. Слід зазначити: хоча в держбюджеті кожного року передбачаються кошти на керівництво й управління митною справою (зокрема у 2008-1481,33 млн. грн., у 2009-1250,47 млн. грн.), про реальне поліпшення якості управління вітчизняною митною службою сьогодні говорити поки що не доводиться. Залежно від каналу надходження, митні платежі можна систематизувати на ті, які надходять до доходної частини Державного бюджету, та які надходять до

фондів Державної митної служби України. Слід зазначити, що з точки зору порядку зарахування митні платежі в основному є директивними, оскільки надходять до одного рівня - Державного бюджету. На сьогодні налічується понад 200 його методів, але на мою думку для оцінки можна вибрати основні показники які впливають на розмір надходжень до державного бюджету від митних платежів. Це ВВП у практичних цінах, обсяги експорту, обсяги імпорту, офіційний курс гривні щодо долара США, офіційний курс гривні щодо євро, кредити в економіку України в національній валюті, кредити в економіку України в іноземній валюті, середньозважені процентні ставки банків за кредитами в іноземній валюті та, середньозважена ставка мита на імпорт. Отже я вибрала такі показники, за якими можна аналізувати розмір надходжень до держбюджету.

Митні тарифи є джерелом бюджетних надходжень, значення яких надзвичайно велике, особливо для країн, що розвиваються. У промислово розвинутих країнах бюджетні міркування не відіграють значної ролі при встановленні імпорتنих податків. Можливості використання митних тарифів з метою поновлення бюджету мають певні обмеження: чим вищий тариф, тим менший обсяг імпорту і відповідно бюджетні надходження. Таким чином, плата за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів, є *обов'язковим платежем*, справляння якого передбачено

Значні суми податку на додану вартість були передбачені у проекті держбюджету на 2009 р—у загальній сумі доходів його частка становила 45,5%! Тому тіньовим ділкам, які бажали заробити гроші на ПДВ, було варто замислюватися над безперспективністю цього бізнесу.

Мабуть багатьох людей цікавить питання, як зараз досить актуальне у будь-якій сфері, а сам е: чи позначилася на результативності роботи митниці хвиля фінансово-економічної кризи?

Звісно, впливу її не могли не відчути й митники. У січні-лютому зафіксовано більш ніж дворазове падіння імпорту товарів в Україну. Левова ж частка всіх митних платежів якраз іде від імпорту. Торік завдяки активній зовнішньоекономічній діяльності підприємців Харківська митниця, перерахувала до Державного бюджету більше 2,5 млрд грн, удвічі наростивши показник зборів митних платежів попереднього року. Наразі спостерігається скорочення кількості митних оформлень. Через зменшення вартісних обсягів імпорту товарів, недораховується бажаних доходів митних платежів і Держбюджет. Заради примноження надходжень до Держбюджету вже розробили схему спрощення підготовки документів для оформлення вантажів фірм-імпортерів. Отже мною було розглянуто процес планування і прогнозування надходження митних платежів до державного бюджету як важливий етап управління митною системою держави.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

ас. Котенко Н.В., студент Хижняк С.О.

Становлення й поступовий розвиток в Україні місцевого самоврядування, розподілення повноважень між центральними та місцевими органами влади є передумовою зростання ролі місцевих бюджетів, розширення та удосконалення джерел і методів їх формування та використання. За допомогою коштів місцевих бюджетів місцева влада забезпечує фінансування економічного і соціального розвитку відповідних територій, їх благоустрій, управління комунальним господарством, розробляє місцеві програми підтримки малозабезпечених верств населення тощо.

Фінансова незалежність місцевих органів влади є найважливішим критерієм демократичного розвитку держави. Прийняття Бюджетного кодексу заклало нові підвалини до розвитку місцевої автономії та пошуку нових джерел формування доходів місцевих бюджетів відповідно до вимог Європейської хартії про місцеве самоврядування.

Виконання покладених на місцеві органи влади повноважень можливе лише в тому разі, якщо вони матимуть у своєму розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів. Наукові та практичні дослідження свідчать про недостатність доходів місцевих бюджетів для забезпечення покладених на органи місцевого самоврядування функцій та завдань, про відсутність відповідних умов для зміцнення і розширення власної дохідної бази місцевих бюджетів, незацікавленість місцевої влади у збільшенні податкового потенціалу територій та ефективному використанні бюджетних коштів.

Доходи місцевих бюджетів залежать не тільки від методів їх формування, але і від способів розмежування доходів між бюджетами різних рівнів. У зарубіжній практиці відомо чотири способи розмежування доходів між бюджетами:

1. Розподіл податків та інших доходів між бюджетами різних рівнів.

2. Розщеплення надходжень від податків шляхом закріплення за кожним рівнем бюджетної системи конкретних часток податку у межах єдиної ставки оподаткування.

3. Встановлення територіальних надбавок до загальнодержавних податків на користь місцевого самоврядування.

4. Встановлення територіальних надбавок до місцевих податків на користь загальнодержавних органів влади.

Тому, на нашу думку, система доходів місцевих бюджетів – це сукупність усіх видів доходів місцевих бюджетів, методів формування та способів їх розмежування, а також їх взаємопов'язане використання.

Стабільне зростання частки бюджетних трансфертів в Україні та її випередження часткою податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів свідчить про недостатність обсягу їх власних джерел доходів та обмеження автономії місцевих органів влади.

Нині відбувається зростання частки міжбюджетних трансфертів, що є пасивним інструментом впливу держави на формування місцевих бюджетів і фінансову стабільність територій.

Розподіл доходів між державним і місцевими бюджетами відбувається шляхом розмежування і закріплення податків, зборів та обов'язкових платежів за ланками бюджетної системи. Але такий спосіб не забезпечує формування достатньої дохідної бази місцевих бюджетів для виконання покладених на місцеві органи влади функцій та завдань. Органи місцевого самоврядування не зацікавлені у збільшенні доходів на своїй території.

Тому, на наш погляд, в Україні слід перейти від розподілу податків та інших доходів між бюджетами різних рівнів до розщеплення надходжень від податків шляхом закріплення за кожним рівнем бюджетної системи конкретних часток податку в межах єдиної ставки оподаткування.

Отже, вдосконалення формування дохідної бази місцевих бюджетів у поєднанні з виваженою трансфертною політикою поступового, економічно обгрунтованого зниження рівня державного дотування через механізм зацікавленості місцевих органів влади у збільшенні державних доходів на їх території допоможе створити умови для розширення дохідної бази місцевих бюджетів.

БЮДЖЕТНА РЕФОРМА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПОГЛИБЛЕННЯ

ас. Котенко Н.В., студенти Коренєва А.В., Черв'як В.В.

Бюджетна система є основною ланкою економіки країни, зокрема, бюджет виступає дієвим інструментом державного регулювання економічного розвитку. Саме тому ключовою серед структурних реформ, є бюджетна реформа, яка залишається актуальною й сьогодні.

Першим і успішним кроком у проведенні бюджетної реформи стало ухвалення Бюджетного кодексу у 2001 році.

Незважаючи на позитивні зміни багатьох аспектів залишаються нерозглянутими. Слід зазначити, що продовження бюджетної реформи не можливе без змін у законодавчій базі України. Необхідність внесення змін до нормативно-правових актів у бюджетній сфері зумовлена потребою розширення фінансової основи місцевого самоврядування.

З метою посилення фінансової основи місцевих бюджетів та подальшої децентралізації бюджетних відносин розширено їх дохідну базу.

До місцевих бюджетів передано частину коштів державного бюджету: плату за ліцензії й сертифікати, державну реєстрацію — 351,6 млн. грн.; збір за спеціальне використання водних ресурсів загальнодержавного значення — 705,3 млн. грн.; плату за використання інших природних ресурсів — 1,3 млн. грн.; плату за надані в оренду ставки, що знаходяться в басейнах річок загальнодержавного значення — 1,3 млн. грн.; частину збору за забруднення навколишнього природного середовища — 440,0 млн. грн.

У більшості країн світу податки з малого бізнесу надходять до місцевих бюджетів і, мабуть, найкраще задовольняють вимоги, що висуваються до місцевих податків, а саме: не мають значних регіональних відмінностей, не надто чутливі до кон'юнктурних коливань.

В Україні найбільш розповсюдженим серед альтернативних способів оподаткування суб'єктів малого бізнесу є спрощена система оподаткування, що була прийнята Указом Президента від 03.07.98 №727 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва».

У рамках досліджень, проведених Проектом Стратегії реформування податкової системи України, за інформацією Міністерства фінансів, встановлено, що місцеві податки та збори не забезпечують достатніх надходжень до місцевих бюджетів. У свою чергу, зменшивши кількість неефективних податків, місцеві органи влади можуть знизити податкове навантаження на суб'єктів господарювання. На сучасному етапі ціллю податкової політики є створення стабільної і ефективною податкової системи.

Посиленню впливу органів місцевого самоврядування на мобілізацію податку з доходів фізичних осіб сприятиме надання їм права за окремою процедурою (місцеві референдуми тощо) й погодженням із Міністерством фінансів встановлювати (виходячи з єдиної бази оподаткування й визначення граничного розміру ставки на відповідній території) власні додаткові ставки податку з доходів фізичних осіб для виконання окремих програм.

Актуальність здійснення бюджетної реформи веде за собою реформування міжбюджетних відносин.

Через фінансову та бюджетну реформи можна закласти підґрунтя до дієвої адміністративно-територіальної реформи.

Її запропонувала Юлія Тимошенко, на центральному рівні має залишатися мінімум коштів, які спрямовуватимуться на виконання функцій державою, зокрема, на потреби армії, а освіта, медицина – має залишатися під наглядом органів місцевого самоврядування.

У 2010 році істотно зросте місце міжбюджетних трансфертів у формуванні місцевих бюджетів, що викличе за собою зниження автономії територіальних громад щодо рішень центральних органів влади.

Пріоритетним напрямом бюджетної реформи, яка проводитиметься паралельно із адміністративно-територіальною має бути створення фінансово забезпечених адміністративно-територіальних одиниць.

На тлі формування удосконалених принципів функціонування міжбюджетних відносин необхідним є:

1. Здійснення конкурсного характеру фінансування регіональних програм.

2. Зміна дотацій вирівнювання на субвенції з метою цільового вкладення коштів в конкретні інвестиційні проекти на розвиток галузей, які є «локомотивом» для економіки України.

3. Створення чітких умов надання державної підтримки для розвитку регіонів країни.

Слід зазначити, що продовження бюджетної реформи не можливе без змін у законодавчій базі України. Основними напрямками оптимізації фінансового розвитку бюджетної системи має бути перш за все розширення переліку власних доходів місцевих бюджетів та підтримка малого бізнесу. Реформування міжбюджетних відносин на тлі бюджетної та адміністративно-територіальної реформ є необхідною передумовою розвитку країни, адже трансферти є інструментом регулювання соціально-економічного розвитку країни, одним із складових джерел надходжень до місцевих бюджетів

Отже, зміни у бюджетній системі України сприятимуть ефективному використанню бюджетних коштів, кращому забезпеченню в державі фінансовими ресурсами регіонів, що в комплексі сприятиме покращенню економічної ситуації в країні.

НАПРЯМКИ ПОГЛИБЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

ас. Котенко Н.В., студент Молнар Ю.В.

Незважаючи на проведення бюджетної реформи, багато проблем функціонування бюджетної системи залишаються нерозв'язними. Повноваження органів місцевого самоврядування визначено Конституцією України, законами, іншими нормативно-правовими актами. Виконання цих завдань залежить переважно від наявності фінансових ресурсів. Проте в сучасних умовах розподілу загальнодержавних податків і неподаткових платежів між державним і місцевими бюджетами понад 70% загальної суми видатків місцевих бюджетів не забезпечується власними й закріпленими дохідними джерелами.

Посиленню впливу органів місцевого самоврядування на мобілізацію податку з доходів фізичних осіб як основного джерела наповнення бюджету та реалізації місцевих програм сприятиме надання їм права за окремою процедурою й погодженням із Міністерством фінансів встановлювати власні додаткові ставки податку з доходів фізичних осіб для виконання окремих програм.

Створенню реальних можливостей, зміцненню фінансової бази розвитку бюджетної сфери сприяло б зарахування частини коштів, одержаних від продажу земель несільськогосподарського призначення, до районних і обласних бюджетів. Це дало б змогу концентрувати й ефективніше використовувати бюджетні кошти, призначені на розширення матеріальної бази.

Починаючи з 2005 року законами про державний бюджет не передбачається виділення місцевим бюджетам додаткової дотації у зв'язку з перевиконанням у областях плану мобілізації доходів до державного бюджету. Крім того, додаткова дотація була потужним стимулом для органів виконавчої влади й місцевого самоврядування щодо мобілізації доходів до державного бюджету. Для регіонів украї важливо відновити порядок визначення й перерахування з держбюджету додаткової дотації у зв'язку з перевиконанням плану мобілізації доходів третього кошика. Причому насамперед треба стимулювати регіони, де досягнуто найкращої динаміки надходжень за останні роки, передбачити для них додаткові фінансові ресурси.

Розрахункові суми, що виділяються Міністерством фінансів України на утримання органів місцевого самоврядування, з року в рік не забезпечують навіть мінімальної потреби в коштах. Вони змушені збільшувати обсяги прогнозних надходжень доходів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, або обмежувати видатки на освіту чи охорону здоров'я та спрямувати їх на ліквідацію дефіциту фінансових ресурсів на місцеве управління.

Час розбити й затвердити держстандарти з реалізації державних соціальних гарантій, які стали б основою для розрахунку трансфертів вирівнювання до місцевих бюджетів, поліпшити економічну структуру видатків місцевих бюджетів та збільшити розмір фінансового забезпечення реалізації програм у галузі культури та утримання органів місцевого самоврядування.

Варто зауважити: поширилася практика надання місцевим бюджетам із держбюджету різноманітних цільових субвенцій, а також реалізації державних програм за рахунок коштів, які беруться до уваги при визначенні трансфертів вирівнювання, що аж ніяк не сприяє оперативному та якісному виконанню органами місцевого самоврядування делегованих їм державою повноважень і планомірному регіональному розвитку територій.

В умовах реалізації положень Бюджетного кодексу міжбюджетні відносини в Україні набули подальшого розвитку. Проте зробити їх ефективнішими лише на основі реформування бюджетної системи, коли вони повністю ототожнюються із системою трансфертів, неможливо. Безумовно, бюджети є головним інститутом міжбюджетних відносин, а міжбюджетні трансферти – інструментом їх організації, і їх система відіграє провідну роль у формуванні ефективної моделі відповідних відносин.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що бюджетна політика в Україні потребує радикального реформування. Для забезпечення ефективного функціонування бюджетної системи необхідно розв'язати багато проблем, особливо у взаємовідносинах бюджетів різних рівнів, внести зміни до Бюджетного кодексу України, відповідно до перспективних завдань розбудови держави.

Отже, оскільки бюджетна система тісно пов'язана з іншими сферами функціонування держави, вносити зміни доцільно разом із реформуванням освіти, податкової політики, адміністративно-територіального устрою, охорони здоров'я.

НАПРЯМКИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

ас. Котенко Н.В. , студент Донченко М.В.

На сьогоднішній день, в умовах економічної кризи, таке питання як напрямки збільшення місцевих бюджетів є актуальним.

На основі зробленого дослідження ми дійшли висновку, що процес формування доходів місцевих бюджетів має недостатню забезпеченість фінансовими ресурсами місцевих органів влади для організації управління економікою і соціальною сферою на регіональному та місцевому рівнях. Вони потребують чіткого розподілу компетенції між органами центральної влади, регіонального та місцевого самоврядування і фінансові ресурси призначені на фінансування цих повноважень. З державного бюджету повинні фінансуватися лише ті видатки, котрі пов'язані із забезпеченням загальнодержавних потреб. Фінансові проблеми місцевого рівня ефективніше вирішують місцеві органи влади за рахунок коштів власних бюджетів. Джерела фінансових надходжень необхідно розподілити між центральною і місцевими радами пропорційно до виконання ними функцій.

Державні механізми регулювання доходів місцевих бюджетів залишаються недостатньо ефективними, хоча останнім часом певною мірою вдосконалені. Неефективність цих механізмів пов'язана з тим, що досі залишається недосконалим законодавство, яке регламентує формування доходів місцевих бюджетів в Україні. Незбалансованими залишаються функції в сфері відповідальності та компетенція органів місцевого самоврядування та органів місцевої влади з їх ресурсним забезпеченням. Потребують значного вдосконалення міжбюджетні взаємовідносини, зокрема трансфертна політика, система фінансового вирівнювання.

Невідкладним завданням, в системі державного управління, на сучасному етапі є підвищення ефективності формування доходів місцевих бюджетів призведе до збільшення обсягів місцевих бюджетів і сприятиме підвищенню їх впливу на хід соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць в Україні, підвищенню рівня зайнятості, зростанню якості послуг, що надаються громадянам місцевою владою, розв'язанню невідкладних соціальних проблем України.

Одним із джерел бюджетних надходжень на місцевому рівні є власність, яка знаходиться у розпорядженні місцевих органів влади, яка на сьогодні використовується недостатньо ефективно. З цією метою потрібна приватизація об'єктів комунальної власності, продаж, передача в оренду. У розпорядженні місцевих органів влади повинні залишитись тільки ті

підприємства, що безпосередньо впливають на життєдіяльність громадян, враховуючи фінансові можливості бюджету.

Збільшення джерел доходів до бюджетів місцевих органів влади шляхом створення сприятливих умов для широкого розвитку підприємництва – стратегічний шлях для економічного зростання як регіонів, так і держави в цілому.

Посилення рівня податкової автономії місцевих органів влади, а саме введенням в дію майнового податку та прийняття змін до Закону України “Про місцеві податки і збори”, значно зміцнить фінансову основу місцевого самоврядування.

Подальше вдосконалення державної політики формування доходів місцевих бюджетів повинно базуватись на розширенні джерел бюджетних надходжень, створенні сприятливих умов для прискореного розвитку малого та середнього бізнесу, підвищенні ефективності використання комунальної власності територіальних громад.

Важливим завданням є удосконалення механізму формування доходів бюджетів на центральному і регіональному рівнях, в умовах ринкової економіки, вирішення якого необхідно здійснювати шляхом встановлення стабільних ставок розподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами. Розширення та законодавче закріплення фіскальних прав місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування, в частині місцевого оподаткування активізує їх діяльність у збільшенні надходжень фінансових ресурсів до бюджету.

Удосконалення розподілу повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також розподілу джерел бюджетних надходжень має здійснюватись у напрямі заохочення місцевих органів влади до збільшення надходжень в бюджет, чіткого розподілу повноважень, посилення відповідальності місцевих органів за наповнення та використання ресурсів місцевих бюджетів.

Визначено, що завданням держави є вдосконалення механізмів впливу державного управління на підвищення ефективності формування доходів місцевих бюджетів, удосконалення їх структури, що дозволить більш точно прогнозувати бюджетні надходження.

З метою збільшення надходження коштів в бюджет та створення рівних умов конкуренції для всіх юридичних платників податків Міністерству фінансів України необхідно провести аналіз неефективних пільг, а також розробити заходи з удосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва та підготувати відповідні законопроекти.

Запропоновані заходи сприятимуть виробленню ефективної державної політики загалом.

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

доцент **Боронос В.Г.**, студентка **Дмитренко Т.І.**

Нарахування амортизації основних засобів є предметом особливої уваги економічної науки, оскільки амортизація як економічна категорія, одночасно виступає як витрати виробництва та як джерело відтворення, і як внаслідок впливає на широке коло економічних показників – собівартість, ціну, прибуток, податки, кількісні та якісні оцінки виробничого потенціалу тощо.

Проблеми нарахування та обліку амортизації ніколи не втрачали своєї актуальності і досить глибоко досліджувались вітчизняними та зарубіжними вченими.

Порядок нарахування амортизації щодо основних засобів регулюється двома основними нормативними документами: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби» та Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»[2].

Згідно Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання[1].

Основним джерелом відтворення основних засобів є амортизаційні відрахування.

Амортизаційні відрахування – щомісячне списання частини вартості основного капіталу з включенням у затрати підприємства, що водночас виступають джерелом відшкодування зношування основних засобів, утворюючи фінансові передумови фінансування. Саме тому система амортизаційних відрахувань є важливим чинником підвищення ефективності суспільного виробництва.

Підприємства можуть проводити нарахування амортизації основних засобів (крім малоцінних необоротних матеріальних активів та бібліотечних фондів) із застосуванням таких методів:

- 1) прямолінійний метод;
- 2) метод зменшення залишкової вартості;
- 3) метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- 4) кумулятивний;
- 5) виробничий.

Крім зазначених методів нарахування амортизації, підприємство може застосовувати норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачені податковим законодавством.

Згідно із законодавством України підприємствам надана можливість самостійно обирати методи амортизації у бухгалтерському обліку. В

залежності від мети, яку ставить підприємство доцільно використовувати різні методи нарахування амортизації.

Амортизація основних засобів як складова фінансових ресурсів підприємства виконує дві основні узагальнюючі функції: податкову (фіскальну), що передбачає виведення з оподаткування витрат на придбання основних засобів, та економічну, яка полягає у перетворенні необоротних активів в оборотні внаслідок нарахування амортизації [3].

Податкова функція регулюється Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств", а об'єктом амортизації виступають витрати на придбання основних фондів.

Економічна функція регулюється П(С)БО 7 "Основні засоби", а об'єктом амортизації є вартість основних засобів.

Розмежування амортизації на податкову і економічну та перехід на національні стандарти бухгалтерського обліку призвело до виникнення нових проблем. До них належить проблема розбіжностей баз, із яких нараховується амортизація згідно з бухгалтерським обліком і податковим законодавством: терміни нарахування амортизації та об'єкти на які нараховується амортизація, включення вартості ремонту до вартості об'єкту, відсутність повноважень на визначення підприємством амортизаційного періоду та ліквідаційної вартості при обчисленні амортизації із застосуванням податкових методів і норм. Розмір податкової амортизації для всіх платників податків встановлює держава відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" із змінами і доповненнями. Розміри економічної амортизації на підприємствах встановлюються згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" за наказом про облікову політику підприємства.

Наявність значної кількості методів нарахування амортизації та відсутність оцінки їх впливу на фінансово-економічні показники діяльності підприємства погребують розробки узагальнюючої методики обчислення амортизації.

Перелік використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби». затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 №92
2. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28.12.1994 №334/94-ВР.
3. Облік і аналіз нарахування та використання амортизації: Автореферат дисертації к.е.н.: 08.06.04 / Л.В.Городянська. – К. - КНЕУ, 2005. С.6.

СУТНІСТЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

студентка Ткаченко О.В.

В умовах посилення економічної кризи все більшої актуальності набуває проблема зростання обсягів тіньової економіки. Оцінки масштабів тіньової економіки в Україні коливаються у межах від 40 до 65% ВВП. Для порівняння: обсяги тіньової економіки у Словацькій Республіці, Польщі, Чеській Республіці та Естонії оцінюються на рівні 5-13%, у Казахстані - 34,3%, Латвії - 35,3%, Болгарії - 36,2%, Росії - 41,6% ВВП.

Під «тіньовою економікою» розуміють економічну діяльність, яка не відображається в обліку та звітності суб'єктів підприємницької діяльності, а також не враховується і не контролюється державними органами, і (або) спрямована на отримання неконтрольованого державою доходу шляхом порушення чинного законодавства, та від якої держава не одержує податкових надходжень.

Тіньовий сектор економіки характеризується більшою гнучкістю та динамічністю, ніж легальний. Він насичує ринок товарами і послугами, збільшує доходи частини населення, посилює конкурентну боротьбу, стримуючи на певний час соціальні дестабілізаційні процеси в суспільстві. Внаслідок існування тіньової економіки зменшуються доходи бюджету, зростає зовнішній і внутрішній борг, зменшується інвестиційна привабливість держави, втрачаються можливості активної участі у глобалізаційних процесах.

Основними негативними наслідками впливу тіньової економіки на розвиток усіх сторін суспільного життя держави є:

- непрозорий і несправедливий розподіл національного доходу;
- криміналізація суспільства та недовіра до органів державної влади;
- дискримінація суб'єктів господарської діяльності;
- скорочення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- нелегальний експорт капіталів і зменшення обсягів інвестицій в економіку, залежність від закордонних позик;
- втрата промислового та інтелектуального потенціалу нації.

Також можна виділити низку факторів, які пояснюють такі значні обсяги тіньової економіки:

- високі податки і нерівномірність податкового навантаження;
- недостатня прозорість податкового законодавства і постійне внесення змін до нього;
- повільні й непрозорі приватизаційні процеси;
- втручання владних структур усіх рівнів у діяльність суб'єктів господарювання;
- корупція в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Для подолання тіньового сектору держава має якнайшвидше створити умови для розвитку підприємництва (особливо малого та середнього бізнесу), усунути обмеження щодо нього. Іншим важливим напрямком є стимулювання виробничої діяльності, відновлення і забезпечення ефективного функціонування виробничого потенціалу на основі національних і зарубіжних інвестиційних ресурсів.

Поступового зменшення вимагає чисельність державних структур, що здійснюють контроль за розвитком підприємництва, для недопущення дублювання деяких контрольних функцій. Необхідно чітко визначити і законодавчо затвердити функції державних структур, для попередження незаконних дій як з боку цих структур в цілому, та і їх окремих працівників.

Для детінізації економіки необхідно забезпечити особисту фінансову відповідальність керівників і головних бухгалтерів державних і недержавних підприємств за незаконне, нецільове і неефективне використання коштів. Посилення вимагає фінансовий контроль за діяльністю структур, де існує висока ймовірність фінансово-економічних шахрайств.

Загалом тіньова економіка чинить деструктивний вплив на національне господарство, сповільнюючи надходження коштів до бюджету і погіршуючи інвестиційну привабливість вітчизняної економіки. Вирішення проблеми можливе лише за узгодження дій державного керівництва і підприємницького сектору. Шляхом підвищення рівня підприємницької культури та кваліфікованості державних управлінських і правоохоронних органів, що здійснюють нагляд за економікою, можна досягти ефективного соціального партнерства в інтересах вітчизняної економіки.

Науковий керівник: асистент Абрамчук М.Ю.

ПРОБЛЕМЫ РЫНКА СТРАХОВЫХ УСЛУГ УКРАИНЫ

доц. Козин Э.Г., студент Свириденко О

Проблемы украинского рынка страховых услуг во многом являются следствием бессистемного развития отечественной экономики и, как результат, - неразвитости отдельных её секторов.

Например, если в качестве критерия развития страхового рынка принять не сумму собранных премий, а качество страховых услуг то обнаружится, что параметры рынка страховых услуг Украины постоянно ухудшаются.

В настоящее время, на наш взгляд, можно выделить следующий перечень основных проблем рынка страховых услуг Украины.

Проблемы экономического характера

- низкий платёжеспособный спрос физических и юридических лиц на страховые услуги;
- небольшие объёмы и несовершенная структура капитала страховых организаций;
- отсутствие надёжных инвестиционных инструментов для долгосрочного размещения страховых резервов.

Организационно-правовые проблемы

- отсутствие целенаправленной государственной политики в сфере страхования, что приводит к бессистемному развитию отечественного страхового рынка;
- несовершенство существующей нормативно-правовой базы, регламентирующей развитие страховой отрасли;
- чрезмерное количество видов обязательного страхования и неадекватность их финансового обеспечения;
- недостаточный уровень государственного регулирования и контроля за страховым рынком, непоследовательность действий по отношению организации государственного надзора за страховой деятельностью;
- протекционизм, отраслевой монополизм.

Функциональные проблемы

- низкая доходность отдельных видов страхования;

• более низкая конкурентоспособность страховых компаний по сравнению с коммерческими банками в борьбе за привлечение свободных средств;

• отсутствие средне- и долгосрочного планирования страховыми компаниями своей деятельности;

• нарушения действующего законодательства;

• возрастание случаев страхового мошенничества.

Информационно-аналитические проблемы:

• значительная информационная закрытость страхового рынка;

• отсутствие качественной статистической информации и недостаточность информационно-аналитических материалов о страхового рынка;

• отсутствие совершенных рейтингов страховых компаний;

• непрозрачность сведений о структуре собственности отечественного страхового рынка.

Социально-психологические проблемы

• отсутствие доверия населения и хозяйствующих субъектов к страховым компаниям.

Большая часть проблем рынка страховых услуг требует для своего решения наведения элементарного порядка в экономике государства в целом и повышение элементарной заинтересованности всех субъектов рынка страховых услуг.

Анализ существующих проблем показывает, что отечественный страховой рынок нуждается не в сомнительной по своей уместности и перспективам институциональной поддержке (которая скорее всего ограничится появлением очередной порции предложений по изменению действующего законодательства и переделу чиновничьих полномочий), а в элементарном изучении и использовании опыта развитых стран по обеспечению высокого качества страховых услуг и особенно в таких стратегически и социально значимых для Украины сферах, как сельское хозяйство, средний и малый бизнес, медицинское и пенсионное обеспечение..

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

ст. викладач Касьяненко Т.В., студентка: Прокопенко С.М.

Актуальність теми дослідження обумовлюється не тільки потребами практики державного будівництва, а й необхідністю всебічного наукового дослідження бюджетного процесу в цілому та фінансових основ його формування зокрема. В контексті даного дослідження визначається склад доходів та видатків Державного бюджету, формування дохідної частини та розподіл видатків. Без з'ясування на науковій основі цього питань не можливе ефективне вирішення питань розподілу бюджетних коштів.

Наукове осмислення проблеми необхідне для вирішення таких практичних завдань, як створення фінансової бази, достатньої для виконання державними органами своїх завдань, створення гарантованих, передбачуваних та довгострокових доходних джерел бюджетів.

Економічний зміст бюджету та його ланок розкривається в процесах формування та розподілу грошових ресурсів, які за своєю сутністю дуже різноманітні й охоплюють усі рівні державного управління. Рух валового внутрішнього продукту на всіх стадіях - від створення до споживання здійснюється за допомогою грошових фондів. Тому залежно від того, як відбувається процес мобілізації та використання бюджетних коштів, як це впливає на формування в кінцевому підсумку фондів споживання та нагромадження визначається роль бюджету в управлінні економікою. У зв'язку з цим важливе значення має постійне удосконалення системи мобілізації доходів бюджету, краще використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Економічна сутність місцевих бюджетів виявляється у формуванні грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих рад і місцевих державних адміністрацій, розподілі та використанні цих фондів на фінансування, утримання й розвиток соціальної інфраструктури, місцевого господарства. Активний вплив місцевого самоврядування на формування нових суспільних відносин можливий лише в тому разі, якщо воно матиме в своєму розпорядженні достатню кількість фінансових ресурсів.

До місцевих бюджетів зараховуються, частина загальнодержавних податків, місцеві податки та збори, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Розглянувши декілька прикладів формування місцевого бюджету, ми можемо зробити висновок, що основне фінансування бюджету надходить із загального фонду (доходи що враховуються, при визначенні міжбюджетних трансфертів, доходи що не враховуються, при визначенні міжбюджетних трансфертів та дотації вирівнювання), переважно за рахунок дотації вирівнювання. Спеціальний фонд бюджету включає: бюджетні призначення на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень; гранти чи дарунки

Усі видатки місцевих бюджетів безпосередньо пов'язані з інтересами широких верств населення й суттєво впливають на загальні соціальні процеси в державі й насамперед на рівень його добробуту, освіченості, забезпеченості медичними послугами, а також послугами в галузі культури, спорту, соціальної захищеності на випадок не передбачуваних обставин. Розмір видатків фактично визначає розмір свободи діяльності відповідних органів влади.

Відсутність, суперечливість чи невизначеність стратегічних пріоритетів перешкоджає виробленню збалансованої бюджетної політики. Тому для більш ефективного функціонування місцевих бюджетів потрібно контролювати процес наповнення бюджету: визначити чіткі часові межі сплати податків та зборів в повному обсязі, здійснювати контроль за виконання дохідної частини, створення сприятливих умов, для виходу приватних підприємств з тіні економіки, переоцінка вартості землі.

Також результативне функціонування місцевих бюджетів вимагає контролювання видаткової частини бюджету: витрати різних видів бюджету потрібно здійснювати лише на заплановані цілі бюджету, виконання в повному обсязі захищених статей бюджету (оплата праці, нарахування на заробітну плату, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, оплата енергоносіїв), економне витрачання коштів, контроль за ефективним використанням видаткової частини.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

декларант АТ „Технологія” **Воліна І.М.**

Стратегічна мета сталого розвитку регіону полягає у становленні на основі виваженої державної регіональної політики та сприятливого інвестиційного клімату високоефективної соціально орієнтованої економічної системи ринкового типу, яка забезпечить мотивацію до активної діяльності як основного засобу зростання добробуту населення і створить умови для збереження якості навколишнього середовища, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу та інтеграції у світове економічне співтовариство.

Ефективність функціонування національної економіки значною мірою залежить від рівня соціально-економічного розвитку регіонів, які на сьогодні відзначаються суттєвою галузевою, територіальною та функціональною диференціацією. Саме з цих причин виникає гостра необхідність розробки політики розвитку для кожного окремо взятого регіону країни.

Метою дослідження є розробка пропозицій, спрямованих на побудову принципово нової методологічної бази політики регіонального розвитку.

Предметом дослідження є чинники, які впливають на формування та реалізацію політики соціально-економічного розвитку регіонів України (державна регіональна політика; чинники, що реалізують економічні відносини в регіоні (ринкова трансформація); природно-ресурсний та виробничий потенціал регіону; організаційно-управлінські чинники).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в аналізі механізмів реалізації державної регіональної політики, адже вона закладає основні засади для вироблення стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Вони включають такі заходи економічного та фінансового забезпечення: виділення у складі державного бюджету коштів для фінансової підтримки депресивних регіонів, створення дієздатних і економічно самодостатніх територіальних громад шляхом їх об'єднання, завершення передачі у комунальну власність державного майна та інших об'єктів права власності.

Крім того, до цих заходів слід віднести наступні: створення інститутів і механізмів забезпечення взаємного представництва центральних та регіональних органів влади; визначення розмірів соціальних виплат з урахуванням демографічних, галузевих та інших особливостей регіонів; розробка методики та запровадження фінансового вирівнювання місцевих бюджетів; перехід до формування збалансованих бюджетів усіх рівнів на реальній дохідній базі, оптимізованих видатків за мінімальними нормативами бюджетної забезпеченості та на основі розмежування коштів державного і

місцевого бюджетів; створення мережі регіональних агентств розвитку; створення ареалів та зон економічного зростання в регіонах; розробка нової моделі організації місцевих органів влади та розмежування повноважень між ними; запровадження державного та територіального прогнозування і планування соціально-економічного розвитку регіонів України.

Особливу увагу приділено аналізу зв'язків між складовими територіальних соціально-економічних систем, адже саме їх недосконалість значною мірою сприяє деструктивним тенденціям. Першочергового вирішення потребують суперечності у підсистемі "людина-природа", тобто вже в найближчій перспективі необхідно сформулювати базові засади модернізації природоохоронної інфраструктури.

Особливу значимість в системі сталого соціально-економічного розвитку регіону має задоволення потреб та інтересів населення, адже вони виступають рушіями дій та вчинків людини, формуючи систему економічних відносин. Визначати успіхи щодо підвищення життєвого рівня населення можна лише за умови, коли відомий рівень задоволення потреб та інтересів. Ступінь забезпеченості різних груп населення регіонів повинен визначатися за такими критеріями, як рівень задоволення матеріальним станом, працею та професією, житловими умовами, послугами охорони здоров'я, становищем у сім'ї. З врахуванням цих критеріїв на базі середньогеометричного зважування значень первинних показників (середньомісячної заробітної плати, грошових доходів та витрат, обороту роздрібною торгівлі, платних послуг, виробництва товарів народного споживання, зайнятості) розрахованих на душу населення, проводиться інтегральна оцінка соціально-економічного стану розвитку регіонів.

На сьогодні однією з головних проблем регіоналістики є визначення впливу політики ринкової трансформації на політику соціально-економічного розвитку регіону. Перша з них визначає основні напрямки ринкових перетворень і є основою формування другої.

Ключовою позицією у вирішенні проблем досягнення рівня оптимального регіонального розвитку виступає підприємництво, яке дає можливість забезпечити і досягти необхідного інвестиційного потенціалу. З огляду на існуюче політико-правове поле та організаційно-економічні умови пропонуються наступні пріоритетні напрями становлення і розвитку підприємницьких структур: формування та підтримка малих форм підприємницької діяльності; розвиток підприємницьких структур у базових галузях господарського комплексу регіону; розробка ефективних напрямків співпраці малих, великих, середніх підприємств; використання можливостей підприємницьких структур в процесі створення вільних економічних зон та території пріоритетного розвитку.

Науковий керівник: проф. Фролов С.М.

ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

доц. Олійник В.М., студентка Паращенко Х.Ю.

Розвиток інформаційних технологій дозволив зробити величезний ривок у швидкості обробки інформації. Комп'ютерні технології підвищили швидкість рішення прикладних, передовсім пов'язаних із громіздкими обчисленнями, завдань, але не змогли замінити людину при виборі варіанта поведінки в конкретній ситуації. Тому вплив інформаційних технологій на фінансові інновації на міжнародних ринках ми розглядаємо з тачки зору прискорення обробки транзакцій обміну інформацією між суб'єктами фінансового ринку та спрощення доступу до ринків завдяки новим інформаційним та телекомунікаційним технологіям.

На сьогоднішній день можна відмітити такі тенденції розвитку та впровадження інформаційних систем на підприємствах:

1. Фрагментарне використання інформаційних систем для автоматизації окремих задач.
2. Низький рівень використання Інформаційних технологій керівниками підрозділів та підприємств.
3. Неповне використання "готових рішень" інформаційних задач.

Розвиток інформаційних технологій визначається потребами основної діяльності компанії, а не технологічними нововведеннями.

Але цей принцип не повинен виключати впровадження комп'ютерного обліку, моделювання та прогнозування, якщо оборот підприємства малий. Просто не потрібно впроваджувати супер-систему на невелике підприємство, крім того, задачі автоматизації повинні бути визначені фахівцями-економістами разом з фахівцями з інформаційних технологій. Чим краще працює таке поєднання професіоналів, тим ефективніше буде працювати інформаційна система.

Компанії, що успішно вирішують проблеми, пов'язані з інформаційними технологіями, уникають великих одноразових капіталовкладень. Вони постійно поновлюють свої системи і щорічно інвестують засоби в їх удосконалювання на регулярній основі. Такий підхід (підхід відкритої структури) дозволяє зберігати високий техніч-

ний рівень і надійно захищає від зниження ефективності роботи, пов'язаної з незбалансованою політикою.

Щоб уникнути одноразової заміни всіх застарілих інформаційних систем, компанії, що успішно використовують інформаційні технології, застосовують стратегію поетапного введення. При такому підході відбувається поступова модернізація всіх систем. Цей метод дуже привабливий, оскільки користувачі швидко одержують реальну віддачу.

Ключовою ланкою будь-якого успішного підприємства буде надійна інфраструктура інформаційних технологій — електронна нервова система (digital nervous system). Відповідно до цієї аналогії організація розглядається як живий організм. Електронна нервова система сучасного підприємства повинна (як і нервова система живого організму) бути здатною миттєво реагувати на будь-які зміни в навколишньому світі й аналізувати ситуацію, допомагаючи людям приймати швидкі й правильні рішення. Електронну нервову систему підприємства визначають насамперед як середовище, що автоматизує виконання заздалегідь запланованих подій, планування й облік, а це дозволяє вчасно реагувати на незаплановані події і зміни ситуації і що дає, таким чином, величезні переваги в конкуренції.

Електронна нервова система ґрунтується на таких основних принципах:

- архітектура обчислювальних систем на базі ПК;
- подання всієї інформації у цифровій формі;
- універсальна система електронної пошти;
- постійний зв'язок;
- стандартні робочі інструменти кінцевих користувачів;
- інтегровані додатки, специфічні для конкретного виду бізнесу.

Сучасний стан інформаційних технологій диктує свої методики організації бізнес-процесів, які дозволяють змінювати бізнес-процеси, і навпаки, економічні процеси знаходять своє відображення в методиках інформаційних систем і змінюють їх.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ПОСЛУГ ТА ЇХ ЦІННІСТЬ

доц. Олійник В.М., студентка Гусейнова Е.І.

У 90-х роках ХХ століття в Україні розпочинається впровадження комп'ютерів, об'єднаних у локальні мережі, процеси автоматизованої обробки інформації, нових інформаційних технологій і перш за все підключення до світової інформаційної мережі Інтернет. Саме з цього часу відбувається становлення та розвиток ринку інтернет-послуг в Україні.

Інтернет-послуги широко використовуються та займають чільне місце в економічній сфері. Єдиного визначення даного поняття поки що не існує. С.В. Петровський надає таке визначення: «Інтернет-послуги – це послуги, надання яких здійснюється шляхом передачі та прийому даних каналами Інтернету». Можна привести більш узагальнене визначення, що характеризує інтернет-послугу як сукупність відносин, які виникають між суб'єктами з приводу купівлі-продажу доступу до Всесвітньої мережі Інтернет та орієнтовану на забезпечення інформаційних, консультаційних, комунікаційних потреб користувача шляхом представлення інформаційних продуктів засобами Всесвітньої мережі Інтернет.

Перш за все, це послуги доступу – тобто надання доступу до глобальної мережі Інтернет. Розробка сайтів, надання поштового серверу, розсилки, послуги купівлі-продажу товарів (інтернет-магазини, електронні аукціони, торгівля), IP-телефонія, відеообслуговування, послуги розробки та розміщення реклами в мережі Інтернет – все це є прикладами інтернет-послуг, що є доступними для користувача Інтернету.

Одним з видів інтернет-послуг в Україні, який об'єднує інформацію за певними тематичними та класифікаційними ознаками є бази даних – системи накопичення та зберігання множини логічно суміщених файлів даних. Призначення цих систем – забезпечити оперативний доступ споживачів до інформації, сформованої за змістом або іншими ознаками.

Електронна пошта – є комунікативною інтернет-послугою, яка являє собою систему обміну електронними повідомленнями між користувачами мережі і пропонує майже миттєву швидкість передачі інформації. Окрім того, до тексту можна додавати будь-які комп'ютерні дані (документи, графічну інформацію тощо).

Ще один вид інтернет-послуг, що має важливе значення для України, – електронні бібліотеки. В Україні функціонує 50 тис. бібліотек різного напрямку, підпорядкованості та рівня, в яких нараховується близько 3 млн примірників вітчизняних та зарубіжних видань, рукописів та інших документів.

Інформаційно-консультаційні послуги також є видами інтернет-послуг, серед яких можна виділити:

- 1) Консалтингові – професійні консультації, надання довідок від інформаційних служб, проведення опитувань.
- 2) Фінансові – управління банківським рахунком.
- 3) Інвестиційні – організація та представлення компаній.
- 4) Туристичні та медичні.

Рис.1 Особливості інтернет-послуг

Використання інтернет-послуг дає змогу користувачеві встановлювати і підтримувати постійний зв'язок з іншими користувачами мережі, незалежно від місця їх знаходження і часу, обмінюватись документами, користуватися фондами бібліотек, державних, статистичних органів, організувати електронну торгівлю або обмін інформаційною продукцією та послугами.

Цінність інтернет-послуг полягає у здатності задовольняти інформаційні, комунікаційні, розважальні, суспільні, виробничі, особисті та інші потреби і залежить від ступеня задоволення нею потреб споживача та її масштабності.

Підвищення цінності інтернет-послуг залежить від розвитку НТП, комп'ютеризації та наявності доступу до Інтернету, розвитку новітніх технологій та програмних продуктів;

Отже, інтернет-послуга є досить новим та специфічним явищем для економічних наук

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ

ст. викладач Савченко К.В., студент Олійник О.В.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Першочерговим критерієм для визначення єдиної методики оцінки фінансового стану підприємства, на основі якої уже потім може здійснюватись будь-який аналіз, має бути її інтегральний характер. Інтегральність методики визначається системним підходом до аналізу фінансового стану підприємства – охопленням всіх його складових у взаємозалежній сукупності.

Серед багатого розмаїття інтегральних методик виділяють такі групи: трансформаційні методики, якісні, коефіцієнтні та суто інтегральні методики.

Більшість існуючих методик в сучасному виді не можуть бути застосовані до оцінки фінансового стану українських підприємств. Найбільш перспективними в практичному плані представляються інтегральні підходи, які будуть збудовані на основі вітчизняної бази фінансової звітності.

Для проведення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б виконувала у повному обсязі всі свої функції, може бути застосована методика, що передбачає декілька етапів.

Перший етап – визначення основних напрямів оцінки. На нашу думку, до таких напрямів доцільно віднести платоспроможність підприємства, його фінансову незалежність і якість активів, оскільки вони у сукупності з різних точок зору характеризують фінансовий стан підприємства.

Другий етап – вибір окремих фінансових коефіцієнтів за кожним з аналітичних напрямів. Тут може використовуватись адаптована система коефіцієнтів Ковалева.

Третій етап – визначення для кожного із коефіцієнтів критичного (нормативного) значення, причому такі значення мають розроблятися для конкретного підприємства з урахуванням його

галузевої належності та специфіки діяльності.

Четвертий етап – визначення вагомості окремих коефіцієнтів. Для кожного підприємства визначення рівня вагомості окремих коефіцієнтів рекомендується здійснювати шляхом експертних оцінок фахівців.

П'ятий етап – формування узагальнюючих показників. Узагальнюючі показники розробляються за кожним із напрямів з урахування відібраних на другому етапі окремих коефіцієнтів та їх вагомості. Усі узагальнюючі показники розраховуються за єдиною методикою (наприклад, за формулою (1)):

$$УП = \frac{\sum_{i=1}^n \alpha_i * \frac{КФ_i}{КН_i}}{\sum_{i=1}^n \alpha_i}, \quad (1)$$

де $КФ_i$, $КН_i$ – відповідно фактичне і критичне значення i -го коефіцієнта;

α_i – вагомість i -го коефіцієнта.

Шостий етап – формування інтегрального показника фінансового стану підприємства з урахуванням усіх аналітичних напрямів. Інтегральний показник розраховується за формулою (2):

$$I = \frac{\beta_1 * РП + \beta_2 * ФН + \beta_3 * РА}{\beta_1 + \beta_2 + \beta_3}, \quad (2)$$

де РП – узагальнюючий показник платоспроможності підприємства;

ФН – узагальнюючий показник фінансової незалежності підприємства;

РА – узагальнюючий показник якості активів підприємства;

β_1 , β_2 , β_3 – коефіцієнти вагомості відповідних узагальнюючих показників.

Оцінка фінансового стану підприємства в даному випадку здійснюється за значенням інтегрального показника – чим більший інтегральний показник, тим вищий рівень фінансової стійкості підприємства.

Дана методика може використовуватись як для оцінки виконання плану, так і для прогнозування банкрутства підприємств, а також визначення кредитоспроможності підприємства-позичальника.

ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ АПАРАТУ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ

ст.викладач Михайленко Д.Г., студент Деркач Ж.В.

Однією з проблем, що виникла в процесі перебудови економіки України, є банкрутство суб'єктів господарювання. Вагомими причинами цього процесу, на сучасному етапі, стали економічна і політична нестабільність, недосконалість ринку товарів і послуг та все більше відкриття вітчизняного ринку для зарубіжних товаровиробників. Все це особливо підвищує зацікавленість до проблем дослідження кризових явищ на вітчизняних промислових підприємствах. Зниження рівня кризових явищ на підприємствах можливе не лише завдяки покращенню макроекономічних умов господарювання, а й через збільшення здатності суб'єктів підприємництва в оцінюванні кризового стану та вміння розробляти і реалізовувати найефективніші антикризові управлінські рішення. Це вимагає єдності бачень щодо діагностування кризового стану та загрози банкрутства, нових методичних положень ідентифікації кризового стану, удосконалення методів оцінки параметрів кризового стану та інших методичних підходів оцінювання та прогнозування кризових явищ, що вагомо вплине на якість вироблення антикризових рішень.

Вагомий внесок в дослідження економіки підприємства в умовах кризи та прогнозування банкрутства зробили такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: Альтман Е., Беляєв С. Г., Бланк І.А., Булеєв І.П., Василенко В.О., Загорський В.С., Іванов Г.П., Козик В.В., Кузьмін О.Є., Коротков Е.М., Кошкін В.І., Петрович Й.М., Планкетт Л., Пушкар А.Н., Терещенко О.О., Тридід О.М., Туган-Барановський Н.І., Уткін Е.А., Чернявський А.Д., Штангрет А.М. та інші. У працях названих авторів значну увагу приділено питанням ефективності та безпеки роботи підприємства, розробки теорії і практики діагностування кризового стану та загрози банкрутства підприємства.

Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в дослідженні кризових явищ на підприємстві, ряд методологічних та прикладних питань діагностування кризового стану та загрози банкрутства підприємства мають різний ступінь розробки, не пов'язані в єдину систему та потребують свого вирішення. До

таких питань можна віднести: відсутність єдності в підходах та недосконалість методологічних положень діагностики кризового стану та загрози банкрутства, недостатня розробленість методичних підходів ідентифікації кризового стану, недостатні розробки в оцінюванні параметрів кризового стану та у визначенні напрямків розв'язання кризової ситуації. Необхідність вирішення вказаних проблем обумовила вибір теми даної роботи та визначила її актуальність. Нажаль, класичні методики виявляються малоефективними у багатьох практичних задачах. Це пов'язано з тим, що неможливо достатньо повно описати реальність за допомогою невеликої кількості параметрів моделі, або розрахунок моделі потребуватиме занадто багато часу та обчислювальних ресурсів.

Застосування нейромережевої технології доречно у випадках, коли формалізація процесу рішення важка або взагалі неможлива. Вони є дуже потужним інструментом моделювання оскільки нелінійні за своєю природою. Лінійне моделювання довгий час було основним в більшості областей, оскільки для нього існує велике число методів оптимізації. Проте для завдання аналізу ризиків припущення про лінійну сепарабельність вихідних даних в переважній більшості випадків виявляється невірним. Крім того, для нейронних мереж не існує проблеми різних розмірностей, що не дозволяє моделювати лінійні дані в залежності від великого числа змінних.

Нейронна мережа застосовується в першу чергу тоді, коли невідомий точний вигляд зв'язку між входом і виходом. Досить лише точно знати, що зв'язок між вхідними і вихідними даними існує. При цьому сама залежність буде виведена в процесі навчання нейронній мережі.

Підводячи підсумок вищесказаному, в порівнянні з традиційними технологіями нейронні мережі володіють наступними перевагами:

- Універсальність. Нейронні мережі не залежать від властивостей вхідних даних, для них не існує вимоги до певного типу розподілу вихідних даних, або вимоги до лінійності цільових функцій.

- Не існує проблеми «прокльону розмірності». Вони здатні моделювати залежності в разі великого числа змінних.

- На відміну від статистичних досліджень не вимагають великого об'єму даних.

- Прискорюють процес знаходження залежності за рахунок одночасної обробки даних всіма нейронами.

СТРАХОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПЕНСИИ, КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ СТРАХОВАНИЯ ЖИЗНИ

доц. Козин Э.Г., студент Рябушко А.

Когда государство не гарантирует финансовой поддержки населения, накопительное пенсионное страхование и страхование жизни становятся хорошей мотивацией для персонала.

В настоящее время пока не будет завершена пенсионная реформа и принята новая редакция Закона «О страховании», этот институт поддержания материального уровня жизни в полную силу заработать не сможет.

Хронический дефицит Пенсионного фонда Украины и слишком высокие ставки сборов на пенсионное обеспечение заставляют правительство из года в год откладывать проведение пенсионной реформы.

Сегодня перед любым человеком возникает вопрос: довериться государственной системе обеспечения пенсионеров или создать себе финансовую поддержку собственными руками?

Сама услуга накопительного пенсионного страхования накладывает на страхователя определённые риски: это и проблемы фондового рынка, и вопросы к адекватности оценки стабильности страховых компаний.

В результате львиную долю спроса в сфере страхования жизни формирует корпоративный сектор.

В условиях с треском обвалившегося фондового рынка многие работодатели видят в пенсионном страховании жизни новый инструмент мотивации труда персонала в своей кадровой политике.

В настоящее время страховые компании имеют в своём арсенале широкие возможности комбинирования страховых продуктов с включением различных механизмов защиты как застрахованного, так и его семьи.

Для юридических лиц страховщики предлагают:

- накопление денежных средств одновременно со страховой защитой;
- сбережения выплачиваются только при дожитии клиента до

определённого возраста.

Основные факторы при выборе системы страхования

- уровень инвестиционного дохода, который может обеспечить компания.
- финансовые показатели компании- обеспеченность собственным капиталом.

Обозримое будущее рынка страхования жизни довольно туманно, но грядущая пенсионная реформа станет одним из наиболее важных ускоряющих факторов развития рынка страхования в целом.

Однако, если посмотреть с другой стороны, судьба развития данного сегмента рынка четко привязана к конкретным изменениям в законодательстве.

В настоящее время рынок страховых услуг предлагает довольно урезанный продукт — накопительную страховку, приуроченную к выходу страхователя на пенсию.

В действительности пенсионное страхование должно включать в себя добровольное пенсионное страхование, осуществляемое в системе негосударственного пенсионного обеспечения, а также страхование пожизненной пенсии за счёт средств, аккумулированных в накопительном пенсионном фонде, который будет создан после введения накопительной системы обязательного пенсионного страхования.

В настоящее время не стоит забывать о финансовом кризисе. Безусловно, уровень развития украинского рынка страхования жизни далёк от западного, поэтому и говорить о кризисе ликвидности в настоящее время - не приходится. Однако вполне очевидно, что и без того слабый сегмент рынка страховых услуг, такой как долговременное страхование жизни, может захлестнуть очередная волна недоверия клиентов.

Усугубляют общую картину и сами страховщики. Имея изрядную подпитку за счёт bank assurance (страхования жизни заёмщиков), можно особо не волноваться о темпах развития рыночного портфеля и ждать, пока накопится критическая масса клиентов.

Не стоит забывать, что в финансовых взаимоотношениях всегда есть продавец и покупатель. Поэтому, если именно продающая сторона не будет заинтересована в продвижении своих услуг или товаров, то покупающая сторона найдет альтернативный вариант.

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

проф. Фролов С.М., студент Білопільська О.О.

Проблеми забезпечення стійкого розвитку безпосередньо пов'язані з цілим комплексом економічних і соціально-економічних характеристик (виробництво національного доходу на душу населення, зайнятість населення, чисельність населення, що живе за межею бідності, рівень захворюваності, середня тривалість життя та ін.). Це означає, що параметри, які характеризують стійкий розвиток, мають охоплювати три базові сфери – соціальну, економічну та екологічну. Цілеспрямоване управління соціально-економічним розвитком з метою досягнення його стійкого стану вимагає досконалого використання бюджету як найдієвішого інструменту державного регулювання соціально-економічних процесів. Розподіл здобутих благ шляхом бюджетних видатків, міжбюджетних відносин та інших фінансових механізмів повинен здійснюватися з урахуванням економічних, соціальних та екологічних параметрів, що уособлюють вимоги сталого розвитку.

Можна зробити висновок, що забезпечення стійкого розвитку країни полягає не лише в спрямуванні видатків на екологічні цілі зумовлені потребами забезпечення раціонального природокористування та ефективного природозбереження. Забезпечення стійкого розвитку полягає у розробленні ефективного бюджетного механізму економічного зростання на загальнодержавному та місцевому рівні, що ґрунтується на розвитку системи державних інститутів економічного розвитку, яка надає можливість посилити вплив бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток країни та адміністративно-територіальних одиниць.

Визначальне місце у системі бюджетів належить державному бюджету, доходи якого є фінансовою базою діяльності держави для здійснення її завдань і функцій. Держава поступово посилює централізацію коштів фондів охорони навколишнього природного середовища з метою їх концентрації для виконання державних та регіональних екологічних програм. З одного боку, таке явище можна характеризувати позитивно, оскільки збільшення обсягів відповідних фондів на державному та регіональному рівнях дасть можливість якісніше профінансувати масштабні екологічні програми. З іншого боку, зменшення частки міських, сільських, селищних екологічних фондів має негативні наслідки, оскільки обмежує фінансові можливості здійснення природоохоронних заходів органами місцевого самоврядування.

Проте, будь-які екологічні проблеми мають розв'язуватися в межах території на які розміщені екологічно-небезпечні об'єкти. Активний вплив

місцевого самоврядування на забезпечення стійкого розвитку країни, можливий лише в тому разі, якщо воно матиме достатній обсяг фінансових ресурсів, якими може розпоряджатись у межах своїх повноважень. На сучасному етапі розвитку України, визначення сфери повноважень місцевих органів влади тісно пов'язане з проведенням адміністративно-територіальної реформи, пріоритетним напрямом якої має бути децентралізація повноважень і фінансових ресурсів.

Наявність адміністративно-територіальних одиниць, котрі значно відрізняються за рівнем економічного розвитку, ключовими соціально-демографічними характеристиками є причиною нерівномірності економічного і соціального розвитку регіонів. Податкові надходження, мобілізовані на території розвинених областей, переважно вилучаються до державного бюджету, тим самим штучно створюється дотаційність місцевих бюджетів, а потім дотаційність усувається за допомогою міжбюджетних трансфертів, частка яких постійно й істотно зростає. Дотаційними стали всі області, навіть високорозвинені, самодостатні, які раніше дотацій не одержували. Така система надання трансфертів не стимулює регіони до нарощування економічного потенціалу, породжує утриманство. Міжбюджетні трансферти мають стимулювати економічний розвиток, інакше вони перетворюються на механізм регресу.

Необхідно розробити механізм стимулювання регіонів для збільшення доходів їхніх бюджетів, зокрема треба відмовитися від компенсації усієї суми дефіциту бюджету регіону незалежно від причин його виникнення, враховуючи лише об'єктивні чинники. Доцільно було б встановити гарантований мінімум бюджетної забезпеченості в розмірі 70% середнього по країні показника, а власні зусилля місцевої влади, спрямовані на поліпшення свого фінансового стану, дотувати до досягнення середнього рівня забезпечення. Це сприятиме виконанню критерію фіскальної еквівалентності, згідно з яким сукупні обсяги податкових надходжень до місцевого бюджету мають бути еквівалентними вартості наданих на її території суспільних послуг. Лише за недостатності податкового потенціалу на відповідній території внаслідок дії об'єктивних чинників доцільний перерозподіл бюджетних ресурсів за допомогою трансфертів.

Шляхами розвитку й удосконалення міжбюджетних відносин в Україні мають бути: чітке розмежування видаткових повноважень і відповідно розподіл видатків між рівнями бюджетів; чітке і стабільне розмежування податкових повноважень і розподіл доходів між бюджетами; формування і розвиток об'єктивних і прозорих механізмів фінансової підтримки бюджетів різних рівнів.

ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

ст. преподаватель Иваненко А.П., студент Новаков Е.Н.

Существование развитой экономики невозможно при отсутствии инновационной деятельности. В настоящее время экономика Украины переживает значительный спад производства (ВВП-2008 = 72% ВВП-1990), одной из основных причин которого является неконкурентоспособность продукции, изготовляемой отечественными производителями, что объясняется устаревшей техникой и технологией, используемыми на предприятиях.

Одним из выходов в сложившейся ситуации является технологическая реструктуризация производства, которую можно осуществить путем повышения активности в инновационной сфере.

Основную роль в регулировании инновационных процессов играет государство, в большинстве случаев осуществляя его через функцию стимулирования. Но государственная политика в этой сфере пока ощутимого результата пока не дает. Нерегламентированно отношение государства к изобретателям, к их правам, существуют проблемы института интеллектуальной собственности, отъезда ценных научных кадров за границу, недостаточно финансирование науки в ВВП, не получили еще должного развития в Украине различные инновационные структуры типа технопарков, бизнес-инкубаторов, инновационно-внедренческих предприятий. В зародыше находятся государственные программы поддержки малых и средних инновационных предприятий.

Наряду с проблемами совершенствования планирования, стимулирования, управления инновационной деятельностью, требует решения и проблема ее инвестирования. Часто у предприятий, осуществляющих разработку новой продукции (технологий) отсутствуют средства для внедрения новшества. А указанные процессы требуют значительных затрат. Приобретение же лицензий у иностранных фирм тоже дорого, и, кроме того, может привести к зависимости от высокоразвитых стран. В некоторых случаях государством выдаются госзаказы, которые позволяют выполнить НИОКР в приоритетных направлениях и поддерживает таким образом финансовое состояние университетов, бесприбыльных организаций, государственных предприятий. Госиннофонд тоже финансирует небольшую долю

перспективных инновационных проектов. Все же очевиден факт того, что государство не в состоянии профинансировать все (даже необходимые) проекты по разработке и внедрению новой продукции (технологии). Таким образом, становится актуальным использование для этой цели различных форм внебюджетного финансирования. Например, банками, страховыми компаниями, различными фондами и пр. могут привлекаться прямые иностранные инвестиции, в том числе и в виде интеллектуальных продуктов и т.п. Чтобы заинтересовать их в участии в инновационном процессе, необходимы соответствующие нормативные акты со стороны государства. Для этого можно использовать опыт многих зарубежных стран, где предприятиям и организациям, занимающимся подобным видом деятельности, предоставляются различные налоговые льготы (у нас на них имеют право в соответствии с Законом Украины "О налогообложении прибыли предприятий" только инновационные центры, имеющие государственную регистрацию), выдаются беспроцентные кредиты или кредиты под меньший, чем в банке процент, осуществляется передача разработанных в государственных НИИ технологий частным предприятиям на определенных условиях, направляется много усилий на информационное обеспечение инновационных процессов.

В мировой практике наибольшее распространение получил механизм внебюджетного финансирования инновационных проектов посредством инструментов фондового рынка (ФР) вследствие его высокой эффективности, гибкости и универсальности. Такие качества механизмов ФР, при правильном их (механизмов) использовании могут позволить привлечь капитал как с зарубежного, так и с внутреннего рынков капитала. Причем, при известном законодательном подкреплении со стороны государства с их помощью можно привлекать практически неограниченные финансовые ресурсы "теневое" сектора, как национальной экономики, так и зарубежных экономик. Так, по мнению зарубежных специалистов на мировом финансовом рынке "ищут" своего применения около 2 трлн. \$. Что касается Украины, то зарубежные эксперты считают, что наша национальная экономика ежегодно недополучает около 2-3 млрд. \$ прямых инвестиций вследствие неразвитости украинского ФР. Из сказанного видно, каким важнейшим источником финансирования инноваций в Украине может стать национальный ФР, но при условии, что государство повернется к нему лицом.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

доц. Кобушко І.М., студентка Янченко А.О.

Важливим елементом структури податкових систем розвинутих країн світу є структура прямих податків, яка характеризується певними закономірностями, а саме – залежністю співвідношення між податком на прибуток корпорацій і особистим прибутковим податком в структурі національного доходу. В країнах з розвинутою ринковою економікою у створеному національному доході переважають індивідуальні доходи. Тому частка особистого прибуткового податку значно вища. Податок на прибуток корпорацій не має великого фіскального значення. Його питома вага у податкових надходженнях більшості розвинутих країн порівняно низька. Винятком можна вважати лише Японію, де податки на прибуток, що отримуються на всіх бюджетних рівнях і під різною назвою, становлять 21,5% і відрізняються від частки особистого прибуткового податку всього на 5,3 процентного пункту. Це пояснюється низьким рівнем податкових методів державного регулювання

В Україні податок на прибуток є однією з домінуючих складових дохідної частини консолідованого державного бюджету. Питома вага цієї статті в загальній сумі доходів бюджету в останні роки коливається в межах від 16% до 23%. Система прибуткового оподаткування підприємств характеризується частою зміною об'єкта оподаткування. Так, у 1991 році податок справлявся з прибутку, в 1992 - з доходу, в 1993 - спочатку з прибутку, а потім (з II кварталу цього року) - знову з доходу. В 1994 році об'єктом оподаткування залишався дохід, а в 1995 знову здійснено перехід до оподаткування прибутку.

У Франції арсенал податкових інструментів для стимулювання розвитку підприємств досить різноманітний. Численні податкові знижки та пільги, які забезпечують умови діяльності бізнесу на важливих етапах розвитку. Серед методів податкового характеру використовують повне звільнення малого і середнього бізнесу від сплати податку на прибуток протягом перших двох років існування, на 75% - протягом третього року, на 50% - на четвертому, і на 25% - на п'ятому. Звільнення від оподаткування на перші два роки від сплати

податку на забудовану територію, професіонального податку. Також знижки передбачаються для підприємств, які мають намір вийти на світовий ринок, знижка на науково-дослідні витрати, режим прискореної амортизації для обладнання, знижка на витрати, пов'язані з професійною підготовкою кадрів та інші.

Розглянувши структуру прямих податків розвинутих країн в історичному аспекті, можна помітити її відмінність від сучасної структури. Так, у США напередодні Другої світової війни частка податку на прибуток корпорацій становила майже половину податкових доходів федерального бюджету, тенденція до її зменшення стала набирати сили в післявоєнний період: 1955 р. – 30%, 1969 р. – 20%, 1975 р. – 15%, 1980 р. – 13,3%, 1983 р. – 6,3%. Це можна пояснити як більш низьким рівнем індивідуальних доходів громадян, що дало менші надходження від особистого прибуткового податку в бюджет, так і особливостями податкової політики.

Отже, одна з найважливіших перспективних задач удосконалення системи оподаткування прибутку в Україні - це ослаблення її фіскальної спрямованості, лібералізація при підвищенні чіткості і ясності податкового законодавства, ліквідація численної і суперечливої нормативної бази, складних і невизначених податкових процедур. Реформування системи оподаткування прибутку, як і податкової політики в цілому повинно спиратися тільки на відтворювальний принцип, податок повинен стимулювати зростання виробництва, його пропорційність, підвищення продуктивності праці. Ми бачимо, що більшість країн світу визнали необхідність зменшення податкового тягаря, що безпосередньо виявляється у зменшенні ставок податку на прибуток підприємств, у збільшенні пільг та знижок (у Росії та Сербії встановлені такі ставки - 14%, Латвії - 15%, Угорщині - 18%).

Україна має оцінити зарубіжний досвід і сформувати таку податкову систему, яка б не стримувала, а сприяла розвитку як малого, так і великого бізнесу, вивільнити від оподаткування ту частину прибутку, яка інвестується у виробництво, а також прибутку від приросту обсягів експортної продукції, запровадити диференційовані ставки податку в залежності від строку існування підприємства, від галузі господарства, в якій воно функціонує.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

доц. Ілляшенко К., студентка Горунова Ю.

На сучасному етапі розвитку вітчизняних економічних відносин система пенсійного забезпечення населення країни має ряд складних проблем. За час реформування вітчизняної системи пенсійного забезпечення в Україні сформовано трирівневу систему пенсійного забезпечення: державна солідарна система, накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування й система добровільного недержавного пенсійного забезпечення.

В ринкових умовах солідарна пенсійна система як базовий інститут соціального захисту втратила можливість адекватно реагувати на соціальні ризики та забезпечувати належний рівень пенсійного забезпечення населення. Об'єктивний характер соціальних ризиків обумовлює необхідність формування нових соціально-економічних інститутів, відносин та механізмів, за допомогою яких створюються умови для посилення соціального захисту та підвищення рівня пенсійного забезпечення населення.

Широке коло питань, пов'язаних з удосконаленням системи управління недержавними пенсійними фондами та соціальним страхуванням а також забезпеченням дієвості соціального діалогу при реформуванні пенсійної системи розглянуто В. Ішковим, І. Кравченко, Л. Логачовою, Н. Лук'янченко, О. Макаровою, І. Новак, Л. Ткаченко та ін.

Відомо, що умови життя працівника після виходу на пенсію залежать від її рівня. У 2009 році середній розмір місячної пенсії за віком становив 942,7 грн, за інвалідністю – 742,7 грн, тоді як у лютому 2009 року середній розмір заробітної плати дорівнював 1723 грн. При цьому зазначимо, що жодна країна, навіть найзаможніша, не в змозі забезпечити виплату пенсії своїми громадянами на рівні середньомісячної заробітної плати, не говорячи вже про постсоціалістичні країни, до яких належить і Україна.

Сьогодні з виходом працівника на пенсію його місячний дохід становить 30% заробітної плати. Забезпечити собі нормальні житлово-побутові умови за рахунок мізерної пенсії пересічному пенсіонеру дуже важко. Саме тому певна частина працівників, починаючи, як правило, з 30-річного віку, не покладаючись на державу, починають відраховувати частину свого заробітку до недержавного пенсійного фонду.

В останні роки зросла кількість вкладників недержавних пенсійних фондів, показники розвитку яких наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Основні показники розвитку недержавних пенсійних фондів України упродовж 2005-2008 років

Показник	2005	2006	2007	2008
Укладено пенсійних контрактів, тис. од.	30,6	41,5	55,9	62,3
Кількість учасників, тис. осіб	88	193	279	482
Пенсійні внески, млн. грн.	36,4	119,7	234,0	582,9
Кількість осіб, що отримують пенсійні виплати, тис. осіб	—	3,9	5,5	10,9
Пенсійні виплати, млн. грн.	—	4,0	9,1	27,3

Серед найважливіших проблем що гальмують поступовий розвиток недержавного пенсійного в Україні слід відзначити: недосконалість законодавчого регулювання; нерозвиненість фінансових ринків та відсутність умов для довгострокового інвестування пенсійних активів; недовіра населення до різноманітних фінансових інститутів, особливо тоді, коли йде мова про інвестування грошових коштів на тривалий період.

Для того, щоб населення повірило в ідею недержавного пенсійного забезпечення, реальність отримання додаткової пенсії повинна бути гарантована. Тому що невиконання зобов'язань з виплати пенсій може призвести до серйозних соціальних заворушень у суспільстві, найкращим гарантом може виступати держава шляхом жорсткого регулювання дій суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення. Так, наприклад, розмір пенсійного депозитного рахунку в банківській установі повинен обмежуватися сумою, яку банк може повернути, використовуючи кошти фонду страхування вкладів фізичних осіб.

Враховуючи існуючі проблеми функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення для її подальшого розвитку та діяльності вже створених НПФ необхідно по-перше скоординувати діяльність основних державних регуляторів цієї системи. Це створить необхідну держану підтримку діяльності НПФ на початковому етапі діяльності, надасть їм певний час для зміцнення та розвитку своєї діяльності і дозволить у подальшому стати конкурентоздатними на ринку послуг з недержавного пенсійного забезпечення по відношенню до страхових організацій, які вже мають і тривалий досвід і значні обсяги активів для активної діяльності на фінансовому ринку.

Окрім цього, потрібно проводити більш активну інформаційно-роз'яснювальну роботу, використовуючи соціологічні та маркетингові інструменти по відношенню до потенційних вкладників та учасників НПФ. При цьому необхідно враховувати досвід інших розвинених систем недержавного пенсійного забезпечення, адаптувавши його до особливостей українського ринку.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

доц. Ілляшенко К.В., студентка Луніна Н.А.

Аналіз системи непрямого оподаткування показує, що податкова політика в сфері непрямого оподаткування вимагає вдосконалення. Наша країна, якщо вона хоче стати розвиненою повинна вивчати досвід податкового регулювання у розвинутих країнах світу таких як: Німеччина, Франція, Швеція. Незважаючи на специфічні особливості економіки і традиції кожної з вище перелічених країн в системі реформування податків в цих країнах установлені практично спільні риси побудови податкової системи: діють приблизно ті ж самі види непрямих податків. Переважаючим податком у Франції за сумою надходжень є непрямі, і у першу чергу - ПДВ. Основна ставка податку - 18,6%. Підвищена ставка (22%). Загальна ставка ПДВ в Німеччині складає 15%. Стандартна ставка ПДВ в Швеції становить 25%.

Над питанням оптимізації ПДВ, зокрема, працювали такі вчені як Бурковський В.В., Д'яконова І.І., Дрига А.Б., Мельник М.В та інші.

Аксіомою сьогодні є розуміння того, що гнучка податкова політика дає змогу оптимізувати інтереси державної казни з інтересами окремих підприємців, а також з інтересами громадян – платників податків. Непрямі податки впливають на споживача. При вмілому їх використанні держава може регулювати процес споживання, стримуючи його в одному напрямку та стимулюючи в іншому. Таке регулювання повинно бути відкритим, тому що не завжди інтереси держави співпадають з інтересами суспільства.

Єдина для всіх товарів ставка ПДВ знижує його регулюючу роль. Світовий досвід переконує доцільність використання декількох різних ставок. Структура споживання різних верств населення суттєво відрізняється, тому принцип справедливості оподаткування може бути реалізований через диференційований підхід до встановлення непрямих податків на окремі види товарів, робіт, послуг.

За допомогою податків держави намагаються стримувати інфляцію, забезпечувати фінансову стабілізацію, стимулюють розвиток виробництва і збільшення інвестицій, встановлюють режим протекціонізму для захисту інтересів вітчизняних товаровиробників, надають до-

тації малозабезпеченим регіонам, допомагають малозабезпеченим громадянам, обмежують виробництво і споживання окремих видів товарів, регулюють експорт та імпорт.

Систематизовані нами результати аналізу значення та ролі непрямих податків взагалі та ПДВ, зокрема, в регулюванні економічних відносин у державі дозволяють зробити наступні висновки:

1. Соціально-орієнтована ринкова економіка, передбачає необхідність посилення соціальної і регулюючої функцій держави. Рівень фіскальності в таких умовах має визначатись виключно обсягом доходної частини бюджету країни, який повинен бути достатнім для виконання чітко визначених законодавством державних функцій.

2. Через оптимізацію співвідношення між прямими і непрямими податками створюється можливість економічними методами регулювати рівень ділової активності, прискорення накопичення капіталу, загальний рівень активності споживчого ринку.

3. Під впливом зниження ставки податку на додану вартість об'єктивно мають відбутися зміни у сфері зайнятості населення та в рівні його доходів. Зниження ставки даного виду податку в переважній більшості має забезпечити пожвавлення ділової активності у сфері виробництва товарів та послуг, що, у свою чергу, сприятиме стабілізації та розширенню попиту на робочу силу, а також збільшенню рівня доходів.

4. Визначено, що податок на додану вартість є найбільш нейтральним щодо різних груп товарів, його зниження рівномірніше впливатиме на зменшення цін, а відтак і на розширення споживання.

5. Виходячи з того, що фактор бідності виступає головним чинником, який визначає ступінь диференціації населення за рівнем споживання, доцільно диференціювати ставки податку на додану вартість в залежності від поділу на товари першої і не першої необхідності, як це практикується у більшості країн світу. В основу такої диференціації має бути покладений принцип соціальної значущості товарів та послуг. Водночас мають бути розроблені чіткі критерії віднесення товарів до категорії предметів розкоші.

У цивілізованому світі давно прийшли до поняття того, що платник податку – головна фігура у державі, у якої є права, які захищені законодавством. Тому нам необхідно зробити так, щоб платник податків був впевнений - держава створює сприятливі умови для його життя і діяльності, а не обмежується тільки функціями.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК СПОСІБ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

доц. Кобушко І.М., студент Стоцький І.І.

Сьогодні ефективна оптимізація оподаткування для підприємств так само важлива, як і виробнича чи маркетингова стратегія. Особливо це питання становиться актуальним в період світової фінансової кризи. Це пов'язано не тільки з можливістю економії витрат за рахунок платежів до бюджету, але і з загальною економічною безпекою підприємства. Розробляються схеми оптимізації податкових платежів стають останнім часом все більш індивідуалізованими, але всі вони повинні оцінюватися з точки зору тих основних принципів, які дозволяють у кінцевому підсумку говорити про доцільність вибору способу руху фінансових потоків. Управління грошовими потоками на підприємстві досить суттєво залежить від рівня управління податками на ньому, використанні різноманітних методів для мінімізації податкового тиску.

Основні способи оптимізації – це використання «пробілів» законодавства, застосування податкових пільг, вибір форми діяльності, правильне формування облікової політики, використання офшорів, застосування пільгових підприємств, зміна строку сплати податків, правильне укладання договорів, формування статутного капіталу, правильна поведінка з перевіряльниками та ін. Проте, розробляючи різноманітні механізми податкової оптимізації, необхідно враховувати, що ухилення від сплати податків є як адміністративно, так і кримінально карним злочином (ст. 212 ККУ «Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів»).

Досить поширеною є використання для податкової оптимізації спрощеного режиму оподаткування. Наприклад, при використанні єдиного податку мінімізація відбувається наступним чином: 1) компанія дробить свій бізнес, щоб кожен підрозділ відповідав визначенню малого підприємства та сплачував податки за спрощеною системою; 2) холдинг створює підприємства, які працюють за спрощеною системою для виконання сервісних функцій (прибирання офісів, вантажно-розвантажувальні роботи, технічне обслуговування обладнання); 3) підприємство реалізує продукцію через фірму, яка перебуває на єдиному податку, продаючи їй продукцію з мінімальною націнкою, щоб перевести податкове навантаження на організацію-«спрощення».

Також часто використовується так звана «інвалідна» схема. Використовуючи пільгу, вказану в пп. 7.12.1 Закону «Про оподаткування прибутку підприємств», громадські організації інвалідів (ГОІ) пропонують фірмам таку схему мінімізації. Підприємство, яке оптимізує податки, звільняє своїх співробітників, а ГОІ створює дочірню компанію, куди і переводять співробі-

тників. Укладається договір аутсорсингу персоналу, тобто переведені співробітники працюють у тій же фірмі, де і працювали, але реально значаться в дочірній компанії ГОІ. Така схема дозволяє оптимізувати не тільки податок на прибуток, але й ПДВ.

Існує велика кількість інших легітимних і не зовсім методів оптимізації (заниження ціни реалізації, використання транзитних фірм, придбання сумнівних з точки зору фактичного надання і використання у господарській діяльності послуг, залучення позикових та кредитних коштів під відсотки, застосування розрахунків у вигляді цінних паперів для податкових органів передусім стосується застосування векселів і т.д.), але всі вони повинні базуватись на наступних принципах: 1) принцип адекватності витрат (вартість схеми не повинна перевищувати суми зменшення податків); 2) принцип юридичної відповідності (схема оптимізації повинна бути, безперечно, легітимною в відношенні як до вітчизняного, так і до міжнародного законодавства); 3) принцип конфіденційності (доступ до інформації про фактичне призначення та наслідки проведених трансакцій має бути максимально обмежений); 4) принцип підконтрольності (досягнення бажаних результатів від використання схеми оптимізації податкових платежів залежить від добре продуманого контролю та існування реальних важелів впливу на всіх виконавців і на всіх етапах), 5) принцип допустимого поєднання форми і змісту; 6) принцип нейтралітету (оптимізацію податкових платежів необхідно здійснювати за рахунок своїх податкових платежів, а не за рахунок збільшення відрахування незалежних контрагентів); 7) принцип диверсифікації; 8) принцип автономності (дії щодо оптимізації оподаткування повинні якомога менше залежати від зовнішніх учасників).

Оптимізація оподаткування – це організаційні заходи в рамках чинного законодавства, пов'язані з вибором часу, місця та видів діяльності, створенням та супроводженням найбільш ефективних схем та договірних відносин, з метою збільшення грошових потоків компанії за рахунок мінімізації податкових платежів. Оптимізація зменшує суму податків, але не зводить їх до нуля. Повністю уникнути сплати податків неможливо, та й не бажано; оптимізація вимагає певних витрат, питання лише в їх розмірі. Завдання податкової оптимізації - отримати максимальну вигоду з мінімальними витратами, оптимізувавши таким чином грошові потоки підприємства. В наш час є сенс говорити про зменшення податкового тиску і попередження занадто складного податкового обліку в межах діючого законодавства. Результат залежить від того, як ці закони розуміти і в яких ситуаціях використовувати.

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

доц. Рубанов П.М, студентка Олійниченко А.О.

Об'єктивна необхідність існування дебіторської заборгованості в умовах ринкової економіки, з одного боку, та наявність кризи неплатежів – з іншого, обумовлюють виникнення проблем у системі управління фінансовою діяльністю підприємств, що суттєво впливає на ефективність функціонування цих підприємств та економіки України в цілому.

Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку з метою складання фінансової звітності дебіторська заборгованість класифікується за наступними ознаками:

- зв'язок з нормальним операційним циклом;
- термін погашення;
- об'єкти, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів;
- своєчасність оплати боржником дебіторської заборгованості.

Економічна вигода від дебіторської заборгованості виражається в тому, що підприємство в результаті її погашення розраховує рано чи пізно отримати грошові кошти або їх еквіваленти. Відповідно дебіторську заборгованість можна визнати активом тільки тоді, коли існує ймовірність її погашення боржником.

Проведене дослідження показало, що алгоритм управління дебіторського заборгованістю повинен мати наступні обов'язкові складові.

- 1) фінансовий аналіз діяльності організації-постачальника;
- 2) розробка кредитної політики організації;
- 3) прийняття рішення про надання кредиту, страхування дебіторської заборгованості;
- 4) зміна кредитної політики організації;

У сучасних економічних умовах основними завданнями управління дебіторською заборгованістю є наступні:

1. Сприяння зростанню обсягу продаж шляхом надання комерційного кредиту і тим самим зростанню прибутку.

2. Підвищення конкурентоздатності за допомогою відстрочки платежів.

3. Визначення рівня ризику неплатоспроможності покупця.

4. Розрахунок планового розміру резерву сумнівних боргів.

Уточнення економічного змісту дебіторської заборгованості, виявлення причин виникнення окремих її складових елементів розроблені на цій основі пропозиції щодо вдосконалення її класифікації будуть сприяти подальшому розвитку наукових досліджень у напрямку вирішення проблемних питань, що виникають при визначенні дебіторської заборгованості активом, її оцінки та аналізу.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ

доц. Рубанов П.М., студентка Протасенко М.О.

Оборотні активи суб'єктів господарювання є складною економічною категорією, в якій переплітається безліч теоретичних і практичних питань. Серед них досить важливою є організація ефективного управління оборотними активами підприємств.

Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємств багато в чому залежать від ефективного управління їх оборотними активами, вимоги до якого в даний час істотно зростають.

У свою чергу основні показники діяльності підприємств істотно впливають на розмір доходів держави, соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення.

Тому в сучасних умовах господарювання величезного значення і особливу актуальність набувають питання розробки напрямів ефективного управління оборотними активами підприємств.

Складовою частиною ефективної системи управління оборотними активами підприємств повинне бути управління їх товарними запасами.

До основних заходів, які є необхідними передумовами ефективного впровадження системи управління запасами, слід віднести:

1. Управління запасами необхідно зробити частиною корпоративного плану підприємства.
2. Необхідним є контроль за часом оформлення документів.
3. Повинен бути визначений документообіг для кожного типу вилучення зі складу. Матеріали не повинні покидати склад без відповідної реєстрації ні за яких умов.
4. Слід визначити і використовувати адреси основного і додаткового зберігання для кожної з товарних позицій.
5. Повинна бути забезпечена точність складських даних.
6. Слід визначити чіткі принципи поповнення запасів для максимізації складського обороту і мінімізації рівня запасів для кожного з продуктів.
7. Швидкість обороту товарних запасів повинна бути настільки високою, наскільки це економічно можливо.

8. На підприємствах величезну увагу слід приділяти проведенню інвентаризацій. Для поліпшення управління товарними запасами і посилення контролю над їх зберіганням необхідно проводити інвентаризацію двічі на рік.

Для оцінки рівня забезпеченості товарними запасами підприємства необхідно розраховувати наступні показники:

1. Співвідношення об'єму реалізації (без ПДВ і акцизів) і товарних запасів;

2. Співвідношення товарних запасів і чистого оборотного капіталу (оборотний капітал підприємства мінус сума заборгованості).

Названі показники доцільно порівнювати з аналогічними показниками по інших підприємствах і з середніми по даній галузі промисловості.

Фінансовий відділ спільно з виробничими і постачальницькими службами повинен встановлювати мінімальний і максимальний рівень товарних запасів.

Для покращення роботи кожного підприємства потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення, сприяти зменшенню дебіторської та кредиторської заборгованості, насамперед:

1. З метою скорочення розміру існуючої дебіторської заборгованості необхідно:

- провести інвентаризацію дебіторської заборгованості;
- оцінити ймовірність її стягнення;
- розробити найбільш ефективні в кожному конкретному випадку заходи інкасації дебіторської заборгованості.

2. Щодо кредитування клієнтів у майбутньому, то необхідно розробити методи аналізу платоспроможності потенційних клієнтів, визначити період кредитування для кожного з таких клієнтів.

3. Слідкування за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості є важливим для більш ефективного використання фінансових ресурсів.

Підводячи підсумок слід відмітити, що подальші дослідження і розробки питань ефективного управління оборотними активами промислових підприємств мають величезне значення для поліпшення їх основних показників фінансово-господарської діяльності, збільшення доходів держави, прискорення соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня добробуту суспільства.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

ас. Снопченко А.В., студент Черв'як В.В.

Становлення і розвиток в Україні ринкової економіки суттєво впливає як на зовнішнє, так і на внутрішнє середовище функціонування підприємств різних форм власності. Малий бізнес має велике значення для суспільства завдяки гнучкості та пристосуванню до ринкової кон'юнктури, здійсненню технологічних інновацій, здатності розширювати продукти своєї діяльності відповідно до попиту за незначних інвестицій, а саме головне – сприяє зайнятості населення.

Стратегічними пріоритетами державної політики розвитку підприємництва в Україні можна назвати формування сприятливого підприємницького й інвестиційного середовища. У продовж останніх років вдалося досягти певних позитивних зрушень у цій сфері, зокрема зросла кількість малих та середніх підприємств по Україні. Кількість суб'єктів малого підприємництва на початок 2008 р. складала 2576,5 тис. одиниць, що на 11,1% більше від 2007 року (відповідно 2319,1 тис. од. у 2007 р.), та на 74% у порівнянні з 2001 роком (даний показник склав 1480,7 тис. од). За даними Державного комітету статистики у 2007 році обсяг реалізованої продукції становив 106049,5 млн. грн., тоді як у 2008 році даний показник склав 492378,7 млн. грн., що у 4,64 рази більше від попередньо аналізованого року. Збільшилась кількість найманих працівників у 2008 р. у порівнянні з 2007 р. на 2500 осіб.

Ключовим завданням державного управління малим бізнесом має бути підвищення конкурентоспроможності, боротьба із корупцією, перехід до якісного рівня зростання суб'єктів малого підприємництва, підвищення продуктивності праці, забезпечення зайнятості шляхом створення нових робочих місць.

Загалом, державні пріоритети щодо вдосконалення функціонування розвитку підприємництва ґрунтуються на:

- впроваджені принципів Європейської хартії для малих підприємств;

- положеннях Концепції вдосконалення державного регулювання господарської діяльності, схваленої Указом Президента України від 03.09.2007 №816.

- аналізі рівня реалізації Законів України «Про державну підтримку малого підприємництва», «Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та інших законодавчих актів щодо підтримки малого бізнесу.

Підвищення рівня конкурентоспроможності підприємництва є одним із ключових завдань у діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Стратегічними пріоритетами державного регулювання малого бізнесу мають бути:

1. Підтримання іміджу малого бізнесу серед населення України.
2. Подолання кризових явищ та негативного їх впливу на сектор малого бізнесу.
3. Здійснення суворого контролю щодо виконання антикорупційних програм і рішень в усіх ланках управління.
4. Формування гарантій недоторканості приватної власності.
5. Врегулювання повноважень Верховної Ради України, Президента України та КМУ з приводу здійснення ними державної політики як однієї із складових розвитку малого бізнесу.
6. Створення стабільної податкової системи, адаптація податкового законодавства до законодавства ЄС.
7. Застосування спрощеної системи оподаткування.
8. Здійснення заходів щодо захисту ринку України від недоброякісної імпортової продукції.
9. Формування конкурентного бізнес-середовища.
10. Сприяння розвитку малих та середніх інноваційних підприємств та фондів підтримки малого підприємництва в Україні.
11. Поглиблення міжрегіонального та міжнародного співробітництва.

Малий бізнес – невід’ємна частина загальноекономічних і соціально-економічних процесів, його розвиток має безліч переваг для суспільства в цілому. Для подальшого стабільного функціонування малого підприємництва державі необхідно розробити і застосувати на практиці стратегічні пріоритети його регулювання.

ФОНДОВИЙ РИНОК ЯК ВАЖЛИВИЙ СЕГМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ, МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ ЙОГО РОЗВИТКУ

ст. викладач Іваненко А.П., студент Романцова Ю.С.

В усіх країнах світу фондові ринки (ФР) виконують наступні головні функції: а) акумулюють заощадження суб'єктів економіки (резидентів та нерезидентів), перетворюючи їх на капітальний ресурс економіки; б) сприяють оперативному переливу цих капіталів у найбільш ефективні та перспективні галузі економіки, створюючи передумови для самооптимізації (передусім структурної) економічної системи, в тому числі і через механізми злиття та поглинання; в) сприяють інтеграції національних економік у світогосподарчий розподіл праці, що в свою чергу стимулює приплив прямих, непрямих та портфельних інвестицій і багато ін.

Що стосується України, то вона не має того ефективного ФР, на якому підприємства можуть отримати необхідні ресурси для розвитку, інвестори – вкласти кошти для забезпечення передбаченого прибутку, а професійні учасники ринку надійно та професійно їх обслуговувати, з чого витікає, що ФР України, у його теперішньому стані, не тільки не виконує головної своєї функції – каталізатора розвитку економіки, а навіть вже починає гальмувати ці процеси. Єдина функція ФР України, яку він зараз обслуговує, полягає у приватизації держмайна. Проте і вона, якщо проаналізувати звіти ФДМУ, виконується, м'яко кажучи, не зовсім задовільно. Причина всього сказаного – нерозвиненість вітчизняного ФР (законодавча, структурна, технологічна, інструментальна).

ФР в Україні є майже повністю позабіржовий, розірваний на окремі регіональні шматки, у структурі якого лише невелика частина обсягів припадає на організаційно оформлений ринок, зокрема ПФТС, яка не є інтегрована у депозитарну систему й не має клірингового банку, що значно обмежує і її можливості.

В результаті, вітчизняний ФР є недосконалим, непрозорим, непривабливим, а отже, його можливості є вкрай обмеженими.

За Законом України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" (ст.2), держава бере на себе обов'язки по створенню умов для ефективної мобілізації та розміщення учасниками ФР фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства та ін., пов'язане із створенням цивілізованого, прозорого, відкритого ФР та інтеграції його у світовий ФР. Згідно з цим, державі доцільно взяти на себе головний тягар вирішення наступних стратегічно важливих для становлення вітчизняного ФР завдань.

1. Створення якісної загальнонаціональної базової електронної інфраструктури, передусім Internet-середовища, у якому зможуть інтегруватися і працювати у режимі реального часу усі учасники ФР України – депозитарії, зберігачі, реєстратори, фондові біржі та торговельно-інформаційні системи (ТІС), інвестиційні компанії і фонди, брокерські контори, банки та ін. Можливість роботи операторів ФР на ньому у режимі реального часу повинна значно поживити ситуацію на вітчизняному ФР, бо нарешті надасть можливість емітентам цінних паперів (ЦП) і операторам ФР почати працювати з найбільш перспективними ЦП для ризикованого українського ФР – фондовими деривативами, для яких вже існує відповідна законодавча база.

2. Задля створення ефективно функціонуючого загальнонаціонального біржового сегменту ФР, надання допомоги (передусім фінансової) регіональним фондовим біржам (ФБ) у створенні систем електронних торгів з можливістю проведення таких торгів з віддалених терміналів у режимі реального часу (зараз таку систему має лише Українська ФБ).

3. Надання допомоги суб'єктам ФР, що організують торги на своїх сегментах ФР, у запровадженні розрахунків за схемою: "поставка проти оплати" (DVP), яка дозволить: а) гарантувати виконання угоди; б) збільшити коло контрагентів (можна буде укласти угоди навіть з невідомими контрагентами, оскільки виконання угоди буде гарантоване); в) зменшити витрати на трансакцію; г) прискорити час виконання угоди (угода зможе бути виконана в день укладання).

4. Закінчити створення кліринго-розрахункового центру та встановити кореспондентські відносини Національного Депозитарію України з депозитаріями ін. країн і укласти з ними угоди щодо обслуговування розміщення та продажу за межами України ЦП українських емітентів або похідних документів, у тому числі американських та глобальних депозитарних розписок.

5. З метою якнайширшого залучення самого важливого інвестора – внутрішнього (населення) до роботи на ФР, на базі Національної мережі аукціонних центрів (НМАЦ) (колишня Національна мережа центрів сертифікатних аукціонів), з використанням можливостей Internet, створити умови для роботи населення на ФР в режимі реального часу, консультування та інформування населення стосовно питань, пов'язаних з ФР тощо.

Фінансуватися ці заходи можуть з наступних джерел: а) бюджетне фінансування; б) внески інституційних учасників ФР; в) за кошти мобілізовані шляхом розміщення цільових облігацій під гарантії держави серед юридичних та фізичних осіб; а) закордонні кредити, гранти тощо. З урахуванням того, що як ФР, так і Internet є безстроковими високоприбутковими проектами, такі облігації доцільно було б робити купонними, безстроковими. Проблем з їхнім розміщенням не передбачається.

ПРОБЛЕМЫ ИЗМЕРЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА

студентка Крамаренко А. И.

Измерение эффективности НТП позволяет выбрать наиболее важные направления развития науки и ее влияния на технологию производства. Исследования в области экономики НТП ставят задачей сопоставление затрат на науку и получаемого от ее развития эффекта. Трудность определения эффективности науки заключается в том, что затраты обычно можно выявить, результаты же часто не поддаются подсчету.

При исследовании мероприятий по развитию науки и техники необходимо анализировать их эффективность в динамике в течение относительно длительного периода времени, учитывая цикличность распространения научно-технических достижений и особенности их освоения с тем, чтобы установить целесообразность развития тех или иных направлений НТП. Практика показывает, что значительная часть результатов фундаментальных исследований не может быть сразу же внедрена в материальное производство и потребляется лишь в сфере науки и потому лишь косвенно и в перспективе влияет на результаты экономического и технического развития. Следовательно, правильную стратегию развития науки и техники можно определить при условии разработки перспективных концепций научно-технического развития, опирающихся на методы оценки результативности, которые будут учитывать все проявления НТП.

В силу двойственной природы научно-исследовательской деятельности — с одной, стороны, как источника удовлетворения потребностей в познании окружающего мира и получении новой научной информации, а с другой стороны, как интеллектуальной предпосылки повышения эффективности производства — оценка результативности будет неоднозначной. В первом случае научная деятельность может признаваться результативной, если в конечном счете будет получена новая научная информация. Во втором случае ее следует считать эффективной лишь тогда, когда результаты исследований способствуют повышению эффективности производства.

По мнению многих экономистов, целесообразно использовать экономические методы оценки в их законченной форме лишь в сфере прикладных исследований и разработок, преследующих конкретные хозяйственные цели. Фундаментальные науки решают экономические задачи весьма опосредованно и преследуют непосредственно познавательные и социальные цели, следовательно, в этой сфере науки использование тождественных экономических методов неприемлемо. Е. Н. Блюков считает, что одна из «...важнейших функций, которую может и должен выполнять

инструментарий измерений экономической эффективности в сфере науки — это функция обнаружения новых научных и технических проблем. Именно она позволяет лучше понять содержание задачи измерения эффективности науки и научно-исследовательских работ как задачи формирования экономически содержательных критериев управления процессом возникновения, выбора и реализации новых возможностей развития системы общественного производства».

Следует иметь в виду, что не все слагающие эффекта НТП поддаются стоимостной оценке. Эффективность науки как функции производства новых идей вообще не поддается традиционной стоимостной оценке. Эффект фундаментальных и прикладных исследований, особенно непроизводственного назначения, чаще всего выражается в достижении заданных новых научных и технических результатов. Лишь определенная часть научных исследований и разработок, носящих прикладной характер и направленных на решение конкретных задач в сфере материального производства, участвует в создании стоимости общественного продукта и потому оценку эффективности должны получать в стоимостной форме. И потому одной из основных проблем измерения НТП является создание такой системы измерения результатов, при которой было бы возможным действенное экономическое регулирование НТП, создание комплексных методов выявления и использования резервов ускорения технического перевооружения производственного аппарата.

Но данная проблема не является единственной. Существует проблема распределения полного экономического эффекта полученного от комплекса мероприятий по НТП между участниками разработки. Очевидно, что в основу данного распределения нельзя положить затраты каждого звена, при этом игнорируя творческий элемент, который был вложен каждым из участников разработки на каждом этапе исследований. Отечественной экономической школой предлагалось относить на исследовательские и проектно-конструкторские работы от 30 до 50%, на технологические работы и подготовку производства — от 20 до 35% и на освоение и организацию производства — от 25 до 40% всего эффекта от внедрения новой техники. Однако, нам представляется очевидным, что такие коэффициенты не могут быть одинаковыми для всех видов научно-исследовательских работ: здесь нужен дифференцированный, а во многих случаях и индивидуальный подход.

В целом задачу определения эффективности НТП нельзя считать полностью решенной. Необходимо дальнейшее изучение этой проблемы, тем более, в эпоху научно-технической революции технический прогресс является основой экономического роста

Научный руководитель: ас. Салтыкова А. В.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ ОЦІНКИ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ЗА ПОРІВНЯЛЬНИМ ПІДХОДОМ

ст. викладач Михайленко Д.Г., студент Боронос Д.В.

Порівняльна оцінка широко використовується виходячи з декількох причин. По-перше, оцінку по мультиплікаторах і порівнянних фірмах можна провести з набагато меншим числом явних передумов і значно швидше в порівнянні з оцінкою через дисконтування грошових потоків. По-друге, порівняльну оцінку простіше зрозуміти і легко представити клієнтам і замовникам, ніж оцінку через дисконтування грошових потоків. Нарешті, набагато ймовірніше, що порівняльна оцінка відображає поточний стан ринку, оскільки цей підхід вимірює відносну, а не внутрішню цінність.

Порівняльна оцінка включає два компоненти. Перший полягає в наступному. Для того, щоб визначити цінність активів, ґрунтуючись на їх порівнянні, ціни потрібно привести до стандартизованого вигляду, що зазвичай досягається шляхом конвертації цін у мультиплікатори прибутку, балансової вартості або обсягу продажів. Другий компонент полягає у виокремленні порівнянних підприємств, що в принципі доволі важко зробити, так як не існує двох ідентичних підприємств.

Використання порівняльної оцінки широко практикується. Більшість дослідницьких звітів по власному капіталу і багато оцінок поглинань базуються на мультиплікаторах, таких, як «ціна/об'єм продажів» і «цінність/ЕВІТДА», а також на групі порівнянних фірм. Фірми, що функціонують у тому ж бізнесі, що і оцінювана фірма, заведено називати порівняльними.

При покупці самого бізнесу, що є протилежним придбанню у ньому одних лише акцій, зазвичай досліджують цінність фірми, звертаючись до мультиплікатора операційного доходу або прибутку до сплати відсотків, податків, нарахування зносу і амортизації (ЕВІТДА). Безумовно, для покупця акцій або фірми низький мультиплікатор кращий, ніж високий. Але при цьому слід пам'ятати, що на їх величину складно впливають потенціал зростання і ризик бізнесу, що придбавається.

Розробка моделі оцінки ринкової вартості бізнесу за порівняльним підходом.

В процесі розробки власної регресійної моделі оцінки ринкової вартості бізнесу за порівняльним підходом, перед нами перш за все постала задача вибору оптимального мультиплікатора. Ми обрали мультиплікатор «ринкова вартість/балансова вартість» (РВ/БВ). З нашої точки зору, даний мультиплікатор найбільш якісно відповідає завданням моделі.

Наступним кроком є визначення основних коефіцієнтів, що найбільш точно відповідають потребам розробленої моделі. На нашу думку, визначати відношення $PВ/БВ$ акції варто за моделлю, в якій пов'язані наступні коефіцієнти:

- Рентабельність власного капіталу ($Pвк$).
- Коефіцієнт фінансування ($Кф$).
- Коефіцієнт поточної ліквідності ($Кпл$).
- Коефіцієнт обертання активів ($Коб$).

Рентабельність власного капіталу. Даний фінансовий показник є основним критерієм, що відображає прибутковість підприємства. Показнику $Pвк$ надається таке велике значення, тому що цей критерій показує, наскільки ефективно компанія використовує власний капітал. По суті, це міра прибутку на одну грошову одиницю інвестованого капіталу, а значить, відсоткове вираження доходу, який акціонери отримують від своїх інвестицій.

Коефіцієнт фінансування. Даний коефіцієнт якнайкраще відображає фінансові ризики, що виникають в процесі діяльності підприємства. Коефіцієнт фінансування показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок власних коштів, а яка - за рахунок позикових.

Коефіцієнт поточної ліквідності. Характеризує достатність оборотного капіталу і стабільність фінансового становища компанії (визначає короткостроковий ризик). Розраховується як відношення поточних (оборотних) активів до поточних зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт обертання активів. Цей коефіцієнт характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних у нього ресурсів незалежно від джерела їх залучення та відображає, скільки разів за рік здійснюється повний цикл виробництва та обігу, або скільки одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

Адаптувавши загальну модель до умов нашого дослідження отримуємо модель оцінки ринкової вартості бізнесу за порівняльним підходом:

$$\frac{PВa}{БВa} = a_1 \times Kпл + a_2 \times Kоб + a_3 \times Kф + a_4 \times Pвк ,$$

де $PВa$ – ринкова вартість акції,

$БВa$ – балансова вартість акції,

a_i – показник ваги відповідного коефіцієнта в загальній моделі,

$Кпл$ – коефіцієнт поточної ліквідності,

$Коб$ – коефіцієнт обертання активів,

$Кф$ – коефіцієнт фінансування,

$Pвк$ – рентабельність власного капіталу.

ЧИ ІСНУЄ МАЙБУТНЄ У ЄВРО ТА ЄВРОСОЮЗУ?

доц. Мельник О.І., студентка Хижняк М.О.

Останнім часом, економічна ситуація у світі та в Європі зокрема, дедалі погіршується. Так, минулого року люди боялися свинячого грипу, а цього року європейців лякає PIGS-грип (за початковими літерами неблагополучних південних країн: Португалія, Італія, Греція, Іспанія), який став важким захворюванням валютних фондових ринків Єврозони.

Південні країни Європи завжди вважалися найслабшими у складі Європейського валютного союзу. З моменту його заснування у 1999 році, завжди була велика кількість експертів, які передрікали швидкий розпад цього союзу, зазначаючи велику різницю економічних потенціалів таких країн як Греція, Італія, Іспанія, у порівнянні з лідерами об'єднання – Німеччиною та Францією.

Саме той факт, що не було знайдено шляхів вирішення проблем, які виникли в економіці окремих європейських країн вчасно, призвели до того, що дефіцити бюджетів Португалії (9,3%), Італії (5,3%), Греції (12,7%) та Іспанії (9,5%) почали відлякувати інвесторів і ще більше погіршувати фінансову та економічну ситуацію в Єврозоні.

Показники дефіциту бюджетів цих чотирьох країн перевищують максимально допустимий дефіцит за Маастрихтською угодою, що передбачає не перевищення його 3% ВВП. Становище погіршується ще й тим, що зовнішній борг Греції складає 300 млрд. євро, а це близько 125% ВВП країни. Іспанія має одну з чотирьох найбільших економік у регіоні. Але тут слабша банківська система та рівень безробіття вище – 19%, що майже вдвічі перевищує середній показник по ЄС.

Причинами такого різкого погіршення економічного становища Португалії, Італії, Греції та Іспанії можна вважати: світову фінансову економічну кризу яка, хоча і вплинула на всі країни світу, але найбільше вразила ті, в яких економіка виявилася не достатньо сильною. Іншою причиною є саме «сильний євро». Існує думка, що саме він є головною причиною сучасного становища економік європейської периферії, що втратили можливість виправити своє становище, стимулюючи експорт за рахунок девальвації національної валюти за допомогою емісії грошей.

Дефіцит бюджетів цих країн та їх зовнішні борги зростають. Це призвело до того, що спекулянти почали масово розпродавати євро. Курс останнього почав падати. Цей процес буде відбуватися ще швидше, якщо почнеться ланцюгова реакція і подібна ситуація почне повторюватися у ще більшій кількості країн Європейського валютного союзу

Всесвітньо відомі експерти прогнозують початок кінця ЄС. Наприклад, Нуріель Рубіні заявив, що вся складність ситуації полягає в неоднорідності місцевих економік, що представлені сильним центром та відносно слабкою периферією. Розпад ЄС відбудеться, внаслідок того, що через деякий час певні країни можуть бути виключені зі складу цього об'єднання.

Відомий інвестор Джордж Сорос у газеті The Financial Times пише, що глобальна рецесія виявила помилки при створенні Єврозони. Коли почалася криза, кожна країна рятувала особисту банківську систему, замість того, щоб вирішувати ці питання разом. І Грецькі борги лише довели справу до кульмінації. Тепер, на думку мільярдера, якщо європейські країни не зможуть зробити крок до вирішення проблем, що виникли, їх валютний союз може розвалитися.

На відміну від вище наведених думок, голова ЄЦБ Жан-Клод Тріше стверджує, що абсурдно навіть думати про те, що євроблок може закінчити своє існування як єдина економічна та фінансова одиниця. Розмови про розпад блоку активізувались внаслідок важкої ситуації в Греції, яка намагається скоротити бюджетний дефіцит, а також проблеми Іспанії та Ірландії, які намагаються позбутися боргового навантаження, що весь час зростає.

Як би там не було, але проблеми існують, і їх необхідно вирішувати. Оскільки південні країни досить сильно залежать від туристичної індустрії, то одним із шляхів вирішення даних проблем можуть стати створення більш привабливих умов для туризму в цих країнах, що збільшить суми надходження до бюджетів Португалії, Італії, Іспанії та Греції. Джордж Сорос відмічає, що виходом з даної кризи міг стати спільний випуск забезпечених облігацій для рефінансування, наприклад 75% боргу. Також до шляхів фінансування дефіцитів бюджетів європейських країн можуть належати: фінансова допомога постраждалим країнам лідерами європейської інтеграції: Францією та Німеччиною, Жорстка економічна політика держави, як це застосовується у Греції, та створення аналогу МВФ – ЄВФ, який мав би допомагати країнам Європи принаймні частково зменшувати дефіцит та виплачувати зовнішні борги.

Проблеми Італії, Іспанії, Португалії та Греції – це проблеми не окремих країн, а всього європейського об'єднання і тому вирішувати їх необхідно лише разом, тому що це впливає на весь ЄС, його імідж, становище та економічну ситуацію.

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

доц. Плікус І.Й., студентка Маслова М.М.

Успішне функціонування підприємства в ринкових умовах можливе лише за умов здійснення безперервного руху грошових коштів — їх надходження і витрачання, забезпечення наявності певного вільного залишку на рахунках банку. А отже, серед головних проблем української економіки багато економістів виділяють дефіцит коштів на підприємствах для здійснення ними своєї поточної, інвестиційної та фінансової діяльності. Однак при вивченні даної проблеми з'ясовується, що однієї з причин цього дефіциту є, як правило, низька ефективність залучення і використання грошових коштів, обмеженість застосовуваних при цьому фінансових інструментів, технологій і механізмів.

Управління грошовими потоками — одна з найважливіших складових фінансового менеджменту, так як забезпечує ритмічне функціонування підприємства, його платоспроможність та фінансову стійкість.

Теоретичні засади аналізу руху грошових потоків викладені у працях зарубіжних вчених: М. Бертонеша, Л. Гапенські, Р. Поукока, Д. Хана, Дж. К. Ван Хорна, В. Балабанова, О. Горбунова, В. Дудкіна, В. Ковальова, М. Крейніної, Е. Сорокіної, Н. Хахонової. Значний внесок у сучасну теорію та практику управління грошовими потоками зробили вітчизняні вчені: І. Бланк, М. Білик, В. Галасюк, А. Козлюк, С. Надточій, А. Поддєрьогін, О. Терещенко та інші. Аналіз фахової літератури з питань управління грошовими потоками підприємства свідчить, що питанням моніторингу як інформаційно-аналітичній підсистемі управління приділяється недостатньо уваги як у теоретичному так і в практичному аспектах.

В сучасних ринкових умовах суб'єктам господарювання надається повна самостійність в прийнятті та реалізації управлінських рішень, підвищується їх економічна та юридична відповідальність за результати господарської діяльності. Об'єктивно зростає значення фінансової стійкості господарюючих суб'єктів.

Економіка України розвивається за економічними законами ринку, що передбачає прояв ринкових відносин між різними суб'єктами господарювання. Кожний з них має свої економічні

інтереси, які можуть не збігатися. Заставою виживання й основою стабільного функціонування підприємства служить розумна організація грошових потоків, що робить істотний вплив на кінцеві результати його господарювання.

Однією з головних умов нормального функціонування є забезпечення стабільності грошових позицій підприємства. Щоб визначити стратегію бізнесу, ефективно управління фінансовими ресурсами, недостатньо лише оцінити фінансовий стан підприємства, прорахувати його майбутні прибутки та збитки. Кожен керівник повинен бути впевнений у тому, що на рахунку підприємства є саме стільки коштів, скільки їх достатньо на даний момент для забезпечення функціонування основної діяльності, погашення зобов'язань, здійснення соціального захисту працівників. Тому управління грошовими потоками є одним з основних напрямків фінансового менеджменту на підприємстві.

Управління грошовими потоками являє собою систему принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням коштів підприємства й організацією їхнього обороту. Але саме аналіз руху грошових потоків дає можливість зробити більше обґрунтовані висновки про те, у якому обсязі й з яких джерел були отримані грошові засоби, що надійшли на підприємство, і які основні напрямки їхнього використання; чи здатне підприємство відповідати по своїх поточних зобов'язаннях; чи досить вільних коштів підприємства для здійснення інвестиційної діяльності й так далі.

У результаті проведеного дослідження нами було встановлено, що управління грошовими потоками має важливе практичне значення для підприємства тому що перехід до ринкової економіки жадає від його підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції й послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й керування виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи.

Отже, за результатами операційної діяльності підприємство має від'ємне значення руху грошових коштів, що є негативним моментом. Таким чином, модернізація необоротних активів призвела до негативного значення чистого руху грошових коштів від інвестиційної діяльності.

САНАЦІЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Бардакова Є.О.

На думку численних аналітиків, необхідно здійснити структурну перебудову економіки та її базових галузей. З одного боку це можна зробити за допомогою проведення ефективної політики реструктуризації та санації потенційно конкурентоспроможних підприємств, а з іншого - через ліквідацію (корпоратизацію чи конверсію) збиткових і збанкрутілих підприємств.

Численні розрахунки показують, що завершення справи про банкрутство і ліквідацію підприємства-боржника не завжди вигідно. З іншого боку рівень задоволення вимог державних органів (бюджети усіх рівнів, податкові служби) від ліквідації (продажу) підприємства дуже низький, а тому необхідно передусім розробляти механізм фінансової санації боржника.

Санація - це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді. Новим законодавством передбачена можливість реалізації плану фінансової санації після того як проти боржника порушена справа про банкрутство.

Сукупність санаційних заходів можна класифікувати. Види санаційних заходів за сферами діяльності: технологічні, фінансово-економічні, правові, гуманітарні. Види заходів за етапами проведення санації: дослідницькі та прикладні. Види санаційних заходів за впливом на майбутнє: тактичні та стратегічні.

Законодавство Німеччини, Італії, Франції, Швеції, Росії та інших держав передбачає насамперед механізм санації підприємств. Стратегія - це узагальнена модель довгострокових дій організації, що мають бути виконані для досягнення стратегічної мети за допомогою розподілу та координації ресурсів. Є чотири види стратегії оздоровлення підприємств: наступальна; стратегія делегування повноважень; стратегія компромісу; захисна.

В умовах кризи вітчизняних підприємств більш ефективно створювати і використовувати стратегію оздоровлення підприємства, яку за допомогою стратегічного управління можна конкретизувати у санаційній концепції, яка у свою чергу є основою для розроблення програми та плану санації, тобто ту систему спрогнозованих, взаємопов'язаних заходів, що спрямовані на вихід підприємства з кризи.

Згідно з положенням ст. 18 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" планування

заходів фінансової санації повинно відбуватися за визначеною процедурою, відхилення від якої може завдати підприємству-боржнику непоправної шкоди - винесення господарським судом рішення про визнання його банкрутом та подальшу ліквідацію. Схвалений комітетом кредиторів план санації та протокол засідання комітету кредиторів подаються керуючим санацією в господарський суд на затвердження. Ініціатива про санацію може походити від потенційного санатора, розпорядника майна, а також від самого підприємства-боржника. В Україні ініціаторами більшості справ про банкрутство є податкові органи.

Алгоритм фінансового оздоровлення суб'єкта оздоровлення (кожен етап супроводжується прийняттям рішень про перехід на наступний рівень): 1) Фінансово-економічна діагностика. 2) Визначення масштабу загрози кризового стану. 3) Виявлення факторів банкрутства, які визначають кризовий стан. 4) Формування концепції та цілей процедур санації. 5) Визначення заходів антикризового управління. 6) Програма санації. 7) Реалізація програм. 8) Порівняння цілі – результату. 9) Коригування. 10) Завершення процесу санації.

Формування програми здійснення процедур санації виключає необхідність конкретизації показників діагностики стану стратегічних моделей і прийомів оздоровлення внутрішнього середовища підприємства на основі управління: якістю і асортиментом; витратами; доходами; інвестиціями з урахуванням специфіки галузі.

Якщо конфлікт інтересів у досудовому порядку не знаходить вирішення, то справа вирішується у судовому порядку, тобто порушується справа про банкрутство боржника. Проблема полягає в тому, щоб зберегти висококваліфікований персонал, комерційні відносини з постачальниками сировини та матеріалів тощо. Природа досліджуваного конфлікту залежить від характеристик санаційної стратегії і плану санації (обсяг потреби в капіталі, джерела фінансування антикризових заходів, фактор ризику).

Відсутність в Україні висококваліфікованих санаторів зумовлена недосконалістю податкового, фінансово-кредитного, цінового і митного законодавства. Розв'язання цих питань сприятиме подоланню кризи, прискоренню економічної стабілізації і поліпшенню фінансового стану підприємств.

СИСТЕМА ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

студентка Коляда Н.О.

За умов реформування відносин власності особливого значення набуває дослідження процесів фінансування господарської діяльності товариств, оскільки основною вимогою ринкових відносин є фінансування підприємств. Основним джерелом, де акумулюється та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік.

Одним з важливих об'єктів бухгалтерського обліку у сучасній економіці є власний капітал підприємства, який виступає як важлива економічна категорія, та облік якого має багато проблемних питань і потребує постійного вдосконалення[4].

Так, із введенням в дію Господарського та Цивільного кодексів України висувають нові вимоги до порядку формування, змін та обліку власного капіталу.

Основними проблемними питаннями, що існують на сьогоднішній день в обліку капіталу підприємства є:

- дискусійність з точки зору різних економічних дисциплін сутності категорії "власний капітал";
- походження та структуру власного капіталу як об'єкта обліку;
- використання та особливості формування власного капіталу та його окремих складових, та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку;
- відображення власного капіталу у первинних документах, та виокремлення синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу;
- специфіка відображення власного капіталу у фінансовій звітності та розробка рекомендації щодо її удосконалення як інформаційної бази.

Практична значимість вирішення цих проблем дасть можливість поліпшення діяльності підприємства, що може забезпечити обґрунтованість прийняття ефективних управлінських рушень щодо оцінки стану результатів фінансової діяльності та його потенційних можливостей на перспективу, підвищить достовірність облікової інформації, тому зовнішні і внутрішні користувачі будуть зацікавлені у розробці удосконалення аналізу і обліку власного капіталу[5].

Також, ефективна діяльність підприємства характеризується значною мірою залежністю і від вдосконалення та рівня розвитку системи управління капіталом, бо створюється підприємство з метою отримання прибутку, і реалізувати цю мету воно може лише за умови збереження свого капіталу [2].

Управління власним капіталом підприємств та організацій тісно пов'язане із прийняттям управлінських рішень, оскільки його величина та динаміка є важливими критеріями при встановленні їх оптимальності. Власний капітал завжди виступає необхідним атрибутом діяльності - від моменту створення підприємства до його реорганізації чи, навіть, ліквідації. Ефективність його управлінської системи – є важливою характеристикою будь-якого підприємства.

Отже, управління власним капіталом суб'єкта підприємництва повинно ґрунтуватися на створенні інформаційної системи обліку, ефективного бухгалтерського обліку, аналізу і контролю власного капіталу відповідно до стратегічних та оперативних завдань підприємства.

Список використаної літератури:

1. Вівчар О.Й., Саварин В.М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 19.5. – Л.: 2009. С.146-150
2. Є.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Ю. Большакова, Г.О. Кравченко, Г.І. Никонович. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / За ред. проф. Є.В. Мниха. – К.: КНТЕУ, 2005 – 95-97 с.
3. Корчан В., Михайличенко О. Проблема обліку власного капіталу // Все про бухгалтерський облік. - № 27. – 2001. – С.10-13.
4. Пилипенко О.І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04; Нац. аграр. ун-т. — К., 2005. – 20 с.
5. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. — 526 с.

*Науковий викладач: доцент **Борнос В.Г.***

1С: ПРЕДПРИЯТИЕ 8.0 УПРАВЛЕНИЕ ТОРГОВЛЕЙ

ст. преподаватель Лисица В.И., студент Слободюк Ю.А.

Входящая в состав продукта "1С:Предприятие 8.0. Управление торговлей" типовая конфигурация "Управление торговлей" является тиражным решением, позволяющим в комплексе автоматизировать задачи оперативного и управленческого учета, анализа и планирования торговых операций.

Ключевым направлением развития нового решения является реализация мощной функциональности, предназначенной для управления торговой деятельностью:

- управление продажами; управление поставками;
- планирование продаж и закупок;
- управление складскими запасами;
- управление заказами; управление взаимоотношениями с контрагентами;
- анализ товарооборота предприятия;
- анализ цен и управление ценовой политикой;
- мониторинг и анализ эффективности торговой деятельности.

Управление продажами

Подсистема управления продажами позволяет решать задачи оперативного планирования и контроля продаж, как в натуральном, так и в денежном выражении.

Планирование продаж

Управление заказами покупателей

Подсистема содержит средства анализа заказов, призвана оказывать поддержку в принятии управленческих решений при взаимодействии с клиентами и помогать выявлять узкие места на складе.

Планирование продаж

Для обеспечения управленческого персонала компании информацией не только о фактических, но и о планируемых показателях деятельности, в конфигурации предусмотрена подсистема планирования продаж.

План-фактный анализ

Для контроля выполнения разработанных планов в конфигурации предусмотрены развитые средства сравнительного анализа информации о планах и фактических продажах.

Схемы продажи товаров

В конфигурации предусмотрены различные схемы продажи товаров

Управление закупками

Функциональность подсистемы позволяет обеспечить менеджеров торгового предприятия информацией, необходимой для своевременного принятия решений о пополнении товарных запасов и оптимизации стоимости закупаемой продукции.

Управление заказами поставщиков

Подсистема предназначена для планирования закупок и формирования заказов поставщикам в соответствии с принятой стратегией пополнения складских запасов и работы с заказами покупателей.

Мониторинг цен поставщиков

Возможности механизма ценообразования конфигурации позволяют регистрировать и сравнивать цены поставщиков, выбирать оптимального поставщика, минимизировать затраты на пополнение товарных запасов. **Управление запасами**

Учет товаров на складах компании

В конфигурации реализован детальный оперативный учет товаров на складах, обеспечивается полный контроль товарных запасов предприятия в оптовой и розничной торговле

Заказы подразделений компании

Конфигурация позволяет подразделениям компании (складам, торговым точкам) заказывать товары у других подразделений для пополнения собственных торговых запасов (внутренние заказы).

Учет накладных расходов

В конфигурации предусмотрен учет различных видов накладных расходов — затрат на транспортировку, хранение, оплаты пошлин и акцизов, услуг как собственных, так и сторонних организаций и т.д.

Аналитические отчеты

В конфигурации «Управление торговлей» реализована система универсальных отчетов.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

доц. Плікус І.Й., студент Марочко С.С.

Світова економічна наука та практика виробили універсальне джерело інформації про фінансово-економічну діяльність підприємства – бухгалтерську (фінансову) звітність, яка являється невід'ємним джерелом аналізу в процесах прийняття рішень щодо управління фінансами суб'єктів господарювання. Останнє нерозривно пов'язане з ухваленням відповідних дієвих фінансових рішень, які визначають напрямки та ефективність подальшої фінансово-економічної діяльності підприємства.

Проблеми та особливості застосування даних бухгалтерської звітності для ухвалення ефективних та дієвих фінансових рішень досліджували такі вчені як Коробко О.М., Кірейцев Г.Г., Петренко С., Янок Д, Бугрова О.О., Бичкова С.М., Максимова Г.В., Костюченко В. та ін.

Огляд літератури на наукових праць, присвячених означеній проблемі, показав, що вчені досліджують ті чи інші теоретико-методологічні та практичні питання бухгалтерського обліку, але такому аспекту як застосування бухгалтерської звітності в процесі прийняття фінансових рішень присвячено недостатньо робіт. Практика показує, що інформація, яку отримують менеджери підприємств, не повністю задовольняє їх потреби.

Слід зазначити, що існуючі форми фінансової звітності підприємств і організацій, побудовані на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку і потрібні здебільшого державним органам для зведення показників за галузями народного господарства, а також акціонерам та керівникам (власникам) для отримання інформації щодо фінансового стану підприємства та здійснення контролю, не можуть в повній мірі розкривати інформацію за різними показниками по підрозділах роботи підприємства протягом певного періоду (особливо, протягом місяця, з подальшою деталізацією). Саме через це на кожному підприємстві слід складати внутрішню звітність (управлінський баланс, управлінський звіт про фінансові результати та управлінський звіт про рух грошових коштів), під час побудови якої слід враховувати не тільки галузеві особливості, а й показники,

які контролюють менеджери на тому чи іншому рівні управління. Це надає змогу оперативно (протягом місяця) отримувати якісну аналітичну інформацію, доповнену такими важливим та цінними показниками як маржинальний дохід, рентабельність продукції (в розрізі її видів та ринків збуту) тощо.

У контексті підвищення якості, оперативності та дієвості застосування бухгалтерської звітності як об'єкту інформаційного забезпечення внутрішнього та зовнішнього контролю, на підприємствах і в організаціях України має бути створена сучасна організація бухгалтерського обліку на основі повної класифікації затрат (доповненої, зокрема, екологічними зобов'язаннями, які є суттєвими та впливають на фінансові результати та загальну економічну стабільність). Доцільним є впровадження заходів, спрямованих на удосконалення аналітичного обліку в залежності від особливостей підприємства та завдань управління (наприклад, спеціальний облік неефективних (непродуктивних) витрат в розрізі видів діяльності та вироблюваної номенклатури продукції (робіт, послуг), застосування обліку господарських процесів за центрами управління та відповідальності, місцем виникнення затрат та ін.). Також при формуванні показників внутрішньої звітності варто використати досвід зарубіжних країн, де поширена система збалансованих показників (Balanced Scorecard), яка включає групи показників за розділами: «Фінанси», «Клієнти», «Внутрішньогосподарська діяльність», «Розвиток та навчання», - і дає можливість дослідити як фінансові, так і нефінансові показники.

Такий удосконалений підхід до організації та ведення бухгалтерської звітності на підприємстві значно поліпшує процес управління, надає можливість більш повно та ефективно використовувати дані бухгалтерського обліку при здійсненні фінансово-економічної діагностики, оперативного та стратегічного планування, оцінки фінансових результатів роботи підприємства та його структурних підрозділів.

Окремої уваги заслуговує роль достовірності та правдивості даних бухгалтерського обліку. Лише перевірені та засвідчені належним чином результати діяльності дають впевненість користувачам звітності охарактеризувати в повній мірі фінансову стійкість підприємства та формулювати висновки щодо здатності його подальшого функціонування.

ТЕНДЕНЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

студент Юхименко О.А.

Кредитування має велике економічне значення, що дозволяє раціонально використовувати тимчасово вільні грошові кошти вкладників, і соціальне значення, так як сприяє задоволенню життєво важливих потреб населення в різних товарах та послугах.

В Україні, за умов інфляції та загальної економічної нестабільності, довгий час досить стійким був ринок комерційних банків, розвивалося кредитування. У 2005 – 2008 роках в Україну активно заходили системні іноземні банки, що мали потужний корпоративний бізнес. Саме з їх приходом в розпочався бум роздрібного кредитування на придбання автомобілів та побутової техніки. Наслідком стало зростання кредитування фізичних осіб та підвищується вага довгострокових кредитів. Якщо у 2005 році кредитування фізичних осіб у 1,5 рази перевищувало темпи зростання кредитування юридичних осіб, то у 2007 – 2008 роках – утричі. Частка кредитування фізичних осіб у 2005 – 2008 роках зросла більш ніж удвічі і перевищила 37% загального обсягу позик.

Залучення банками зовнішніх запозичень з метою кредитування в переважній більшості населення мало постійний характер. Але для української економіки збільшення обсягів кредитування не привело до відчутного збільшення інвестицій, зате мало відчутний інфляційний вплив (зокрема, у 2007 р. це спричинило підвищення цін на 7 %); та супроводжувалося погіршенням сальдо торговельного балансу держави загалом.

Фактор неповерненості кредитних засобів в Україні до останнього часу виглядав не більше ніж «супутнім» активним банківським операціям. Комерційні банки не хотіли відмовлятися від приросту кредитного портфеля і допускали «прострочення» кредиту. За таких умов українська банківська системи до вересня 2008 року працювала «стабільно».

Світова фінансова криза відобразилась і на банківському секторі України. Іноземні банки через іпотечну кризу згорнули кредитні програми, а вітчизняні – опинились перед загрозою втрати ліквідності. Та найбільшим катализатором кризи стала ситуація рейдерської атаки з Промінвестбанком, коли всього за кілька днів вкладники вилучили понад 3 млрд. грн. з банку. Для порятунку Промінвестбанку НБУ наприкінці вересня 2008 року відкрив кредитну лінію в розмірі 5 млрд. грн. У результаті 1 жовтня 2008 року НБУ прийняв постанову № 319, де передбачалася можливість надання банкам стабілізаційних кредитів, встановлення заборони на дострокове повернення депозитів фізичних осіб. За цих умов, одні банки почали підвищувати

відсотки за діючими кредитами (зокрема валютними), і «заморозили» депозити, що остаточно погіршило ситуацію, інші – взагалі були змушені згорнути кредитні програми.

Після панічних настроїв, які панували на фінансовому ринку в II кварталі 2008 року, пристосування учасників ринку до його «негативного розвитку» в I кварталі 2009 року прийшло розуміння того, що криза – це вже не явище, а спосіб існування. Комерційні банки намагаються розробляти та втілювати лояльні програми стосовно сплати боргу за кредитом (готові списати штрафну пеню, якщо позичальник надасть докази своєї неплатоспроможності; пропонувати відстрочку платежа тощо) та збільшити притік депозитів.

На даний момент кредитування в Україні перебуває в стані певної депресії. Комерційні банки ще не подолали повністю кризи ліквідності, майже не мають прибутків, а змушені платити за внутрішніми і зовнішніми зобов'язаннями.

В Україні інфляція та зниження доходів населення супроводжуються збільшенням обсягу проблемних кредитів. За II квартал 2009 року загальний кредитний портфель банків скоротився на 0,3%, а портфель кредитування фізичних осіб — на 4,5%. У попередньому кварталі ці цифри становили 2,3% та 4,9% відповідно. Так, у січні 2009 року проблемні кредити становили 3% від загальної суми виданих позик, а на 1 лютого становила 2010 — вже 9,3%. Таким чином, кількість прострочених кредитів зросла в 3 рази. На початку 2010 року рівень проблемної заборгованості в роздрібному портфелі українських банків перевищив 69 млрд. грн.

Саме відновлення здатності банків надавати кредити є однією з основних передумов для стабілізації економіки України, та кредитного сектора зокрема. Поновлення ринку кредитування може відбутися у разі отримання банками дешевих кредитних ресурсів від західних банків, або з боку держави. Але більш перспективним є залучення нових довгострокових депозитів населення. Тим більш, що спостерігається незначний притік депозитів фізичних осіб у II кварталі 2009 року (приріст на рівні 4% у порівнянні з їх зменшенням на 11% на початку року).

Для ефективного розвитку кредитування в Україні необхідно досягти максимально відкритої процедури видачі кредитів, формування банками підвищених резервів за цими операціями, створення сприятливих депозитних програм, а з боку держави – формування «кредитного» коридору та посилення контролювання дотримання фінансових нормативів банками.

Науковий керівник: асист. Шопенська Т.В.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

доц. Рубанов П.М., студентка Приходченко М.М.

Кредитні відносини – вагома складова сучасних ринкових економік, оскільки позика забезпечує прискорення й економію витрат обігу. Вона є інструментом централізації, концентрації та накопичення капіталів, а також обслуговує перерозподіл капіталів між суб'єктами економіки. Залучення позикового капіталу дозволяє суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування цільового фінансування і на цій підставі підвищити ринкову вартість підприємства. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема джерел формування та способів залучення позикового капіталу.

Ослаблення банківської системи України через посилення негативного впливу світової фінансової кризи певною мірою сприяло переоцінці кредитних ризиків і зміні механізмів їх виявлення.

Внаслідок зменшення тимчасово вільних коштів банківських установ, реалізації урядом і Національним банком антиінфляційних заходів, які полягали у зменшенні грошової маси, зокрема через підвищення вимог до рефінансування банківських установ, зростання вартості кредитних ресурсів, обмеження споживчого кредитування відбулося скорочення обсягу наданих кредитів.

В умовах розгортання фінансової кризи сповільнення темпів кредитування сталося через встановлення Національним банком тимчасового обмеження на активні операції банківських установ із посиленням кредитування контрагентів, які не мають надходжень у іноземній валюті; необхідність акумулювання коштів для проведення розрахунків за зовнішніми запозиченнями; підвищення кредитних ризиків унаслідок погіршення кон'юнктури за галузями, що тривалий час були найбільш прибутковими і кредитоспроможними.

Низький рівень кредитної активності та припинення фінансування ряду програм ставить під загрозу можливість розвитку товаровиробників і економіки в цілому.

Виявлення факторів ризику дає змогу узагальнити можливі негативні наслідки для банківської системи, зокрема:

1. Подальше погіршення якості кредитних портфелів банківських установ через зростання частки прострочених і сумнівних кредитів, втрату об'єктами застави частини вартості.

2. Зниження прибутковості діяльності банків.

3. Виникнення проблем із поверненням зовнішніх запозичень через погіршення фінансових результатів діяльності банківських установ унаслідок низької кредитної активності та їх капіталізації.

Для подолання кризи потрібно прийняти ряд рішень на підтримку кредитних ринків, акцентуючи увагу на питаннях поновлення ринку міжбанківських кредитів, розвитку інституту державних гарантій і зниження Національним банком ставки рефінансування.

Проведений аналіз результативності заходів Національного банку зі стабілізації діяльності банківської системи засвідчує, що потрібно продовжувати проводити цільові кредитні аукціони з виділенням грошей виключно під фінансування реального сектору. Причому пропонується відмовитися від беззаставних аукціонів за умови, що Національний банк кредитуватиме банки під їх реальні активи з урахуванням ризиків і нормативних обмежень, а для цього потрібна довіра до активів, під які можна рефінансувати комерційні банки.

Останнім часом спостерігається достатньо позитивна динаміка відновлення діяльності банківського сектору. Зокрема, у результаті зменшення політичних ризиків наприкінці I кварталу 2010 р. Національний банк України знизив ставки по кредитах «овернайт» під забезпечення державними облігаціями з 15,5% до 12,5% річних і без забезпечення з 17% до 13,5% річних. Дисконтна ставка залишилася на рівні 10,25%. У довгостроковій перспективі процентні ставки по банківських зобов'язаннях повинні продовжити зниження, що призведе до скорочення ставок по кредитах банків і поновленню кредитування в II півріччі поточного року.

Рефінансування банківського сектору має бути організоване під попит на гроші з боку реального сектору економіки. Якщо спрямувати грошові потоки, рефінансуючи комерційні банки під попит на гроші з боку платоспроможних перспективних підприємств, то замість ринку кредитного продавця можна створити ринок покупця. Знаючи, що гроші ідуть в потрібному напрямку, можна переходити до регулювання процентних ставок як за кредитами, так і за депозитами. Ці заходи дадуть позитивні результати та сприятимуть виходу із кризи. В такій ситуації потрібно посилити валютний контроль і не думати про девальвацію гривні, на певний час зафіксувавши її курс.

Отже, для розв'язання окреслених проблем потрібен комплексний підхід щодо використання різних інструментів фінансової і кредитної політики, а також низка заходів, націлених на зменшення залежності реальної економіки від впливу негативних зовнішніх факторів. Серед таких заходів – уведення тимчасового валютного контролю, обмеження вивезення капіталу тощо. До того ж фінансова система повинна будуватися на принципі відповідальності фінансової політики макроекономічним умовам.

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

доц. Ілляшенко К.В., студент Федорченко Т.М.

Постановка проблеми. Сформована за роки незалежності банківська система України зовнішньо демонструвала зростання та благополуччя, а насправді система, в якій банківський капітал не перевищує 10% від ВВП, не є та й не могла бути фінансовою базою для національної економіки. В результаті активного впливу чинників фінансової кризи вітчизняну банківську систему майже повністю паралізувало, тому проблема необхідності суттєвої модернізації та оздоровлення діючої банківської системи є пріоритетною, оскільки від її вирішення залежить національна безпека України.

Проблеми банківських криз у світовому масштабі, на жаль, поки не знайшли свого розв'язання, тому дослідження економічної сутності банківської кризи, причин її виникнення та заходів з її подолання є актуальною темою для наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомий внесок у розвиток банківської науки зробили такі вітчизняні вчені і практики: М.Д. Алексеєнко, О.І. Барановський, І.О. Бланк, В.Г. Загородній, В.В. Коваленко, В.Д. Лагутін, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, М.І. Савлук, Т.С. Смовженко, В.М., Федосов та інші. В працях цих дослідників висвітлено теоретичні основи фінансової стійкості банків, визначено її показники, критерії та методи оцінки, а також обґрунтовано особливості управління фінансовою стійкістю банків в умовах конкуренції.

Невирішені проблеми. Сучасні особливості функціонування вітчизняної фінансово-економічної системи в умовах фінансової кризи та незадовільний фінансовий стан багатьох, навіть системних банків потребують пошуку дієвих інструментів забезпечення як статичної, так і стратегічної фінансової стабільності банків.

Основні результати дослідження. Системний характер явищ, які здійснюють вплив на банківський сектор у цілому, на сьогодні є об'єктом багатьох теоретичних та емпіричних досліджень. Їхньою основною метою є з'ясування механізмів виникнення та розвитку системних ризиків у банківському секторі та пошук оптимального інструментарію протидії негативним наслідкам.

Кожен банк в рамках власної антикризової концепції має розробити систему оперативного управління ліквідністю, яка б давала змогу постійно оцінювати ризики втрат. Така система повинна передбачати вирішення трьох завдань: оцінка рівня ліквідності активів, аналіз стабільності зобов'язань, оцінка відповідності структури вимог і зобов'язань.

Зважаючи на ситуацію, що склалася у банківському секторі України, доцільно, поряд з системою управління ліквідністю банків використовувати систему інструментів антикризового управління. Оскільки причин виникнення криз окремих банків та в цілому банківської системи різні, то інструменти антикризового управління також доцільно використовувати окремо на мікро- і макрорівнях.

Інструменти антикризового управління макроекономічного спрямування використовують для вирішення першочергових проблем, їх поділяють на фінансові, структурні та операційні.

Фінансові інструменти використовують для фінансової підтримки банків. До них слід віднести: *по-перше*, прямі методи: надання кредитів центрального банку; регулювання норм обов'язкового резервування; реструктурування короткострокових кредитів банку; регулювання облікової ставки; надання гарантій уряду за депозитними вкладками; використання облігаційних інструментів; *по-друге*, непрямі методи: реструктуризація податкових зобов'язань; перегляд системи оподаткування банків; викуп прострочених зобов'язань підприємств перед банками; конвертацію депозитів державних підприємств у капітал банку. Зазначені інструменти використовуються у ситуації системної кризи.

Операційні інструменти зосереджені на управлінні та ефективності банку: закриття або скорочення неприбуткових філіалів; відмова від паралельних напрямків бізнесу; посилення конкурентних переваг банку; твінінг. Вони використовуються, коли криза виникає на рівні банківської системи.

Структурні інструменти спрямовані на вирішення проблем на рівні банківського сектору на підставі впровадження принципів конкуренції та надійності. До них відносять: ліквідацію, злиття, реорганізацію банку; управління поганими активами. Вони використовуються під час криз фінансового сектору.

Інструменти антикризового управління на мікрорівні можна вважати спеціальними, які застосовуються окремими банками відповідно до ситуації, що складається на певний період часу. Вони повинні забезпечити піднесення антикризової роботи у банку на якісно новий рівень.

Слід зазначити, що нагальною потребою сьогодення визнається наявність у банку реального плану дій на випадок нестандартних, кризових ситуацій, який базується на результатах стрес-тестування. Тобто зазначений план повинен передбачати заходи на випадок криз, які ще не відбулися. При цьому велика увага повинна приділятися підвищенню якісного рівня управління у банку в цілому та управлінню реальними ризиками зокрема.

Оптимальне поєднання зазначеного інструментарію дозволить підвищити якісний рівень управління реальними ризиками в банку.

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТУ ГОСПОДАРЮЮЧИМИ СУБ'ЄКТАМИ В УКРАЇНІ

доц. Олійник В.М., студент Коломієць В.О.

У ринкових умовах господарювання загальноекономічна роль комерційних банків як основних суб'єктів грошово-кредитних відносин у суспільстві визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані ресурси для задоволення фінансових потреб реального сектору економіки з метою постійного обігу капіталів підприємств.

Особливої уваги заслуговує етап кредитування по забезпеченню повернення кредиту, для цього, як правило, використовується високоліквідна застава, є й інші форми забезпечення, передбачені законодавством України, такі як поручительство, гарантія, штраф (пеня), страхівка, але вони не одержали великого поширення.

Для того щоб розширити структуру кредитів, необхідно удосконалити правову базу. Оскільки, через відсутність необхідного законодавства на Україні не застосовуються такі види забезпечення, як земля, іпотека й ін. Причина цього полягає в тім, що немає єдиного реєстру закладеного майна й ефективного, швидкого механізму його реалізації у випадку визнання клієнта нездатним повернути кредит. Додаткових труднощів створює поява нового виду застави – податкового, що може викликати додаткових труднощів при роботі з клієнтами через неврегульованість цього питання.

Для того щоб удосконалити кредитні відносини на Україні необхідно:

1. Створити діючий механізм застави майна, для чого потрібно: удосконалити процедуру реалізації майна, звільнити від податку на додаткову вартість, на прибуток частина засобів (у розмір неповерненої суми кредиту), отриману від реалізації закладеного майна.

2. Дотримувати Закон України «Про заставу» (угоди повинні бути нотаріально завірені у відповідність з вимогами застави).

3. Надання кредитів повинне оформлятися відповідним чином кредитним договором.

4. Дотримуватися вимог Положення «Про кредитування», зберігаючи принципи кредитних відносин.

Усе вищесказане актуально для усіх видів кредитування. При кредитуванні банки в основному зіштовхуються з двома проблемами:

1. відсутність якісної, ліквідної застави;

2. дефіцит інформації про позичальника (якщо мова йде про кредитування знову створеного підприємства).

Ці дві проблеми тісно взаємозалежні. З одного боку, при відсутності інформації різко зростає кредитний ризик, тобто, необхідна більша застава, але великої застави в підприємств немає, виходить, потрібна більш повна інформація, але її немає.

У зв'язку з великими кредитними ризиками, фінансова діяльність банків, що займаються цим, буде під загрозою, якщо тільки не сформувати особливу систему гарантій повернення кредитів. Як показує закордонний приклад розвитку банківської справи, елементами даної системи можуть стати товариства взаємних гарантій та державні гарантійні фонди.

Товариства взаємних гарантій одержали поширення ще на початку нашого століття у Франції, як реакція дрібних підприємців на стійке небажання банків надавати їм кредити. Вони діють у цій країні і в даний час. Товариства формуються позичальниками кредитів, які, вступаючи в суспільство і сплачуючи внески, одержують право на придбання гарантії товариства по кредитах, наданим банками. У випадку якщо позичальник не здатний повернути кредит, за нього розплатується товариство. Джерелом, з якого черпаються засоби, є створений у рамках товариства (за рахунок внесків і комісійних за видавану гарантію) гарантійний фонд.

Переваги суспільства взаємних гарантій зв'язані з наступними обставинами:

його гарантії розширюють базу забезпечення кредиту: банк враховує як забезпечення не тільки майно підприємства, але і фонди товариства;

гарантії товариства дозволяють банку вважати, що він має справу з платоспроможним клієнтом, фінансове становище якого перевірене не тільки його співробітниками, але і підтверджено учасниками товариства, які добре знають стан справ позичальника;

товариство не є комерційною організацією у відмінності від страхових компаній; у зв'язку з цим тут застосовуються досить низькі комісійні по гарантіях;

створення товариства не вимагає зовнішніх інвестицій, усі витрати покриваються членами суспільства.

Треба створити подібні фонди в регіонах. Це вигідно як для банку, так і для підприємств (товариства дають можливість господарюючим суб'єктам одержати доступ до банківських кредитів без застави).

Можливо створення таких фондів і на державному рівні. При цьому в умовах ринкової економіки ці товариства можуть служити інструментом державного регулювання кредитів, їх розподілу та напрямків використання. Таким чином комерційні банки за умови створення таких товариств зможуть займатися кредитуванням без ризику для себе, і виконувати при цьому вимоги НБУ щодо забезпечення.

ПРОБЛЕМИ БАНКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

асист. Пустовіт Р.П., студент Гусейнова Е.І.

Відомо, що одним з важливих чинників, який забезпечує подальший розвиток економіки України, є банківська система.

Аналіз стану банківського сектору української економіки дає можливість виявити проблеми, вирішення яких сприятиме підвищенню конкурентоздатності українських банків і створення в країні банківської системи світового рівня (рис. 1.).

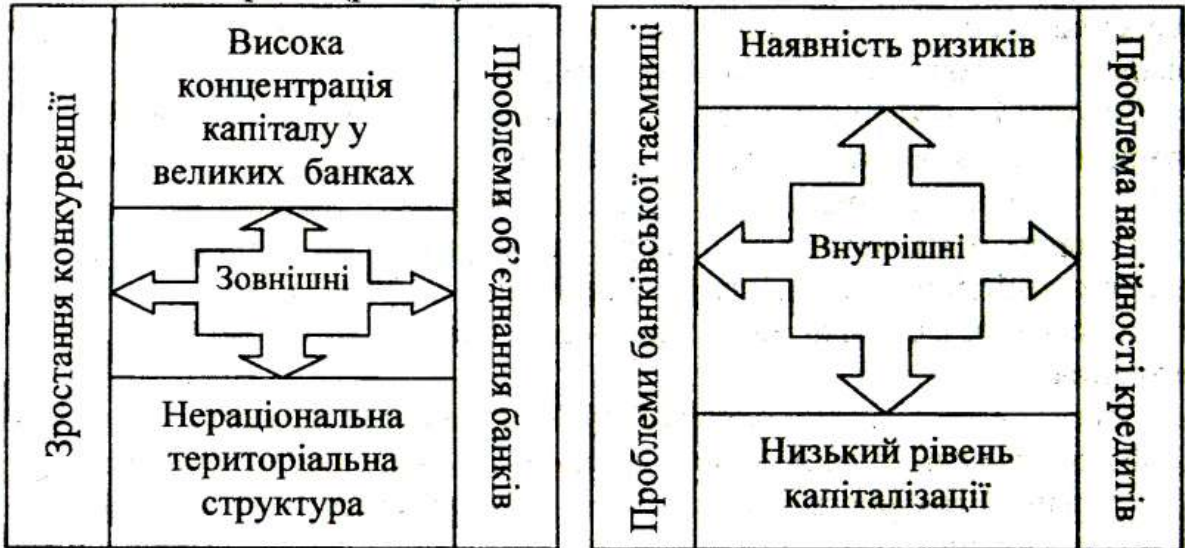

Рис. 1 - Сучасні проблеми банків в Україні

Отже, серед основних проблем, що мають місце в сучасній банківській системі України слід відзначити:

1. Зростання конкуренції на ринку.

Для банків України закінчуються часи, коли вони були монополістами на фінансовому ринку. Незабаром з'явиться дуже багато фінансових посередників, що підсилять конкуренцію (підвищать активність іноземні банки, зростатимуть небанківські фінансові установи) та вступлять в боротьбу за клієнтуру.

2. Швидке удосконалення інформаційних технологій.

Для впровадження нових інформаційних продуктів необхідно використовувати абсолютно нові рішення, тобто відповідне устаткування, а воно коштує недешево. Швидкий розвиток комп'ютерних технологій призведе до того, що багато банків не зможуть витримати конкуренції або просто відповідати сучасним вимогам.

3. Проблеми об'єднання банків.

Процес об'єднання буде завжди йти. Його варто розумно використовувати для поліпшення ситуації в банківській сфері.

4. Нові банківські продукти

В Україні дуже швидко приходять нові банківські послуги. Вже сьогодні виникає відчуття, що банківська система України не встигає за розвитком цього процесу. Прикладом можуть служити пластикові картки. Незважаючи на те що сьогодні цей сегмент ринку невеликий, через декілька років клієнти будуть відмовлятися від послуг банку, що не має у своєму арсеналі таких технологій. Сьогодні розробкою відповідних схем займаються 10-15 банків із двохсот існуючих в Україні. Багато хто з них пізніше може просто не встигнути за ходом розвитку подій.

5. Оптимізація ризик-менеджменту.

У банківській системі існує біля 300 різноманітних ризиків. По-перше, кожен банк повинен здійснити переоцінку своїх кредитних ризиків. Рівень проблемних кредитів у банківській системі сьогодні зріс до 40- 60% усього портфеля. По-друге, необхідно переглянути свою позицію щодо валютних ризиків, що надмірно накопичилися. По-третє, слід визначитися з операційним ризиком. Значимим є і державний ризик.

Для подолання існуючих проблем банки повинні здійснювати певні заходи, результати яких дозволять зміцнити банківську систему і вивести її на новий рівень.

Щодо проблеми низького рівня капіталізації комерційних банків, то вирішити її можливо лише на шляху прискорення ринкової трансформації економіки (наприклад, стимулювання конкуренції, прискорення приватизації), зростання її ефективності, оздоровлення державних фінансів та підвищення прибутковості банків.

Також необхідно впроваджувати нові банківські послуги та поліпшити якість і збільшити кількість вже існуючих.

Можна дійти до висновку, що для підвищення ефективності діяльності сучасної банківської системи необхідно здійснювати активні реформи: вдосконалити корпоративне управління в банках, встановити механізм оперативного списання безнадійної заборгованості, проводити більш гнучку процентну політику, збільшити кількість державних банків, вдосконалити процедури реорганізації та ліквідації банків, підвищити конкурентоспроможність банківських послуг шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти та ін.

Таким чином, здійснення цих заходів дозволить забезпечити стабільність банківської системи і, відповідно, стабільність економіки України в цілому.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИНДИКОТИВНОГО КРЕДИТУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

асис. Абрамчук М. Ю., студент Редкач Т.Г.

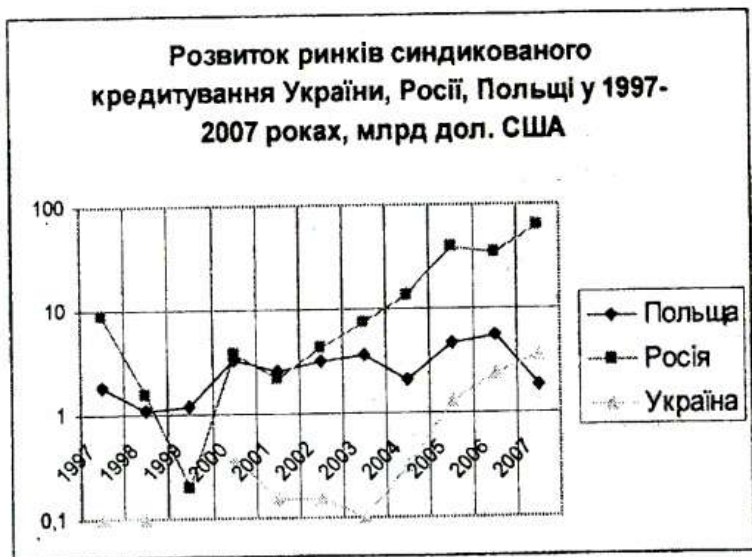
В умовах світової фінансової кризи національні ринки капіталу значно знизили пропозицію кредитних ресурсів, що негативно впливає на розвиток економіки. У зв'язку з цим зростає попит на синдикувані позики міжнародних фінансових організацій.

Об'єктивна потреба в залученні великого обсягу фінансових ресурсів в Україні зумовлює активізацію використання синдикуваних позик із метою розвитку всіх елементів економічної системи. Ступінь розвитку синдикуваного кредитування як одного з важливих елементів кредитного ринку є запорукою розширення обсягів фінансування місцевих компаній та підвищення темпів економічного розвитку в цілому у країні.

Велика кількість синдикуваних кредитів залучається за сприяння міжнародних фінансових організацій, найактивнішу участь серед яких у цьому процесі беруть Міжнародна фінансова корпорація і Європейський банк реконструкції та розвитку. Значна частина проектів МФО спрямована саме на розвиток промисловості, інфраструктури, транспортних мереж тощо.

Розвиток ринку синдикуваного кредитування в Україні значно відстає (див. рис.) від розвитку ринків сусідніх країн (0,1-3,6 млрд дол. протягом 10 років). При цьому, лідером по залученню синдикуваних позик на даний період часу є Росія (у 2007 - 62,7 млрд дол.).

Синдикуване кредитування базується на наступних основних принципах:

- спільна відповідальність - синдикат (пул) кредиторів повинен виступати стосовно позичальника як єдина сторона. Кредитори повинні нести спільну відповідальність перед позичальником, а він - перед усіма ними одночасно;

- рівноправність кредиторів - жоден з банків не повинен мати переваг при стягненні

боргу, а всі кошти, що надходять для погашення кредиту або від реалізації забезпечення, варто ділити між ними пропорційно наданої кожним сумі;

- єдність документації - всі договори, що укладаються у рамках кредиту, і угоди повинні бути багатосторонніми (їх повинні підписати всі кредитори й позичальник), причому без можливості укладання сепаратних угод;
- єдність інформації - вся інформація, що стосується кредиту, повинна бути відома й всім кредиторам, і позичальникові. Обмін інформацією здійснюється через банк-агент, що забезпечує нею всіх учасників угоди;

Перевагами позичальників при синдикованому кредиті є:

- отримання кредиту у більшому розмірі, ніж це може дозволити собі середній комерційний банк, і при цьому є можливість погодження із кредиторами детальних параметрів його обслуговування;
 - зміцнення своєї репутації на ринках капіталу;
 - розширення бази кредиторів;
- Разом з тим, синдиковане кредитування має й певні недоліки:
- відносно короткі терміни позики (не більше 5-10 років)
 - обмеження самостійності позичальників (не дозволяється проводити емісію боргових зобов'язань, обумовлені активи не можуть використовуватися під заставу);
 - необхідність дотримання визначеного рівня фінансового лівериджу;
 - виникнення проблем у випадках необхідності перегляду умов фінансування, пов'язаних з погіршенням фінансового стану боржника;
 - необхідність оприлюднення ставок запозичення за умов синдикування (тоді як прямі позики на двосторонній основі, як правило, є більш конфіденційними).

Основними проблемами синдикованого об'єднання банків в Україні є:

- адаптація національних фінансів до вимог ЄС, що передбачає трансформацію та модернізацію грошово-фінансових відносин;
- розвиток конкуренції на грошово-кредитному ринку та підвищення його конкурентоспроможності в процесі зближення з Євросоюзом;
- концентрація національних грошово-кредитних ресурсів з метою нарощування власних реальних можливостей для формування консорціумних об'єднань..

Для усунення проблем у сфері синдикованого фінансування в першу чергу необхідно:

- поліпшити правове забезпечення функціонування як первинного, так і вторинного ринків синдикованого кредитування;
- ініціювати організацію конференцій і програм з участю іноземних спеціалістів і експертів із цього питання, розробити рекомендаційні та методичні матеріали;
- з метою сприяння становленню вторинного ринку створити інформаційну базу, що акумулювала б дані про вже залучені синдиковані позики.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

асист. Пустовіт Р.П., студент Високоєс Ю.С.

Відомо, що іпотечний ринок один з самих важливих механізмів в ринковій економіці, і іпотека є вагомим показником економічного та соціального розвитку країни. Однак зараз в Україні має місце негативна тенденція стримування розвитку іпотечного кредитування.

Розвиток іпотечного кредитування в Україні стримується існуванням рядом проблем, що не дозволяють повною мірою використовувати іпотеку як гарантію своєчасного повернення банківських позик і не сприяють розвитку іпотечного кредитування, які можна структурувати за такими напрямками:

- забезпечення іпотечного ринку довгими ресурсами;
- визначення рівня ризиків;
- забезпечення широкого доступу потенційних клієнтів до іпотечних кредитів.

Мінімізувати ризики банків дозволить введення Державної системи гарантування іпотечного кредитування або фондів недержавних гарантій. Управління ризиками при іпотечному кредитуванні повинні розв'язуватись на стадії формування інструментарію для роботи на ринку. Необхідний інструментарій ринку формують в розрізі груп позичальників: позичальники із стабільними джерелами доходів; позичальники – фізичні особи – підприємці; позичальники, що мають в особисті власності нерухомість. Для досконалої розробки інструментарію іпотечного ринку для банку важливо створити групу експертів з фахівців ряду департаментів, а саме: організації продажів на роздрібному ринку, ризик – менеджменту, маркетингу. У даний час в Україні діють у форматі рекомендацій Стандарти Національної іпотечної асоціації і Стандарти Державної іпотечної організації, які розповсюджуються на кредити, що видаються за рахунок її ресурсів. До діючих стандартів слід віднести такі принципи: - рівень первинного внеску. Він розраховується як співвідношення вартості нерухомості, що купується за рахунок кредиту і суми внеску позичальника і варіює в межах 20 – 50 %. – відношення суми кредиту до вартості забезпечення – 50 – 80% . – коефіцієнт кредитоспроможності позичальника, розраховується як відношення щомісячних обов'язкових платежів по кредиту до щомісячного доходу позичальника і варіює в межах – 30 – 60%. – коефіцієнт житлових витрат – відношення щомісячних витрат на утримання нерухомості до щомісячних доходів – до 25%. – коефіцієнт платоспроможності позичальника є відношенням сумарних витрат до його сумарних доходів за період, варіює в

межах 50 - 65%; - коефіцієнт доступності кредиту розраховується як співвідношення вартості нерухомості, яка придбавається, та річного доходу позичальника і знаходиться в межах 2 - 4%.

Наступний напрямок розвитку – забезпечення широкого доступу клієнтів до іпотечних кредитів. У зв'язку з цим як вагомий чинник конкурентної позиції банку слід виділити ціновий чинник. Зниження вартості кредиту для позичальника дозволяє банку зміцнити свої позиції на ринку шляхом розширення пропозиції і отримання підстав для ретельнішого відбору клієнтів. Це може бути досягнуто шляхом зниження маржі банку по іпотечних кредитах за рахунок здешевлення собівартості ресурсів. У даний час на українському ринку досить високий рівень ризиків, що негативно впливає на рівень процентних ставок. Через це банки повинні працювати у напрямі пошуку механізмів зниження ризиків, а також за рахунок страхування кредитів, гарантування.

Таким чином, напрямками удосконалення іпотечного кредитування є формування інструментів іпотечного кредитування відповідно до вибраного механізму рефінансування кредитів в розрізі груп позичальників та визначення механізму рефінансування іпотечних кредитів на основі вивчення моделі розвитку іпотечного ринку в Україні.

Отже, незважаючи на кризову ситуацію, що склалася на внутрішньому та зовнішніх фінансових ринках, іпотечний ринок у перспективі є одним із найдинамічніших сегментів кредитного ринку України. Іпотечне кредитування, з одного боку стимулює приплив фінансових інвестицій в економіку, сприяє вирішенню житлового питання, а з другого – формування кредитних активів на принципах забезпеченості, стабільної прогнозованої дохідності і довгострокового характеру. Це стимулює розвиток даного напрямку фінансового ринку як на рівні держави в контексті виконання нею соціальних функцій, так і на рівні окремих іпотечний банківський ринок, зорієнтований на максимальну кількість учасників, залежить від соціальних і макроекономічних чинників, оскільки рівень платоспроможності і кредитоспроможності позичальників визначається станом економіки країни. Яким би не був різноманітним банківський інструментарій іпотечного кредитування, без формування класу позичальників на основі підвищення рівня доходів населення, розширення доступності кредитів іпотечне кредитування ні в конкретному банку, ні в Україні не одержить належного розвитку банківських та небанківських фінансових структур, які є учасниками іпотечних відносин.

ПРОБЛЕМИ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

студент Юхименко О.А.

Одним з головних викликів, що постали перед людством у ХХІ столітті, є нагальна потреба зміни ставлення суспільства до природи. В умовах масштабних суспільно-політичних змін, які відбуваються в Україні, прийняття доктрини сталого розвитку є адекватною відповіддю на виклики часу і має стати однією зі складових стратегії України.

Доцільність переходу до реалізації стратегії сталого розвитку в Україні визначається як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми, що пов'язані з глобалізацією та євроінтеграційними прагненнями України, необхідністю виконання міжнародних зобов'язань.

Національна комісія зі сталого розвитку стверджує, що існують певні труднощі на шляху реалізації основних принципів сталості в Україні, серед яких вказується і на відсутність розробленого механізму фінансового забезпечення цільових завдань екологічної і соціальної політики, покращання позиції національного господарства у світовому економічному просторі.

Вкрай актуальною і надзвичайно гострою є фінансування, що є найбільшою перешкодою на шляху втілення концепції сталого розвитку в Україні. Постійний дефіцит державного бюджету, не сприяє належному фінансуванню програми сталого розвитку як на рівні держави, так і на рівні регіону чи області. Цільовий метод фінансування лише окремих проектів не дає належного ефекту на рівні держави, а реалізація регіональних та обласних стратегій, через мізерні державні субвенції, здійснюються в основному через залучення фінансових ресурсів зовнішніх та внутрішніх інвесторів.

Вплив світової валютної кризи спричинив посилення негативних тенденцій у різних сферах економічному розвитку України, зокрема, зменшення темпів зростання обсягів надходження іноземних інвестицій, що відбувається внаслідок погіршення рейтингів України провідними рейтинговими агенствами, високих політичних ризиків, невиправному дефіциту бюджету тощо. Тому на даний момент Україна має обмежитися внутрішніми інвестиціями.

Для залучення внутрішніх фінансових ресурсів для сталого розвитку просто універсальною установою є комерційний банк.

Чинне банківське законодавство дозволяє вітчизняним комерційним банкам здійснювати широке коло операцій з цінними паперами. Можна виділити три умовні напрями і їх діяльності на фінансовому ринку: як емітентів, як інвесторів та професійних його учасників.

Участь банків в фінансуванні сталого розвитку можна розглянути як прямим чи портфельним інвестуванням. При цьому портфельне інвестування зводиться до скуповування цінних паперів різноманітних суб'єктів господарювання в том числі і держави, останні є надійних інструментів для вкладання коштів і забезпечення ліквідності, зменшення ризику і отримання постійного доходу банком. Супроводжуючим ефектом від таких вкладень є покриття дефіциту державного бюджету, реструктуризація державного боргу.

Комерційні банки на ринку облігацій виступають як інвестори, фінансові посередники, виконують функції субдепозитаріїв, агентів НБУ з розміщення та обслуговування обігу облігацій і ланок платіжної системи при проведенні грошових розрахунків за операціями з облігаціями. Виконуючи функції фінансового посередника, комерційні банки можуть проводити операції з облігаціями від свого імені, за дорученням і за рахунок коштів інших осіб. Комерційні банки здійснюють депозитарний облік облігацій, що знаходяться у їх власності та належать іншим особам.

Оскільки нині в державі не вистачає власних коштів не лише для розвитку, але й для утримання існуючого господарського комплексу, є необхідність розміщення місцевих цінних паперів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Емітентами облігацій внутрішніх місцевих позик є міські ради. Уповноважені комерційні банки виступають у ролі генеральних агентів місцевих позик, які здійснюють діяльність з обслуговування ринку облігацій. Саме банк бере на себе весь комплекс емісійних, брокерських та дилерських операцій, а також операцій з андеррайтингу цінних паперів, здійснює торгівлю цінними паперами на ПФТС.

Емісія облігацій місцевих позик забезпечує можливість зниження вартості обслуговування внутрішнього боргу, залучення в економіку регіону коштів іноземних інвесторів та, що більш важливо, сприяє трансформації заощаджень населення в інвестиції. Муніципальні облігації можуть успішно замінити ОВДП при переорієнтації Мінфіну на залучення грошей з інших джерел. При цьому кошти будуть спрямовані на конкретні програми (дешеві кредити працюючим підприємствам, будівництво нових підприємств тощо), що сприятиме створенню нових робочих місць, збільшенню податкових надходжень, зменшенню соціальної напруги, розвитку інфраструктури ринку цінних паперів.

Отже, операції комерційних банків з цінними паперами є дієвим інструментом акумулювання і перерозподілу фінансових ресурсів як на державному так і муніципальному рівнях. А весь комплекс агенських послуг комерційних банків перспективним механізмом фінансування місцевих бюджетів за рахунок муніципальних облігацій.

Науковий керівник: доц. Фролов С.М.

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В ПЕРІОД КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

студент Слободюк Ю. А.

На момент настання світової фінансової кризи економіка України була на підйомі. І дійсно, з 2000 р. до третього кварталу 2008 р. економіка країни зростала в середньому на 7,5% на рік. Фіскальна політика залишилася досить поміркованою – дефіцит бюджету не перевищував 1,5% ВВП (за винятком 2004 р., коли проходили президентські вибори), а розмір зовнішнього державного боргу скорочувався. Потужний зовнішній попит, якому сприяло стрімке зростання в країнах з економікою, що розвивається, стимулював експорт, обсяги якого росли рекордними темпами – на 50% у річному обчисленні за перші три квартали 2008 р.

Протягом жовтня-грудня 2008 року гривня втратила більше 50% своєї вартості відносно долара США, що було однією з найсильніших девальвацій у світі.

Світова фінансова криза 2008 р. приголомшує своєю глибиною, масштабами розгортання, формами прояву, безпрецедентною динамікою.

Українська банківська система до вересня 2008 року працювала стабільно, тому що фактори, які викликали світову фінансову кризу в нашій країні не настільки вагомі, щоб її підірвати. Неповорнення іпотечних кредитів у нас не мало масового характеру, та й сама їх сума становила всього 15 відсотків від ВВП, тоді як у США – 75.

Для старту фінансової кризи в Україні потрібен був інший каталізатор. Ним можна вважати ситуацію з Промінвестбанком – одним із найбільших банків країни, який займав шосте місце за активами (близько 27,5 млрд. грн.), причому проблеми цієї фінансової установи були викликані не світовою фінансовою кризою, а рейдерською атакою, яка мала на меті підірвати довіру вкладників до банку та призвела до того, що вони стали масово забирати з нього свої дивіденди. Всього за кілька днів вкладники вилучили понад 3 млрд. грн.

Тому для порятунку Промінвестбанку НБУ наприкінці 2008 року відкрила кредитну лінію в розмірі 5 млрд. грн. А 7 жовтня в банку було запроваджено тимчасову адміністрацію. Ситуація навколо Промінвестбанку спровокувала кризу довіри до банківської системи України загалом. Коли ж міжнародні рейтингові агентства знизили кредитні позиції більшості українських банків, це стало додатковим поштовхом для паніки серед вкладників.

Можна виділити шість основних аспектів, в яких проявляються наслідки світової фінансової кризи для української банківської системи.

1. Зниження довіри населення до банків.

2. Серйозні труднощі українських банків пов'язані з поверненням до кінця 2008 року значних зовнішніх запозичень, які активно залучалися у попередні роки. А також складнощі із залученням нових інвестицій, зумовлені кризовими явищами на європейських фінансових ринках та зниженням кредитних рейтингів значної частини українських банків.

3. Наслідком фінансової кризи стала нестабільність на валютному ринку.

4. Криза істотно вплинула і на підвищення процентних ставок за кредитами.

5. Наслідком кризи є той факт, що в усьому світі порятунок фінансових установ став завданням держави – вона вливала бюджетні кошти, а також брала комерційні банки під свій контроль.

6. Криза може призвести до укрупнення банків в Україні, оскільки дрібні банки просто не впораються з проблемами.

На мою думку, для подолання кризи необхідно провести ряд змін:

1. Необхідно перейти на нові показники виміру економіки.

2. Імовірно, з відносною незалежністю центральних банків слід покінчити. Адже саме така незалежність Федеральної резервної системи США спричинила економічну кризу.

3. Вийшли з-під контролю ринки цінних паперів, страхування, інвестиційні фонди тощо. Тому регулюючу роль центральних банків слід посилити.

4. Слід застосувати законодавчі обмеження щодо перекредитування, міжбанківського кредитування під заставу цінних паперів, а також запровадити нову систему оцінки цінних паперів, їх ліквідності. Вся міжнародна, національна та інші системи оцінки цінних паперів мають бути суттєво уцінені. При цьому не варто забувати, що причиною кризи 2008 р. стало фактичне прирівнювання до грошей величезної маси цінних паперів, яка перевищувала обсяги реальних грошей у кілька десятків разів.

5. На мою думку, настав час створити міжнародну комісію з дозволу, контролю та узгодження обсягів випуску, а також поточного регулювання державних цінних паперів і їх обігу на міжнародних фінансових ринках.

6. Необхідно деполітизувати такі міжнародні економічні організації, як МВФ і Світовий банк. Криза свідчить про необхідність реорганізації МВФ та Світового банку, котрі виявилися не готовими до несподіваного фінансового обвалу, прогавили ознаки його наближення і не змогли запропонувати дієвих методів його подолання.

Однак головне – повернути довіру до банківської системи, відсутність паніки на валютному ринку сприятиме зміцненню гривні.

Науковий керівник: ст. викладач Михайленко Д. Г.

ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ

ст. викладач Савченко К.В., студент Марочко С.С.

З метою економіко-математичного аналізу впливу банківського кредитування на економічну динаміку використовуватимемо модель:

$$y_i = a_0 + a_1 x_{ij} \quad (1)$$

Для економіко-математичної моделі ми застосували систему нормальних рівнянь, складену для функції регресії (1):

$$\begin{cases} na_0 + \sum_{i=1}^n x_{ij} a_1 = \sum_{i=1}^n y_i; \\ \sum_{i=1}^n x_{ij} a_0 + \sum_{i=1}^n x_{ij}^2 a_1 = \sum_{i=1}^n y_i x_{ij}, \end{cases} \quad (2)$$

де a_0, a_1 - коефіцієнти функції регресії;

x_{1j} - обсяги депозитів суб'єктів господарювання та фізичних осіб у році i , млн. грн.;

x_{2j} - загальні вимоги банків за кредитами, наданими в економіку в i -му році, млн. грн.;

x_{3j} - обсяги короткострокових кредитів, виданих у i -му році, млн. грн.;

x_{4j} - обсяги довгострокових кредитів, виданих у i -му році, млн. грн.;

y_i - обсяги ВВП України у фактичних цінах у i -му році, млн. грн.

n - кількість розрахункових періодів.

При цьому були отримані наступні рівняння моделі:

1) вплив депозитних вкладів фізичних осіб та суб'єктів господарювання на ВВП: $y_i = 114326,8 + 2,28x_{1j}$ (3)

2) вплив кредитування на економічний розвиток: $y_i = 214196,59 + 1,23x_{2j}$ (4)

3) вплив залучених депозитів фізичних та юридичних осіб на загальні обсяги банківського кредитування:

$$x_{2j} = 1,85x_{1j} - 35278,31 \quad (5)$$

4) розподіл залучених на рахунки коштів фізичних осіб та суб'єктів господарювання на обсяги короткострокового банківського кредитування: $x_{3j} = 1473,06 + 0,53x_{1j}$ (6)

5) розподіл залучених на рахунки коштів фізичних осіб та суб'єктів господарювання на обсяги довгострокового банківського кредитування: $x_{4j} = 1,32x_{1j} - 36751,37$ (7)

За економічним змістом рівняння (5) можна розкласти на алгебраїчну суму обсягів короткострокового (x_{3j}) та довгострокового кредитування (x_{4j}), а саме:

$$x_{2j} = x_{3j} + x_{4j} = 1473,06 + 0,53x_{1j} - 36751,37 + 1,32x_{1j} = 1,85x_{1j} - 35278,31$$

В результаті отримали рівняння, абсолютно тотожне (5), що підтверджує правильність обчислень.

Як бачимо, банківська система має значний мультиплікативний вплив на процеси розвитку національної економіки, а саме: кожна покладена на депозитний рахунок фізичними особами та суб'єктами господарювання гривня призводить до зростання ВВП на 2,28 грн. (це можна побачити безпосередньо з рівняння (3), або ж обчислити за допомогою коефіцієнтів a_1 біля змінної x_{1j} у рівняннях (3), (4), тобто: $1,23 \cdot 1,85 = 2,28$).

Не дивлячись на те, що банківська система, якій було завдано удару під час масового зняття понад 60 млрд. грн. депозитів у грудні 2008 р. – березні 2009 р. (скорочення ВВП при цьому становило близько 136,8 млрд. грн.), надалі впевнено функціонує, маючи при цьому властивість пожвавлювати економіку за рахунок потужного мультиплікативного ефекту, який дає реальне (а не фіктивне) економічне зростання. Однак, можливості останнього виявляються різко обмеженими у зв'язку з несприятливими умовами, які склалися на сьогодні у вітчизняній економіці, що не дозволяє не тільки ефективно використовувати запозичені у банків фінансові ресурси, а й взагалі їх окупити.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА СВІТОВИМ БАНКОМ

ас. Котенко Н.В., студент Литвиненко К.О.

Україна і Світовий банк співпрацюють задля забезпечення успішного впровадження реформ в Україні. Було розпочато низку спільних проєктів для поліпшення підприємницького середовища та ситуації у соціальному секторі, здійснення адміністративної реформи та ін.

До Світового Банку Україна вступила в 1992 році, вона є членом всіх його структур – МБРР (Міжнародний банк реконструкції та розвитку), МФК (Міжнародна фінансова корпорація), МААР (Міжнародна асоціація розвитку) і БАГІ (Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій). Україна стала 167 членом Банку.

Співробітництво України з СБ пройшло у розвитку кілька етапів:

1992 - 1994 рр. – на цей період припадають переважно ознайомчі та дослідні місії СБ, результатами яких стали звіти про економічну та соціальну ситуацію в Україні і запровадження першого інвестиційного проєкту.;

кінець 1994-1997 рр. – охоплює підготовку та реалізацію СБ системних проєктів, спрямованих на реформування окремих секторів економіки та соціальної сфери;

1998 -2000 рр. – характеризується збільшенням обсягів кредитування з боку СБ і початком погашення заборгованості, що виникла.

У вересні 2000 р. була затверджена нова Стратегія співпраці СБ з Україною. Вона передбачала кредитну підтримку нашої держави залежно від практичних результатів, передбачених Програмною системною позицією.

Кошти, що надходять від Світового Банку, спрямовані не тільки на погашення дефіциту бюджету й платіжного балансу, але й на реалізацію довгострокових інвестиційних проєктів, підтримку українських підприємств, страхування імпорту.

Позики Світового Банку для України вигідніші, ніж позики з інших джерел, оскільки умови надання ним кредиту більш сприятливі.

За рахунок Світового Банку в Україні реалізується 16 проєктів на загальну суму 2895 млн. доларів та 15 млн. євро.

Позики Світового Банку надаються у кілька траншів; кожний наступний надається при виконанні певних умов. Представником позичальника виступає Міністерство фінансів України.

В структурі позик СБ значне місце посідають позики на структурну перебудову й розвиток паливно-енергетичної галузі.

Проект реструктуризації сільського господарства передбачає запровадження ринкових відносин в агропромисловому комплексі, зокрема, впорядкування користування землею.

В рамках проекту з розвитку села Світовий банк планує залучити досвідчені і стабільні банки до кредитування проектів у сільській місцевості.

Позика на перебудову фінансового сектора передбачає забезпечення відповідності української банківської системи світовим стандартам та її зміцнення.

Пріоритетним напрямком співробітництва України зі Світовим банком є одержання коштів на інвестиційні проекти, що надасть нашій країні більш відчутного імпульсу для розвитку економіки.

Світовий банк співпрацює з українськими урядовими структурами, неурядовими організаціями, багатосторонніми інституціями і донорами. Він пропонує гнучкі схеми кредитування спільних з Урядом проектів. Крім того, для підготовки проектів в Україні цей банк залучає грантові ресурси на безоплатній основі.

Світовий банк постійно надає допомогу уряду України у розробленні та впровадженні економічних реформ шляхом надання консультацій, здійснення спільних економічних досліджень та затвердження позик для здійснення реформ.

Однією з вимог Світового банку для фінансуванні України є підвищення ефективності роботи банківської системи шляхом обмеження ризикового для банків кредитування пов'язаних з ними осіб, а також зменшення рівня ризиків на окремого позичальника.

За підтримки Світового банку навесні 2003 року було створено Комісію з регулювання ринків фінансових послуг, завданням якої було створення прозорих правил для ринку, де права клієнтів та інвесторів часто лишаються незахищеними.

Прийняття закону „Про недержавні пенсійні фонди”, що було однією з вимог Світового банку для продовження фінансування України, також сприяє створенню засад для розвитку пенсійної системи — гаранта соціальної безпеки та потужного інвестора економіки.

Міністерство фінансів здійснює повний та регулярний контроль за використанням коштів позик на інвестиційні проекти як з рахунку у Світовому банку, так і зі спеціального рахунку.

Сьогодні Уряд і Світовий банк працюють над близько 50 проектами: позиками, грантами та економічними дослідженнями. Головне завданням Групи Світового банку — надати всебічну допомогу Уряду України в забезпеченні економічного зростання, підвищенні рівня життя людей, та у створенні сприятливих умов для підприємництва.

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

доц. Скляр І.Д., студент Деркач Ж.В.

Одним з основних завдань, які стоять перед банківською системою України є підвищення її ролі у процесах економічних перетворень, адже серед фінансових посередників банки посідають ключове місце. Саме цей факт визначає роль банківської системи як ефективного інструмента реалізації політики економічного зростання.

Реалізація функцій банківської системи значною мірою залежить від її фінансової стійкості. Найважливішим показником, який характеризує фінансову стійкість окремого банку і банківської системи загалом, є банківський капітал. Від того, наскільки банки приділятимуть увагу формуванню банківського капіталу, залежать їх спроможність активно здійснювати банківські операції та надавати послуги, місце банківської системи у процесах економічних перетворень, подальший розвиток економіки країни на ринкових засадах, інтеграція банківської системи України у міжнародні фінанси.

Отже, одним з найважливіших напрямів зміцнення банківської системи України є зростання рівня концентрації банківського капіталу через залучення коштів учасників банку, капіталізацію їх прибутку, злиття або приєднання банків.

Дослідженню основних аспектів проблеми формування банківського капіталу присвячені праці багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних економістів, зокрема О.В. Васюренка, А.С. Гальчинського, О.В. Дзюблюка, Т.Т. Ковальчука, А.М. Мороза, С.В. Мочерного, Д.В. Полозенка, В.М. Федосова, Г. Асхауера, Б. Бухвальда, Ф. Мишкіна, Е. Ріда, П. Роуза, Дж. Сінкі, Тімоті У. Коха, Е.Н. Василичена, Е.Ф. Жукова, В.І. Колесникова, В.В. Кисельова, О.І. Лаврушина, В.М. Усоскіна.

При дослідженні банківського капіталу необхідно враховувати не тільки специфіку окремих елементів банківського капіталу, а й їх взаємозв'язок та взаємозалежність. Проте найчастіше у працях вітчизняних і зарубіжних учених розглядаються лише окремі аспекти формування банківського капіталу та його особливості. Тоді як сьогодні актуальним для економіки України є комплексне

дослідження впливу частки іноземних інвестицій у банківський капітал на функціонування банківського сектору та на економічний розвиток загалом.

Нарощування обсягів іноземного капіталу в банківській сфері свідчить про адаптивність вітчизняної банківської системи до міжнародних вимог і стандартів, цивілізованість фінансових відносин між державою, іноземними та вітчизняними банківськими структурами, підвищує імідж України на міжнародних фінансових ринках, сприяє посиленню конкуренції у фінансово-кредитній сфері.

Більшість іноземних банків із приходом на українські фінансові ринки мають на меті забезпечення власної присутності на міжнародних ринках за рахунок експансії ринків менш розвинутих держав, підвищення стійкості в ринковому середовищі, збільшення прибутковості шляхом використання власних конкурентних переваг. Водночас іноземні банки можуть за потреби сприяти розвиткові бізнесу своїх країн, надаючи їм переваги в забезпеченні інвестиційних потреб і здійснюючи тиск на економіку приймаючої країни.

Концентрація іноземного капіталу в українській банківській системі свідчить про необхідність управління рухом грошових потоків усередині країни й за її межами з позицій державних інтересів. Оскільки вплив глобалізації на розвиток банківської системи України має одновекторний характер і ця тенденція в найближчій перспективі збережеться, вже сьогодні треба чітко визначити раціональні співвідношення між іноземним та вітчизняним банківським капіталом. Необхідно реалізовувати стратегію нарощення капіталу вітчизняних банків, який би був адекватний тому капіталу, який надходить в Україну разом з приходом на вітчизняний фінансовий ринок іноземних банків.

Необхідно створити якісне конкурентне середовище на ринку банківських послуг, сформувати інвестиційний потенціал банківської системи, який би відповідав потребам економіки України на сучасному етапі її розвитку з урахуванням тих тенденцій розвитку світових фінансових ринків.

Зупинити процеси глобалізації у фінансовій сфері неможливо, але керувати ними в інтересах розвитку національної економіки необхідно. Управління цими процесами набуває особливої актуальності на теперішньому етапі експансії іноземних банків на вітчизняний фінансовий ринок.

ЗМІСТ

1. Школа В.Ю., Феденко Н.О. Формування інноваційного потенціалу країни.....	3
2. Школа В.Ю., Маланухо Т. Проблеми конкурентоспроможності банківського сектора України.....	5
3. Школа В.Ю., Харитоненко І.В. Уніфікація правового та економічного визначення кредиту.....	7
4. Школа В.Ю., Остапенко І. Передумови безробіття та шляхи його подолання в Україні.....	9
5. Авласович А.В. Державне регулювання ринкової економіки.....	11
6. Гончарук Р.С. Інвестиційні ризики та їх оцінка.	13
7. Олійник О.В. Оцінка і оптимізація факторів економічного зростання України.....	14
8. Таранік Т.О. Економічна безпека України: проблеми та шляхи її забезпечення.....	16
9. Тимохіна Я.О. Податкове регулювання в Україні та шляхи його вдосконалення.....	18
10. Болінова М.М. Проблема асиметричності інформації в податковому регулюванні та шляхи її вирішення.....	20
11. Кобзенко Я.В. Зміна структури національної економіки України в сучасних умовах.....	22
12. Щербакова С.І. Проблеми захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарських судах України.....	24
13. Журбенко А.С. Эффективность добычи золота в Украине.....	26
14. Латунова Д.А. Концепция устойчивого развития и ее измерения (экономический рост, социальный прогресс и охрана окружающей среды).....	27
15. Лисянська Я.Ю. Проблеми підвищення якості життя населення в Україні: теоретичні аспекти.....	29
16. Петрушенко Ю.М., Самойлікова А.В. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті зміцнення іміджу ТНК.....	30
17. Петрушенко Ю.М., Примова К. Аналіз міграційних процесів: регіональні особливості.....	32
18. Могильна Н.О., Дейнека В. Медичні потреби суспільства та проблеми їх задоволення в Україні.....	33
19. Могильна Н.О., Фащук Ю. Земельна рента та ціна землі.....	35
20. Могильна Н.О., Шаванов А. Україна: від абсолютної монополії до конкурентного ринку.....	37

21. Лапшин В.В., Загорулько С.О., Марочко С.С. Математическая оптимизация в экономике.....	39
22. Хворост О.О., Кізенко О.М. Франчайзинг як альтернативний напрямок розвитку власного бізнесу.....	40
23. Хворост О.О., Марочко С.С. Інвестиції в інтелектуальну власність: проблеми та перспективи досліджень.....	42
24. Хворост О.О., Тішаєв М.В. Ліцензія як правова форма розпорядження правами інтелектуальної власності.....	44
25. Хворост О.О., Сиротенко О.А. Інтелектуальна власність УЄФА та Євро-2012.....	46
26. Хворост О.О., Лековкіна О.М. Методи конкурентної боротьби у ЗМІ.....	48
27. Хворост О.О., Парієнко В.А. Методи нечесної конкуренції в Україні.....	50
28. Хворост О.О., Зелюкіна К.С. Защита научно-технических достижений – патента.	52
29. Бойко О.Ю. Майнова винагорода за використання авторського права на національному та міжнародному рівнях.....	54
30. Хворост О.О., Гончарова В.В. Значення інтелектуальної власності для функціонування малих підприємств.....	56
31. Хворост О.О., Олійник О.В. Проблеми охорони інтелектуальної власності в Україні та шляхи їх вирішення.....	58
32. Хворост О.О., Горова В.М. Особливості охорони знаків ідентифікації виробників товарів та послуг.....	60
33. Петрушенко Ю.М. Вплив міжнародної економічної інтеграції на якість життя населення.....	62
34. Кліменко О.В. Інвестиційне забезпечення сталого розвитку України.....	63
35. Крапивний І.В., Лук'янець А., Кісельова А. Особливості конкуренції в умовах транснаціоналізації економіки.....	65
36. Садовый В.А. Восхождение от абстрактного к конкретному – как один из важнейших методов политической экономии.....	67
37. Рубанов П.Н., Подвальный А.С. Методы расчета оптимального уровня заемного финансирования.....	69
38. Боронос В.Г., Приходько Н.П. Аналіз кризових явищ на підприємстві.....	71
39. Кладієнко І.В. Досудове врегулювання спорів з податковими органами та податкові апеляції.....	73
40. Шопенська Т.В., Груба А.В. Напрями реформування системи доходів місцевих бюджетів.....	75

41. Шопенська Т.В., Панченко С.О. Недержавне пенсійне забезпечення як засіб підвищення соціальної стабільності населення.....	77
42. Котенко Н.В., Коваль В., Хоменко С. Формування оптимальної антикризової стратегії розвитку України.....	79
43. Салтикова А.В., Забіяка А.М. Співвідношення централізованого і децентралізованого регулювання в механізмі інвестування.....	81
44. Скляр І.Д., Дудкіна А.Ю. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України.....	83
45. Скляр І.Д., Марочко С.С. Порівняльний аналіз впливу вітчизняних та прямих іноземних інвестицій на динаміку ВВП України.....	85
46. Скляр І.Д., Нужна А.В. До питання доцільності застосування податку на додану вартість в Україні.....	87
47. Скляр І.Д., Олійник О.В. Фінансові аспекти державного регулювання інвестиційної діяльності: закордонний досвід.....	89
48. Скляр І.Д., Самойлікова А.В. Програмно-цільовий метод у контексті реформування системи місцевих бюджетів.....	91
49. Сиротенко М.А. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС.....	93
50. Ілляшенко Т.О., Руденко А.А. Інвестиційна діяльність на підприємствах України.....	95
51. Ілляшенко Т.О., Лисянська Я. Основні засади удосконалення функціонування податкової системи України.....	97
52. Ілляшенко Т.О., Петренко В.В. Регулювання соціального захисту населення в Україні.....	99
53. Ілляшенко Т.О., Бондаренко І.І. Необхідність реформування податкової системи України.....	101
54. Ілляшенко Т.О., Сургучова О.С. Характеристика основних засад світової фінансово-економічної кризи.....	103
55. Ілляшенко Т.О., Коробко О.С. Аналіз проекту Закону України «Про державний бюджет на 2010 рік».....	105
56. Захаркіна Л.С. Вплив прямих іноземних інвестицій на інноваційних розвиток підприємств України.....	107
57. Захаркін О.О., Гльоза В.В. Аналіз методик визначення податкового навантаження на суб'єктів господарювання.....	109
58. Захаркін О.О., Лисенко Д.О. Розробка модифікації показника внутрішньої норми рентабельності для аналізу різнонаправлених грошових потоків.....	111
59. Лисиця В.І., Босик А.В. Житлово-комунальне господарство в економіці регіону.....	113

60. Лисиця В.І., Кулик Л.А. Проблеми енергозбереження в Україні та шляхи їх вирішення.....	115
61. Котенко Н.В., Коряк Т.О. Вплив адміністративно-територіальної реформи на розподіл владних повноважень в Україні.....	117
62. Котенко Н.В., Левченко Г.М. Дефіцит держбюджету в Україні та шляхи його подолання.....	119
63. Чернова М.С. Проблеми і напрями вдосконалення роботи органів державного фінансового контролю.....	121
64. Котенко Н.В., Бойко Н.В. Реформування місцевого оподаткування в Україні.....	123
65. Котенко Н.В., Тарновська А.Ф. Оцінка впливу митних платежів на фінансову забезпеченість державного бюджету.....	125
66. Котенко Н.В., Хижняк С.О. Підходи до формування дохідної бази місцевих бюджетів.....	127
67. Котенко Н.В., Коренева А.В., Черв'як В.В. Бюджетна реформа та напрями її поглиблення.....	129
68. Котенко Н.В., Молнар Ю.В. Напрямки поглиблення бюджетної реформи в Україні.....	131
69. Котенко Н.В., Донченко М.В. Напрямки збільшення доходів місцевих бюджетів.....	133
70. Боронос В.Г., Дмитренко Т.І. Нарахування амортизації основних засобів.....	135
71. Ткаченко О.В. Сутність тіньової економіки України та шляхи її подолання.....	137
72. Козин Э.Г., Свириденко О. Проблемы рынка страховых услуг Украины.....	139
73. Касьяненко Т.В., Прокопенко С.М. Проблеми щодо формування доходів та видатків місцевих бюджетів.....	141
74. Воліна І.М. Економічні проблеми сталого розвитку регіонів України.....	143
75. Олійник В.М., Паращенко Х.Ю. Впровадження на підприємстві сучасних інформаційних систем.....	145
76. Олійник В.М., Гусейнова Е.І. Особливості інтернет-послуг та їх цінність.....	147
77. Савченко К.В., Олійник О.В. Оцінка та аналіз фінансового стану підприємства: методологія та інструментарій.....	149
78. Михайленко Д.Г., Деркач Ж.В. Прогнозування банкрутства підприємства на основі використання апарату нейронної мережі.....	151
79. Козин Э.Г., Рябушко А.М. Страховое обеспечение пенсии, как направление развития страхования жизни.....	153

80. Фролов С.М., Білопільська О.О. Фінансові проблеми бюджетного менеджменту в контексті сталого розвитку в Україні.....	155
81. Иваненко А.П., Новаков Е.Н. Проблемы государственного регулирования и инвестирования инновационной деятельности в Украине.....	157
82. Кобушко І.М., Янченко А.О. Зарубіжний досвід справляння податку на прибуток підприємства.....	159
83. Ілляшенко К.В., Горунова Ю. Проблеми та перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні.....	161
84. Ілляшенко К.В., Луніна Н.А. Вдосконалення оподаткування ПДВ як ключовий фактор забезпечення ефективності державної політики в Україні.....	163
85. Кобушко І.М., Стоцький І.І. Оптимізація оподаткування як спосіб управління грошовими потоками.....	165
86. Рубанов П.М., Олійниченко А.О. Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.....	167
87. Рубанов П.М., Протасенко М.О. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами підприємств.....	168
88. Снопченко А.В., Черв'як В.В. Стратегічні пріоритети державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні.....	170
89. Иваненко А.П., Романцова Ю.С. Фондовий ринок як важливий сегмент інвестиційного ринку України: шляхи реформування, механізми та інструменти фінансування його розвитку.....	172
90. Крамаренко А.И. Проблемы измерения эффективности научно-технического прогресса.....	174
91. Михайленко Д.Г., Боронос Д.В. Розробка моделі оцінки ринкової вартості бізнесу за порівняльним підходом.....	176
92. Мельник О.І., Хижняк М.О. Чи існує майбутнє у євро та Євросоюзу?.....	178
93. Плікус І.Й., Маслова М.М. Аналіз грошових потоків на підприємстві.....	180
94. Ілляшенко Т.О., Бардакова Є.О. Санація в системі антикризового управління підприємством.....	182
95. Коляда Н.О. Система обліку та управління власним капіталом підприємства.....	184
96. Лисица В.И., Слободюк Ю.А. 1С:Предприятие 8.0 управление торговлей.....	186
97. Плікус І.Й., Марочко С.С. Роль бухгалтерської звітності в процесах прийняття ефективних фінансових рішень.....	188
98. Юхименко О.А. Тенденції банківського кредитування в Україні.....	190

99. Рубанов П.М., Приходченко М.М. Аналіз проблем кредитування в умовах економічної кризи.....	192
100. Ілляшенко К.В., Федорченко Т.М. Фінансова стабільність банків та інструменти антикризового управління.....	194
101. Олійник В.М., Коломієць В.О. Проблема забезпечення кредиту господарюючими суб'єктами в Україні.....	196
102. Пустовіт Р.П., Гусейнова Е.І. Проблеми банків в умовах сучасності та перспективи їх подолання.....	198
103. Абрамчук М.Ю., Редкач Т.Г. Особливості та проблеми розвитку синдикативного кредитування та шляхи їх вирішення.....	200
104. Пустовіт Р.П., Високос Ю.С. Напрямки удосконалення іпотечного кредитування.....	202
105. Юхименко О.А. Проблеми операцій комерційного банку з цінними паперами в контексті сталого розвитку України.....	204
106. Слободюк Ю.А. Аналіз банківської системи в період кризових ситуацій.....	206
107. Савченко К.В., Марочко С.С. Вплив банківського кредитування на економічну динаміку.....	208
108. Котенко Н.В., Литвиненко К.О. Взаємовідносини між Україною та Світовим Банком.....	210
109. Скляр І.Д., Деркач Ж.В. Іноземний капітал у банківській системі України.....	212

Наукове видання

**Тези доповідей
науково-технічної конференції викладачів,
співробітників, аспірантів та студентів
факультету економіки та менеджменту**

**«Економічні проблеми сталого розвитку»,
присвяченої дню науки в Україні
(19-23 квітня 2010 р.)**

Частина 4

**Відповідальний за випуск проф. А.Ю. Жулавський
Комп'ютерне верстання Я.В. Говорун**

Стиль та орфографія авторів збережені.

**Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 12,79. Обл.-вид. арк. 14,88.
Тираж 60 пр. Зам. № 488.**

**Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова 2, м. Суми, 40007**
Свідоцтво суб:
SUMY STATE UNIVERSITY
3062 від 17.12.2007.
0 078305 6 0